

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Lancicii E Societate Iesv Opvscvlorvm Spiritvalivm
Tomvs ...**

Łęczycki, Mikołaj

Antverpiae, 1650

Opvscvlvm Decimvmsextvm. Duobus libris comprehensum, de fugâ
peccatorum venialium, & de adiumentis ad ea fugienda & vitanda
conducentibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78821](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78821)

N I C O L A I L A N C I C I I

E S O C I E T A T E I E S V O P V S C V L V M S P I R I T V A L E D E C I M V M S E X T V M, D V O B V S L I B R I S C O M P R E H E N S V M.

De fuga peccatorum venialium & de adiumentis ad ea fugienda, &
vitanda conducentibus.

I N D E X C A P I T V M H V I V S O P V S C V L I.

L I B E R P R I M V S.

Quas ob causas fugienda & vitanda
sint peccata venialia.

OMne peccatum est morte corporis pe-
ius. CAP. I.

Omne peccatum est peius inferno. CAP. II.

Omne peccatum habet quandam malitiam
& offensam quodammodo infinitam.
CAP. III.

Peccata venialia variis modis disponunt
ad mortalia. CAP. IV.

Peccata venialia impediunt perfectum in
virtutibus. CAP. V.

Consuetudo parvi faciendi venialia, facit,
ut non curetur lapsus in mortalia.
CAP. VI.

Moses ob solum peccatum veniale graviter
à Deo punitus, ostendit gravitatem pec-
cati venialis. CAP. VII.

Ad vitanda peccata venialia deliberatè
commissa, hoc etiam motiuum esse debet,
quia sunt causa gravissimarum calami-
tatum, quibus integra Regna per multos
annos destruuntur per hostes, per mili-
tes, per pestilentiam, per incendia, per
fameam & his similia: id primò apparuit
in Davide; etsi esset vir secundum cor
Dei. CAP. VIII.

Gravitatem peccati venialis Deus ostendit,
Lancicij Opusc. Tom. 2.

in punito gravissimè ob illud, Ezechia,
Rege sàcto, & toto regno eius. CAP. IX.

Alia peccata venialia gravissimè à Deo pu-
nita, eorum gravitatè ostendunt. CAP. X.

Gravissima purgatoria pœna, quibus Deus
post mortem peccata iustorum, in hac
vitâ non plenè expiata punit, indicant
gravitatem peccatorum venialium, et-
iam quandoque valdè lenium. CAP. XI.

De fugiendis peccatis omnibus in cultu
Dei. CAP. XII.

De eadem materia vitandi peccata venia-
lia in cultu Dei. CAP. XIII.

De fuga peccatorum mortalium. CAP. XIV.

L I B E R S E C V N D V S.

AN, & quomodo, & quibus mediis, seu
adiumentis, possint aliquo modo vi-
tari peccata venialia. CAP. I.

Per diligentem custodiam sensuum & po-
nitentiarum internarum nostrarum, ho-
mines Deus preseruat à frequentia
peccata venialia lapsu. CAP. II.

Frequens imploratio diuini auxiliij ad pr.e-
seruationem à peccatis necessary, condu-
cit ad vitanda frequentia peccata ve-
nialia. CAP. III.

Fuga rerum mundanarum, & studium Deo
seruiendi, ac desiderium proficiendi in

M m virtutibus

virtutibus, & nouissimorum memoria, inuat, ne in peccata frequentia labamur.

CAP. IV.

Per sanitatem affectionis & affectum diuine charitatis & per moderationem passionum, ac diminutionem fomitis impediuntur frequentia peccata.

CAP. V.

Sollicitudo assidua ne offendatur Deus, Deiq; presentis memoria, & generosa repulsio tentationum nos inuadentium, prodest ad vitanda peccata.

CAP. VI.

Dei prouidentia amouens occasiones pecca-

torum, & non permittens seuire diabolum, & faciens nos frequentibus virtutum actibus vacare, plurimum confert ad vitanda frequentia peccata.

CAP. VII.

Excellentia virtutum, & vniuersa cognitio sceleris peccati, impedit frequentem in peccata lapsum.

CAP. VIII.

Perpetua vigilantia ne peccemus, & cura, ut modo hoc modo aliud peccatum eliminemus, & eradicemus affectum ad peccata, valde illa arceat.

CAP. IX.

Index rerum præcipuarum huius Opusculi, est positus in fine huius tomi.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

Per hos 47. annos mei Sacerdotij, perpetuò voluntate Superiorum meorum, in variis Prouincijs & Regnis fui director in Spiritu bonarum animarum tam secularium quàm religiosarum ex varijs Ordinibus Regularibus ad me, partim sponte, partim suorum Superiorum iussu, consilij & auxiliij causâ accedentium. In hac occupatione, agnoui magna Dei concessa illis bonis animabus, in plerisque tamen aduerti, pauciora eis esse concessa quàm quæ diuina liberalitas in eas effudisset, si particulari studio attendissent, ad vitanda frequentia venialia peccata, præsertim, cum plenâ deliberatione, seu de industria commissa. Ideò commiseratione motus, scripsi hoc Opusculum, ut persuaderem fugam omnium peccatorum venialium, tanquam impedimento ad multa Dei dona acquirenda. Vtinam profim. Vale. Giczynij in Bohemiâ Anno 1637.

LIBER PRIMVS.

PROOEMIUM.

In pluribus Opusculis meis indicaui initium vitæ spiritualis, & studium perfectionis acquirendæ, inchoandum esse à fugâ & vitatione omnium peccatorum, etiam venialium, quantum cum diuinâ gratiâ possunt vitari in hac naturæ nostræ infirmitate & conditione vitæ præsentis. Hoc autem nullo modo fieri potest, nisi præcedat magnum odium peccati. Quod odium duobus modis Diuina Maiestas dat hominibus. Primò, Immediatè per se, sine vsu aliarum creaturarum, quibus tanquam instrumentis vti ordinariè solet. Sic S. Paulo Apostolo indidit odium sectæ Iudaicæ, per se solum Act. 9. sic multis alijs, ut constat ex historijs Ecclesiasticis. Secundò, Immediatè & intrinsecè per se, immeditatione (ut loquuntur Philosophi) agentis principalis, sed non nisi cum instrumento extrinsecò adhibito ab agente Principali Domino Deo nostro. Hæc autem

instrumenta extrinseca sunt varia. Primò. Sunt Concionatores zelosi, qui peccatorum grauitatem & fugam, non solo ore, sed etiam ex corde accenso, suis auditoribus persuaident. Secundò. Sunt lectiones librorum spiritualium, per quas conuertuntur multi, ut B. Ioannes Columbinus & S. P. N. Ignatius conuersus est. Tertiò. Sunt exempla bona, quæ etiam ad hoc multos perduxerunt. Quartò. Sunt priuata monita ex corde data, vel à Confessorijs, vel ab alijs. Quintò. Sunt tribulationes, & aduersitates immixtæ & permissæ à Deo, iuxta illud Psalmi: Cum occideret eos, querebant eum, & diluculo veniebant ad eum. Sextò. Sunt piæ considerationes grauitatis & sceleris peccatorum. Harum aliquas proponam, ut lectores concipiant odium peccati, primò in genere, deinde in particulari, tum peccatorum mortalium, tum venialium; tum ut ipsi ea vitent, tum ut Concionatores habeant materiam in concionibus, & in confessionibus, & in priuatis colloquijs, eas secularibus proponendi, ad ingenerandum eis odium peccatorum, & per ingeneratum odium, per-

ducendi eos ad tria; scilicet Primò ad cessationem à peccatis præteritis. Secundò, Ad mundandam conscientiam à peccatis commissis, per compunctionem, & bonam confessionem. Tertio. Ad vitanda in posterum peccata pro tempore futuro, quantum in hac vita cum Dei gratia vitari possunt, modis à me explicatis in Opusculo de iudicijs & gradibus profectus, & in alio de 4. F. & alibi.

CAPVT PRIMVM.

Omne peccatum est morte corporis peius.

Prima itaq; Consideratio seu causa sit, quod omne peccatum, tam mortale, quam veniale, sit maius malum, quam sit mors corporis. Mors corporis adeò est magnum malum, vt dicat S. Bern. lect. 2. in die SS. Petri & Pauli (& nos expetitur ita esse) nihil inter homines humano iudicio plus morte horreri. Est enim mors, vt ait Aristoteles lib. 3. Eth. cap. 8. & 9. & ipse Epicurus apud Laërt. l. 10. *Omnia malorum maxime horribilia.* Ideoque meritò eam vocat S. Chrysostomus in Plal. 124. *malorum omnium summam seu colophonem.* Atqui minus malum est mori morte nõ tantum naturali, (quam effugere nemo potest,) sed etiam violentà & atroci millies, quam femel volũtariè, seu deliberatè peccare, tam mortaliter quam venialiter. De mortali sic S. Augustinus tr. 52. in Ioan. cap. 12. exponens illa verba Christi: *Qui nõ odit animam suam perdet eam.* Cum ergo cause articulus venerit, vt hæc conditio proponatur aut faciendum esse contra Dei præceptum, aut ex hac vita migrandum, quorum duorum homo cogatur alterum eligere, comminante mortem persecutoris, ibi eligat Deo dilectio et mori, quam offenso viuere. De venialibus idem dicunt Sancti, potius non debere mori, quam mentiri, vel alterius famam denigrare, vel proferre vnum verbum otiosum. Ideò S. Thomas 2. 2. q. 110. art. 3. ad 4. docet potius permitendam esse occisionem alterius vel sui, quam mentiendum. Et S. P. N. Ignatius in 2. modo, seu gradu, humilitatis ait: *vt nulla, vel humana quantæcunque felicitatis vel propria mortis conditione proposita, adducat vnquam, vt culpam licet venialem tantum, decernam admittere.* Quocirca mirum non est B. Catharinam Genuensem, cognitâ grauitate & fœditate peccati venialis dixisse, (c. 12. vitæ.) *Certum habeo, quod si quis cerneret, quam enorme vnum tantum peccatum sit, potius eligeret anima, & corpore in succensâ fornace vna consistere, quam in se peccatum tolerare; & si vniuersum mare ignis esset, ad effugiendum peccatum, sese in medium eius, vsque ad fundum demergeret, neque inde vnquam prodiret, si sciret, quod prodirens peccatû esset in se conspiciendus.* Imò c. 24. dicebat: *Qui perspicuum quanti momenti sit Dei essentia, non possunt alium estimare cruciatum, neque alium infernum, quam illam ipsam offensam: amnia*

Lancij Opusc. Tom. 2.

alia huiusmodi tormenta, sunt in illius comparatione solatia. Non miror ergo dictum esse à S. Edmundo Archiepiscopo Cantuariensi: *Malo insilire in rogam ardentem, quam peccatum vllum sciens admittere in Deum meum.*

Meritò ergo dixit S. Dorotheus ser. 20. *Longe melius est, & corpus suum, & omnia corporea perire simul, quam ladi animam tuam in re, etiam minima.* Tales erant antiqui Christiani, de quibus scribit S. Iustinus Martyr in Apol. 2. *eos maluisse mori, quam vel femel mentiri.* Vt hinc obiter dicamus, quam sit graue malum, mentiri, præsertim Sacerdotibus, quorum os quotidie ingreditur ille, qui de se dixit: *Ego sum via, veritas & vita;* & qui venit expugnare Sathanam; quem appellare per ignominiam volens Christus Dominus, appellauit *Mendacem & Patrem eius* Ioan. 8. 44. Et inter laudes cælestis patriæ & incolarum quorundam dicitur Apoc. 14. 5. *In ore eorum non est inuentum mendacium.* Et inter eos qui cælo indigni sunt, ponuntur mendaces: Et in catalogo aliorum sceleratorum numerantur Apoc. vlt. 15. *Foris canes, & venefici, & impudici, & homicidæ, & idolis seruientes, & omnis qui amat, & facit mendacium.* Hinc confundi debemus valde quòd propter molestias, vt ita dicam, infinitis partibus minores morte; Deum sæpè offendimus, qui nec mortis metu id facere debemus, sicut antiqui Christiani malebant mori quam mentiri: quandò magis malissent mori, quam detrudere, quia detractio est grauius peccatum mendacio officioso vel otioso? Proponamus ergo nunquam deinceps nos mendacio & detractioe Deum offensus, ob Verbi pro nobis Incarnati, (quo cibamus quotidie) reuerentiam, respectum, imò ob eum, quem ei debemus amorem. Nam, vt e. 15. vitæ, dicebat B. Catharina Genuensis, *Cognitissimum mihi est, quòd quando amor purus, vel exquisitissimam imperfectionem deprehendit, si Deus non auerteret, in puluerem redegeretur, non corpus modò, sed & anima, nisi esset immortalis.* Magis mirum est, Aristotelem Ethicorum l. 3. Eth. scripsisse: *Melius est mori, quam facere aliquid contra bonum virtutis.* Mirum ergo non est, S. Ephraïm, teste Nicephoro l. 7. hist. cap. 13. damnatam ad prostibulum, quòd idolis sacrificare noller, cum ab impuro iuvene inuaderetur, hac eum arte elusisse; & pudori suo consuluisse, & Martyrium, inquit Cornelios in Gen. 39. v. 12. pag. 293. col. 1. assecutam esse: Si inquit, mihi parcas, docebo te pharvacum, quo perunctus, in præliis nullo telo vel ferro laedi poteris. Ille promisit, si eius rei fidem faceret: tum illa, In me; inquit, cape experimētum; atque cerâ cum oleo commixtâ inungens collum; Feri, inquit, illud quam potes validissimè. Fecit iuuenis, & vno ictu capit ei rescuit. Ita maluit occidi, quam certi in iuueni peccati esse occasio, etsi ipsa non peccasset, si vim passa fuisset; & ille occidendo eam non peccauit, quia credens personâ, quam fide

M m 2 dignam

dignam putabat, ietum illum existimabat illi non fore lethalem.

9. Ostendi iam, peccatum quodlibet, etiam veniale, esse peius morte, & iacturâ omnium rerum temporalium. Nunc ostendam maiorem adhuc eius grauitatem, quàm sit mors, & iactura rerum temporalium, vt agnitâ eius grauitate fugiamus illud. Nisi enim agnoscamus, & penetremus benè eius grauitatem, & fœditatem, non vitabimus illud, eo modo, quo debemus, & possimus in hac vita, modis infra explicandis. Ideo immorari debemus in considerationibus pluribus eorum grauitatem & fœditatem demonstrantibus. Nam, vt ait S. Thomas 2.2. q.52. art.1. Est proprium rationali creaturae, quod per inquisitionem rationis moueatur ad aliquid agendum. Ideo Deus ipse naturæ nostræ se accomodans dum nos à malo abducit, per illuminationem intellectus nobis proponit cōsideranda ea, per quæ videt, cognitâ rerum malarum malitiâ, & bonarum bonitate, voluntatem nostram, excitandam ad fugam mali & amorem boni.

CAPVT SECVNDVM.

Omne Peccatum est peius inferno.

10. **S**ecunda Consideratio, seu Causa, ob quam omne peccatum vitandum; Quia est peius inferno. Nam in inferno tria sunt: Damnati diaboli, & animæ humane, Pœnæ eorum, & ipse locus. Horum omnium Deus est causa positiua, quia, & demonum & animarum illarum, & inferni, & pœnarum est creator, & author; siue spectemus pœnam sensus, siue pœnas damni, quas iustitia Dei infligit; at peccati author Deus non est, nec esse potest. Ideo benè dixit S. Dionysius Areopagita, c.4. diu. nom. Puniri non esse malum, sed fieri pœnâ dignum: quod ex peccato prouenit. Imo, vt ait Abbas Theodorus apud Cassianum Col. 6. c. 3. In rebus humanis nihil malum dicendum est, nisi peccatum solum, quod à bono Deo nos separans, malo facit diabolo copulari. Quod etiam Cicero agnouit lib. 3. Tusculan. docens sapientem in aduersis casibus, hoc se etiam solari: Quod videt, nullum malum esse nisi culpam. Quocirca etiam si infernus haberet aliquâ partem mali veri, tamen, cum vt docet S. Thomas 1. p. q. 48. art. 6. plus habeat de ratione mali culpa quàm pœna, potius eligendæ essent pœnæ inferni, quàm committendum vnum veniale peccatum, ab homine qui rectæ rationis ductum sequitur; etiam si Dei non esset habenda ratio, sed solius luminis naturæ; sapientis enim est inter duo mala, minus eligere. Mirum ergo non est Sanctos magis abhorruisse, à quouis peccato, etiam veniali, quàm ab inferno, quia illud, hoc indicant esse peius, & detestabilius.
11. S. Anselmus l. de similit. 190. scripsit: Si hinc pe-

cati pudorem, & illinc cererem inferni horrorem, & necessariò vni illorum haberem immergi, prius me in infernum mergerem, quàm peccatum in me immittere. Mallem purus à peccato, & innocens gehennam intrare, quàm peccati forde pollutus caelorum regna tenere. Non est hæc S. Anselmi sententia sine fundamento certo, quia, vt scribitur in vitâ B. Catharinæ Genuentis cap. 27. Fuit illi in Spiritu demonstratum, multo intolerabiliorem esse Dei offensam, quamlibet exiguisimam, ipso Luciferi inferno. Præterea videns, quàm grauis ea sit, tantus in corde eius ignis exarsit, vt in morbum incidit, & penè extincta sit. Et dum alio tempore ipsi interitus offensum esset, quantopere vnum solummodò veniale peccatum noceret, nouum sustinuit impetum ignis ad eum in corde exarsuans, vt corpus eius perferre non valens, distrumpi putaretur. Procul dubio, si Deus illi vnum eiusmodi in eâ demonstrasset, è vestigio animam reddidisset. Eadem, vt in eius vitâ cap. 20. Non valens vno peccato Dei offensam videre, dixit Domino: Non detrecto, quin omnia demonia, cum vniuersis illorum terroribus, & supplicijs mihi morienti commonstres, nihil enim illa facio, cum impunita offensa tua licet minima composita: qua tamen non potest esse minima, eo quod tua celsissima Maiestas offendatur. Valde etiam hoc dicto B. Catharina Genuentis ostendit grauitatem & fœditatem peccati etiam minimi. Quia aspectus demonum est tam horrendus, vt Deus Pater dixerit S. Catharinæ Senensis, dial. cap. 37. Benè recolis quando semel demonem in formâ suâ tibi monstrauit, quasi per ietum oculi, postquam ad sensus corporeos restituta fuisti, tu potius eligebas ire per vnâ viam igneam, vsque ad diem iudicij duraturam, quàm amplius eum intueri. Nihilominus licet eum videris in breuissimo spatio temporis, adhuc ignoras quantum est horribile. Et ideo ibidem Deus Pater ei reuelauit, damnatorum in inferno vnam inter ceteras pœnam esse, aspectum demonum: Et eo, omnem eorum cruciatum mirabiliter augmentari atque duplicari. Et alia vice Deus Pater eidem sanctæ dixit dial. c. 132. Tu nosti, quod est in tantum horribile demon, quod homines experti eligent, potius habere omnes pœnas vitæ presentis, quàm eum in suâ figurâ videre. Et S. Francisca Romana, vt l. 5. c. 11. vitæ eius scribitur: Potius elegisset infiltre in fornacem ardentem, quàm videre malignum spiritum, prout illum videbat in diuersis formis. Imò B. Catharina Genuentis, c. 50. vitæ visò diabolo, dixit: Fuisse sibi talem aspectum intolerabilem, non propter mesum diaboli, sed propter odiosam repugnantiâ, ita intolerabilem, vt se mallet in infernum demersam, quàm sustinere visionem tam deformem, tam distortam, & anima sua optimè ordinata, ac per omnia cum Deo concordanti abominandam.

Non est hoc mirum, siquidem Daniel Propheta Dan. 10. 8. visò Angelo quamuis bono & sibi fauenti, non remansit in eo fortitudo, & spes eius immutata est, & emarcuit, nec habuit quicquam virium, & dissoluta sunt compagines eius.

S. Antoninus in Historia refert de religioso quodam

quodam, qui reuocatus ad vitam, affirmabat se malle transire per mundum aliquem ardentem, quam iterum demonia debere conspicerre. In speculo exemplorum scribitur de quodam Religioso dist. 9. exe. 84. qui itcirco quod aspexisset demonem, quasi in insaniam conuersus, horribili cepit voce clamare: *Maledicta hora in qua Religiosus factus sum.* Et colligitur ex Scriptura ab effectis Abac. 3. Job. 41.

16. Et Chæstus Dominus S. Brigittæ l. 5. Reuel. interrog. 9. Responstone ad quæst. sic dixit: *Si demonum horribilis deformitas videretur vti est, anima videtur ex ipso visu, extra sensum fieret, corpusq; totum quasi hominis tremuli contremisceret; cor etiam totum quasi timore exinanitum moreretur; nec pedes sufficerent sustentare membra reliqua.* (Et vt dixit eidem lib. 2. reuel. c. 18. inquit, moreretur homo per subitanam mortem, propter terribilem visionem demonum.) Ideo vt anima in suo sensu stabilis permaneat, corq; eius vigilet amore meo, & corpus ad laborandum in seruitio meo sufficit, occultatur demonum deformitas, & vt restringatur demonum maliti a. & conatus.

17. Merito ergo S. Chryostomus scripsit in Psal. 41. demonem, ob vnum tantum peccatum, aded esse horribilem, vt si Deus illi permitteret, formidabilem illum suum, & horrendum aspectum nobis ostendere, continud mente dimoueremur, & soluti a tuum compagibus euolare animus è corpore.

18. Cum ergo quilibet peccans sit demon incarnatus, (sic enim eum appellat Deus Pater coram S. Catharina Senensi, dial. c. 132.) immo, cum peccatum, vt ait S. Chryostomus, *demone peius sit.* hom. 28. in ep. Roman. & h. 29. ad pop. Magis est fædus & horribilis, & abominabilis peccator propter peccatum, quam demon; ac proinde, si posset homo videri existens in peccato mortali, multo magis mallet, eum licet momentaneè videns, eligere omnes pœnas huius mundi, & ire per viam igneam vsque ad diem iudicij, & repente mori, quam diutiùs talem aspectum ferre, immo mallet potius in infernum mergi, vt dixit B. Catharina Genuensis: quando quidem est peior demone, si posset per solas pœnas inferni, sine diaboli visione, liberari à visione hominis, tantum vno peccato mortali coinquinati.

19. Ingeniosè obseruauit noster Baëza tom. 3. in Euang. l. 18. c. 8. §. 37. Christum fuisse acrem in tollendâ a se omni suspitione peccati, dicendo: *Quis ex vobis arguet me de peccato? Atqui lenis est in tollendâ a se suspitione demonij inhabitantis. Ego demonium non habeo. Cur non magis se opposuit & dixit: Quis ex vobis arguet me de demonio habito? Quia non sic horribile est viro iusto demonium habere ac peccatû, hoc omni demonio horribilius est, & multo magis vitandum.* Et B. Catharina Genuensis, hoc quoque dixit: vt scribitur c. 24. vite eius. *Quando mihi concessum fuit intelligere quam pauescenda sit*
Lancij Opusc. Tom. 2.

umbra minimi actus, qui sit contra Deum, nescio cur è viuis non excefferim. Tunc dixi: *Non miror amplius infernum esse tam horrendum, siquidem conditus est propter peccatum: tamen reperens animo, quod mihi ostensum est, non arbitror eum horrori peccati parem.* Imo videtur mihi quod Deus multo minorem ipsi horrorem indiderit: aded mihi terribilis apparet, vel umbra saltem peccati venialis. Et quid in huius comparatione erit peccatum mortale? deinde tot cumulatâ planè mihi persuædeo quod illa, (scilicet venialia) conspiciens anima, quamuis esset immortalis, pra nimio dolore fieret mortalis. Nam sola obscura, (notet hoc Lector, & bene ponderet) sola, inquam, obscura visio hac de re mihi oblata, qua non nisi momentanea fuit, si paulo diutiùs durasset, licet corpus habuissem prorsus ad amantimum interissem. Demum quicquid modis omnibus in medium adduco, respectu eius quod mens mea agnouit, mendacium mihi videtur. Dum hac perfecta visio me penè exanimasset, omnis in corpore meo sanguis fuit congelatus, tantamq; debilitatem incurri, vt putarem mihi ex hac vitâ migrandum. Sed bonitas Dei me superstitem voluit ad eam enarrandam. Et c. 39. affirmabat: *Si homo satis posset gloriam Gloriosissimæ Virginis Mariæ, eamq; & voluntate, & reipsâ, & dispositione diuinâ possideret, sicut ipsamet Domina nostra possidet, deinde audiret: Oportet te cum istâ gloriâ, scintillam imperfectionis ab omnipotentis Dei voluntate discrepantis in te cernere; certa sum (modo dulcem hanc veritatem perspiceret) responsurum: Nolo illam gloriam hac conditione, quin potius relega me in infernum.* Et c. 15. dixit: *Cognitisimû mihi est, quod quædo amor purus, vel exiguissimam imperfectionem deprehendit, si Deus non auerteret, in puluerem redigeretur, non corpus modo sed & anima, nisi esset immortalis.* Et cap. 29. *Nisi me Deus seruasset, agnosco me ex visione peccati aque fuisse morituram, atque ex Dei visione: & vtraq; visio omnem captum, ac virtutem humanam excedit: nec est homo, cui non asferret mortem.* Et c. 30. *Illam Diuinam essentiam tanta munditie ac puritatis perspicio, vt impossibile sit, vel extremam eius partem animo assequi: aded vt homo non nisi tenuissimâ imperfectione laborans, prius se in mille tormenta ipse precipitaret, quam coram eo cum tali imperfectione compareret. Hinc anima intelligens Purgatorium ad expiandas & diluendas imperfectiones constitutum, libens ad diuinam dispositionem se in id demittit, putatq; admodum clementer secum agi: & tamen Purgatorij acerbitas omnem intellectum humanum superat. Atqui anima amore flagrans, plura facit imperfectionem, quam Purgatorij pœnam, licet vsque aded diram, vt quicquid in hac vitâ cognoscere, eloqui, & experiri atque de eâ re credere possumus, si cum ipsamet compareretur, mihi videatur mendacium. Vnde tamen si hac sim coacta proferre; tamen confundor, re tanta longè minus, quam cupiebam, declaratâ.*

Hoc fuit iudicium de peccato veniali etiam S. Teresie, quæ in vitâ suâ a se scriptâ sic ait, c. 25. *Faxit Deus, vt timeremus id, quod debemus timere, & intelligeremus, maius malum posse aduenire*

ab vno peccato veniali quàm à toto simul inferno, cum hac ipsissima sit veritas.

22.

Non mirum ergo est, nostrum Fratrem Coadiutorem Alphonsum Rodriquez, vt in vitâ eius manu scriptâ legitur l. i. cap. 3. ita abhorruisse à quouis peccato veniali, vt cum ei sua deslenti peccata Christus Dominus apparuisset cum S. Francisco, & nonnullis alijs Sanctis, & S. Franciscus eum interrogasset, cur fletet? respondisse: *Quomodo non fletam, perspectam habens grauitatem peccatorum meorum: quando quidem vnum veniale peccatum, contra Deum commissum, meretur vt totâ vitâ desleatur. Quo dicto, viso illa disparuit, & in eo noua quadam lux remansit, quæ totâ vitâ durauit cum odio omni peccati: vt cum eius periculum se offerret, cum maximo seruore à Deo peteret, vt potius penam inferni pateretur, quàm in vnam in culpam venialem prolaberetur. Et vt dicitur l. 2. c. 6. Inter monita, quæ sibi prescripserat vnum fuit, vt tale propositum ter in die renouaret per longum tempus, & si fieri posset, per horam integram, presertim in materiâ castitatis, ne vnquam vllum veniale peccatum contra illam admitteret. Ideo quauis horâ diei, & noctis inuocabat aliquem è Sanctis 24, quos 24. horis assignauerat inuocandos, vt eorum precibus exoratus Deus, custodiret, seu præsaueret eum à peccatis. Confundamur ergo, si propter exiguas molestias, eas vel subterfugiendo, vel impatienter tolerando, Deum offendimus, quando Sancti maluissent supplicia subire inferni, quàm semel peccare. Agnoscebant enim excellentiam Dei qui offenditur, & turpitudinem cuiusuis etiam venialis offensæ, ideo malebant ardere in inferno, quàm Deum etiam leuiter offendere, ita illum amabant. Nam, vt ait S. Chrysostomus homil. 5. ad pop. Si Christum verè amaremus, vt amare oportet, iudicaremus vtiq; amari offensionem gehennâ esse grauiorem. Et S. Iohannes Columbinus, vt scribitur in eius vitâ à Teo Delcaro, dicebat: Si perfectè amaremus Deum, magis doleremus ob eius offensas, quàm ob nostri damnationem, quia magis eum debemus amare, quàm nos: Siquidem, & Deus, vt ait S. Chrysostomus homil. 12. in 1. ep. ad Corinth. Magis nos amat, quàm nos ipsi nos amamus. Ei autem qui plus amauit, plus debetur, inquit S. Gregorius Nazianzen. orat. 2.*

23.

CAPVT TERTIVM.

Omne peccatum habet quandam malitiam & offensam Dei, quodammodo infinitâ.

24.

Tertia Consideratio seu Causa ob quam tam mortale quàm veniale peccatum vitandum est, quia omne peccatum habet quandam infinitatem, etiam veniale. vt ait Suarez to. 1. in 3. p. disp. 4. l. 7. §. *secunda ratio.* Non quidem in intrinseca ratione formali (etsi hoc etiam aliqui graues Theologi asserant infra

citandi) quia hæc, & vt priuatio quædam est bonitatis opposita, & ratione bonitatis finitæ quâ priuata, infinita non est, vt ita dicam, in esse Phylsico; quia à creaturâ, nil intrinsecè infinitum procedere potest, (quam ob causam etiam Christi merita, spectatâ solâ ratione omnium operum eius, quæ finita erant, & finito modo procedebant à Christo operante, non erant infinita intrinsecè, & per se, vt docent Theologi in 3. p. q. 1. sed ratione Personæ infinitæ operantis; etsi finito modo operaretur) tamen peccatum quoduis ratione Dei infiniti, qui quouis peccato offenditur, & contra cuius honorem & reuerentiam est quoduis peccatum, habet quandam moralem infinitatem, & ratione malitiæ Deum offendentis, & ratione offensæ, quæ terminatur ad Deum, & ratione auersionis à Deo in infinito; saltem aliquo ex his modis. Quod ostendo, & autoritate, & ratione.

In primis quatuor Sancti ab Ecclesiâ Canonizati hoc docent. Primus qui id docuit (teste Vasquez to. 1. in 3. p. disp. 2. n. 7. contrarium sentiente,) est S. Anselmus lib. 4. Cur Deus homo, cap. 21. & hinc probat S. Anselmus, non potuisse à purâ creaturâ Deo satisfieri pro peccatis, quia peccata infinitè offenderunt Deum, nulla autem satisfactio puræ creaturæ potest esse infinita, ac proinde æquiualens offensæ satisfaciendæ.

Idem docere S. Bonaventuram eandem ob causam faterur ibidem num. 6. Vasquez, & citat S. Bonaventuram id asserentem in 3. d. 20. q. 3. in 2. ratione, sed contra.

Idem docet S. Thomas non vno in loco. Nam 3. p. q. 1. art. 2. ad 2. ait Peccatum contra Deum commissum, quandam infinitatem habet, ex infinitate Diuinae Maiestatis: tantum enim offensa est grauior, quanto maior est ille, in quem delinquitur.

Et 1. 2. q. 87. a. 4. in corp. Peccatum, inquit, in quantum est auersio ab incommutabili bono infinito, est infinitum; & idè ex parte auersionis respondet peccato pena damni infinita, est enim amissio infiniti boni, scilicet Dei. Ex parte autem conuersionis inordinata ad commutabile bonum (ex quâ parte peccatum est finitum, quia ipsum bonum commutabile est finitum) respondet ei pena sensus infinita, scilicet ratione durationis æternæ.

Idem ait in 4. d. 15. q. 1. a. 2. ad 1. vt faterur etiam Vasquez tom. 1. in 3. p. disp. 2. c. 2. n. 9. 10.

Et S. P. N. Ignatius togatus à P. Brandano Lusitano, quomodo Scholastici Societatis peccata venialia confiteri deberent, respondit ad septimam interrogationem debere etiam de minimis peccatis hominem purâ conscientia gaudentem confundi in presentia Diuinâ: considerando quòd obiectum contra quod sunt peccata venialia est infinitum, quòd illa aggrauat in infinitum. Hæc S. Pater.

Sed his autoritatibus 4. Sanctorum magis me mouit ipsius Dei Patris doctrina, quam reuelauit

relatit S. Catharinæ Senensis in dial. cap. 3 Quia Pius Secundus in Bullâ Canonizationis S. Catharinæ Senensis, & Urbanus 8. in Officio Diuino lectione sexta, primùm à Cardinalibus SS. Rituum, deinde ab ipsomet approbato, dicit expressè: *Doctrina eius infusa, non acquisita fuit.* In nullo autem libro S. Catharinæ Senensis, sunt doctrinæ diuinitus infusæ, nisi in solis Dialogis illius, quia nec in epistolis eius, nec in orationibus eius ab ea in raptu factis (quæ sunt annexæ eius dialogis,) vllum indicium extat, doctrinas in epistolis, & orationibus illas, esse diuinitus infusâs. At de dialogis hoc certum est, quia initio eorum ab eius Confessario, titulo Beati in Sacro Ordine Prædicatorum insignito, (qui dialogos S. Catharinæ dicente ipsâ Italicè ex Italico sermone in Latinum postea conuertit) dicitur; Dialogos illos, esse librum Diuina doctrinæ data per personam æterni Patris, loquentis intellectui admirabilis, & alme Virginis Catharinæ de Senis, Iesu Christi sponsæ fidelissimæ, conscriptum dictante ipsa, vulgari sermone, dum esset in extasi, sine raptu, & actualiter audiente, quid in eâ loqueretur ipse Dominus, & coram pluribus referente. Ei ergo in raptu existenti hæc dixit Deus Pater c. 3. dial. initio: *An ignoras filia mea, quid omnes pœna quas anima sustinet, vel sustinere potest in præsentis sæculo, nullo modo condigna sunt, ad culpam etiam minimam puniendam,* (hoc est, expiandam.) *Quoniam offensa quæ mihi fit, qui sum bonum infinitum, procul dubio satisfactionem exigui infinitam.* Hæc Deus Pater. Atqui si peccatum quoduis non esset aliquo modo infinitum, à Deo, qui iustus est, non exigeretur satisfactio infinita pro culpa etiam minima, cum in inferno peccata mortalia puniat minùs quàm mereantur, citra condignum.

Idem docent Theologi veteres, ipso Valquez concedente id ab illis doceri. Ricardus in 3. d. 20. q. 4. & 5. Capreolus in 4. d. 15. q. 1. a. 1. cont. 1. & ar. 3. Maior in 4. d. 14. q. 2. ad dub. 3. Ioannes Medina Codice de pœnitentiâ tract. 3. qui est de satisfactione q. 1. Caietanus 3. p. q. 1. a. 2. §. ad alteram verò Sotus 3. conclus. Ricardus de S. Victore l. de Incarnatione Verbi cap. 8. A. lenis verò 3. p. q. 1. memb. 6. a. 2. & S. Bonauentura in 3. dist. 20. q. 4. & Ricardus ibi, & Ioannes Medina q. 1. de satisfactione. Getson p. 3. operu tr. de vitâ Spirit. Lect. 1. Gulielmus Paris. tr. de Legibus. cap. 21. (hi vltimi) dicunt malitiam, seu offensam peccati esse simpliciter infinitam, non tantùm secundum quid ratione obiecti infiniti, vt Suarez & Tanner.

Ex recentioribus idem docet Suarez tom. 1. in 3. par. q. 1. disp. 4. sect. 7. Tanner in 3. p. disp. 1. q. 2. n. 108. & 1. 2. disp. 4. q. 1. d. 3. n. 55. Quia inquit, ex dignitate persona offensa, reuera crescit malitia offensa, & quidem seruata proportione magis quàm ex dignitate & præstantiâ obiecti, crescit bonitas moralis actus, hinc fit, vt & peccatum ratione offensa, habeat

malitiam quandam infinitam secundum quid, cui proinde etiam pœna quedam infinita secundum quid respondet, tum ex parte durationis, tum ex parte ipsius boni amissi. & vt ea infinitas malitia infinitate bonitatis moralis ex obiecto infinito desumpta, qualis in pura creaturâ consistere potest, exæquari nullo modo possit, vt susus in 3. p. q. 1. declaratur.

Ratio Theologica huius doctrinæ petenda est, non præcisè & simpliciter ex infinitate Dei, vt est bonum vt sic, sed ex naturâ offensa relatâ ad obiectum infinitum, vel terminatâ ab obiecto infinito. Ratio enim naturalis dicitur, cæteris paribus, eâ proportione crescere offensam, quò est maior Persona quæ offenditur. Pulchrè hoc explicabat loquens de peccato veniali Patricius Brixianus Societatis nostræ Candidatus Alexander Luciagus, cum magnâ opinione Sanctitatis in nostrâ Domo Professa Mediolanensî, dum se ad ingressum in Societatem pararet, mortuus, sed Brixie sepultus, & vitâ Italicâ impressâ fat magnâ, mundo commendatus, ob eximias virtutes, quæ viuum exornabant. Hic inquam Sanctus vir, vt de eo dixit in Cõcione funebri Matthias Bellintanus, celebris Concionator Capucinus in concione Mediolani impressâ: *Si, inquit, constitutus ante Urbis Prætozem illi pilum è barba euellerem, iniuriâ eum afficerem; maiore, si id facerem Episcopo; adhuc maiore, si Cardinali; longè maiore, si Papa; maiore maximè si Christo: sic, dum peccato Deus offenditur.* Cum ergo ea proportione crescat grauitas offensa, quâ crescit excellentia Personæ, & pro magnitudine excessus Personæ, respectu inferioris Personæ, etiam magnitudo augetur offensa: cum Deus infinities excedat omnem personam capacem iniuriæ, quæuis offensa, et si esset instar vnius pili respectu Dei, ob Dei infinitam excellentiam, in genere moris (etsi non in Physico, quod in creaturâ infinitum non est, nec potest esse, vt docet S. Thomas 1. 2. q. 87. a. 4.) fit offensa infinita. Non sic opera bona meritoria, & satisfactoria, quæ suam excellentiam, proportionem, & magnitudinis comparisonem accipiunt non ex solo obiecto propter quod fiunt præcisè, sed etiam ex excellentiâ personæ operantis. Et ideo Christi quoduis opus erat infiniti valoris secundum se, & simpliciter, (non tantùm secundum quid) ob dignitatem Verbi infiniti in carne assumptâ operantis, vt definiuit Clemens in Extrauag. Vnigenitus, de pœnit. & remiss. cum dixisset Christum, *non guttam sanguinis modicam, quæ tamen, inquit, propter vnionem ad Verbum, pro redemptione totius generis humani suffecisset, sed copiosè velut quoddam profluuium effudisse, addit: Vt sic sit infinitus thesaurus hominibus, quo qui vsi sunt, Deo amicitia participes sunt effecti.* Et infra; *De cuius, inquit, consumptione, seu minutione, non est aliquatenus formidandum: tam propter infinita Christi merita (vt prædictum est) quàm pro eo, quod quantò plu-*

res applicatione trahuntur ad iustitiam, tantò magis accrescit ipsorum cumulus meritorum. Quod est contra Scotum, & paucos cum eo sentientes, sed idem à S. Thoma, & communiter alijs Doctoribus asseritur constanter.

Atque ita quòd offensus est maiori dignus reuerentiâ, & dignior persona ac maior, eòd offensâ eius, & iniuria illi illata, ac peccatum maius est, quod includit Dei offensam, & iniuriam, etsi malitia & priuatio bonitatis sit quid finitum in esse physico.

Nec tamen hinc sequitur, omnia peccata esse equalia, si sunt infinita, quia vnum infinitum non potest esse maius altero. Nam potest vnum infinitum esse maius altero, non ibi ubi habet infinitatè, sed alibi, vt si superficies digitalis, esset sed longa infinite, posset illi addi ex parte crassitie aliquid, ita vt fieret palmaris, & bipalmaris. Sic peccata quæ sunt grauiora in suo formali, sunt maiora, & per id magis offendunt Deum, sed in infinitate non crescunt, & in maiori malitiâ quâ infinita, saltem secundum quid, ratione obiecti infiniti. Vitanda sunt ergo etiam minima, ob suam moralem infinitatem, quam contrahunt offendendo Deum infinite sanctum, infinite bonum, infinito amore, cultu, & reuerentiâ dignum: quia & ratione beneficiorum à Deo acceptorum, eius offensâ est summa ingratitude nostra, quibus dedit suam infinitam personam in Incarnatione, & dat in Eucharistia, & promittit in visione beatificæ fruitionis, & ratione iudicij finalis, quod meritò timere debemus, ob tot offensas præteritas; summa audacia, & impudentia, & temeritas est, velle nouis modis eum irritare & offendere, cum non sciamus infallibili certitudine nos eum nobis pro præteritis offensis reddidisse placatum. Quocirca B. Catharina Genueusis, vti scribitur in eius vita cap. 39. *Quid putas, dicebat, præstarem, quantis facerem etiam si tot sanguineas lachrymas profunderem, quot maris sunt gutta, vt satisfacere pro peccatis meis? Arbitraris pro minimo peccato satisfacere? Nequaquam. Nam si tantum paterer, atque tandem, quantum ipse diabolus, ad hæc tot cruciatus, & martyria in hoc tempore sustinerem quotquot mente comprehendi possunt, non crederim, amorem posse hæc apud Deum significationis loco ducere, neque inuenire vocabulum huic negotio congruum.*

36. Meritò ergo S. Thomas & Theologi supra citati hinc probant 3. p. q. 1. ar. 2. ad 3. Incarnationem Dei, simpliciter necessariam fuisse ad perfectam & æquiualentem satisfactionem pro peccatis totius generis humani. Quia pura creatura ob infinitam offensam Dei infiniti, non poterat perfectè, & æquiualentem satisfacere pro peccatis infinitam Dei offensam continentibus. Quamuis enim non fuerit simpliciter necessaria. Incarnatio Dei, ex suppositione Decreti creationis, vti nec ex suppositione pecca-

ti, seu in ordine ad reparationem generis humani: tum quia potuit Deus, absolute loquendo, hominè absque omni remedio relinquere perpetuæ damnationi obnoxium, sicut reliquit Angelos malos sine vilo remedio. Est enim in operibus suis ab extra liber, & interitus horum, non Deo, sed eorum soli malitiæ adscriptis fuisse: tum quia supposito decreto, & benignâ voluntate Diuinâ reparandi humanum genus, potuit Deus illud alijs modis reparare hinc Incarnatione, vt optimè dicit S. Thomas 3. p. q. 1. art. 2. & S. Augustinus l. de agone Christiano cap. 11. nimirum, vel condonando peccata, & gratiam conferendo, non requirendo vllam satisfactionem, ab vnoquoque pro se, vel ab vno homine pro omnibus. Quia tamen Deus ad ostendendum suam amorem erga humanum genus, ac peccati malitiam, voluit per satisfactionem rigidam reparari genus humanum, debuit per infinitæ operationis opera satisfactio, cum non potuerit à purâ creaturâ fieri, debuit fieri à Deo, Deus autem in se, cum non posset subire opera satisfactoria, debuit illi vni creaturæ aliquali naturæ rationali, & quidem humana, conuenienter ad reparandum genus humanum, vt in illâ naturâ fieret satisfactio, à qua processit offensâ, quod etiam erat redudaturum in maiorem gloriam humanæ naturæ, & commendationem misericordie Dei, & ad confusionem dæmonis, victi per inferiorem naturam, quam ipse vicerat antea.

Sed dicere potest aliquis, Auctoritas à me hic citatas, præsertim Quatuor Canonizatos, dum dicunt peccatum habere malitiam infinitam, locutos esse de solo peccato mortali, non de veniali. Ergo non putarunt in peccato veniali esse malitiam infinitam.

37. *Respondeo primò. Nullum ex quatuor Canonizatis & alijs Theologis, quos citavi, asserere solum peccatum mortale, non vero veniale habere malitiam infinitam, sed eos absolute loqui de omni peccato. Nam ideo dicunt peccatum habere malitiam infinitam, quia peccatum contra Deum commissum quandam infinitatem habet ex infinitate Diuinæ Maiestatis. Tanto enim, inquit, offensâ est grauior, quanto maior est ille in quem delinquitur. Ita S. Thomas 3. p. q. 1. art. 2. Suar. 3. p. disp. 4. 5. 3. & alij quidam magni Theologi. Hoc autem reperitur in omni peccato. Nam etiam in peccato veniali, quia committitur contra Dei voluntatem & præceptum, est vera ratio offensæ contra Deum, vt fateatur Vasquez contrarium de infinitate peccati sentiens 1. 2. dis. 143. c. 1. & 3. p. disp. 2. c. 3. n. 22. & disp. 3. n. 4. & 5. vbi tamen ait, peccatum veniale non esse offensam Dei secundum quid, sed simpliciter, quia vere est contra præceptum & voluntatem Dei, & non tantum præter voluntatem & præceptum illius, sed vere esse offensam contra Deum, sicut mortale, tamen non ita graui.*

gravi. Quocirca etiam in peccato veniali iudicio S. Thomæ & aliorum est offensa infinita, quia offendit Divinam Maiestatem infinitam.

38. *Respondeo secundò.* Vasquez 3.p. disp. 2. c. 2. nu. 7. fatetur expressè S. Anselmum l. 1. cur. Deus homo cap. 21. sensisse in peccato esse offensam infinitam Dei. hanc autem infinitatem dicit sic ostendi à S. Anselmo: *Quia nec pro aliqua re mundi, nec pro omnibus simul, peccatum sit committendum.* Atqui non tantùm peccatum mortale, sed ne minimùm veniale committendum est pro toto mundo, etiam si esset spes conversionis omnium peccatorum mundi, quod nullus negat Theologorum.

Hinc S. Dorotheus ser. 20. *Longè melius esse ait, & corpus & omnia corporea perire simul, quàm ledi animam in re etiam minima: & ipse S. Anselmus l. de similitud. c. 190. Si hinc peccati pudorem, & illic cernerem inferni horrorem, & necessarid vni illorum habere immergi, prius me in infernum mergere, quàm peccatum in me immitterem. Mallet purus à peccato (loquitur autem de omni peccato maculante animam, quam etiam veniale maculat & conquinat, ideo illo solo inquinatus ad cælum non admittitur Apoc. 21. vlt.) & innocens gehennam intrare, quàm peccati sordè pollutus, cælorum regna tenere.*

39. Deinde S. Ignatius de peccato solo veniali id dixit P. Brandano, quia de solis venialibus S. Ignatij exquisitè iudicium, quod legi scriptum in Romano Societatis Archiuo. Deus quoque S. Catharina etiam de peccato veniali, *& quidem minima, dixit, exigere illud satisfactionem infinitam, quod falsum esset, si non haberet iudicio Dei offensam infinitam, etiam minimum veniale.* Ita enim amicorum suorum peccata venialia magis puniret quàm mereantur, quod non est conforme Divinæ clementiæ & charitati, quæ etiam inimicorum suorum in inferno minùs peccata punit, quàm promeriti sint, hoc est, vt loquuntur Theologi. *Citra condignum.*

Vt autem persuadeam hanc de infinitate peccati venialis sententiam, à 4. Sanctis Canonizatis clarè traditam, & ab aliis magnis auctoribus, volo solvere euidenter, & solidè argumenta contra illam, tàm Vasquez, cum etiam P. Arubalis mei Magistri; qui discipulus P. Gabrielis Vasquez, & postea Collega fuit in Theologia compluti.

40. *Primum argumentum:* Tanta est malitia peccati, quanta est priuatio oppositæ bonitatis, vel rectitudinis, vel contrarietatis cum naturâ rationis, vel alterius rei. (pro diuersitate opinionum, in quo consistit essentia intrinseca peccati) sed hæc est finita, sicut & bonitas, & alia, cuius est priuatio, & cui commensuratur priuatio (nam si vnum contrariorum finitum sit, alterum etiâ finitum esse debet) sunt finita. Ergo malitia peccati est finita.

Respondeo. Distinguendo Malitiam peccati

respectu formæ quâ priuat, esse tantam, quanta est forma, Concedo Maiorem; sed respectu obiecti quod offendit, nego maiorem. Ad hæc autem duo diuersa, peccatum posse referri, docet contrarium sentiens Vasquez 1. 2. disp. 97. c. 2. n. 4. vbi dictum suum explicat à simili: *Sicut, inquit, cæcitas est priuatio visus, vt forma contraria, quâ proximè priuat, coloris autem tanquam obiecti illius formæ, scilicet visus, quo remotè priuat: peccatum autem veniale, nisi remittatur, priuat Deo suo modo in perpetuum: ideo punitur in æternum, per accidens in eo, qui in peccato mortali, moritur, cum peccato veniali, vt docent Theologi, cum S. Thoma 1. 2. q. 87. a. 5. ad 2. & alij multi cum Suarez, Vasquez, Azor, & Tanner 1. 2. ni post mortem iustus dimitteretur (vt dimittitur in Purgatorio, vt ait S. Thomas q. 7. de malo a. 11. & alij communiter) nunquam admittetur cum eo vllus ad cælum Apoc. 21. vlt. Qua de re sic Tanner 1. 2. disp. 4. q. 10. dub. 4. n. 75. Assertio 1. Tutius, inquit, & probabilius est dicere, peccatum veniale coniunctum mortali personali, in inferno puniri æternâ pœnâ. Ita ex communi docet S. Thomas hic q. 87. a. 5. ad 2. vbi concedit, peccato veniali deberi pœnam æternam, si cum mortali peccato inueniatur in aliquo damnato, quia in inferno nulla potest esse remissio, & æternitas pœna non respondet quantitati culpæ, sed irremissibilitati ipsius. Idem docent alij ibi citati, & Valentia, Suarez, Vasquez, Azor, Salas.*

41. *Secundum argumentum:* Ratio offensæ, & auersionis à Deo, est extra formalem rationem peccati, quæ est malitia, & quid consequens naturam eius, & est posita in auersione à Deo, aut potius in ipso peccato, quatenus est contra Deum aliquomodo, vel quatenus ei displicet, & sic eum offendit, vt sic autem auersio, non priuat proximè Deo, vt forma opposita, sicut cæcitas priuat proximè visu, non colore.

Respondeo. Transeat Antecedens, nego consequentiam. Nam & ratio meriti, non est essentia actus boni, sed quid consequens bonitatem, tãquam passio essentiam; & est dignitas præmij. Sicut in peccatore contritionis actus, est bonus totâ morali bonitate, sed non meritorius, & sit meritorius, cum gratia infunditur peccatori, sine vllâ mutatione sui intrinsecâ: & tamen in Christo, quamuis actus eius humanitatis erant finiti, meritum tamen eius actuum erat infinitum ratione personæ infinitæ, etsi modo finito operantis. Simili modo, etsi non tam excelso infinitatis gradu, offensa Dei in peccato erit infinita, non ex naturâ suâ, sed vt relata ad obiectum infinitum, quod offendit, & à quo auerit, & cui contrariatur, vt Legillatori, & à quo postulat pro sui expurgatione satisfactionem infinitam.

42. *Tertium argumentum:* Quantitas priuationis, ex forma quâ proximè priuat, non ex obiecto, aut sine pensari debet; liquidem & finis ille nobis applicatur mediâ qualitate & formâ oppositâ,

sità, quare si ratio offensæ ponatur in auersione à Deo, infinita esse non potest.

Respondeo. Nego Antecedens. Nam si quis rusticus pilum maiorem è barba euellat, & minorem ex barba nobilis æqualis sibi, magis offendit nobilem quàm rusticum, licet forma qua priuat rusticum, scilicet pilus, sit maior in se. Ergo non ex sola quantitate. formæ oppositæ spectatur quantitas priuationis, & offensæ, sed ex naturâ suâ, vt relata ad quantitatem dignitatis personæ offensæ, quæ cum sit infinita in Deo, quoduis peccatum veniale erit infinitum in ratione offensæ.

Quartum argumentum. Vnum infinitum non est maius altero, atqui peccatum vnum est maius altero, ergo non habent infinitam malitiam.

43. *Respondeo primò,* multi negant Maiorem, qui concedunt partes actu infinitas in quantitate, sed esto in naturalibus rebus esset vera Maior, falsa est in Moralibus. Nam certum est, quoduis opus Christi, fuisse infiniti valoris in ratione meriti, & satisfactionis, etsi in se consideratum, tanquam creatum quid, fuerit finitum, nec enim à creaturâ finita opus physicum potest procedere infinitum in esse phylico, vt docet S. Thomas, Tanner 3. p. q. 1. disp. 1. q. 2. dub. 93. nu. 125. Certum, inquit, est loquendo de bonitate intrinsecâ actuum Christi, eam & finitam fuisse, & in vno actu maiorem, quàm in alio, tam ratione obiecti, quàm aliarum circumstantiarum v. g. intensiõis, durationis &c. vt rectè Suarez loco citato. Quin etiam loquendo de operibus Christi, vt ex Diuina seu Christi ordinatione ad meritum destinata fuerunt, sic etiam negandum non est Christum plus meruisse, vel satisfecisse toto vite sue tempore, quàm singulis operibus: utemq, aliquid effectisse, siue obtinuisse vno opere, & non alio, vt sumitur etiam ex S. Thoma quod lib. 2. a. 2. & infra q. 7. pluribus dicitur. Vnde bene subdit, inter opera Christi vnum fuit alio præstantius, etsi non intensiùe ratione personæ operantis, quæ erat infinita, quæ eodem modo omnia & singula opera, & rursum tota totum opus, & tota tanquam plura infinita plus valebant extensiùe, quàm vnum aliquod eius opus: sicut si essent duo subiecta habentia infinitam albedinem, essent secundum latitudinem intensiõis æqualia inter se: nec vnum alteri additum faceret intensius, tamen secundum latitudinem extensiõis, vtrumque simul maius, & amplius quiddam esset, quàm vnum solam. Ita Suarez 3. p. t. 1. disp. 4. sect. 4. & Tanner disp. 1. q. 2. n. 12. Simili ergo modo vnum peccatum est, maius altero extensiùe, sicut si essent duo tumbi infiniti, posset vnus esse crassior altero, non longior, & idè augeri magis in crassitie non in longitudine, quanquam & ipsa longitudo augeretur ratione crassitie, sic & peccatum ratione offensæ.

44. Quocirca ob hanc Diuinæ Maiestatis infinitè à nobis offensæ, infinitam excellentiam, bene dixit S. Hieronymus, seu S. Paulinus Episcopus

Nolanus (vtrique enim horum adscribitur) ep. 14. ad Celantiam: Nescio an possimus leue aliquod peccatum dicere, quod in Dei contemptum admittitur, estq, ille prudentissimus, qui non tam considerat quod iniustum est, quàm quis iusserit: neque quantitatem imperij, sed imperantis cogitat dignitatem. Bene etiam B. Catharina Genouensis c. 10. Vitæ dicebat: apud Deum nullum peccatum posse dici minimum, & ne quidem magnum, sed maximum, cum sit contra summam ipsius bonitatem.

CAPVT QVARTVM.

Peccata venialia variè disponunt ad mortalia.

Quartâ consideratio, seu causa, ob quam vitanda sunt etiam peccata venialia deliberata, est, quia disponunt ad mortalia, quandoque, immò sæpe etiam indeliberata, sed tamen voluntaria. Quod autem ad hoc disponant, patet experientiâ in multis; & docet S. Thomas 1. 2. q. 88. a. 3. ad 1. Sicut accidens, inquit, potest esse dispositio ad formam substantialem, ita & peccatum veniale ad mortale. Et in respons. ad tertium, Peccatum, inquit, veniale per se disponit ad mortale, quod in corpore articuli probat. Idem docet alius in locis 2. 2. q. 105. a. 1. ad 2. Porro peccatum veniale, ad mortale disponit, inquit idem S. Thomas 1. 2. q. 88. a. 3. in corp. Primò ex parte agentis: augmentatâ enim dispositione, vel habitu, per actus venialium peccatorum, in tantum potest libido peccandi crescere, quò ille qui peccat finem suum constituat in peccato veniali. Nam vnicuique habentis habitum in quantum huiusmodi finis, est operatio, secundum habitum: & sic multoties peccando venialiter, disponitur ad peccatum mortale. Alio modo peccatum veniale ex genere, remouendo prohibens, potest disponere ad mortale. Qui enim peccat venialiter ex genere, prætermittit aliquem ordinem: & ex hoc quod consuecit voluntatem suam in minoribus, debito Ordini non subicere, disponitur ad hoc, quod etiam voluntatem suam, non subiciat ordini vltimi finis, eligendo id, quod est peccatum mortale, ex genere. Ideo inquit Caietanus ibidem: A venialium consuetudine cauendum est, ne habitatus in illis, occurrentes tentationes, animos dispositos propinque ad mortale inueniant. Quod potissimum timendum est iis, qui deliberatè peccata venialia solent committere. Nam, vt ait B. Laurentius Iullianus, de triumphali Christi agone cap. 1. Peccati deliberata voluntas, ad vniuersa flagitia proclius esse cognoscitur. Idèd B. Clara de Monte falco, vt scribit in eius vitâ Baptista Pergilius 2. p. cap. 16. Dicebat, cum qui consideratè, seu datâ operâ, venialia committit peccata, facile labi in maiora, scilicet mortalia.

Quâ de re sic S. Augustinus ser. 88. de temp. Dum homines negligentes despiciunt peccata sua, quia parua sunt, crescentibus minutis peccatis, adduntur etiam

iam crimina, & cumulum faciunt, & demergunt. A-
renæ minutæ similia sunt peccata venialia, sed
& hæc inducendo ad peccata mortalia, demer-
gunt animas. Quia de re sic S. Augustinus scripsit
in Plal. 39. exponens illa verba Psalmi: Multi-
plicatæ sunt (iniquitates) super capillos capitis
mei. Quis, inquit, numerat capillos capitis suis? multo
minis peccata quæ excedunt numerum capillorum
(scilicet, venialia, nec enim in S. David etiam
multa erant mortalia, immo, vt infra videbi-
mus, duo tantum peccata mortalia ab eo com-
missa sunt) Minuta videntur sed multa sunt. Præca-
uisti magna, iam non facis adulterium, homicidium, non
rapis res alienas, non blasphemias, non dicis falsum te-
stimonium: moles ista sunt peccatorum. Magna præca-
uisti: de minutis quid agis? An non times minuta? Pro-
teristi molem, vide, ne arenâ obruaris. Est hæc poena
peccati: vt enim bene dicit S. Ildorus Hispa-
lensis: Iudicio Diuino, in reatum nequius labuntur,
qui distringere sua facta minorâ contemnunt: eò quod
per minora disponuntur, & veluti manu du-
cuntur ad maiora.

47. Adhuc magis S. Thomas id explicat, quia di-
cit: Sicut egritudo disponit ad mortem 1. 2. q. 12. a. 5. Et
vt idem docet 1. 2. q. 88. a. 6. Sicut imperfectum
differt à perfecto, & puer à viro, ita differt veniale à
mortali. Pondera singula breuiter. Et id eò 2. 2. q.
43. a. 7. ad 5. a. i. Peccatum veniale vergere in detrimen-
tum salutis, quia disponit ad mortale. Origenes h. 8.
in num. peccata venialia vulneribus similia esse
ait: Anima, inquit, quoties peccat, toties vulneratur. O
suspensum per vnumquodque peccatum videre, quo-
modo homo noster interior absidue vulneratur: vulne-
ratur per linguam anima, vulneratur & per cogita-
tiones, & concupiscentias malas. Quæ si omnia videre
passimus, & vulnerata anima sentire cicatrices, cer-
tum est, quod vsque ad mortem resisteremus aduersus
peccatum. Hoc est, malleus occidi à socio, quâ
ob respectum eius peccare detrahendo, vel as-
sensum eius detractioni præbendo, vel illum
concitando ad aliquid cum peccato coniun-
ctum, vel non impediendo ex obligatione cha-
ritatis, quæ in Theologia iuxta omnium senten-
tiam obligat ad peccatum, monere peccantem
si possis. Sic & S. Chrysostomus in c. 1. Gal. ait:
Quemadmodum in corporibus, quæ vulnera neglexe-
runt, febres gignant, & putrefactiones, ac mortem de-
nique: itidem in animis, qui pusilla dissimulant, maio-
ra mutant. Similia habet S. Ioannes Damascenus
in Vita SS. Iosaphat & Barlaam cap. 19. Im-
mo, inquit S. Basilus or. 3. de peccato: Peccatum
longè grauius est, quàm sit vulnus aut cicatrix, aut
plaga intumescens ac inflammata. Sed prohi dolor!
Est, non sola corporis vulnera, vt ait S. Chrysosto-
mus ep. 5. ad Theod. lapsus, dum negligantur, in-
ducunt mortem, sed etiam ipsius anima: tamen tanta
est insidia nostra, vt illius plagis accuratissime medea-
mur, animæ autem plagas (scilicet peccata venialia)
obstinatè contemnimus. Sed enucleatius hanc rem
explicat noster P. Tanner ex doctrina S. Tho-

ma 1. 2. dif. 4. q. 5. dub. 3. n. 55. 56. Disponit, inquit,
directè & per se, & indirectè ac per accidens. Directè
quidem & per se primò, quatenus generatim quendam
Dei, ac rerum Diuinarum neglectum siue negligentiam
inducit. Secundò, quatenus sapienter iterata venialia in
certâ materiâ v. g. furti, producant dispositionem seu
habitum, quo animus ad omnia eiusdem speciei pecca-
ta, etiam in materiâ graui ex se facillè inclinatur: &
insuper, nonnunquam etiam ad peccata mortalia di-
uersæ speciei committenda. In quem sensum ait S.
Thomas paulò ante citatus a. 3. in corp. augmen-
tatâ dispositione vel habitu per actus peccatorum ve-
nialium, in tantum potest libido peccandi crescere quòd
ille qui peccat, sinem suum constituet in peccato ve-
niali: nimirum, ob eundem finem peccando etiam in
materia alterius vitij v. g. propter ludendi amorem, su-
rando &c.

Tertid, addo ego, quatenus per malum venia-
lem vsum sensuum & membrorum, datur causa
tentationibus grauib, quæ perducunt ad cõ-
sensum, & executionem peccati mortalis. Sic
curiositas oculorum primò venialis, & parua
negligentia, perduxit Dauidem ad adulterium.
Sanctus Dauid, inquit S. Theodorus Studita ser.
4. conspectâ casu coniuge curiosè, quid patrauit: norunt
qui legunt. Cum enim, inquit Theodoretus q. 29.
2. Reg. simpliciter non curiosè despexisset, vidit mulie-
rem quæ lauabatur, & forma inestus pulchritudine,
deuorauit hamum peccati. Non ex mali animi institu-
tis, sed fortuito, & casu quodam vulnus acceperat: so-
cordiaq, ac negligentia erat peccatum, non malignita-
tis ac malitia. Pergamus cum Tanner reliqua
dicere, quomodo per accidens peccata venialia
disponant ad mortale. Per accidens, inquit, & indi-
rectè disponunt ad mortale, id est quatenus remouent
& impediunt prohibens, seu obstaculum peccati morta-
lis, tum feruorem scilicet charitatis, tum subinde etiam
peculiaris quædam auxilia gratiæ diuinæ, quibus alio-
qui homo à peccato mortali fuisset inhibitus. Secundò,
quatenus minuunt & impediunt aliquomodo timorem
Dei, & promptum vsum virtutum, corrumpendo vel
imminuendo etiam eorundem habitus acquisitos, vt suo
loco de virtutibus diximus. Hæc ibi Tanner. Supra
autem idem Tanner disp. 4. q. 1. dub. 5. nu. 74. &
seq. dixerat. In qua re, inquit, certum est, primò sal-
tem virtutum acquisitarum efficacitatem frequenta-
tione venialium eatenus dimini, quatenus & ipsa in-
ducunt habitum malum, adeoque etiam inclinationem
contrariam eu qua virtus ex suo genere continet.

Secundò, certum est, inquit Tanner nu. 75. ead
frequentatione, (scilicet venialium) corrumpi etiam
habitum earum virtutum, quarum actus contrarij ex
suo genere non sunt nisi venialia peccata, quales sunt
v. g. liberalitas eutrapielia &c.

Quia he virtutes cum per se non habeant alios a-
ctus contrarios, quàm peccata venialia, vt supponitur,
necesse vt vel ab his corrumpantur, vel nullo modo per
se corrumpantur, quod est planè falsum & absurdum.
Atque in his conueniunt hæctenus Medina &
Zamel hic q. 7. a. 4.

Tertid,

49.

a. Salas 1. 2.
q. 88. tr. 13.
disp. 12.
sect. 4. n.
84.
Arias de
imit. B. V.
cap. 24.
Lect. de
stat. relig.
q. 8 n. 97.
99. & de
pecc. diu. I.
13. c. 12. 15.
Roder. 1. 1.
tr. 1. c. 10.
Nigr. tr. 10.
Afcet. c. 4.
num. 61.
Lugo de
Euchar. 5.
12. l. 4. n.
84.

50.

31. Tercid, verò multò verius est, ceteras quoque virtutes acquiras, etiam quoad habitum, tandem corrumpi per peccata venialia isdem opposita, nisi forte continuatum simul exercitiis earundem virtutum proportionem quadam peccatis eiusmodi venialibus praualeat. Ita Zumel contra Medinam hic loco cit. Probat; tum quia peccata venialia cum sint eiusdem speciei, cum peccatis mortalibus, in eadem materia versantibus, vt inferius suo loco dicitur: Et docet S. Thomas in 2. dist. 42. q. 72. a. 5. & q. 77. a. 7. ad 2. & 1. 2. q. 88. a. 2. & 6. ad 1. vbi ait: Veniale differre à mortali, sicut imperfectum à perfecto, vt puer à viro. Et Caiet. Medina. Zumel, Valentia noster, Vasquez, Tanner 1. 2. d. 4. q. 5. dub. 2. n. 52. Aduersantur etiam specifica bonitati virtutis, & actuum illorum, per quos sunt acquiras, & simul inducunt habitum virtutum eiusdem speciei cuius est ille, qui inductus est, per peccatum mortale, adeo, vt qui promptus est v. g. ad surandum parua (idem autem iudicium est, de detractioe veniali, & aliis peccatis) quantum est ex vi eiusmodi habitus, & obiecti specificè considerati, sit etiam promptus ad surandum magna &c. tum quia ipsa etiam experientia, videtur docere, eum qui nunquam non immoderate comedit, habitum temperantiae penitus tandem amittere. Et cõfirmatur: Quia fieri potest, vt in suo genere non minor sit malitia peccatorum venialium, quam sit bonitas actuum virtutis, quibus, in homine praesertim peccatore, habitus virtutum moralium acquiras sunt.

32. Dixi verò, nisi continuatum exercitium virtutum praualeat &c. quia si v. g. quater venialiter peccaret in materia temperantiae, & toties interim moderate comederet ex habitu temperantiae, seruata interim quadam actuum contrariorum inter se proportionem, is habitum temperantiae antea acquiras non amitteret, vtpote qui non minus per bonos actus confirmaretur, quam per actus malos oppositos debilitaretur. Hæc Tanner.

33. Benè autem supra dixit Tanner, peccata venialia disponere ad mortalia remouendo vel impediendo feruorem charitatis, qui est obstaculum, ne peccata mortalia committatur. Quia id dicit expressè S. Thomas 3. p. q. 79. a. 4. disputans an per Eucharistiam peccata venialia remittantur. Minuunt, inquit, feruorem charitatis, & sunt sicut actio caloris naturalis, per quam deperditur aliquid in corpore, ad quod restaurandum est necessarium cibi nutrimentum.

34. Idem docent, nimirum peccato veniali impediri feruorem charitatis, Durandus in 2. d. 43. q. 6. num. 11. Maior d. 42. q. 6. in secundo quaestio. Alens 1. p. q. 19. nu. 8. ait: Peccatum veniale opponi feruori charitatis, vt anima minus efficaciter Deo adhæreat per charitatem, ad cuius corruptionem etiam disponit. Imò non tantum minuunt feruorem venialia peccata, sed, vt docuit P. Petrus Arubal 3. p. q. 87. a. 2. Peccata venialia, vt habitualiter manent, consistunt in priuatione proxima facultatis (scilicet feruoris) ad eliciendos feruores actus charitatis, ex quibusdam inspirationi-

bus seu auxiliis gratia actualis ad quam habent respectum. Et ita quando in infusione gratia remittitur veniale, non fit id formaliter & proprie per gratia infusionem, sed quia tunc recuperatur facultas ad actus feruentes charitatis, per annexa auxilia. Quando autem vnum peccatum veniale remittitur sine alio, fit, quia illa facultas late patet, sicut & auxilia Diuina, ad quæ habet respectum. Vnde sicut ex parte quadam auxilia ob peccatum veniale homini negata restituntur, non omnia (si actus ob quem auxilia dantur, non sit sufficiens ad acquirenda omnia) sic ex parte facultas illa, in cuius priuatione consistit peccatum veniale, restitui potest, & sic vnum veniale sine alio remittitur.

Primo, Cõfirmatur hæc certa doctrina Theologica à posteriori exemplis eorum Dei seruum, qui rarissime peccabant venialiter, & nunquam deliberatè (qualis fuit S. Dominicus, S. Franciscus, S. Carolus, S. Philippus Neri, S. Catharina Senensis, S. Teresa S. P. N. Ignatius, S. Xauierus, B. Aloysius, B. Stanislaus.) Hi enim beneficio, perpetuo feruore charitatis omnia opera sua expediebant, & plane ardebant, vtpote ueritè temperare igneum quandam ardore charitatis, quo ardebant, & in oratione, & in sacrificio Missæ, & in aliis operibus ordinatis etiam distractiuis, vt ex vitis eorum constat. E contra, qui sæpè peccant deliberatè, sunt languidi imò tepidi, & frigidè & aridi in omnibus, proinde facillè à diabolo ad mortalia perducuntur. Quia vt dixit Abbas Pimenius. Sicut ad succensam ollam musca non appropinquans, si verò tepida fuerit, insident in ea, & faciunt vermes; ita & monachum succensum igne diuini amoris fugunt demones, tepidum verò illudunt & insequuntur.

Secundo, Cõfirmatur hæc doctrina præclarè sententiâ S. Chrysoctomi hom. 10. in ep. Rom. in mot. vbi de peccatis venialibus loquens, per quæ diabolus hominem facillè capere queat, sic ait: Corpus non ita tempore dissoluitur, vt anima per peccatorum multitudinem marcescat, sicut senescit, ac de gradu deicitur ac senescit. Etenim ad summam iam eadem adducitur negationem, verba nihil significantia enuncians, vt facere solent, qui senectute confecti delirant: eadem modo ac pituita referta, stupida interim atque obliuiosa, lippitudinem in oculis gestans, omnibus abominabilis, ac talis, vt eam diabolus non ita magno negotio capere queat. Quia nimirum disponitur per venialia ad mortalia committenda, per quæ sola capitur & captiuatur à diabolo. Quocirca cui curæ est ne Deum offendant peccatis mortalibus, vitet venialia deliberata. Alioquin infelix esset illa anima, quæ Deum offenderet peccato mortali in Religione, maxime post plures annos in eâ transactos. Hinc P. Antonius Padilla, magnus in Societate vir, & generis claritate, & virtute, & doctrinâ eximius, qui primus è Societate, thesi propositâ de defendendis omnibus propositionibus P. Molinæ, eum publicè defendit, tum dum esset primum excitata gra-

uis contra scripta P. Molinæ tempestas; Hic inquam tantus vir, (vt scribit P. de Ponte in vitâ P. Aluarez cap. 20. §. 2.) eum magnis angoribus diu premeretur, & morti proximus timeret mortem (vii timuit S. Hilarion Abbas teste S. Hieronymo in eius Vita relata in Breniarium Romanum 21. Octobr. & quidam alij magni Sancti, inter quos fuit B. Ludouicus Bertrandus sacri Ordinis Prædicatorum, & nostræ, dum viueret, Societatis magnus in Hispania Patronus & intimus amicus) hic, inquam, noster P. Padilla interrogatus à quodam Patre an conscientie remorsum sentiret ob aliquod lethale peccatum commissum in 40. annis quibus fuit in Societate exclamando, Respondit: Iesu, quantum monstrum hoc esset: Religiosus, & peccatum mortale non est cur de eâ re agatur. Sed paulò post, Deo reuelante didicit, se saluum fore, & illâ nocte peruenturum ad caelum, & se esse intra cor Dei: & ita letus decima hora noctis eiusdem diei, quo dixit se in caelum iurum, animam Deo tradidit, submissâ voce dicens: Latatus sum in his quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus.

58. Terribile est huius veritatis confirmatiuum exemplum, quomodò scilicet venialia peccata disponant sensim ad peccata mortalia; immò ad eternam damnationem, relatum à S. Teresa de se, in sua vitâ ab ipsamet scriptâ c. 32. *Orans, inquit, in vno momento me inueni meo iudicio postam in inferno non sciens quâ ratione. Intellexi velle Dominum, vt viderem locum, quem ibi demones mihi præparauerant, & ego promerita illum sui ob mea peccata. (optimum exemplum, vt obiter dicam, de scientia conditionali Dei, quam Societas tenet, hac enim Deus præuidit illam ituram ad infernum, si perrexisset in illo modo viuendi, quem tunc tenebar infra commemorando.) Hac visione verâ suppositâ, videamus quomodo id esse potuerit.*

59. *Primò, certum est, S. Teresiam totâ vitâ suâ nullum commississe mortale peccatum, sed consecutale gratiam baptismalem: Hoc testatur eius Confessarius Didacus Iepesius Episcopus Turiffonensis, l. 3. c. 1. vitæ S. Teresie à se editæ. Et ipsa S. Teresa c. 2. vitæ suæ scripsit. Non videtur mihi me à Deo fuisse separatam per culpam mortalem.*

60. *Secundò, certum est illam non offendisse Deum etiam leuiter vilo peccato contrario callitati, & peccatis linguæ, ob quæ duo plurimos damnati certum est. Ipsa enim c. 2. vitæ suæ scribit: se non habuisse affectum ad vllum graue peccatum, & à rebus inhonestis naturaliter abhorruisse. Et c. 32. de se scribit: Non fui inclinata ad murmurandum, nec ad dicendum malè de vilo. Non credo me voluisse alicui malum, nec eram auara, nec recordor me vnquam grauem inuidiam habuisse. Et noster P. Rodericus Aluarez S. Teresie Confessarius, (diuersus à nostro Patre Balthasaro Aluarez) extractis semel suis perspicillis, coram aliquot discipulis suis (qui id iureiurando postea testati sunt, se ab eo*

Lancij Opusc. Tom. 2.

audiuisse) dixit discretè: *Sicut hæc perspicilla non sunt obnoxia vlli inhonestæ cogitationi, ita fuit anima Teresie ex singulari Dei priuilegio & gratiâ.*

61. *Tertiò, noster Pater Franciscus Ribera, defendens hanc Sanctam in peculiari tractatu de peccatis eius, qualia fuerint, & visionem de inferni loco ei præparato, & ab ea viso declarans, scribit, Quædam Priorisâ Discalceatâ, Familiari S. Teresie aliquoties audiuisse, eum proposuisse S. Teresie quiddam pertinens ad materiam inhonestam consilij gratiâ, (forte vt ego existimo, vel de illusionibus nocturnis, vel de tentationibus, aut motibus fædis carnis) S. Teresiam ei respondisse, se id non intelligere. & se nunquam totâ vitâ habuisse quicquam in hac materia quod confiteretur. Et, vt scribit idem Archiepiscopus eodem capite, illam Monialem remisit, vt consilium pro illâ re, ab aliquo alio peteret.*

62. *Cur ergo Deus ostendit locum pro eâ præparatum in inferno? Respondet P. Ribera, illam peruenturam fuisse ad infernum, si continuasset illa peccata venialia, quibus tunc erat dedita; illa non curans, quia putabat non esse peccata. Qua de re ipsa valdè conqueritur cap. 5. vitæ suæ, & grato animo recolat, se ab hac cæcitate per 17. annos continuata, primùm in aliquibus rebus fuisse à docto quodam P. Dominicano, & tandem totaliter à Patribus Societatis liberatam, eique fuisse detecta mala eius principia seu dictamina. Quod si quaras, quænam fuerint illa peccata venialia, per quorum continuationem dæuenerit ad infernum sibi præparatum, & diuinitus ostensum; Respondeo, illam ipsam ea commemorare. Nam c. 2. scribit: Fuisse otiosas & lalas conuersationes, cum aliis immatura ætatis & virtutis, qui, vt ait P. Ribera, facile labi potuissent, cum illa fuerit valdè affabilis & amans, (licet honeste) illos, qui cum eâ conseruabant amicitiam. Ideo ipsa experta hoc periculum cap. 7. rogat per amorem Dei suas Moniales, vt fugiant tales conuersationes exemplo suo.*

63. *Si ergo hæc permissa illi à Superioribus, ad eoque leuia, vt quidam Confessarij dicerent nõ esse peccata, illam perduxissent ad infernum; quid dicendum est de apertis peccatis murmurationum, seminantium discordias, diffidentias, auersiones, & de aliis periculosioribus? sunt enim peccata velut annuli quidam catenæ: vnũ trahit aliud, & tandem perducit ad perdendam gratiam per peccatum mortale, & postea tandem ad perdendam vocationem. Nam, vt ait B. Laurentius Iustinianus lib. de vita solit. cap. 4. In vnâ malignitatis catenâ considerata sunt vitia in animarum ruinam, ab immundis spiritibus fabricata atque contexta. Ideo ferè nunquam perditur vocationis, nisi, vt benè dicebat P. Petrus Ximenez, post multa peccata venialia, & ex his orta peccata mortalia contra vota in Religione commissa.*

64. *Quem progressum peccatorum venialium*

in mortalia desinentium, ad viuum ita describit S. Bernardus serm. 63 in Cant. loquens de floribus, qui in horto Religionis per nostram incuriam acescunt: Hoc, inquit, frigus si semel animam peruasit, anima incuria spiritu dormitante, ac nemine deinde quod absit inhibente, ad interiora eius peruenit, descenderit in viscera cordis, & sinum mentis, concusserit affectiones, occupauerit consilij semitas, perturbauerit iudicij lumen, libertatem addixerit spiritus, mox ut in corpore solet euenire febricitantibus (en quomodo describit peccatū veniale instar morbi, uti dixerat S. Thomas disponere ad mortale) subit quidam anime rigor, & vigor lentescit: languor fingitur virium, horror austeritatis intenditur, timor sollicitat pauperatis, contrahitur animus, subtrahitur gratia, protrahitur longitudo vite, sopitur ratio, spiritus extinguitur, deseruescit nouitius seruior, ingrauescit tepor fastidiosus, refrigescit fraterna charitas, blanditur voluptas, salus securitas reuocat consuetudo. Quid plura: dissimulatur lex (Dei præcepta, vel regularem obseruantia) abdicatur usus, proscritur, derelinquitur timor Domini, dantur postremo impudentia manus, presumitur ille temerarius, ille pudendus, ille turpissimus, plenus ille ignominia & confusione, saltus, de excelsu in abyssum, de parimento in sterquilinum, de folio in cloacam, de caelo in cœnum, de claustro in seculum, de paradiso in infernum. Patuit hoc in Dauid Rege viro secundum cor Dei, qui etiam habebat decem uxores ad remedium concupiscentia, ut habetur 2. Regum. 15. 16. tamen 2. Reg. 11. 2. per curiositatem venialem deuenit ad tot peccata fœda. Ita Salomon, ita Absalon, ex curiositate oculorum veniali in aspiciendis pulchris faminis: ex curiosa lectione veniali, vel auditione obscenorum, sic alij passim in mundo. Nam, ut bene ait S. Dorotheus serm. 5. Cum diabolus quæpiam qui peccare nullo modo velit, intuetur, non ita est ineptus, aut ad malè agendum ignauus, ut statim illi peccatum aliquod grauissimum suggerat, aut scelus aliquod profanum suadeat. Nequaquam enim illi dicit: Vade & scortare, aut furtum committe. Nouit enim hæc à nobis prorsus non admitti, sed admiscet se iustificationibus nostris, tunc fortior est, tunc magis nocet, tunc amplius operatur, cum perstamus in voluntate nostrâ, & nosmetipsos instituiamus, & informamus. Hoc est, dum nos nostris dictaminibus dirigimus contrariis doctrinæ eorum à quibus dirigi debemus. Supra autem ser. 3. docens quomodo conscientiam nostram à grauibus peccatis seruare debeamus illa sciam, monuerat: Studemus custodire conscientiam nostram, neque conculcemus eam in aliquo etsi id minimum sit. Ut enim videre facile est, ex his minimis, & verè vilibus ad magna contemnentia delabimur. Cum enim ceperit quis dicere, Quid est si verbum hoc vnicum, (tempore silentij, in quo licet obiter & per paucis loqui) locutus fuero: Quid est si modicum hoc comedero? Ex hoc, Quid id, Quid illud, admittitur mala & amara esca, & sensim incipit quis, ac pedetentim in maiora & grauiora prolabi, & sic deinceps per partes proruens periclitatur, atque in

perfectam insensibilitatem decedit. Curate lenia, quæ ad lenia sunt, ne grauiora fiant. Et virtutes & peccata à paruis incipiunt, & ad magna vel bona vel mala perducunt. Quocirca S. Barlaam, præscribens S. Iosaphat, à se baptizato, normam viuendi & seruandam integre gratiam in baptismo receptam, monet inter alia, ut paruis peccatis aditum in animum præcludat: Ob id enim, inquit, maiora peccata quotidie, ad nos aditum habent, acque in animas nostras imperium obtinent, quoniam us, quæ minora esse videntur, consentanea correctio minime adhibetur. Ut enim in corporibus, qui parua vulnera negligunt, sanem plerumque ac mortem sibi ipsis accersunt, ad eundem modum etiam in animis hoc visu veniunt, ut qui minima vitia ac peccata nihili pendunt, grauiora sibi inuehant. Quatenus autem grauiora peccata ipsi oboriuntur, contructo tandem habitu, anima in contemptum cadit. Impius enim, inquit ille, cum in profundum venerit, contemnit. Ac deinceps, ut sus in cœno volutari gaudet, sic etiam anima illa prauæ consuetudini immerse, ne peccatorum quidem seuerum sententiam potius ipsi gaudet & oblectatur: vitiumque, instar boni cuiuspiam, arctissime retinet. Atque vitiam aliquando recepta meliori mente, scelerum suorum sensu afficiatur, non tamen sine magno labore ac sudore, à praua consuetudine, cui vltro ac sponte se inuitatem addixit, liberatur. Ita à paruis malorum exiguorum initiis, ad maiora delabimur. Malum enim, ut ait S. Dionysius Areopagita, cum sit defectio à bono, sua infirmitate & pondere, semper ad aliud, & aliud malum progreditur. Sed hoc mirabilius est, id etiam ab Ethnico Aristotele agnoscitur, qui cum dixisset: In principio peccatum consistere (hoc est, dum ei non resistitur primâ facie) ostendit exemplis, multa & grauissima mala ensesci ex paruis. Et cap. 8. ad seruandam Rempub. hoc imprimis dat monitum: In rem etiam paruam intendere, paruam custodire. Ideo S. Gregorius Papa ait: Nonnunquam deterius in paruâ, quam in magnâ culpâ peccatur. Maior enim quod citius agnosceatur, ed etiam celerius emendatur, minor verò dum quasi nulla creditur, ed petis quod & securus in usu retinetur.

Meritò ergo S. Thomas dixit peccata venialia disponere ad mortalia. Meritò idem monuit 3. p. q. 87. a. 1. ad 1. Debet, inquit, homo habere propostum se praprandi ad peccata venialia minuenda: alius enim esset ei periculum descendendi, à gratia, vel à statu religioso in Religiosis, cum desereret appetitum proficiendi, seu tollendi impedimenta spiritualis profectus: quo sunt peccata venialia. A quibus dum non custoditur cor, nec ab eo atcentur, anima, ut ait S. Macarius h. 15. surripitur à vitio & assimilatur ciuitati muris carenti, quam ingredientur latrones quacunque parte volunt, absque vilo impedimento, illam 3. reddunt desertam (à gratia sanctificante) & incendunt; ita, inquit, idem ibidem, dum negligit, & tibi ipsi non attendis, subintroeunt spiritus nequissimi, qui denigrant, & desertam faciunt mentem tuam, dispergentes cogitationes tuas in hoc seculum.

Ecce

71. Ecce processus peccatorum venialium & dispositiones eius ad mortalia. Merito ergo Sancti adeo abhorrebant ab eis, quia magnificabant Dei gratiam, quam sciebant perdi medietate per venialia. Et quod deterius est, ut docent P.N. Sanchez to. 1. in Decal. l. 1. c. 5. nu. 4. *Propositiu committendi omnia venialia: quotquot se obrulerunt, solag mortalia vitandi, est mortale, quamuis contemptus desit: quia talis propositi obiectum, in se continet apertissimum mortaliter peccandi periculum. Et ex eo proposito oriri hoc periculum, constat ex multis similibus, quae affert D. Augustinus relatus. cap. tres sunt, de penitentia d. 1. Et docet optime Alesius 4. par. q. 65. membro 3. a. 1. §. 1. & c. Confirmanentur haec omnia de dispositione peccatorum venialium ad mortalia graui testimonio S. Bernardi l. 2. de 7. panib. Hinc fratres mihi tristitia magna & dolor contumus cordi meo, quod nonnullos tam prouos ad leuitatem ad risum, & ad scurrilia verba tam faciles video, ut pertimescam valde ne forte plus quam expediat, diuina misericordia immemores, & ingrati tam multis beneficiis suis, aliquando deserantur a gratia. Si haec peccata venialia, quae reputantur ab imperfectis promissoribus, apta sunt iudicio S. Bernardi hominem priuare Dei gratia; quanto magis grauiora, ut sunt mendacia perniciofa, detractiones?*

72. Quinta causa seu Consideratio, ob quam merito Sancti abhorrebant a venialibus peccatis erat, impedimentum multiplex proueniens ex illis ad assequendam vitae perfectionem, & sanctitatem; imò & profectum in virtutibus sine quo ordinariè non acquiritur perfectio. Primo, quia ut docet S. Thomas 1. 2. q. 89. a. 1. c. & q. 88. a. 1. ad 1. & 2. q. 105. ar. 1. ad 1. *Peccata venialia actus virtutum corrumpunt & impediunt.*

Queres primo, quomodo corrumpunt venialia actus virtutum?

73. *Respondeo primo*, quia dum vel finem, vel alias circumstantias actuum virtutum supernaturalium inficiunt, ita, ut illi actus sint peccata (v. g. oratio cum distractione voluntaria in se, vel in causa, concio, lectio &c. vel aliud bonum opus, ob vanam gloriam factum) tales actus corrupti sunt a peccato, quia ob illud non sunt meritorij, proinde nil conferunt ad profectum in virtutibus supernaturalibus, qui profectus formaliter, & materialiter tunc fit, cum habitus virtutum supernaturalium, augentur in anima, qui extra Sacramentum, non augentur per actus peccato infectos, quia non sunt meritorij, ut docent Theologi cum S. Thoma 2. 2. q. 132. a. 3. ad 1. *Opus enim bonum est ex integra causa; malum autem ex singularibus defectibus;* ut ait S. Dionysius Areopagita c. 4. diu. Nom. receptus ab omnibus Theologis, cum S. Thoma 1. 2. q. 18. a. 4. ad 1. *Ita ut si aliquid desit, quod requiratur ad debitas circumstantias, erit actio mala:* ut ait cum omnibus Theologis S. Thomas quaestione citata. a. 3. Nam ut bene antea docuit S. Chryostomus

Lancij Opu. Tom. 2.

hom. 30. ad pop. *Non potest esse simul meritum & delictum.*

Respondeo secundo, peccata venialia etiam actus naturales virtutum corrumpunt, & faciunt ne profint ad profectum in virtutibus acquisitis, & ad perfectionem: quia quamuis in Ethnicis, & Christianis in peccato mortali existentibus, crescant habitus naturales acquisiti, per actus naturales peccato infectos, ij tamen ad perfectionem vitae spiritualis non conducunt, quia perfectio exigit, ut fiant actus humani, sine peccato, illi autem actus augent habitum ad producendos actus tales, per quales aucti sunt, id est peccaminosos.

74. *Queres secundo*, quomodo peccata venialia impediunt actus virtutum, ac proinde profectum in virtutibus, & perfectionem, quae frequentationem actuum virtutis acquiritur.

Respondeo primo, quia peccata venialia dum committuntur, occupant, ut ita dicam, illam particulam temporis in qua committuntur, ne tunc loco peccati venialis illam occupantis, eliciatur aliquis actus virtutis Deo mouente, vel ex habitu antea acquisito elicito, vel ex solo auxilio actuali Diuinae gratiae semper ad omnes actus supernaturales necessariae, sed magis si eliciendus sit actus valde heroicus & intensior, quam sit habitus eiusdem virtutis valde remissus. Etsi enim vno eodemque tempore possit aliquis iustus actum aliquem virtutis elicere, verbi gratia, deuote orare, & aduenienti pauperi spectantibus aliis dare, ex voluntario appetitu vanae gloriae & laudis, eleemosynam, tamè si hoc vel aliud peccatum tunc non committeret sed alium actum virtutis eliceret, verbi gratia, largitionem eleemosynae ex amore Dei, melius esset. Verum tunc per affectum vanae gloriae, impeditus esset actus virtutis charitatis erga pauperem, qui ex Dei amore elici tunc vnà cum oratione deuota non interrupta potuerat. Quod est magnum damnum spirituale per peccatum veniale iusto illatum.

Sanè si mercator haberet domi suae aliquem famulum quem per plures annos aluit, & aduerteret eum fuisse causam ne quolibet die lucraretur centum millia ducatorum, statim eum domo sua expelleret, & nunquam eius opera vteretur nec domum admitteret, & abhorreret ab eo magis quam a quouis re creatà, & ab ipso diabolo, ita nos peccatum veniale tractare debemus, quia illa temporis particulam quae infunditur in eo admittendo, perdimus meritum, quod est maius bonum iudicio Dei, & nostro, si fidem de Deo habemus, quam mille immò quam actu infiniti miliones. Siquidem quouis merito verè & realiter acquiritur per gratiam, substantialem Dei praesentiam tanquam amici, & ut loquitur Apostolus Heb. 13. 16. *promeremur Deum;* quo etiam modo loquendi de merito, loquuntur S. Ignatius m. epist. ad Roman. & S.

74.

75.

1. Cor. 1. 6
Eccli. 19. 1

Cypri. l. de vnit. Eccl. seu de simpl. Prælatorum.

76. *Respondeo secundò.* Quia spectato communi modo viuendi hominum, plura peccata committunt, quam faciunt bona, vnde magis crescunt habitus vitiorum non æquè habitus virtutum, à quibus actus virtutum procedant. & ita fit, vt etiam alijs temporibus, quando homo nil peccat, actus virtutum non eliciantur ab habitibus virtutum minus, intensius, & minus efficacibus. Nam, vt ait Aristoteles receptus ab omnibus in hoc, lib. 2. Eth. cap. 2. *Peccare multis modis possumus, malum enim est infiniti, vt Pythagorici conuectabant, bonum autem finiti.* Rectè autem agere, vno modo tantum licet. Atque idcirco illud facile, hoc difficile est: siquidem est facile aberrare à scopo, sicut ipsum scopum attingere difficile est. Quapropter frequentiores actus peccatorum etiam alia tempora occupando, quibus tunc actus boni possent elici, impediunt illos.

77. *Tertiò.* Peccata venialia impediunt actus virtutù, ac proinde profectù in ijs & perfectione. Quia, vt supra dictum est à me, peccata venialia impediunt influxum auxiliorù efficacium Diuinæ gratiæ (vt docet SS. PP. & Theol. classici) omnino necessariù ad eliciendos actus virtutù supernaturalis, per quos offertur viatoribus profectio.

78. *Quartò.* Peccata venialia impediunt actus virtutum, & per hoc, profectum in ijs & perfectionem, Quia peccata venialia diminuunt inclinationem ad virtutem quam homo habet in natura (vt docent cum S. Thomas 1. 2. q. 85. art. 1. S. Basiliius reg. 2. fusa, & S. Chrysostomus hom. 24. in Matth. Et S. Bernardus lib. de vitâ solitariâ.) Per actus enim humanos fit quadam inclinatio ad similes actus (vt ostendit S. Thomas 1. 2. q. 51. a. 1. & 2.) Oportet autem quod ex hoc, quoddam aliquid inclinatur ad vnum contrarium, diminuatur inclinatio eius ad aliud. Vnde cum peccatum sit contrarium virtuti, ex hoc ipso, quoddam homo peccat, diminetur bonum natura, quoddam inclinatio ad virtutem.

79. Quoniam verò, vt idem S. Doctor ait 1. 2. q. 85. art. 2. hæc inclinatio ad virtutem potest diminui in infinitum, quia in infinitum possunt impedimenta apponi. secundum quod homo potest in infinitum addere peccatum peccato, idè, ex parte termini & finis, quod est bonum virtutis (scilicet assequendæ) hæc inclinatio maximè diminui potest, non tamen totaliter extingui, quia manet natura rationalis humana, in quâ est inclinatio ad virtutem. Idè experientur peccatis venialibus frequentibus dediti, maximam repugnantiam ad exercitium virtutum, tædium in oratione, in colloquijs spiritualibus, in lectione piorum librorum, auersionem à pœnitentijs corporalibus, fugam personarum de rebus spiritualibus loquentium, nauseam confusionum externarum, metum pœnitentiarum publicarum, pudorem in externâ modestie demonstratione, & è contrario magnam inclinationem ad contraria his actibus virtutum.

80. *Quindò.* Peccata venialia impediunt actus virtutum, & sic profectum in virtutibus & perfectionem. Quia peccatum veniale, vt docet S. Thomas 3. p. q. 87. art. 1. *aliqua, etsi imperfectè, separat hominem à Deo: quia etiam per peccatum veniale deordinatur voluntas hominis, per immoderatam conuersionem ad bonum creatum.* Et idè art. 2. ad 3. ait: *Remitti peccatum veniale, per actum procedentem ex gratia, per quem remoueat inordinata adhesio ad rem temporalem.* Peccatum enim veniale, vt idem S. Doctor ait, 2. 2. q. 24. a. 10. *est quedam inordinatio circa ea que sunt ad finem.* Sanè Deus, qui quous peccato veniali offenditur, & qui est finis omnium nostrarum actionum, propter quem in cælo adipiscendum creati sumus, vt ad eum pertueniamus, Deus ipse sanguinem suum fudit, talis, inquam, Deus, cuius acquisitio, est acquisitio maiorum bonorum, quàm sint in omnibus rebus, & felicitatibus, & voluptatibus humanis, dignior est, quàm finis cuiusvis itineris, & peregrinationis humanæ, ob commodum aliquod luseptæ, sicut ergo dū iter aliquod facimus, vehementer cauemus ne retardemur ab assequendo termino & fine viæ nostræ, & vias auertentes nos ab eo, & iter longius reddentes, penitus fugimus; ita saltem vitemus quoduis peccatum veniale, siquidem retardat nos, ne nostro affectu promptè, ac proinde citò feramur in Deum, summum, & verum bonum nostrum.

81. *Sextò.* Peccata venialia impediunt actus virtutum, & hac ratione profectum in ijs & perfectionem, Quia peccata venialia diminuunt feruorem charitatis, vt ait S. Thomas 3. p. q. 79. art. 4. necessarium ad actus eximios virtutum & profectum ac perfectionem. Idè eis dediti experientur se valdè tepidos in bono, immò frigidus, eoquæ magis, quò pluribus & grauioribus peccatis venialibus Deum offendunt. E contra, qui ea vitant toto conatu, feruentissimi solent esse. Nam, vt ait S. Ambrosius l. de Arca & Noë. cap. 17. *Cessante iuuentius culpa atque delicti, salus tua est, atque inoffensus, anima vigor resurgit.* Vigor iste, feruor est in exercendis operibus virtutum, omnem tepiditatis languorem & socordiam eliminans. Nec enim cum igne potest frigus, & gelu vno in loco manere. Idè B. Laurentius Iustinianus cap. 9. *Vitæ dicebat, seruo Dei etiam parua esse vitanda peccata, ne charitas, (id est, seruo charitatis) refrigescat.* Qui feruoris defectus tanti momenti est, vt ob eum Religio Monastici Ordinis tota concidat iudicio S. Anselmi l. de similit. c. 122. *Sicut pisces, inquit, decurrente aquâ viuarij moriuntur, si claustræ ipsius minutatim, ac sæpè crepant, nec reficiuntur; ita omnis Religio Monastici Ordinis funditus perit, si custodia eius per modicarum contemptum culparum, paulatim à seruore suo tepescit: attestante Scriptura (Eccli. 19. 1.) Qui modica spernit, paulatim decidet.*

82. *Ideo reuerendus est (vt monet S. Bernardus Epistola*

Epistola 136. ad Lotharium Imperatorem) *ne minimorum neglectus, impedimentum sit maximorum; scilicet actuum virtutis, & profectus in virtutibus, qui non nisi per actus virtutum multiplicatos sit. Ideo peccatis venialibus dediti non proficiunt, sed hærent sicut naus in mari sine villo vento: imò sicut naus detenta ab aliquo impedimento, vel anchoræ vel arenæ, in quam impigit, vel à qua demersa est. Et si enim parua res quævis arenula sit, respectu magnorum lapidum, tamen multiplicata, ita onerat nauē, vt progredi non possit, imo sæpè demergit. Pulchrè hoc explicat S. Augustinus in Psal. 39. exponens illa verba: Multiplicatæ sunt (scilicet iniquitates) super capillos capitis mei: Quis, inquit, numerat capillos capitis sui: multò minus peccata, quæ excedunt numerum capillorum: (scilicet venialia, nec enim in Dauide, tam multa erant mortalia) minuta videntur, sed multa sunt. Præcauisisti magna, iam non facis adulterium, iam non facis homicidium, non rapis res alienas, non blasphemias, non dicis falsum testimonium: moles istæ sunt peccatorum. Magna præcauisisti: de minutis quid agis? An non times minuta: proticisti molem, vide ne arenâ obruaris. Ideo Sancti metuentes subuersionem suæ nauis, scilicet corporis, & animæ, tanquam à nauarcho gubernantis corpus, vitabant toto conatu peccata venialia.*

Dixi supra: Quintam causam, ob quam vitanda sunt à nobis omnia peccata venialia: nimirum, quia ex illis multiplex prouenit impedimentum, ad assequendam vitæ perfectionem, quæ est finis nostræ Societatis in Regulâ 2. Summ. expressis, & finis Tertij anni peculiari studio querendus vti & ab omnibus, alijs vitis spiritualibus intenditur: ac proinde impediunt etiam profectum spirituale, qui de lege Dei ordinari est tanquam via ad terminum: hoc est, ad perfectionem consequendam. Primum autem impedimentum huius profectus & perfectionis ortum à peccato veniali, ostendi esse, quia corrumpit & impedit actus virtutum, id quæ demonstraui modis, quibus id facit.

Nunc proferam secundum impedimentum, quod ex peccatis venialibus nascitur ad perfectionem & profectum, ex eo, quod vt docet (præter experientiam) S. Thomas, 3. p. q. 87. a. 1. in corpore articuli, per peccatum veniale retardatur affectus hominis ne promptè feratur in Deū. Hoc autem peccatum veniale facit, tum diminuendo feruorem charitatis, tum impediendo illa Diuinæ gratiæ auxilia, sine quibus excitantibus & adiuantibus hominem, ille non potest promptè ferri in Deum, tū quia produciunt & augent prauos habitus vitiorum, quorum aucta inclinatione ad actus malos, minor sentitur inclinatio virtutis ad actus bonos, quæ in virtute, magna & vehemens esse debet tunc dū quis promptè vult ferri in Deum per actus

Lancij Opusc. Tom. 2.

virtutum. Profectus autem & perfectio talis qualis est finis nostræ Societatis, & Tertij anni & aliorum virorum spiritualium, includit in se & supponit tales virtutum actus, per quos, animus promptè feratur in Deum, imò promptissimè. Tales enim actus reperiuntur in omnibus illis qui verè & solidè in virtutibus proficiunt, multò autem magis in illis, qui iam ascenderunt ad altos Euangelicæ perfectionis gradus. Illi enim in omni occasione exercendæ virtutis, & ad simplicem apprehensionem boni, beneficio Diuinæ gratiæ excitantis & adiuantis eos, & habituum bonorum antea acquisitorum, quasi connaturaliter feruntur in Deum promptissimè per actus virtutum, etiam heroicis & difficiles, quales sunt, qui per humilitatem, & patientiam, & amorem inimicorum, & amorem crucis, & pœnitentiam eliciuntur aut imperantur.

Tertium impedimentum ad perfectionem acquirendam & profectum in virtutibus (per quem illa acquiritur sicut calor producitur per calefactionem) ex peccatis venialibus oritur, est quia per quodlibet peccatum veniale, deordinatur voluntas hominis, per immoderatam conuersionem ad bonum creatum, vt docet S. Thomas 3. p. q. 87. art. 1. in corp. & art. 2. ad 3. Et ita videmus in iis qui frequenter peccata venialia committunt, magis eos & libentius se occupare, exempli gratiâ, in recreationibus corporis, quàm in recreatione animæ, id est, oratione vel lectione spirituali: magis delectari lectione curiosâ solum intellectum pascente, quàm in lectione librorum spiritualium affectus pios excitantium: magis & libentius eos sermonibus iocosis, vanis, immodè quandoque & scurrilibus vacare, quàm spiritualibus & piis: magis ad otium propendere, quàm ad laborem: magis ad oblectationes gulæ, quàm ad actiones lucra meritorum adferentes animæ: libentius conuersari cum indevotis & dycolis & facetis, quàm cum magis deuotis, magis spiritualibus, magis obseruantibus regulas: libentius querere & eligere res meliores, pretiosas, curiosas, pro sui corporis commoditatibus, quàm res viliores & simplices, in quibus maior paupertas elucet. Hæc omnia sunt effectus peccatorum venialium, & alia his similia, quæ cernuntur in hominibus imperfectis, & de suo spirituali profectu, ac acquirendâ perfectione non sollicitis. Talia enim agendo, manifestè indicant, se per peccata venialia habere deordinatam voluntatem (vt S. Thomas l. c. loquitur) per immoderatam conuersionem ad bonum creatum, seu temporale, vt art. 2. ait. Si ergo quoduis peccatum veniale ita deordinat hominis voluntatem, per conuersionem ad bonum creatum & temporale, quanto magis multa peccata venialia, si per annum multa committantur, quanto magis, si quolibet mense, &

N n 3 adhuc

adhuc magis si qualibet hebdomada, & adhuc magis, si quolibet die; & adhuc magis, si qualibet hora multis peccatis venialibus offendatur Deus. Tunc enim incredibilis sentitur inordinatio voluntatis, & immoderata conuersio ad bona terrena, & ad neglectum bonorum spiritualium ac diuinorum, quæ ita sunt repugnancia illis, sicut lux tenebris. Quocirca in tali statu homo existens, perfectus & sanctus esse nullo modo potest. Sanctitati enim è diametro repugnat vita hominis per peccata venialia rebus terrenis adherens. Nam ubi sanctitas est, cor à rebus terrenis omnino auellit: ideo græcè Sanctus appellatur *ἅγιος*, quod, ut notat Origenes, & S. Thomas 2. 2. q. 81. art. 8. significat, *sine terra*. Et ideo S. Thomas loco citato, describens quid sit Sanctitas, ait: oportere, quod mens ab inferioribus rebus abstrahatur, ad hoc, quod supræ rei possit coniungi. & hanc coniunctionem ibidem dicit fieri, per Sanctitatem. Cui ergo terrenæ res excitent carnalia desideria tanquam fomenta ipsorum, & ea sint, vel causa peccatorum venialium, vel potius ipsa peccata venialia, qui ea frequenter committit, magna impedimenta obicit perfectioni, & sanctitati acquirendæ.

85. *Quartum Impedimentum* Peccata venialia adferunt perfectioni & sanctitati (pro eodè enim hic sumitur) quia in verâ solidâque perfectione & virtute, intrinsecè includitur; & requiritur summa mundities & puritas animæ, ob quam, vitæ huius summam perfectionem, sancti veteres, appellabant *puritatem*, ut est apud Cassianum l. 4. Inst. c. vlt. & lib. 12. Inst. cap. 23. Coll. 1. cap. 6.

86. Ideò S. Dionysius Areopagita cap. 12. de diu. nom. describens sanctitatem ait: *Sanctitas est ab omni labe, seu vitio libera, perfectâq; ac omni ex parte incontaminata puritas*: quam descriptionem admittit & sequitur S. Thomas in 1. d. 10. q. 4. ad quart. & in 3. d. 3. q. 1. Porro explicans hæc verba S. Dionysij S. Thomas in Commentario libri de diuinis nominibus lect. 1. sic ait: *In his verbis tres gradus munditiæ designantur, qui ad sanctitatem requiruntur.*

87. *Quorum Primus est libertas ab omni immunditia*. Quodais autem peccatum veniale, immunditia quædam est, ideo, vel vno peccato inquinati, non possunt celos ingredi, quia illuc nil coinquinarum intrabit. Apoc. 21. vlt.

Secundus gradus munditiæ, inquit ibidem S. Thomas, est, ut sit munditia perfecta. Perfectum autem est, cui nihil deest. Contingit autem quandoque quod aliquis immunditia quidem non subiacet, deest tamen sibi aliquid ad munditiæ, in quantum passionibus immunditia inquietatur, quæ cum tolluntur, fit perfecta munditia. Atqui etiã passionum inquietantium nos motus; cum sunt voluntarij vel in se vel in causâ, peccata sunt; sunt enim actus inordinati, contra rectam ratione exur-

gentes, ideoque si voluntarij sint, & non reatentur voluntariè, peccata sunt. Hoc est enim satis ad reatum peccati.

Tertius gradus munditiæ est, ut sit omnino immaculata, inquit S. Thomas ibidem, erit autem omnino immaculata munditia, cum non solum in se ipso aliquis puritatem habet, sed etiam nihil est exterius, quod eum ad immunditiam (scilicet peccatum) trahere possit. Et in his tribus munditiæ gradibus, inquit S. Thomas, ratio sanctitatis perfecta consistit. Pondera singula.

Cum ergo quoduis peccatum veniale sit quædam impuritas, & immunditia maculans animam, directe opponitur sanctitati, cui intrinseca est perfecta munditia.

Quod si quis obijciat doctrinam S. Thomæ dicentis. 1. 2. q. 89. art. 1. *Peccatum veniale non proprie causare maculam, sed tantum secundum quid*: Respondendum est, S. Thomam expressè loqui eo loco de tali maculâ, per quam excludatur, & diminuat habitus charitatis, & aliarum virtutum, quod non facit peccatum veniale, sed mortale, quod pellendo ex animâ gratiam, pellit & charitatem, & alias omnes virtutes, & dona Spiritus sancti, exceptâ fide, & spe, ut docent Theologi cum Concilio Tridentino. Certum tamen est, etiam peccato quouis veniali animam maculari verè & proprie. *Primò*. Quia ut benè ait Vasquez 1. 2. disp. 139. c. 4. no. 17. & 18. verè & proprie homo dicitur mundari, dum à peccatis venialibus mundatur, siue per Sacramenta, siue alijs modis in Ecclesiâ restitatis, vti sunt actus charitatis, contritionis, aliarum virtutum, & vsus Sacramentalium. 3. p. q. 87. a. 3.

Secundò. Quia omnes admittuntur ad cælum qui non sunt coinquinati aliqua maculâ Apoc. 21. vlt. & c. 1. 4. 5. Atque vel vno peccato inquinatus non admittitur, ergo peccatum veniale est inquinatio & macula.

Tertio. Quia apertissimus de peccatis venialibus est sermo Proverb. 20. 9. *Quis potest dicere mundum est cor meum, purus sum à peccato* & Multi autem sunt puri à mortalibus criminibus, ergo verè venialia sunt immunditia & impuritas, ac proinde maculæ.

Quarto. Quia Ephes. 5. 26. inter effectus baptismi ponitur, quod Christus Ecclesiam lauaret aqua munda, ut exhibeat sibi gloriosam, non habentem maculam aut rugam. Hoc autem fit, quia & ab originali, & à mortali & à veniali mundatur, ergo sunt maculæ veræ. Atque ita S. Thomas 3. p. q. 87. art. 2. ad 3. expressè ait: *Ad tollendam maculam peccati mortalis, inducitur per priuationem gratiæ, requiritur infusio gratiæ: sed ad tollendam maculam venialis peccati, (quam passio ante, similem dixit esse luto aut pulueri) requiritur aliquem actum procedentem ex gratiâ, per quam remoueat inordinata adhesio ad rem temporalem*. Idem asserit in 4. disp. 21. q. 2. art. 2. quæst. 1. ad 1. *Maculâ autem peccati venialis consti-*

fit in priuatione notoris actualis, & quasi exterioris fulgoris, in quantam impedit notorem, qui est ex actibus virtutum, vt dicit S. Thomas 1.2.q.89. art.1.

Merito ergo S. Augustinus l.50. hh.h.50. c.3. ea appellat, veluti scabiem nostrum decus ita exterminantem, vt ab illius Sponsi, speciosi formâ pra filiis hominum, castissimis amplexibus separent. Et S. Cæsarius Arelatensis h.8. venialia peccata ait: animam non quidem occidere; sed eam velut quibusdam pustulis, & quasi horrendâ scabie repletam, deformem facere. S. Basilius autem in c.4. Isai. Ea sordibus comparat, qua anima splendorem exterminant. & nativo eius decori offundunt. S. Gregorius in cap.5. Cant. sordibus ea esse similia ait. S. Leo l.4. Quaedam ait: illis corda sordescere de mundano puluere. S. Bernardus l. de triplici custodia: Nobis, inquit, ad immunditiam, minima quælibet inobedientia sufficit, nec iam nouus est, sed grauis macula, si in actionibus nostris, vel minorum residet negligentia mandatorum.

Verè ergo peccata venialia sunt macula coquinans animam, ac proinde sancti qui aspirabant ad mundiciem Ecclesie triumphantis, quæ sine macula & ruga est, ab eis adeò abhorrebant.

CAPVT SEXTVM.

Consuetudo parui faciendi venialia facit, vt non curetur lapsus in mortalia.

91. Sexta causa seu consideratio vitandi peccata venialia est, quia peccatum veniale tanquam res leuis & exigui momenti reputatur, sed ex consuetudine ea parui faciendi, nascitur, vt etiam grauiora non curentur, & in occasionibus perpetrentur, quod non fieret, si venialia vitarentur. Nam, vt ait S. Hieronymus ep.14. ad Celantiam, seu Paulinus; Non cito ad maiora progreditur qui parua formidat: sicut è contratio, vt scribit S. Ildorus Hispalensis l.2. sent. c.19. Experimento vel contemptu minorum peccatorum, maiora committuntur peccata. Habet enim, inquit S. Chrysostomus h.87. in Matth. instium quendam anima pudorem atque inmatam, quem subito calcare atque proijcere non potest, sed sensim ac paulatim ex negligentia perit. Ideo minimum peccatum veniale, pro re magni momenti haberi debet. Quod autem ex hac parua æstimatione venialium deueniatur ad non curanda mortalia, docet experientia, & aliqui Sancti.

92. S. Chrysostomus in explan. epistolæ ad Roman. Exhortor initio, vt cauamus vel pusilla fugientes mala. Nam magna ab his nascuntur. Etenim qui in vnoquoque peccato edoctus est dicere, non in hoc positum est salutis momentum, is pedecentim omnia pessumdabit. Hoc igitur vitiositatem ipsam attraxit, hoc ianuam referauit predoni, hoc vrbis mania deiecit: nimirum, quoties ad vnumquodque peccatum disis,

Non hoc magnopere ad rem pertinet.

Hoc ipsum expertus S. Dorotheus ser.3. docuit: Vt pernoscat, quod ex his minimis, & natura vilibus ad magna & pregrandia contemnenda perscille delabamur, cum cæperit quisquam dicere: Quid refert, si verbum hoc dixeror quid refert, si modicum hoc comedero: quid refert, si in rem hanc intendero & incubero: Ex quo enim, Quid est hoc, & quid est illud, quid refert hoc, quid refert illud: mala ac peruersa, & amara consuetudo admittitur, & imbibitur; & datur initium, vt magna & grauiora contemnamus.

Ideo Sancti minima peccata, tanquam magna & vitabant & admissa deslebant. Anima, inquit S. Diadochus cap.27. si ardorem ex cupiditate mundi collectum studiosè restrinxerit, etiam valde parua errata pro grauissimis ducens, lacrymas multas continenter Deo offert. Tepidorum est, parua peccata, tanquam leuia ducere. Sed, vt ait S. Ildorus Hispalen. l.2. sent. c.10. Si quis à torpore mentis euigilauerit, ea, quæ leuia existimabat, confestim quasi horrenda atque atrocia peritimescet. Et vt c.18. addit: Peccata leuia quæ ab incipientibus quotidiana satisfactione purgantur, à perfectis viris velut magna crimina euitantur. Et quod magis mirum est, (quod repeto alias à me allatum, vt id inculcem profundius, & viris persuadeam dicto sanctæ famina) etiam S. Paula Romana, teste S. Hieronymo ep.27. ad Eustochium. Quod inter seculi homines vel leue putatur, vel nihil, hoc in monasterijs grauisimum dicebat esse delictum. Ipsa verò ita leuia peccata plangebat, vt illam grauisissimorum criminum crederes ream: Idem S. Hieronymus addit ep.14. ad Celant. Stoicorum quidem est, peccatorum tollere differentiam, & delicta omnia paria iudicare. Nos verò etsi multum inter peccata distare credimus, tamen satis prodesse ad cautionem dicimus, etiam minima pro maximis cauere. Tandem videlicet facilius abstinemus à quocunque delicto, quanto illud magis metuimus.

93. Septima causa seu consideratio vitandi peccata venialia est, quia sæpè occasio venialis peccati neglecta, commisso peccato veniali, inducit naturam nostram fragilem ad peccatū mortale. Consideremus, inquit S. Chrysostomus, h.87. in Si nimium quidam ac importundè risit, reprehensus à Matrh. quopiam est, respondet alius, nihil esse id mali. Quid enim risus aut quid vnquam è risu mali sequetur? Orta tamen ex immoderato risu paulisper scurrilitas, à scurrilitate turpiloquium, à turpiloquio operatio turpis profecta est. Disponit enim vnum peccatum leuius ad aliud grauius, & tandem ad mortale. Et, vt ait S. Gregorius, Cum prius per leuia delicta desluimus, vsu cuncta leuigant, nequam post committere etiam grauiora timemus. Causam dat alio in loco: Maior enim quod citius, quia sit culpa, agnoscitur, ed etiam celerius emendatur. Minor verò, dum quasi nulla creditur, ed peius, quod & securius, in vsu retinetur. Vnde fit plerumq, vt mens assueta malis leuibus, non perhorrescat grauiora.

uora, atque ad quandam auctoritatem nequitiæ, per culpas nutrita perueniat. Et tando in maioribus contemnat pertimescere, quando in minimis didicit non timendo peccare. Sed et si omnia peccata connexionem quandam habeant, & vt ait B. Laurentius Iustinianus l. de vitâ solr. c. 40. In vnâ malignitatis catenâ considerata sint vitia in animarum ruinam, do immundis spiritibus fabricatam atque contextam, tamen sunt quædam vitia, quæ præ ceteris magis inter se & veluti propinquiores annuli vel circuli catenæ, immediatè connexa sunt, vnde ex vno admisso & veluti manu apprehenso, sequitur & trahitur aliud. Talis concatenatio est potissimùm inter luxuriam & inter curiositatem oculorum, gulam & colloquia cum fæminis non necessaria ac nimia. Explicabo hoc exemplis & S. Scripturæ ac Sanctorum dictis confirmabo. Inprimis Spiritus S. docuit nos Eccl. 9. 9. Propter speciem mulieris multi perierunt: & ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit.

96.

Peccata venialia sunt veluti parua foramina in muro, per quæ hostis peccati mortalis potest vnus post alterum ingredi. Quocirca, vt monuit S. Cyprianus l. de singul. cleric. Omnes rimæ, ne dicam portas, claudenda sunt, ne per vnum foramen castra omnia penetrentur: & vniuersa sunt componenda munimenta, ne per modicum non munitum, tota ciuitas ruat. Ita vnus oculi exiguus neglectus virum secundum cor Dei spoliavit omnibus thesauris & spiritualibus lucris, per multos annos acquisitis. Ideo merito S. Chrysostomus suis auditoribus inculcabat: Exiguum neglectum, & omne reliquum deseruit. Sapius namque domos edificantes homines, & tectum imponentes, vnius tegula excussa (qualis est vnus ictus curiosus oculi voluntarius) curam non gerentes, totam domum perdidērunt. Et in vestimentis idem euenire quis cernere possit. Etenim parua in illis facta scissura, nec resarcita, magnam fecit disruptionem. Hoc & in torrentibus multoties euenit. Etenim & illi si vel minimum ceperint ingressum, totum introducunt fluentum. Itaque & tu, licet te vndique munitis, si tamen aliqua pars immunita dimissa est, hanc etiam diabolo obstrue vt sis ab omni parte firmatus. Ideo hanc sui timens ruinam S. Iob, dicebat: Pepigi fœdus cum oculis meis, Cur? Vt ne cogitarem quidem de muliere. Sed quid habet cogitatio, quæ est in mente, cū oculis qui sunt in corpore? O, multum sanè. Quia, vt bene ait Quintilianus decl. i. pro cæco: Vitij nostris per oculos via est. Oculos autem, inquit S. Gregorius Nazianzen. orat. adu. mul. se orn. cor nefarie sequi solet. Ideo fortè S. Chrysostomus h. 13. in ep. Coloss. oculos appellat, Membrum animi: Et Plinius scripsit l. 11. hist. c. 37. Animum in oculis habitare. Ideoque & Deus Pater dixit S. Catharinæ Senensî in dial. cap. 89: Nullum esse in homine membrum quod ita cordi satisfaciatur, atque correspondeat, vti oculus. Merito ergo S. Iob nolens pati cogitationem fœdam, per quam ad patrandum scelus fœdum allice-

h. 19. ad pop.

97.

retur, custodiuit oculos, auersos à fæminarum faciebus aspiciendis habebat, hostique nostro foramen per quod ingredi posset, occludebat. Quod quia non occludit Dauid, ab hoste turpiter victus est.

Ideo S. Franciscus, vt obseruauit in eius vita c. 5. S. Bonauentura, Non solum mortificari debere docebat, vitia carnis, & eius incontinua frangari, verum etiam exteriores sensus, per quos mors intrat ad animam, summâ vigilantia custodiri. Mulierum familiaritates, colloquia & aspectus, qui multis sunt occasio ruina, sollicitius euitari iubebat: afferens, per huiusmodi debilem frangi, & fortem sape spiritum infirmari. Ipse verò adeo auerterat oculos suos, ne huiusmodi vanitatem videret, quod (sicut aliquando scio dixit) quasi nullam cognoscebat in facie. Non enim securum esse putabat, earum formarum intrusus haurire imagines, quæ possunt, aut edomita carnis resuscitare igniculum, aut pudice mentis maculare nitorem.

Quocirca S. Basilius cap. 4. toto Const. Monast. grauitè monet nequaquam adire mulieres sine causa grauissima & cum eis colloquia texere. Et vbi nos etiam ipsa necessitas ad id adegerit, ab ipsis non secus atque ab igne cauere: adeo vt quam occisimè nullâ morâ ab ipsis nos extricemus.

Non est res hæc parui momenti: liquidem inuoluntarius & casualis aspectus fæminarum displicet Deo. Extat huius rei admirabile documentum in vita MS. nostri fratris Alphonsi Rodriquez l. 1. c. 18. in qua id Romæ legi. Cū enim Alphonsus conscientiam solito tempore examinaret, apparuit ei Beatissima Virgo eumque reprehendit, quòd illo die, casu sublati in altum oculis (cum quemdam Patrem per ciuitatem comitaretur) inuitus fæminam vidisset, è fenestra domus prospicientem in plateam. Et hac occasione Beatissima Virgo Maria hæc tria ei monita dedit: Quando incedis per viam, non attollas magis oculos, quam sit necesse, ad videndum, vbi pedes figas: ad neutrum latu conuersas oculos: nec caput attollas, sicut hodie fecisti, quando vidisti mulierem. Sed non tantum aspectus fæminarum venialis ad mortalia peccata disponit, sed & masculorum: Decor enim, vt ait Tertullianus l. de culta fœm. 1. naturâ suâ libidinis inuolator est. Et quidem inuitator violentus & potens. Nam, vt ait S. Hieronymus in e. 3. Thren. Semel specus formâ cordis per oculos alligata, vix magni lucraminis manu soluitur. Intueri ergo non debet, quod non debet concupisces. Vt munda mens in cogitatione seruetur, deprimendi sunt oculi, quasi quidam raptores ad culpam. Ideo S. Gregorius Nazianzenus or. in Dominicam, fortuitum quoque aspectum personarum formosarum vitandum monet: Cave ne te pulchra atque eximia forma cupiditas superet, ac ne ad leuem quidem si fieri potest, fortuitumque aspectum, palpebra te transuersum agant. Eò quòd, vt S. Basilius l. de vera virginit. col. 3. & 4. scripsit: Sensus tactus, sensuum omnium perniciosissimus, & causandus

seuissimè blandiens, sensusq; reliquos in sua, ad voluptatē illecebras pelliciens, ne aspectum quidem blandā seductione suā immunem abire patitur, sed eum dum ad horridas tetrag; figurat turbat atque confundit, ad lenes, & quæ venustiore facie, adiectā coloris gratiā, ad fallendum formata sunt, perfundit atque delinit, & potentiam suam per illum satis insinuat.

Quæ sanè res tanti momenti est, vt Beatissima Virgo Maria docuerit S. Brigittam, vnum inter detestanda vitia, hoc esse: Si quis concupiscat videre pulchras facies. Et Christus Dominus, tradens eidem modum gubernandi corporis, ait l. 6. Reuel. a. 66. Datum est homini visum, tanquam bonum speculatorem, qui discernat inter hostes venientes & amicos. Tunc autem, inquit, veniunt hostes, quādo oculi desiderant videre pulchras facies. Non sine causa graui, descendit Deus ad danda per se & per Sanctissimam Matrem suam talia monita particularia, de re quæ videtur parui momenti, & negligitur à maiore parte hominum. Demon enim, vt scribit S. Cyprianus de zelo & liuore, & frequens multorum deploranda testatur experientia, demon, inquam, offert oculis formas illices, & faciles voluptates, vt visu destruat castitatem. Aspectus enim, vt ait S. Basilius l. de vera virginit. col. 4. per tactum quendam, ad voluptatem animam fallit. tactus enim luminum radiis, veluti quibusdam incorporeis manibus, quæcunque voluerit emittit tangit: & quæ corporeis manibus attingere in potestate non habet, ex oculorum tactibus passim complectens, per eas, quas impressit animo, formas, corpus omne ad inuictas imagines, voluptatis estibus iactat. Hoc in se expertus Augustinus deplorans fecestissimos lapsus suos, ad quos per oculos inductus fuit, conqueritur & ait l. 6. confess. c. Per quales formas ire solebant oculi mei, per tales imagines ibat & cor meum. Vtebatur diabolus oculis Augustini, & nunc vitur oculis multorum, tanquam telis, quibus animam & cor eius turpi amore vulnerabat. Hinc ipse alio in loco, scilicet ser. 83. de temp. ait: Prima adulterij, oculorum tela sunt, secunda verborum. Et S. Ambrosius aliā similitudine hoc ipsum explicat l. 1. de Abel c. 4. Voluptas ludentibus iaculatur retia palpebris, quibus pretiosas iuuenum animas capit: oculis prima tentamenta praludens. Sed non tantum iuuenes sic capiuntur, sed & senes. Testantur illi senes Sufannæ, capti formā illius. Nam, vt habetur Dan. 13. 8. Videbant eam senes quotidie, ingredientem & deambulantem (non turpiter) & exarserunt in concupiscentiam eius. Hinc Daniel vnt eorum vers. 56. dixit: Semen Chanaan & non Iuda, species decepit te, & concupiscentia subuertit cor tuum. Hoc ergo modo peccatum veniale disponit ad mortale, dando occasionem deueniendi ad mortale, & quasi manuducendi ad illud, ob connexionem maiorem cum vno peccato quàm sit eam altero, eamque tantam vt, loquendo mortaliter, vix sit possibile per quædam venialia perpetrata, præsertim læpè, non deueniri ad mortalia, ob quandam quasi affinitatem & ob

actualement inclinationem, per illa causatam & valde excitatam, cuius vi debilis mens inducitur ad mortale. Tale peccatum est, vt vidimus curiositas venialis oculorum circa formosas facies, & alias res fœdas, valdè incientias libidinis, siue ex aspiciantur siue legantur in libris philosophicis, & anatomicis & aliis historicis fœdis. Huic affine peccatum est gula excessus in cibo, præsertim verò in potu, qui tantam vim habet perducendi homines ad mortalia vt de eo disputans Cassianus l. 5. Instir. c. 20. scribere non dubitavit: Eodem studio ista sunt mentis amputanda lasciuia, quo meretricationis vitium defecandum. Qui enim gula superfluos appetitus inhibere non potuit, quomodo estus carnalis concupiscentia valebit extinguere: & qui non quirit passiones in propatulo sitas paruasq; compescere, quomodo occultas nulloq; hominum teste prurientes poterit debellare: Et idcirco per singulos motus, & in quolibet desiderio, robur anime comprobatur, quæ si in minimis apertisq; cupiditatibus superatur, quid in maximis ac fortioribus occultisq; sustineat, vnicuique sua conscientia testis est.

Atque ita ingeniosè & practicè S. Basilius l. de vera virginitate scripsit: Secundum ordinem membrorum, esse ordinem vitiorum. Ventre enim distento epulis, necesse est ea quæ sub ipso sunt membra ex humoris redundantia in profundo feruentis, ad propria & naturalia officia moueri. Quippe superior venter suppetit illi incientia libidinis. Ceterum voracitas, materias ac fomenta eius ardoris instillat. Ante omnia igitur aduersus gustum Virgo totā intentione pugnat, fontemq; voluptatum ventris, & impudicitie fontem inde manantium à principio, castitatis studio & ardore siccat, ne, dum virginitatem seruare proponit, gustatui se immoderatè prostituens, castitatem suam alia fruendi voluptate deuicta, sensim dum nescit, amittat.

Hinc idem S. Doctor Græcus Basilius ser. de abdicat. rer. col. 5. multis suadet & fugam gulæ, tanquam originem grauissimorum peccatorum: Caue, inquit, ne te aduersarius simili atque primum parentem peccato circumueniat circumuentuq; quamprimum de Paradiso deliciarum expellat. Nam quod illum callidā esca obiectione ita malitiosè vitā spoliavit. & item Iesum eodem se modo supplantaturum sperauerat, nihil est quod is vereatur, quin & tantò ausit confidentius tibi quoque primam malorum originem propinare. Etenim presentissimum hoc esse, ille venenum intelligit. Siquidem gula vitium non in esca rum copiā natura suæ vim positam exereere nouit, sed in voluptate atque gustatu, licet modicis admodum vtare. Quod si ita est, vt vel breuissima modo gustatu percepta delectatio, obnoxium te istiusmodi morbo valeat efficere, haud dubie id te nullo negotio ad interiū dabit. Vt enim fons aque si plures in riuulos dissectus, vicina riuus illis loca omnia herbarum viriditate conuescit & quasi pubescere facit, sic vitium gula, si per cordis tui venas se effuderit & distaxerit, indeq; permeas sensus tuos omnes irrigarit, vbi libidinum multarum in te siluam conseruerit, animum tuum ferarum

habi-

habitaculum efficiet. Etenim multos ego animaduerti sape, qui cum alterius cuiusvis generis vitii laborarent, ad sanitatem tamen redierint postea: qui autem hoc morbo reuerentur, ut aut in occulto estare eos delectaret, aut ventris ingluuie duci se sinerent, neminem ex omnibus vidi vquam; qui conualuerit. Nam aut à continentia cultorum vita se societate penitus abruerunt, seque, capitalibus huius vite illecebris dederunt, aut dum inter eos occultare se studuerant, voluptatibus addicti, duce diabolo stipendia meruerunt. Nam qui istiusmodi sunt, mendaces sunt, ad iurandum parati, periuorios, linguosi, pertinaces, elamosi, & qui saturi, edisse se praeteritum extra domum) perinacissimè pernegent: illiberales, qui victu delicato apprimè gaudeant, queruli, aliorum curiosi exploratores, tenebriones, totius honeste vite de industria inimici, qui re gula libidinem obrogant, innumerabilibus se alius vitii inuoluunt: qui cum habitu quidem inter saluos esse videantur, rebus ipsis inter perditos numerandi sunt. Hec sunt qui ad interitum & post ipsum etiam vniuersa illius potestati exitium apportant. Gula libido ea est, per quam ludibrio habetur Noè, & Cain maledictioni subicitur: per hanc primogenita amittit Esau, & cum Chananaei affinitate coniungitur. Lot, se cum filiabus miscet, idem sui ipsius gener factus ac focer: & qui patens antea, modo vir etiam postea efficitur; & auus patens: virique in prescriptos à natura hominibus fines petulanter proterius. Hec Israelitas induxit, ut simulachrum adorarent: eiusdem causa fuit, quamobrem in illa solitudinis vastitate, eorum cadavera prostrata sunt. Hec Prophetam què à Dō ad obiurgandum sceleratum regem fuerat missus, fere bestia deuorandum obicit: & de quo, vniuerso regio suo apparatu, Hieroboā rex penam sumere non potuerat, is gutturis fraude implicatus, miserabili admodum morte consumitur. Quid contra Daniel vir desideriorum, nonne quod gula libidinem compresserit, regno potitur Chaldaeorum: Nonne simulachra demolitur & draconem interimit, & leonum pedagogus efficitur, idoneusq; habetur, qui Deum humanā se formā inducurum pronunciet, & abstrusa mysteria palam interpretetur: Quid nonne facti gula libidine superiores eres innocentes illi adulescentuli regiam iram pro nihilo duxere: & horrificam illam fornacem Nabuchodonosori Regis iusto succensam intrepidè contempserunt: & statuam illam auream, quam pro Deo coli ille iubeat, futilem ac nullius prorsus pretij esse, docuerunt: & que non nisi longo temporis spatio fabricari potuerat, eam repentino asportatam, optimo Domino suo spoliū attulere: iidemq; effecere, ut rex ipse infensissimus vnā cum vniuerso ipsius, quam aduersus Deum copiarum instruxerat, apparatu, vniuersaq; rerum natura, mirificis eum laudibus efferrent? Ac ne multa, si gulam in officio continueris, Paradisum habitabis: si minus, hoc tibi persuade, pabulum te mortis futurum. Fidelis esto virtutum thesaurus, alacri vere spiritualis tui patris lingua; hoc sit, que tibi os ad firmendum panem (hoc est, esculenta & poculenta) aperiat, hoc item, que cludat. Vult dicere, sine licentia tui Superioris nil comedere, nil bibere, & quidem sine licentiā expressā quæ per os, ter-

mone declaratur, dum ab eo conceditur. Serpentem nolito tibi consiliarium adhibere (scilicet demonem, qui specie serpentis Etiam ad edendū pomum vetitum adduxit) Consilio enim (suo ille, adulterinā veluti quadam clauē, ut amittere te habet in animo, tibiq; vel in ipso etiam lingua gustatu insidiat artificiosè molitur. Cane, ne clandestina estationis peccatum incurras. Etenim si in re parua supplantare te ille potuerit, sine dubio tota te lucra prostratum, vinculis postea arctissimè constrictum tenebit. Ita hic sanctus & multæ experientiæ Pater, ex gula peccato etiam paruo, deuenit ad grauissima mortalia, ostendit.

Ideo mirum non est Sanctos præcipere, ut primum omnium gula vitium expugnetur ab iis, qui volent aliis carere vitiiis. Nullus, inquit S. Gregorius Papa 30. mor. c. 13. Palmam spirituales certaminis (scilicet victoriā de vitiiis nullus obtinet) apprehendit, qui non in semetipso prius per afflictam ventris concupiscentiam, carnis mentium deuicerit. Neque enim ad conflictum spiritualis agonis assurgitur, si non prius intra nosmet ipsos hostis positus, gula videlicet appetitus, edomatur. Quia si non ea que nobis sunt viciniora prosterimus, inanimè ad ea que longius sunt impugnanda transimus. In cassum namq; contra exteriores inimicos in campo bellum geritur, si intra ipsa vrbis mœnia, cuius insidians habetur. Mens quoque ipsa, certantis sub graui confusiois dedecore, à spiritualis certaminis congressione repellitur, quando infirma in carnis palatio, gula gladius confossa suspertur. Nam cum se paruis prosterimus conspicit, confugit maioribus erubescit. Nonnulli vero ordinem certaminis ignorantes, edomare gulam negligunt, & iam ad spiritualia bella confingunt. Qui aliquando multa etiam que magna sunt fortitudinis faciunt, sed dominante gula vitio, per carnis illecebram, omne quod fortiter egerint, perdunt: & dum venter non restringitur, per carnis concupiscentiam, simul cunctæ virtutes obruntur. Vnde & Nabuchodonosor viuente, scribitur: Princeps cocorum destruxit muros Hierusalem. Quid enim per muros Hierusalem significans Scriptura exprimit, nisi virtutes animæ, que ad pacis visionem tendit? Aut quis cocorum princeps nisi venter accipitur, cui diligentissimā à coquentibus curā seruitur? Muros igitur Ierusalem, princeps cocorum destruit, quia virtutes animæ, dum non restringitur venter, perdit. Hinc est, quod Paulus contra Ierusalem mœnia decertanti, vires cocorum principi subtraheret, cum diceret: Castigo corpus meum & seruituti subitico: ne forte aliis prædicans, ipse reprobus efficiar. Hinc etiam prænisi dicens: Sic curro non quasi in incertum: sic pugno, non quasi aërem verberans. Quia cum carnem restringimus ipsi abstinentia nostra cibus, non aërem sed immundos spiritus verberamus: & cum hoc, quod est intra nos, subitimus, extra positus aduersariis pugnas damus. Hæc & plura alia S. Gregorius prosequitur, ostendens per gula vitia hominem non tantum disponi, sed ad peccata grauiā perducit.

Quocirca meritò S. Ioannes Climacus gr. 109. 14. ait eum, qui gulā indomitā, contra alia vitia pugna-

pugnare tentat, eum ignem oleo extinguere, tentare. Gula enim est fons & origo omnium vitiorum, teste S. Chrylostomo h. 1. in Gen. Vel ut idem ait hom. 58. in Match. Est radix & mater omnium. Vnde mirum non est primum præceptum à Deo huiusmodi datum à Deo, fuisse vetans gulam vitium. Voluit enim Deus hoc factum ostendere, se vetando eum certi pomi, velle radicem malorum gulam extirpare ex mundo. Quod, quia non seruauit Adam, & sibi & posteris suis, modo ordinario conceptis, vehementer nocuit. Nam, vt ait Apostolus. In eo omnes peccauerunt. Rom. 5. 12. Propter hæc igitur motiua tanquam à facie colubri vitemus omnia peccata venialia, ne per illa perducatur ad mortalia, & Deum ex anima nostra excludamus, & fiamus mancipia diaboli, ad pœnas æternas inferni destinata.

106. Quò autem agnoscat magis & grauitas & malitia peccati venialis deliberatè commissi, ponderandæ sunt pœnæ grauissimæ, quibus Dominus Deus afficit homines in hac vita ob peccata venialia deliberatè commissa. Qua de re post alios Tanner 1. 2. disp. 4. q. 10. n. 68. sic ait: Dubitatur primò, an Deus etiam pœnâ aliquâ spirituali puniat peccatum veniale in hac vita? Respondetur ex communi Theologorum sententia affirmatiuè, tum quia peccata venialia minuunt feruorem charitatis, seu expeditum vsum exercitationis virtutum; tum quia ad peccata mortalia in hac vita disponunt. Quorum vtrumque triplici ratione accidit. Primò, quia abundantiora auxilia gratiæ pierumque per illa minuuntur & intercitantur. Secundò, quia Deo permittente tentationes augere sinunt. Tertio, quia consuetudine inducitur habitus prauus, qui & virtutis exercitationem difficiliorem reddit, & ad similia peccata grauiora disponit, vt rectè etiam notauit Lestus l. 13. de perfect. diuin. c. 15. n. 23. Qui etiam addit, non solum ob peccata, sed etiam ob teporem & neglectum quandam Diuinarum inspirationum, qui tamen per se non fit peccatum. Diuina auxilia pierumq; minui. Cui enim Deus magna auxilia offert, & res magnas inspirat, si illa vel angustia animi, vel affectu commodioris vita negligat, & eo nomine, quod non sint præcepta, nolit consentire Diuinae vocationi, meretur in posterum huiusmodi destitui. & minoribus duntaxat iuari, meretur, vt Deus non tantâ illum curâ tueatur, non tantis præueniat excitamentis, non tantis dirigat successibus: hinc multæ tentationes, multæ afflictiones corporales & spirituales, multaq; salutis pericula. Vnde magni, inquit, rerum spiritualium Magistri, periculosum censent neglectum Diuinarum inspirationum, & teporem in progressu spiritus, eòq; referunt minas illas Spiritus S. Apoc. 3. Quia tepidus es, & nec frigidus nec calidus, incipiam te euomere ex ore meo. Et illud Psal. 94. Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra. Et illud Proverb. 1. Quia vocati & renuistis, extendi manum meam & non fuit qui respiceret &c. ego quoque in interitum vestro ridebo. Ita Lestus, inquit Tanner. Quod quidem Tanner approbat, dicens: Deum

suo arbitrato ratione quidem conuenienti vberiora auxilia gratiæ subtrahere iis, qui eum non videntur aut male videntur, negat tamen id fieri proprie per modum pœnæ, vbi nulla culpa præceperit. Sed esto, non sit per modum pœnæ, satis est si subtractio auxiliorum Dei vberiorum, sit per modum mali effectus & damni, ex peccatis vel tepiditate, & ex non vtu aliorum auxiliorum Dei, oriatur. Parum enim refert militi pugnanti eum hoste potentiore, si ei Dux non submittat auxilia, quæ hancunque randem sint, et si id non faciat ex odio eius, nec per modum pœnæ, sed tantum ob aliquam causam non culpabilem illius militis, vti supra dixi. Ita in casu nostro, magnum est hoc damnum à peccato vel tepore profectum.

107. Concludam hoc caput sententiâ sancti & docti Theologi, is est B. Albertus magnus in Compend. Theolog. l. 3. c. 13. Peccatum, inquit, veniale minuit feruorem charitatis, sicut aqua in ignem proiecta, licet ignem non extinguat, feruorem tamen illius temperat. Item potestas animæ in bonis operibus lassat, sicut quando ponitur pondus super equum, minus erit promptus ad ambulandum. Item bona gloria celestis diminuit, non quidem illa quæ iam habemus ibi per meritum reposita, sed quæ deberentur, si venialia non fuerint, quia in eo tempore possent aliqua bona fieri, quando illa sunt.

CAPVT SEPTIMVM.

Moyse ob solum peccatum veniale grauitè à Deo punitus, ostendit grauitatem peccati venialis.

108. Videamus nunc in particulari, quanto operè Deus puniuerit ob solum vnum peccatum veniale deliberatè commissum charissimos sibi seruos & in veteri & in nouâ lege.

Cùm enim adeo Deus suos seruos amet, qui Zach. 2. 8. ei fideliter seruiunt, vt scimus, sicut pupillam oculi sui: quo modo appellabat Iudeorum gentem, in qua tamen erant pessimi homines, & inter quos pauci erant veri Dei serui, magnum signum est, peccatum veniale esse rem magnam, & Deo valdè exosam, si valdè in illis à Deo punitum est.

Consideremus primo id in Moyse, quanto opere fuerit Deo charus, & ei intimus, ideoque adeo exaltatus, patet ex sacrâ Scripturâ, in quâ quoad vitam sanctimoniam, & eius cetera indicia hæc de eo legimus. Eccli. 45. 1. & seq. Dilectus Deo & hominibus Moyse. Deus autem non diligit, nisi sibi caros, maximè tali dilectione, ob quam Spiritus Sanctus appellat aliquem Deo dilectum, sicut in nouâ lege S. Ioannem Euangelistam appellat, Discipulum quem diligebat Iesus.

Secundò, ibidem de eo dicitur: Similem illum fecit in gloria Sanctorum: hoc est, adæquauit eum gloriæ Sanctorum Patriarcharum, & celebrat

tate nominis & meritis ac virtutibus, & excellentiâ ac gloriâ operum per eum patratorum; quibus etiam alios Sanctos superavit: quia, ut dicitur Deut. ult. 10. *Non surrexit ultra Prophetâ in Israël sicut Moyses, quem nosset Dominus facie ad faciem, in omnibus signis atque portentis, quæ fecit in Aegypto, & mirabilia magna quæ fecit coram vniuerso Israël.*

Tertio. Num. 12. 7. Cùm Maria & Aaron contra Moysen murmurassent propter uxorem eius Æthiopiâ, idque audisset Dominus, statim locutus est ad eum & ad Aaron & Mariam: *Egressimini vos tantum tres, ad Tabernaculum sederis. Cùmque fuissent egressi, descendit Dominus in columna nubis, & stetit in introitu Tabernaculi, vocans Aaron & Mariam. Qui cùm essent, dixit ad eos: Audite sermones meos: si quis fuerit inter vos Prophetâ Domini, in visione apparebo ei, vel per somnium loquar, ad illum. et non talis seruus meus Moyses, qui in omni Domo mea fidelissimus est: ore enim ad os loquor ei, & palam, & non per enigmata & figuras Dominum videri. Quare ergo non timuistis detrahere seruo meo Moysi, iratusque contra eos abiit, nubes quoque recessit quæ erat super Tabernaculum: & ecce Maria apparuit eadens leprâ, quasi nix. Pondera singula breuiter.*

Quarto. Num. 12. 3. adfertur causa, cur Dominus causam egerat pro Moysen cui detraxerant foror & frater: *Erant enim Moyses vir mitissimus super omnes homines qui morabantur in terrâ. Magnum est, indicium eximie virtutis esse mansuetum & mitem, præsertim in iniurijs Dei & proprijs. Ideo Christus Dominus S. Brigitte l. 1. Reuel. cap. 51. reuelauit, inter causas ob quas B. Virgo fuit super omnes Angelorum Choros exaltata in cælis, fuisse eius mititatem. Et S. Dionysius Areopagita (citatâ à S. Thoma 2. 2. q. 157. a. 4. in primo argumento) Epist. 8. ad Demophilum scribit: *Moysen propter multam mansuetudinem Dei apparitione dignum habitum. Hinc & Plutarchus in Opusculo de profectus iudicijs, ait profectum consistere non in valuitate affectuum, sed in remissione quadam & mansuetudine eorum definiendum esse. Maximam autem mititatem ostendit Moyses, quando per 40. annos deducens tres hominum milliones, id est trigentes centena hominum millia duræ ceruicis sustinuit, sæpe lacessitus murmurationibus, calumnijs, probris, etiam lapidibus appetitus, tamen vltus non est, sed orauit pro eis. Meritò ergo dicitur de eo Eccl. 45. *In fide & lenitate ipsius Sanctum fecit illum. Murmurationes ante Deum & contra ipsum habes, Num. 11. 10. 11. & c. 14. 1. 19. 41. 43. & c. 16. 1. 48.***

Quinto. Appellatur fidelissimus Dei seruus. Num. 12. 7. *Seruus meus Moyses, in omni Domo mea fidelissimus est. Fuitque tantæ fidelitatis in Domo Dei, ut Apostolus eius fidelitati Christi in carne fidelitatem compareret, vel fidelitatem Moysis Christi fidelitati similem dicat Hebr. 3. 1. 2.*

*Considerate, inquit, Apostolum & Pontificem confessionis nostræ Iesum, qui fidelis est ei qui fecit illum, sicut & Moyses in omni Domo eius. Magnus est iste Titulus esse fidelem Dei seruum: siquidem & Christo ab Apostolo tributus; & alij Sanctis primis Episcopis ab eodem, ut Timotheo, Theodoro, Epaphra, Onesimo & alijs eius Coepiscopis. Gal. 3. 9. Eph. 6. 21. Coloff. 1. 7. & cap. 4. 9. 1. Cor. 4. 2. quos omnes Sanctos fuisse certum est, quia hi omnes à Paulo nominati fideles, sunt positi in Martyrologio Romano tanquam sancti eius familiares & noti. Sic etiam S. Petrus; laudans Syllanum, non aliud quam fidelitatem ei adscribit. 1. Pet. 5. 12. Hinc & Spiritus S. Christi Domini & Verbi Dei nomen ait Apoc. 19. 11. fuisse Fidelis. Et Ecclesia inter laudes Deipatræ in Litanijs, quæ vocantur Laurentiæ, quæ solæ (præter Litanias Sanctorum) sunt à Clemente 8. approbatæ, vocatur *Virgo Fidelis*. Hinc meritò S. Franciscus, teste S. Bonaventura, in eius vita c. 6. sæpè suis fratribus dicebat: *De omni eo quod peccator potest, nemo debet sibi iniquo blandiri applausu; Peccator ieiunare potest, orare, plangere; carnemque propriam macerare; hoc solum non potest, Domino scilicet suo esse fidelis. Qui ergo ab ipso Deo & in veteri lege & in nouâ, fidelis imò in superlatiuo fidelissimus appellatus est, ob sanctimoniam vitam, tanquam Deo carissimus hanc appellationem promeritus est.**

Sexto. Sanctimoniam quoque eius indicat, summa familiaritas, quâ conuersabatur cum Deo. Nam scribitur. Exodi 33. 17. *Loquebatur Dominus ad Moysen facie ad faciem, sicut solet loqui homo ad amicum suum. Et Num. 12. 6. 8. Deus ipse dicit: *Si quis fuerit inter vos Prophetâ Domini, in visione apparebo ei, vel per somnium loquar ad illum. et non talis seruus meus Moyses; ore enim ad os loquor ei, & palam, & non per enigmata & figuras Dominum videri. Ex quo loco colligitur Moysen clarè vidisse Diuinam essentiam per modum transeuntis. S. Ambrosius l. 1. Exam. c. 2. S. Aug. l. 12. de Gen. ad lit. c. 26. 27. 28. & epist. 112. c. 12. & 13. S. Basil. h. 1. hexam. S. Thomas 1. p. q. 12. art. 11. ad 2. & 2. 2. q. 175. art. 3. & q. 174. art. 4. Abulenſis in c. 5. Matrh. q. 46. ad 4. Hugo Victorinus q. 34. in 2. ad Corinth. Durandus in 4. d. 46. q. 6. Sixtus Senensis l. 5. c. 41. Lyranus. Beda.**

Septimo. Ostendit & hoc Moyses conditione eximiam, quod fecerit eum Deus Christi antitypum; & ei Christum alsimilauerit; & tanquam simillimum proposuerit populo suo. Deut. 18. 18. *Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum, similem tui: & v. 15. dixerat: Prophetam de gente tua & de fratribus tuis, sicut me, suscitabit tibi Dominus Deus tuus.*

Octauo. Miracula admiranda quæ Deus per eum patravit, nota omnibus, etiam Sanctitatem eius declarant. Ideo eum fecit & vocavit Deus. Deum Pharaonis Exod. 7. 1.

Miracula autem, ut ait S. Gregorius l. 2. mor. c. vi.

e. vlt. & S. Bernardus l. 1. de Ascenſ. ſunt ſigna meritorum.

113. *Nono.* Ter (vt putat Salianus A. M. 2544. nu. 624. 625. 626. 627. & alij alij quos ibi citat, etſi Serarius & Corneli. tantum bis putant) per 40. dies & noctes protractum ab eo ieiunium & oratio, etiam magnam indicat Sanctimoniam vitæ, & ſplendor faciei, cum quo rediit ad populum Exod. 34. 28. 29. poſt ſecundum ieiunium 40. dierum.

De primo autem dicitur Exod. 24. vlt. *Secunda autem manſio*, inquit Cornelius in cap. 34. Exod. 28. *caput poſtridie, quem ex prima deſcenderat manſione.*

114. *Decimo.* Quod eo Deus vſus ſit, vti loquitur S. Stephanus Act. 7. *tantum Principe & Redemptore populi ſui*, dum liberauit eum tam miro modo per tot plagas immiſſas & oratione breui ablatas, per mare rubrum ſiccò pede traduxit diuitum virgæ eius.

115. *Undecimo.* Et hoc Sanctitatis argumentum eſt, quòd, vt dicitur Hebr. 11. 24. *Negauit ſe eſſe filium filie Pharaonis, magis eligens aſſigi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere incunſtitatem, maiores diuitias aſtimans theſauro Aegyptiorum improprium Chriſti.*

116. *Duodecimo.* Quod etiam per eum primùm Deus ſuam legem populo ſuo dederit, & Eccleſiæ ſue hiſtoriam rerum à mundi initio geſtarum ad ſua tempora, & nomen ſuum ei manifeſtari, quod non manifeſtauerat Abraham d. lecto ſuo Exod. 6. 3. quàm ob rem S. Gregorius h. 16. in Ezech. Moſen in ſcientiâ Dei præſert Abrahamo, & merito.

117. *Decimotertio.* Quod ratione ſua tam multa difficilia impetrauit facilè, ceſſationem plagarum repentinam Exod. 8. 12. 13. 30. 31. & c. 9. 33. & c. 10. 18. 19. Eius precibus ceſſat incendium cælitus excitatum contra murmuratores. Num. 11. 2. & aliorum peccatorum dimiſſionem impetrat. Num. 14. 19. 20. Alia loca de efficacia eius Orationis Plal. 105. 23. & ſolâ manu eleuatione Amalecitas debellauit. Exod. 17. 11.

118. *Decimoquarto.* Quòd non Iſue vt putat S. Ephrem, ſed Deus ſepeliuit eum miniſterio Angelorum vt ait S. Epiphanius her. 9. fruſtrâ reſiſtente diabolo, inquit Cornelius. Id textus indicat, v. 6. & ſepeliuit eum, ſcilicet Dominus, quo iubente eſt mortuus. Cur autem Michaël Archangelus cum Diabolo diſputans, altercetur de Moſi corpore, vt habetur in epiſtol. S. Iudæ v. 9. Reſpõdet ibi Occumentus: Dicitur Michaël miniſterium præbuſſe in ſepeliendo Moſe, id non ferebat diabolus, ſed accuſationem aſſerebat, Moſen indignum eſſe ſepulturâ, eò quòd occidiſſet Aegyptium, eumq; ſepeliſſet in ſabulo, & propterea non per mittebat vt honorificam conſequeretur ſepulturam. Serarius autem in epiſtolam Iudæ, ideò putat altercatum diabolum de Moſi corpore, ne ſepeliretur prope Phogor (vbi ſepultus eſt. Deut. vit. 6.) quia ibi

Lancij Opus. Tom. 2.

colebatur, ideò que timuit iuxta ſe reponi corpus tam ſancti viri, ne ab ipſo, vel loco pellere- tur, vel obmutefcere cogere- tur. Magna commendatio Sanctitatis eius, non humanis, ſed Angelicis manibus eum eſſe ſepultum, vti de S. Catharinâ fatetur Eccleſia.

Fuit ergo & Sanctus, & Legiſſator & Pro- pheta, & vt ait S. Hieronymus initio Comm. in ep. Galatas etiam Apoſtolus, idque ex communi Hebræorum ſententiâ, & vt dicit S. Gregorius Nazianzenus Orat. 22. *Principum Princeps, & Sacerdotum Sacerdos ſanctiſſimus.*

119. Merito ergo S. Ambroſius l. 1. de Cain & Abel. c. 2. ait, Moſen humana dignitatis conditionem exceſſiſſe eoſque, vt Dei vocaretur nomine Poſui, ait, te, Deum Pharaonis. Etenim victor paſſionum omnium, nec vllus ſeculi captus illecebris, qui omnem iſtam ſecundum corpus habitationem, cæleſtis puritate conuerſationis obduxerat, mentem regens, carnem ſubijciens, & regiâ quadam auctoritate caſtigans, nomine Dei vocatus eſt, ad cuius ſimilitudinem ſe perfectâ virtutis vbertate formauerat. Quarum virtutum præſidio, bene potuit, vt ait S. Auguſtinus lib. 22. cont. Fauſtum, cap. 69. pro eis quibus præſuit, Dea ſe interponere conſulenti, & opponere iracenti. S. Gregorius Nyſſenus, tanquam exemplar quoddam perfectionis vitam Moſis deſcripſiſſe ſe ait. Adeo autem plenus erat ſpiritu, inquit S. Gregorius Papa 2. par. paſt. c. 5. vt de eius ſpiritu Dominus iulerit, & 70. rectoribus populi communicari: vt dicitur Num. 11. 17. Sanctus verò Ephrem orat. de Triâſſignatione Domini, ait eum fuiſſe in vtero Matris ſanctificatum, quod quidem negat Cornelius. ſect. 8. in Com. S. Script. in Pentateuchum initio: ait autem, certum eſſe Moſen vitâ ſanctum in monte Abarim ab Angelis ſepultum eſſe, vnde non cognouit homo ſepulchrum eius. Deut. 34. 6. Atque hæc fuit ratio, cur Michaël Archangelus cum diabolo altercatus ſit de Moſi corpore: vt ait S. Iudas in ſua epiſtolâ.

120. Tamen vit ſanctus, adeò carus Deo, quia cum dubitatiuncula quadam percuiſit petram Num. 20. 10. audiuit ſibi dici à Deo v. 12. *Quia non credidiſti mihi, vt ſanctificaretis me coram filiis Iſraël, non introductis hos populos in terram quam dabo eis.* Quod in Aarone exactè impletum eſt, quippe qui mortuus fuerit in deſerto: At Moſes, inquit Salianus A. 25. 83. n. 15. eſt in Chanani- tidem trans Iordanem penetrare permiſſus non eſt, peruenit tamen ad terras cis Iordanem, in quibus Iſraëlitæ Og Regem Baſan, & Sehon, Regem Amor- reorum cum populis ſuis deleuerunt, eorumq; regio- nem tribubus Ruben & Gad, & dimidiæ tribu Ma- naſſis, Moſes ipſe diſtribuit. Et n. 17. Salianus ad- dit: *Aſſluxit hæc pœna Moſen vehementer, vt patet ex Deuteronomio, multis locis c. 1. 37. cap. 3. 26. c. 4. 21. vbi coram populo non ſine gemitu recitat ſe populi cauſâ iram Dei incurriſſe, & ſpe ingrediendi terram promiſſionis excidiſſe. Et licet Deut. 3. 26. id petiſ- ſet à Deo hoc retulit reſponſum: Nequaquam*

O o vltia

121. *Utra loquaris de hac re ad me.* Vnde intellexit esse immutabile hoc decretum contra se & Aaron; quod decretum vocat postea *iusurandum*, Deuter. 4. 21. *Iratus est Dominus contra me propter sermones vestros, & iurauit vt non transirem Iordanem nec ingrederer terram optimam, quam daturus est vobis.* Quâ in re Moysen non peccasse mortaliter, sed tantum venialiter docent S. Augustinus tom. 4. q. 53. in lib. Num. & lib. 16. cont. Faust. c. 16. & Anastasius Nicænus quæst. 33. in Script. fretus auctoritate S. Basilij præcæm. in l. moral. col. 5. & or. 3. de peccato. Abulensis q. 5. & 14. in c. 20. Num. Bellarminus serm. 5. de iulit. Dei punit Sanctius in c. 6. l. 2. Reg. n. 33. & in 3. Reg. 13. n. 17. Lorinus, Cornelius, Bonfrerius in c. 20. Num. v. 10. Sallianus A. 23. 83. num. 302. Alvarez to. 2. de extrem. mali l. 1. p. 1. c. 11. Masuccius l. 5. de conuers. Cal. c. 3. n. 7. Tyrinus in c. 20. Num. & in 3. Reg. 13. 21. Euseb. Nierember. Doctr. Ascet. l. 2. c. 73.

122. Nec potuit valde dubitare, tum quia tot alia miracula fecit in Ægypto: tum quia è petrà antea aquam eduxerat. Exod. 17. 6. dubitatio ergo fuit, ne ob peccata populi Deus renocaret promissam aquam. Ideo ait Deut. 1. 31. *Iratus mihi Dominus propter vos.* Contigit enim hæceductio aquæ ann. 40. ab egressu ex Ægypto, ante quod tempus multis peccatis Deum offenderat populus ille duræ ceruicis. Caietanus putat ideò peccasse Moysen, quia Deus iussit, vt Moses iuberet rupem ad solum imperium suum inuocato Dei nomine aquas sine percussione profunderet. Seperus Sulpitius ait peccasse, quod per diffidentiam non nisi iterato idem aquam eduxit, cum Deus semel iusserit rupem percutere. S. Augustinus q. 19. in Num. ait diffidentia & incredulitate peccasse vtrumque, idque ex textu Num. 20. 32. apparet. Non enim fidem habuerunt Deum ad vocis humanæ iussione aquameducturum, sanctificatio autem siue glorificatio Dei hic defecit eò quòd non ostensus est coram populo, vt volebat, potens educere aquam de petrà ad imperium serui sui. Si ergo Deus in tanto Propheta, & tam caro amico suo, vnum peccatum veniale punit, exclusione eius ab ingressu in terram promissam, immò vt Sanctius loco citato ait, morte ei ob id, immissa, idque dicit communem esse Patrum sensum, & colligitur ex Deut. vlt. scilicet vbi dicitur: *Mortuus est ibi* (id est, super montem Nebo. v. 1.) *Moyses seruus Domini in terrâ Moab (hostili) iubente Domino: quæ iussio scripta est Deut. 32. 49. Ascende in montem Nebo, & morere in monte.* Ita ergo ob hoc peccatum est à Deo veluti occisus, nam de morbo nil dicitur, imò v. 7. scribitur, quando mortuus est, non caligauit oculus eius, nec dentes illius moti sunt. Verbo ergo Domini iubente vt moreretur in pœnam venialis incredulitatis, anima separata est à corpore. Vnde LXX. & Chaldaeus Paraphrastes vertunt; *Mortuus est Moyses per ver-*

bum Domini. Cum ergo videam, inquit S. Basilus or. 3. de peccato, *Moysen seruum ac summum veri Dei cultorem, illum magnum & qui tanto honore à Deo dignus habitus est, vt illud audiret Exod. 33. 12.) Noui te præter ceteros omnes, & inuenisti gratiam in conspectu meo! Cum videam hunc veniam deprecari, nec tamen eam consequi: & huic nullam veniam dari ob tot ac tanta egregia facta, solum propter breue illud dictam (scilicet, Num de petrà hac vobis aqua potestis elicere) nonne plane perspicio illam severitatem Dei, quam describit Apostolus? (Rom. 11.) nonne & illud verum esse mihi patiar persuaderi, si iustus vix seruabitur, (1. Pet. 4.) impius & peccator quo tandem in loco comparebit. Sic Petro iubente occisi vel mortui Ananias & Saphyra, ob peccata grauia, Act. 5. 10. quæ fuisse sacrilegia, & voti violationem, docent SS. PP. Basilus de inst. mon. Chrysostomus h. 12. in Acta. Hieronymus ep. 8. ad Demetriadem & ep. ad Rusticam & Paulinam. Augustinus ser. 27. de verb. Apost. & ser. 10. vel 12. de diuersis in edit. Louan. Cypr. l. de exhort. ad martyr. Gregorius l. 1. ep. 3. ad Venantium, Fulgentius epist. de debito coniug. cap. 8. Et hæc fuisse Patrum mentem scribit Baconius to. 1. A. 3. 4. n. 269. Quia in re vt summam dicam omnia, consideranda sunt hæc.*

124. *Primò.* tam carum, tam à se illustratum & gloriosum redditum apud omnes seruum, pro peccato veniali fuisse punitum.

Secundò. Non potuisse obtinere à Deo remissionem illius pœnæ illam, qui tam multa magna à Deo precibus suis antea obtinuerat. Imò vetuit ei Deus ne id peteret Deut. 3. 26. *Non exaudiuit me, sed dixit, nequaquam vltra loquaris de hac re ad me. & vt omnem spem ei præcideret, iurauit vt non transiret Iordanem, nec ingrederetur terram optimam.* Deut. 4. 21.

Tertio. Præter pœnam, iratum fuisse illi Dominum. *Iratus mihi Dominus propter vos.* Deut. 1. 37. & c. 3. 26. & c. 4. 21. quibus in locis ait, *iratum sibi Dominum.*

Quartò. Prædicans quis esset ingressurus & distributor terram promissam, quasi in despectum eius, dixit Deut. 1. 37. 38. *Non tu ingredieris illuc, sed Iosue filius Nun, Minister tuus, ipse intrabit pro te, & ipse sorte terram diuidet Israël.*

Quintò. Non statim moritur vbi à Deo intellexit se eam ob causâ exclusu iri ab ingressu in terram illam, & ob id morturum, vt memoria pœnæ imminens cruciaretur intus.

Sextò. Ad maiorem sensum doloris, & pœnæ augendam acerbiter, Deus illi ante mortem ostendit omnem illam terram à cuius ingressu illum excluderat ob illud peccatum. Deut. 34. *Hæc est terra, pro quâ iurauit Abraham, Isaac, & Iacob, dicens: semini tuo dabo eam, vidisti eam oculis tuis, & non transibis ad illam.*

Septimò. Occiditur à Deo, vt superius ostensum est, per verbum & iussum Domini.

Si ergo in viridi ligno, ut dixit Christus Dominus, hæc facta sunt, in nobis qui sumus lignum acidum, quid fiet? Fugiamus ergo peccata venialia.

CAPVT OCTAVVM.

Ad vitanda peccata venialia deliberatè commissa hoc etiam motiuum esse debet, quia sunt causa grauissimarum calamitatum, quibus integra Regna per multos annos destruantur per hostes, per milites, per pestilentiam, per incendia, per famem, & his similia. Id primò apparuit in Dauide, etsi esset vir secundù cor Dei.

115. Quid vnum solum peccatum veniale plenè deliberatione commissum, mereatur has omnes calamitates, & ijs immixtis, solet à Deo puniri, euidenter constat ex duobus admirandis exemplis nobis in Sacrà Scriptura relictis, ostensis in duobus sanctis eximii, Deo carissimis, cuius nunc peccatum vnum solum veniale, magis puniuit Deus, quàm his temporibus Germaniam & Imperium puniat, per hos omnes hostes simul sumptos, à quibus afflictum est Imperium & Austria aliæque vicinæ Prouinciæ per tot annos. Euidenter id demonstrabo.

Primum exemplum est in Dauide Rege, qui cù inisset numerari in populo sibi subiecto, quot ex illo essent apti ad bellum, hoc solo facto, vltimè adeò Deum offendit, ut pestilentia repente ob id immixta sustulerit Deus è viuis septuaginta millia vororù. 2. Reg. 24. 15. leg. hist. in Biblijs.

Ut autem cognoscamus, quantas calamitates, præsentibus nostris maiores, solum peccatum veniale adferat, duo ponderemus. Primò hoc peccatum Dauidis non fuisse peccatum mortale, sed veniale. Secundò. Quanto opere Deus ille fuerit offensus.

Quoad primum hanc populi numerationem à Dauide imperatam, non fuisse peccatum mortale, certissimum esse nobis debet propter 4. causas:

Prima est, quia id euidenter colligitur ex S. Scriptura; in quâ solis duobus peccatis mortalibus, dicitur David violasse præcepta Dei, scilicet duplici iniuriâ illatâ Vriæ, per adulterium cum eius vxore Bersabea, & per homicidium procuratum Vriæ, ut habetur 2. Reg. 11. v. 4. 15. 16. 17. ob quæ sola duo peccata, etiam per Nathan Prophetam à Deo missum, 2. Reg. 12. reprehensus est. Præter hæc autem peccata, post mortem laudatus à Spiritu S. dicitur in nulla alia re violasse Diuina præcepta, sed seruasse omnia. Sic eum dicente Spiritu S. scriptum est, 3. Reg. 15. 5. Propter David, dedit ei (scilicet Abiæ impio) D. Deus suus lucernam in Ierusalem, ut suscicaret filium eius post eum, & statueret Ierusalem, ed quod fecisset David rectum in oculis Lancij Opusc. Tom. 2.

Domini, & non declinasset ab omnibus, qua præceperat ei cunctis diebus vite sue, excepto sermone (id est, iuxta phrasim S. Scripturæ, factò, circa Vriam) Vriæ Hebrai hoc est, ut ait S. Basilii conc. de penit. exceptâ concupiscentiâ vxoris Vriæ & eius interfectione. Excipiendo ergo hæc sola peccata contra Vriam per adulterium & homicidium commissa, in reliquis David nullo peccato mortali Deum offendit, ergo nec in hac numeratione populi. Ergo hæc numeratio populi erat tantum peccatum veniale: præsertim si verum est quod dicit S. Thomas & alij alij Theologi graues, (etsi alij contradicant) peccata venialia non esse contra præcepta Dei, sed præter præcepta.

Et hæc est causa, quòd in alijs Scripturæ locis ita David laudatur à Deo, quod seruauit omnia Dei mandata. 3. Reg. 11. 4. Nec erat cor eius (scilicet Salomonis,) perfectum cum Domino Deo suo, sicut cor Dauid patris eius. Et v. 6. Fecitq. Salomon, quod non placuerat coram Domino, & non adimpleuit ut sequeretur Dominum, sicut Dauid pater eius. Et v. 33. referens causam Deus, ob quâ Ieroboam odabat 10. tribus auferens eas à Salomone: ed quòd Salomon, nò ambulauerit in vijs meis, ut faceret iustitiã coram me & præcepta mea & iudicia sicut Dauid pater eius. Et v. 34. Non auferã omne regnũ de manu eius, sed ducem ponã eum cunctis diebus vite sue, propter Dauid seruum meum quẽ elegi, qui custodiuit mandata mea & præcepta mea. Et v. 38. eidem dixit: Si custodieris mandata mea & præcepta mea, sicut fecit Dauid seruus meus, ero tecum, &c. Et 3. Reg. 14. 8. Deus per Ahiam Prophetam iussit dici vxori Ieroboam: Vade & dic Ieroboam: Hæc dicit Dominus Deus Israël: Quia exaltaui te de medio populi & dedi te ducem super populum meum Israël, & sedi regnum domus Dauid, & dedi illud tibi, & non fuisti sicut seruus meus Dauid, qui custodiuit mandata mea, & secutus est me in toto corde suo, faciens quod placitum esset in conspectu meo.

Quòd sanè non dixisset Deus scelesto Ieroboam, de quo v. 9. Dei nomine dixit eius vxori: Operatus es mala super omnes qui fuerunt ante te. Obijcere enim potuisset peccata David si habuisset mortalia præter duo illa, & secundum quidem homicidij occultum alijs, & primum non omnibus notum.

Similiter 3. Reg. 15. 3. narrans Spiritus S. scelestera Regis Abiam, filij Roboam, ait: Ambulauitq. in omnibus peccatis patris sui, qua fecerat ante eum, nec erat cor eius perfectum cum Domino Deo suo, sicut cor Dauid patris eius. Et v. 11. laudans Regem Asã filium Abiam dixit: Scriptura: Et fecit Asã rectum ante conspectum Domini, sicut Dauid pater eius. Similia legimus in laudem Dauid, 3. Reg. 15. 11. 4. Reg. 14. 3. & c. 16. 2. & c. 18. 3. præsertim c. 22. 2. Iosias fecit quod placitum erat coram Domino, & ambulauit per omnes vias Dauid patris sui, non declinauit ad dexteram siue ad sinistram.

Similis laus tribuitur Asã 3. Reg. 15. 11. & Ioaphato,

saphato, 2. Paral. 17. 3. 4. Ezechia 4. Reg. 18. 3. & 2. Paral. 29. 2. Quamuis enim duobus illis peccatis eum grauilimè offenderit, tamen quia, ut dicunt Iurisperiti, parum pro nihilo reputatur, duo sola peccata, respectu tot aliorum bonorum operum à Davide præstitorum in occasionibus difficillimis quasi obfucata sunt & obruta à misericordià Dei, & deleta ex eius memoria, eo modo, quo promisit verè pœnitentibus, non recordari amplius peccatorum eorum Ezech. 18. 21. 22. Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium & iustitiam, vitâ viuet & non morietur. Omnium iniquitatum eius, quas operatus est, non recordabor.

130. *Secunda causa*, ob quam hæc numeratio peccatum mortale non fuit, est, quia videtur fuisse necessaria Davidi: perpetuò enim bella gerebat cum variis hostibus, ut patet ex Scriptura. Et quod mirabilis, est, postquam Deus ipse promisit Davidi 2. Reg. 7. 11. *Requiem dabo tibi ab omnibus inimicis tuis* (quæ promissio contigit ante hæc numerationem populi) statim capite sequenti recensentur bella quæ gessit cum Philistæis, cum Moabitibus, cum Rege Soba (habente in exercitu suo viginti millia peditum) cum militibus missis ex Syria Damasci: quorum viginti duo millia cecidit. Et capite 10. pugnasse scribitur cum Ammonitis, qui in suo exercitu contra David habebant viginti millia peditum, & tredecim millia virorum. Et iterum pugnavit cum Syris v. 17. ex quibus occidit septingentos curus & quadraginta millia equitum, & fugavit quingenta octo millia ex residuo exercitu.

131. Quocirca & Vilalpandus t. 2. sui apparatus in Ezechielem l. 3. disp. 3. & Pineda de Salomone l. 4. c. 11. 8. docent vigesies ex inimicis Davidem reportasse victorias, pugnavit enim cum Philistæis, Idumæis, Syris, Damascenis, Ammonitis, Amalecitis, & aliis gentibus conterminis, & iugulavit infinita barbarorum millia, senos Reges deuicit, Ammonitarum, Syriæ, Rohob Syriæ Soba, Mesopotamiæ, Maacha, & Iacob. Si ergo post promissam à Deo requiem ab inimicis, tam validè à numerosissimis exercitibus impugnatum se expertus est David (si humano modo rem examinemus) quis ei vitio vertat, quod voluerit scire, quot habent aptos ad bellum, ut eâ notitiâ uti posset, ad resistendum hostibus suis? Quocirca ad summum otiosus actus fuit, ac proinde tantum venialis, velle scire, quot possit habere pro bello milites: siquidem sine nouâ numeratione, id poterat, plus minùs, rescire à Iob præfecto suæ militiæ, qui ei dissuadebat hæc numerationem 2. Reg. 24. 3.

132. *Tertia causa*, sed cur dissuadebat Iob hæc numerationem populi? Agnouit procul dubio eam cum peccato esse coniunctam: siquidem ut additur 1. Paral. 21. 3. ubi eadem historia repeti-

tur, dixit Iob hæc verba ad David: *Augeat Dominus populum suum centuplum, quam sunt nunc, Domine mi Rex, omnes serui tui sunt: quare hoc querit Dominus meus, quod in peccatum reputetur Israël?*

Respondeo, peccatum hoc, fuisse elationem animi. Quæ de re sic S. Augustinus scribit lib. 22. cont. Faustum c. 66. *Ibi in gregem sibi commissam tanta dilectio pastoralis, ut pro eis ipse vellet mori, quando populo numerato, peccatum elationis eius, sic punire placuit Deo, ut eundem numerum minueret morte multorum, cuius multitudine cor Regis fuerat superbia peccatum.*

Atque hæc superbia & elatio animi non potuit esse in Davide peccatum mortale, tum propter testimonium Spiritus sancti qui sola peccata mortalia in Davide agnouit facta iniuriosè contra Uriam, tum quia ut superbia & elatio animi sit peccatum mortale, deberet esse circa obiectum suum, tanquam circa vltimum finem, ut docet S. Thomas 2. 2. q. 162. a. 4. & q. 132. a. 3. & q. 112. a. 2. Hoc autem de Davide nullus prudens cogitare potest, sciens eius pietatem, & videns obiectum huius superbiæ, nil continere grauis malitiæ, & ex se non esse intrinsecè malum. Numeratio enim populi res est indifferens, & si necessaria non sit, est peccatum veniale actus otiosi, & additâ superbiolâ internâ ortâ ex cõplacentiâ quadam de multitudine populi, limites peccati venialis non excessit.

Quarta causa, similiter Saul non ita acceptus Deo, uti erat David (appellatus à Deo, in vtroque Testamento, ut secundum cor Dei 1. Reg. 13. 14. & Act. 13. 22.) numeravit populum 1. Reg. 21. 8. & tamen non legitur offensus ei fuisse Deus hæc ob rem, quin potius post hæc numerationem populi, scribitur vicisse hostem vers. 11.

Et ita benè Fr. Elias à S. Teresia in Legatione triumphantis Ecclesiæ ad militantem pro liberandis animabus Purgatorij l. 1. c. 27. num. 8. ait: *David ex communi Theologorum calculo, non nisi venialiter peccauit, exercitum suum ob vanam quandam præsumptionem lustrando. Quod ante illum docuit Abulensis q. 4. & 32. in 1. Reg. 22.*

Quocirca nullo modo mortaliter peccauit David in hac populi numeratione sed tantum venialiter.

Deinde poterat in excusationem sui mandati adducere exemplum Dei, & se ab illo id didicisse, qui quamuis omnia etiam occulta sciat, tamen iussit per Moysen numerari populum suum, præsertim aptos ad bellum Nu. c. 1. & c. 3. & c. 4. Cur ergo Davidi, qui nesciuit numerum populi, id nocuit?

Dices cum Saluano contrarium sentiente. A. M. 29. 77. nu. 32. Davidem graue crimen voluisse committere, volendo occidere sibi contumeliosum Nabal cum totâ eius familiâ, idque ipsum Davidem agnouisse: præterea etiam iuramentum

mentum quo se obstrinxerat, seu potius imprecationem ni eam voluntatem exequeretur, fuisse vitiosam, cum in rem malam viurpata fuerit. Ideoque præter Abulensem q. 7. in 1. Reg. 25. & Caetanum in illum locum 1. Reg. 25. & S. Augustinum in ser. de decollatione S. Iohannis Baptistæ, qui citatur 2. 2. q. 4. apud Gratianum, & habetur to. 10. pag. 438. edit. Parisiæ: *Iurasse temerè. & non impluisse iurationem maiori pietate.*

Sed respondendum est, etsi Theodoretus q. 57. putet iustè Dauidem voluisse interficere, Nabal ob indignissima conuitia, & contumelias, vt notat Serratus 1. Reg. 25. fortè ideo, quia iam erat vnctus in Regem prima vice, 1. Reg. 16. 13. quâ vnctione nondum erat factus actus Rex (sed postea 2. Reg. 2. 4. 11. & c. 5. 1. 3. 4.) verumtamen designatus, concesserim ego voluntatem quidem illam fuisse circa obiectum peccati mortalis, quia non licebat Dauidi tunc homini priuato, viuente adhuc Saule Rege ac regnante, suam iniuriam vlcisci, etiam contra solum Nabal, multò minus contra familiam eius innocentem, siquidem nec Iudici licet ob peccatum Patris, v. g. punire innocentes filios, vt docent Theologi cum S. Thoma.

136. Sed excusandus est à peccato mortali Dauid, ob testimonium sacræ Scripturæ supra citatum. Causa autem excusans illum à peccato nulla alia potest assignari, quàm vehementia iræ, quâ fuit commotus, contra Nabal, & ex quâ etiam suos milites contra illum concitauit, & secum duxit, sed postea ab occurrente vxore Nabal placatus est. Passio enim vehemens causans inadvertentiam rationis excusat à peccato mortali, vt omnes Theologi docent, quæ cum possit diu durare, & interim suppeditare rationes apparentes exequendi aliquid, quod in se graue malum sit, fit, vt per earum rationum viam representationem, non sit tanta advertentia rationis, quanta requiritur ad peccandum mortaliter, præsertim in eo homine, qui ad eum erat mansuetus, vt Psal. 131. 1. dicitur: *Memento Domine Dauid, & omnis mansuetudinis eius: qui toties Sauli maiori & potentiori suo hosti antea pepercit, cum posset illum occidere non semel facillimè, sine vilo suo incommodo. Ob quam patientiâ S. Chrysostomus ho. 1. de Dauide & Saule, eum Sacerdotem appellat Dei, non ob mactatum vitulum vel agnum in illâ speluncâ, in quâ solum Saulem inuenerat, & quæ ei erat Ecclesia, sed quia his rem honorificentiorum Deo obtulerat, mansuetudinem, & mactauerat irrationabilem animi motum, occideratq. iracundiam factus ipse tum, & victima, & sacrificus, & altare, quæ ibi pulchrè S. Chrysostomus dilatat, aitque eum ex illâ speluncâ egressum, amictum humanitate, naturam humanam superante, cum tantâ gloriâ cum quantâ tres pueri egressi sunt in camino ardenti. Nam quemadmodum illos non exussit ignis, ita hic non consilagrauit iræ incendio &c. Quis ergo de talis patientiâ heroï, etiam suspicetur ob pau-*

Lancicij Opusc. Tom. 2.

cula verba cõtra se dicta à Nabal peccasse mortaliter, quoniam vitæ suæ quod maius est insidiantem Saulem tamdiu tolerauit cum patientiâ heroïcâ? Ideo malè Salianus condemnat Dauidem quasi deliberatione sufficienti ad peccatum mortale ob moram in hac cogitatione traductam, illud peccatum mortale saltem mente commiserit. Non dicit quidem fuisse mortale, sed tamen graue, sed cum fuerit in materiâ graui, & deliberatè dicat id ab eo mente agitatum, hinc sequitur eius iudicio, fuisse mortale. Sed si tale esset, falsum esset quod dicit Scriptura solis peccatis iniuriolis Viræ Dauidem violasse Dei mandata. Nam esset multò grauius hoc desiderium non vnum Viram occidendi, sed Nabal cum totâ suâ familiâ. Vnde non valet quod ait Salianus, idè excipi sola peccata contra Viram commissa, tanquam eminentiora aliis, tum quia dum prudens homo certa aliqua excipit, post propositionem vniuersalem, omnia comprehendit exceptione digna, quantò magis Spiritus S. qui obliuione non laborat, vt solent etiam prudentes homines, præsertim in Scripturâ id asserendo, quæ pro totâ Ecclesiâ omnibus seculis ad instructionem nostram eius voluntate erat duratura: tum quia, si mortaliter peccasset Dauid volendo occidere Nabal cum totâ suâ familia etiam vsque ad canem, (vt est in facto textu, & explicant benè omnes interpretes) longè grauius peccasset quàm peccando contra Viram, siquidem non solus ille peccasset, sed omnes eius milites quos contra Nabal & eius familiam 400. secum gladius accinctos assumpserat, omnes enim illi fuissent complices peccati eiusdem ob consensum datum in illud. Quocirca dum Spiritus S. sola peccata iniuriola vitæ & thoro Viræ commemorat, non ideo id facit quòd essent maiora aliis, sed quòd sola illa fuerint mortalia & violatiua Dei mandatorum. In cæteris ergo materiis non peccauit mortaliter, sed seruauit mandata eo modo & fortè meliùs, quàm ille adolescens Euangelicus dixit Christo se seruasse, idè quæ fuit adamnatus à Christo, vt ait S. Marcus c. 10. 21. quod signum est id verè eum dixisse, cum tamen procul dubio solitus fuerit peccare venialiter, simili ergo modo & Dauid tantum venialiter peccauit numerationem populi indicendo.

138. Quoad secundum, quantopere Deus ostenderit se esse offensum hoc eius peccato veniali, ex his apparet, & quantopere sit vitandum quoduis peccatum veniale deliberatum, vt hoc erat in Dauide.

Primo, quia etsi magis scribatur doluisse ob hoc peccatum, quàm ob adulterium & homicidium Viræ, tamen Deus non condonauit illi hoc peccatum tam facile, & tam citò, vt condonauit illud. Nam cum à Nathan Propheta fuisset reprehensus ob peccata contra Viræ vxorem & Viræ personam commissa, quamprimùm

O o 3 mùm

mum hæc sola verba protulit 2. Reg. 12. 13. *Peccavi Domino*, statim ibidem scribitur dixisse Nathan ad Dauid: *Domine quodque tibi insulit peccatum tuum*. & solâ morte filij ex adulterio à Betsabea geniti, illa peccata punienda prædixit. At postquam Dauidi allatus esset numerus numerati populi, dixit Dauid ad Dominum vers. 10. *Peccavi valde in hoc facto, sed precor, Domine, ut transferas iniquitatem serui tui, quia stultè ego nimis*. En, non dixit tot verba coram Nathan dolens de adulterio & homicidio. Præterea cum deinde Gad Propheeta Dauidi Dei nomine indicauit, eum hæc numeratione populi offendisse Deum, plura iterum veræ pœnitentiæ signa ostendit quam Propheeta Nathan. Dixit enim Dauid ad Dominum vers. 17. *Ego sum qui peccaui, ego iniquè egi: isti, qui oues sunt, quia fecerunt & vertatur obsecro, manus tua contra me, & contra domum patris mei*. Nec tamen impetrauit statim cessationem plagæ & populi interuentionem, sed hoc tantum, ut venerit ad eum iterum Gad Propheeta diceas vers. 18. & sequi. *Ascende, & constitue altare Domino in arca Areunâ Iebusai*. Et postquam Dauid illuc ascendit, & emit illam aream (præmissis ab Areuna cæremoniis politicis salutationis, adorationisque, & contractu inito, & variis sermonibus vtrò citroque,) & altare adificauit, & obtulit holocausta & pacifica, tunc primùm propitiatus est Dominus, & cohibita est plaga ab Israël.

139. *Secundò*, Magnitudo offensæ Dei ob hoc peccatum veniale Dauidis, potest cognosci ex pœnâ grauissimâ à Deo illatâ populo, siquidem pestilentia sustulit Deus ob illud, septuaginta millia virorum 2. Reg. 24. 15.

Vbi notandum est, pœnâ huius grauitatem colligi ex quatuor rebus, & ex grauitate pœnæ, grauitatem cuiusuis venialis peccati.

Primò, ex ipso numero occisorum secundùm se considerato. *Mortui enim sunt ex populo septuaginta millia virorum*. 2. Reg. 24. 15. Si enim nunc vnus tantùm sciretur à Deo occisus fulmine ob aliquod peccatum, quilibet fateretur, valdè esse exosum Deo, illud peccatum, & non leue, nec parui pendendum esse, quanto ergo magis si 100. homines, si mille ob aliquod puniret. Cum autem 70000. virorum quæ faciunt ingentem exercitum, & magnam Ciuitatem, punierit, quis non videat, vnum veniale peccatum deliberatum, esse rem iudicio Dei grauissimam etiam si ab alio committatur.

Secundò, grauitas pœnæ agnosceretur ex comparatione eius ad alias pœnas diuinas minores. Nam 1. Reg. 6. 19. percussit Deus de viris Bethsamitibus, de populo 70. tantùm viros, & quinquaginta millia plebis, eò quòd vidissent arcam Domini. Hic autem 70000. Virorum occidit. Quando Deus voluit punire idololatrias ob adoratum cultu diuino vitulum. Exo. 32. Moysis iussu occisa sunt à Leuitis quasi 23000. homi-

num vers. 28. post culpam condonata à Deo ad preces Moysis vers. 14. *Placatus est Dominus ne faceret malum*. Maius fuit peccatum idololatriæ quam numeratio populi, cui ergo hoc feruētius puniuit Deus.

Respondes, vt ex pœnæ magnitudine, discamus non parui facere peccata venialia delibetata, et si videantur parua. Ideò S. Chrysostomus h. 87. in Matth. ait; *Mirabilè & inauditum dicere audeo, solet mihi nonnunquam non tanto studio magna videri esse peccata vitanda, quanto parua & vilia, illa enim vt auersemur, ipsa peccati natura efficit; hæc autem, (id est, parua) hoc ipso quia parua sunt, desides reddunt, & dum contemnuntur, non potest ad expulsiõnem eorum, animus generosè insurgere. vnde citò ex paruis maxima sunt negligentia nostra. Non dicit hoc S. Chrysostomus, quòd parua fiant magna, sed quòd per ea neglecta, non curata, deueniant ad magna, scilicet ad mortalia, ad quæ disponunt iuxta doctrinam S. Thomæ supra relatam, & iuxta sententiam etiam aliorum Patrum. Hinc S. Gregorius l. 31. mor. c. 9. al. 12. *In vnoquoque lapsu à minimis semper incipitur, & succrescentibus defectibus, ad grauiora deuenitur. Nunquam quippe illic anima, quò ceciderit, iacet; quia voluntariè semel lapsa, ad peiora pondere sue iniquitatis impellitur, vt in profundum corruens, semper adduc profundiùs obruat. Quocirca ne parui faceremus lapsum in peccatum veniale, quandoque illud Deus grauius temporaliter in hac vitâ puniuit, quàm maiora & mortalia.**

Tertio, grauitas pœnæ huius agnosceretur, quia precibus ardentibus Dauid eam à se non potuit abigere: etsi offerret Deo potius in suam familiam, quàm in populum eam transferri. Deus tamen quia vidit in eius familiâ paucos esse, & illam ob alia Dauidis merita extingui noluit, maluit plurium morte hoc peccatum castigare.

Tertio, magnitudo offensæ Diuinæ ob hoc peccatum veniale Dauidis, hinc etiam apparet, quia si velimus ad literam accipere quæ scripta sunt 2. Reg. 24. non admittendo figuras, & explicationes pias, sed vt verba ipsa sonant S. Scripturæ, videtur voluisse Deus ostendere per punitionem tam grandem subditorum Dauidis, quantoperè ei displiceant peccata venialia, etiam à carissimis amicis suis commissa. Nam postquam extendisset manum suam Angelus Domini super Ierusalem, vt disperderet eam, miseris Dominus super afflictione, ait Angelo percutienti populum: *Sufficit nunc contine manum tuam*. Et post hæc dicta à sacro Scriptore narratur aduentus Gad Propheetæ, dicturi Dei nomine de emendâ arca Areunæ, & postea recensetur iter à Dauide factum ad Areunam, deinde contractus longiusculus emptionis areæ, & ædificatio altaris, & conquisitio bouum immolatorum, & eorum immolatio, & tàm demum dicitur placatus esse Deus, & cessasse plaga illa Angelica. Proinde, soli tex-

tui sacro insistendo, videtur Angelus perrexisse
 sat diu in puniendo populo, postquam à Deo
 audiuit: *Sufficit nunc comine manum tuam*, quia
 antequam David iussit ad Arcuam, antequam
 vitro citroque loquendo cum eo emisset aream,
 & antequam altare edificasset, & antequam
 boues immolasset, Deus iusserat cessare Ange-
 lam à puniendo, qui ramen non nisi post im-
 molationem boum cessauit. Sed vbi est illa cõ-
 mendatio obedientiæ Angelicæ ab ipso David
 decantata: *Psal. 102. Benedictis Dominum omnes An-
 geli eius, potentes virtute, facientes verbum illius, ad
 audiendam vocem sermonum eius: quasi dicat, qui es-
 stis adeo obedientes Deo, vt auditâ minimâ vo-
 ce Dei, statim exequimini quæ imperat vobis.*
 Atqui hæc non sunt executi statim, sed post tot
 molimina sermonum cum Arcua, & operum
 in ædificatione altaris, in solutione areæ, In ac-
 quisitione boum, in immolatione &c.

Cur hoc: vt ostendat Deus, quantopere odit
 quoduis peccatum veniale, etiam à suo carissimo
 seruo commissum deliberatè; vt erat il-
 lud Davidis, qui, etsi præmonitus à Iobab, noluit
 reuocare suum mandatum de populo mune-
 rando.

Quartò, magnitudo Diuinæ offensæ erga Da-
 uid, & grauitas peccati venialis deliberatè com-
 missi hinc apparet, quia in David magno sancto
 noluit esse illud impunitum, etsi pro illo valdè
 doluerit.

Quis enim erat David?

144. Respondeo primò, vir secundum cor Dei. Sic ap-
 pellatus & in veteri lege 1. Reg. 13. 14. & in No-
 uâ Act. 13. 22. Multum autem ad hoc requiritur,
 vt quis sit secundum cor Dei, quod est amplitu-
 dinis infinitæ, multa exigit, omnia examinat, nõ
 decipitur humanâ hypocriti & fictione. Causa
 autem huius appellationis adeo honorificæ, iu-
 dicio, S. Chrysostomi ho. de Dauide & Goliath,
 est hæc quia sanctissimus homo, quicquid Deus cogitat,
 gerit, quicquid mente concepit, perficit: dum enim cordi
 Dei cor proprium iungit, & menti eius mentem suam
 adnectit: hoc est, vt qua vult Deus velit, & qua non
 vult similiter nolit: sic eum Dominus indiuiduo amore
 & coniunctâ charitate dilexit. Hanc causam etiam
 adfert S. Gregorius in l. 1. Reg. Per cor Dei, inquit,
 in sacro eloquio intima eius voluntas designatur. Iuxta
 eam verò sumus, quando hanc & per intellectum ag-
 noscimus, & per amorem custodimus.

145. At iudicio B. Petri Damiani l. 9. ep. 3. in ordi-
 ne 72. ideo sic appellatus est: quia eius vitæ & o-
 peribus delectabatur. S. verò Hilarius in Psal. 53. sub
 initium, ideo sic vocatum asserit, quia non est per-
 secutus bello inimicos, neque insidiantibus sibi decerti-
 do armis resistit, sed exemplo Domini, proditus orat,
 periclitans psallit, patiens odia gratulatur, malum pro
 malo non reddens, sed Dominicæ mansuetudinis emu-
 lator, cum tribulatur, cum proditur, cum fugatur, Dõ-
 minum, (cuius tantum aduersus impios armis vitur)
 deprecatur: Deus in nomine tuo saluum me fac, Sancti

modo: Et S. Dionysius Areopagita ep. 8. ad De-
 mophilum: *Quid, inquit, Davidem fecit Diuinâ a-
 micitiâ dignum? Nempe eum esset bonus, atque in hostes
 benignus. Inueni, inquit ille summè bonus, ac benigni-
 gnitatis amator, hominem secundum cor meum.* Et
 hanc huius appellationis causam adfert etiam
 S. Bernardus ser. 34. in Cant.

Et propter hanc sanctimoniam Davidis à
 Spiritu S. de eo dicitur Eccli. 47. 2. *quasi ad eum se-
 paratus à carne. sic David à filius Israël*: hoc est, vt
 exponunt interpretes, sicut ad eum in sacrificiis
 Pacificorum, quæ de bobus, ouibus, & agnis, ca-
 pris, offerrebantur, totus adolebatur Domino &
 in ipsius honorem cremabatur, Leuit. 3. reliqua
 verò caro victimæ pacificæ partim cedebat Sa-
 cerdoti, scilicet pectuseulum & armus, partim à
 populo offerente comedebatur; ad eum verò so-
 lus cum aliquot pinguioribus intestinis adole-
 batur Deo instar holocausti ideoque erat sacra-
 tior, ita David sanctitate alios superabat, tanquã
 totus Dei, totus diuinus, vt etiam notat Pineda
 l. 1. de Salomone c. 2. n. 2.

Et vers. 10. de eodem dicitur: *De omni corde suo
 laudauit Dominum & dilexit eum.* Pondera quàm
 sit magna res hæc. Ideo Pineda l. 1. de Salomo-
 ne c. 2. n. 8. concludit: *Davidis seculo nullum fuisse
 inter Israëlitas & Gentes Davidi parem in sanctitate,
 immò in eâ Davidem non fuisse minorem Abrahamo,
 Isaaco, & Iacobo, quin fuisse sanctiorem Abrahamo,
 docet disertè Abulenſis Matth. 22. q. 135. 154. Sal-
 meron to 3. part. 16. & fauet S. Chrysostomus
 h. 2. in c. 1. Matth. Eundem Iosia & Ezechia cæ-
 terisque Regibus fuisse sanctiorem docet Bar-
 radius l. 3. c. 15. & consentiunt cæteri, & Corne-
 lius in c. 7. Eccli. vers. 2. hos citant. Et S. Chryso-
 stomus in Psal. 50. David, inquit, in Regali culmine
 Monachi vitam imitabatur. Et h. 30. in Gen. In pur-
 pura & diademate Monachorum vitam transcende-
 bat. Et ho. de Dauide & Saule: In naturâ humanâ
 vitam præstitit Angelicam. Et non contigit illi gusta-
 re talem hostiam, neque particeps fuerat sanguinis Do-
 minici, sed legibus imperfectioribus educatus, tamen ad
 Euangelicæ Philosophiæ fastigium animi moderationis
 peruenit, qui ex insidiis Saulis triplâ quadruplâq; mar-
 tyrij coronâ redimitus est. Ideo eius successores
 comparantur cum eius vitâ & imperfecti, &
 perfecti. Salomon, de quo 3. Reg. 11. 4. dicitur:
 Non erat cor eius perfectum cum Domino Deo suo, si-
 cut cor David Patris eius. Et Ieroboam, de quo 3.
 Reg. 14. 8. dicit Deus. Non fuisse sicut seruus meus
 David, qui custodiuit mandata mea, & secutus est, me
 in toto corde suo. Et de Abiam, 3. Reg. 15. dicitur:
 Ambulauit, in omnibus peccatis Patris sui, quæ fece-
 rat ante eum, (Roboam) nec erat cor eius perfectum
 cum Domino Deo suo, sicut cor David Patris eius. Et
 4. Reg. 14. 3. de Amalia dicitur: Fecit rectum corati
 Domino, verum tamen non vt David Pater eius. E. õ-
 trario de Ezechia dicitur 4. Reg. 8. 3. Fecit quod
 erat bonum coram Domino, iuxta omnia quæ fecerat
 David Pater eius. Et de Iosia 4. Reg. 22. 2. Fecit
 quod*

quod placitum erat coram Domino, & ambulauit per omnes vias Dauid Patris sui.

149.

Secundò. Agnoscitur Dauidis gratia coram Deo, in remissione peccatorum duplicis adulterij & homicidij, quòd vix dixit ad Nathan, à quo monitus fuerat de peccatis commissis: *Peccavi Domino*: statim dixit Nathan ad Dauid: *Dominus quoque transfudit peccatum tuum*. Quod ponderans S. Ambrosius Apol. 1. Dauid. c. 2. Nul- tum, inquit, attulit lapsus impedimentum, sed velocitatis incentiua cumulauit, & acrior ad currendum surrexit. Ideo Spiritus S. Eccli. 47. 13. ait: *Dominus purgauit peccata ipsius, & exaltauit in aeternum cornu eius, & dedit illi testamentum Regni & sedem gloriae in Israël*. quæ duo non obstantibus peccatis eius à Deo purgatis, Deus contulit illi in æternum, gloriam & imperium, illi, & semini eius, pacto inito cum illo, de perpetuo Regno eius 2. Reg. 7. 12. quod quoad temporale dominium durauit vsque ad excidium Hierosolymæ per Chaldaeos: postea durauit Spiritualiter in Christo eius filio, iuxta promissum Angeli Luc. 1. 32: *Dabit illi Dominus Deus sedem* (id est Regnum) *Dauid Patris eius, & regnabit in Domo Iacob in aeternum*. scilicet in Ecclesiâ militante per gratiam, in triumphante per gloriam æternam.

150.

Tertio. Agnoscitur gratia Dauidis coram Deo & sanctitas eius, quòd etiam post eius mortem, alijs, & regnis ipsis, ac familijs successorum eius benefecerit, & quodammodo sibi eum æquarit in modo loquendi, & eius merita coram alijs commendando, vt infra patebit.

Primo enim Regnum Iuda Deus Dauidis posteris, qui eo priuari ob sua scelera meruerunt, multis seculis integrum, seruauit ob respectum Dauidis: sic enim dixit Salomoni 3. Reg. 11. & seq. postquam Salomon adamasset mulieres alienigenas multas, contra Dei mandatum, & accepisset Vxores quasi Reginas 700. & Concubinas 300. & sequeretur in senectute Deos alienos, eosque coleret, & fana idolis ædificasset, iratus Dominus Salomoni quod *auersa esset mens eius à Domino Deo Israël*. apparuit illi dixitq;: *Quia habuisti hoc apud te, & non custodisti pactum meum & praecepta mea, quæ mandauit tibi, dirumpens scindam regnum tuum, & dabo illud seruo tuo: verumtamen in diebus tuis non faciam, propter Dauid Patrem tuum*. De manu filij tui scindam illud, nec totum Regnum auferam: sed tribum vnā dabo filio tuo. propter Dauid seruum meum.

Secundò. Cum esset executurus Deus pœnas quas comminatus fuerat Salomoni; suscitauit Ahiam Prophetam qui Ieroboamo Dei nomine dixit 3. Reg. 11. 31. *Hac dicit Dominus Deus Israël: Ecce ego scindam Regnum de manu Salomonis, & dabo tibi decem tribus*. Porro vna tribus ei remanebit propter seruum meum Dauid. (Quanquam postea præter tribum Iuda etiam tribus Benjamin adhaesit Ieroboamo filio Salomonis. 3. Reg. 12. 21.

quas fuisse tribus diuersas, patet ex Num. 1. 7. 11.) Non auferam omne Regnum de manu eius, sed Ducem ponam eum cunctis diebus vita sua propter Dauid seruum meum, quem eligit, qui custodiuit mandata mea & praecepta mea. Auferam ergo Regnum de manu filij eius, (scilicet Roboami filij & successoris Salomonis) & dabo tibi decem tribus, filio autem eius dabo tribum vnā. Cur? vt remaneat lucerna Dauid seruo meo cunctis diebus coram me.

Tertio. Cum Roboami filius Abiam regnaret super Iudam, & ambularet in omnibus peccatis Patris sui, nec esset cor eius perfectum cum Domino Deo suo sicut Dauid Patris eius, addit Sacer textus; Sed propter Dauid, dedit ei Dominus Deus suus lucernam in Ierusalem, vt suscitaret filium eius post eum, & statueret Ierusalem, eo quòd scisset Dauid rectum in oculis Domini. 3. Reg. 15. 4. 5.

Quarto. Cum Ioram filius Iosaphat Regis Iuda regnaret in Ierusalem & ambularet in viis Regum Israël, sicut ambulauerat Dominus Ahab. scissetq; quòd malum est in conspectu Domini, dicit Sacer textus 4. Reg. 8. 19. Noluist autem Dominus disperdere Iudam propter Dauid seruum suum.

Quinto. Cum Ezechias consternatus esset timens Regem Assyriorum, qui cum ingenti exercitu venerat, Deus per Isaiam Prophetam hac Ezechiae nunciavit inter alia 4. Reg. 19. 32. & seq. *Hac dicit Dominus de Rege Assyriorum: Non ingredietur Vrbs hanc, nec mittet in eam sagittam, (pondera singula) nec occupabit eam clypeus, nec circumdabit eam munitio. Per viam qua venit, reuertetur, &c: Protegamq; Vrbs hanc, & saluabo eam propter me & propter Dauid seruum meum*. Tactusq; est, igitur in nocte illa, venit Angelus Domini, & percussit in castris Assyriorum centum octoginta quinquem millia. Quæ verba iterum repetijt Ezechiae, iterum ad eum missus Isaias, eum agrotantem sanaturus. *Protegam* (inquit 4. Reg. 20. 6.) *Vrbs istam propter me, & propter Dauid seruum meum*. Ita quodam modo Deus sibi exæquauit Dauidem promittens ea, propter se, & propter Dauid seruum suum.

His positis ponderemus adhuc aliqua, quomodo in tam caro seruo suo, & viro secundum cor suum, Deus punierit peccatum veniale, ob superbiam & arrogantiam venialem deliberatione plena commissam.

Primo hanc cladem populi non accidisse ob peccata populi, vt putat Procopius & Theodoretus in Comm. & alij quidam Patres, sed ob solius Dauidis peccatum. Quamuis enim Theodoretus quaest. vlt. in 2. Reg. putet populum puni- tum, quia militauerat contra Dauid sub impio parricida filio eius Abolon, vel Saule, vel vt putat Lyranus, quia Seba filio Bochi contra Dauidem legitimum suum principem adhaeserat. 2. Reg. 20. 21. vel propter alia peccata populi, vt putat Abulensis, q. 7. in c. 24. 2. Reg. & alij quidam Patres, tamen certum esse debet, non ob peccata populi, sed ob solius Dauidis

pecca-

peccatum, hanc eadem accidisse.

Primò. Quia SS. Patres id docent Augustinus l. 22. contra Faust. c. 66. expressè ait, *populo numerato peccatum elationis eius sic punire, placuisse Deo, vt eundem numerum minueret morte multorum, cuius multitudinem cor Regis fuerat superbià pertentatum: & in illo quidem, hominum copià se extulerat, tumorem animi humani, eiusdem copia diminutione sanauit.* S. Ambrosius id vanitati Dauidis attribuit l. de penit. c. 9. Et S. Chrysostomus h. 25. in ep. Rom. in morali, expressè ait 70000. peste occisa ob peccatum Dauid, seu vt est in græco, ἐπὶ τῷ Δαβὶδ. Ob Dauid.

Secundò. Quia alij Sancti posteriores idem asserunt. S. Sacerus Sulpitius l. 1. Sacræ historiæ: Deinde S. Thomas disputans, an vindicta sit exercenda in eos qui inuoluntariè peccauerunt, & dicens penâ secundum rationem penæ, debere puniri tantum peccantes, penâ tamen vt medicinâ, interdum, puniri innocentes, & sic ait 2. 2. q. 108. art. 4. ad 1. *Pro peccato Dauid populum numerantis, populum Israël puniunt esse vt habetur 2. Reg. vlt.*

Tertiò. Quia ipse Dauid postquam numeratus fuit populus, antequam Deus populum punire cepisset, & peccatum ei exprobraffet, agnouit se peccasse: idè dicitur 2. Reg. vlt. 10. *Percussit autem cor Dauid enim* (scilicet scrupulum sensit in conscientiâ & corde suo) *postquam numeratus est, populus.* Agnouit ergo se peccasse.

Quartò. Id coram ipso Deo fatetur v. 10. *Et dixit Dauid ad Dominum peccavi valdè in hoc factò: stultè egi nimis.*

Quintò. Post hanc Orationem, vt appareat Dauidem peccasse in numeratione populi, missus à Deo Gad Propheta dat ei optionem eligendi penam, aut 7. annos famis, aut 3. menses fuge ab aduersarijs, aut 3. diebus pestilentiam. Hanc elegit, statimque secuta est.

Sextò. Id quoque in eo agnouerat Iob Princeps militiæ eius, non populo sed ipsi Dauidi id nociturum, idè què ei sua debet ne numerari iuberet populum, vt dicitur initio c. v. 3.

Septimò. Ipse Sacer textus clarè dicit i. Paral. 21. 7. *Displicuit autem Deo, quod iustum erat* (scilicet à Dauide, eadem enim historia etiam ibi fusè recensetur, quæ erat scripta 2. Reg. vlt.) *& percussit Israël.* ergo propter iustionem non propter peccata populi percussit populum. Quamuis ergo malè fecerit populus ille adhærendo inimicitia Saul, & habuerit alia peccata, tamen ex Scripturâ non constat, ob id vel ob alia peccata fuisse punitum populum, sed contrarium constat, vt vidimus, scilicet ob solum peccatum Dauidis in numerando populo ex eius arrogantia id contigisse.

Deinde si verum esset, idè punitum (vti putat Iosephus l. 7. antiq. c. 10.) & Glossa in c. Exod. 30. 12. *quia volens cognoscere quantum militum numerus recenseri posset in populo, non soluit semici-*

clum, obliuio præceptorum Moysi, qui prædixerat, quoties censeretur populus in singula eius capita pendendum, Deo semiciclum, iussit Iobabum Imperatorem ire ad censum peragendum (lex illa est Exod. 30. 11. 12: *Quando tuleris summam filiorum Israël, iuxta numerum, dabunt singuli pretium pro animabus suis Domino, & non erit plaga in eis cum fuerint recensiti.* Hoc autem dabit omnis qui transit ad nomen, dimidium scli iuxta mensuram Templi) id non constaret. quia verum non est, quod Iosephus asserit. *Primò* quia non fuisset necesse vt Iobab dissuaderet Dauid (vti dissuasit) numerationem populi, sed suggestisset semicicli pensationem. Agnouit ergo elationem, inquit Salianus. A. M. 3016. nu. 43. *Secundò* quia ipse Dauid statim ac recessit numeratum populum, angustia cepit in conscientiâ, quod signum est, numerationem solam, esse ab eo tanquam culpabilem agnitam. *Tertiò.* Si verum esset quod Iosephus ait, ex obliuio legis rarè excusat à peccato, cum ergò punitum sit aliquod peccatum Dauidis, non ex obliuio legis sed ex certâ conscientiâ & deliberatione commissum, est punitum. Itaque propter solius Dauid superbiolam, hæc penâ à Deo inflicta fuit, vt præter Salianum supra citatum sensit Abul. q. 17. in cap. 2. 4. lib. 2. Reg. & Serrarius in Comment.

Nec est, quod aliquis dicat cum quibusdam Theologis, peccata aliena non puniri temporaliter à Deo, sed propria tantum. Nam certum est, peccata parentum puniri in filijs Exod. 20. 5. *Ego sum Dominus Deus tuus, sortu Zelotes, visitans iniquitatem patrum in filios, in tertiam & quartam generationem eorum qui oderunt me.* Et Exod. 34. 7. *Qui reddis iniquitatem Patrum in filijs ac nepotibus, in tertiam & quartam generationem.* quo loco S. Thomas 1. 2. q. 87. a. 8. ad 1. dicit de penis temporalibus, vel corporeis in quantum filij sunt quædam res parentum, & successores prædecessorum. Et pro peccato Cham, Chanaan filius eius maledictus est à Noè. Gen. 9. 25. Sic adulterium punitur vel sterilitate, vel illegitimæ prolis interitu Gen. 20. 18. Sap. 3. 16. cap. 4. 2. 34. Homicidium, interitu filiorum 2. Reg. 12. 18. Matth. 23. 35. & 27. 25. Luc. 11. 50. Act. 18. 6. Rapienam & oppressionem pauperum tota luit raptoris & tyranni posteritas Iob. 4. 21. & 8. 22. & 12. 15. Giezi etiam peccante, lepra transmissa est ad posteros 4. Reg. 5. vlt. ob Pharaonis adulterium in Saram admittum non tantum Pharaonem flagellauit Deus plagis maximis, sed & domum eius, Gen. 12. 17. Et quamuis Abimelech non tetigerit Saram Gen. 20. 4. & actu non peccarit cum ea Gen. 20. 6. tamen sterilitate Deus puniuit omnes in domo eius. Gen. 20. vlt. procul dubio ob voluntatem peccandi cum Sara, filiolus Dauid ob eius peccatum extinctus est. 2. Reg. 12. 14. 15. pro peccato filiorum Heli, populus

lus contrit in conspectu Philistinorum, & arca capta est 1. Reg. 4. Paruuli Sodomitarum, etiam illi qui erant aliquo remedio liberati à peccato originali, & alij innocentes cum parentibus reis perierunt. Gen. 19. 25. & paruuli pro peccato Dathan & Abiron, cui non consenserunt vna cum eis absorpti sunt: Num. 16. 32. Imò pueruli etiam & bruta animantia pro peccato Amalecitarum iussa sunt necari. 1. Reg. 15. 3. 51. Niniuitarum paruuli Ion. 1. Et propter delictum Acham qui furatus fuerat de spolijs Iericho percussit Dominus 36. homines ex exercitu misso à Iosue contra Urbem Hai. Ios. 7. 1. 5. Et hoc certum est. Ideò merito S. Augustinus, l. 6. con. Iulianum c. 7. De anathemate contra interdictum, quia vsurpauit vnus, in eos qui hoc fecerant, nec factum fuisse nouerant vindicta processit. Et libro eodem c. 12. ait: *Quàm multa sunt diuinorum testimonia Scripturarum, quæ parentum peccatis obligant filios, numerare quis possit? Cur enim peccauit cham & in eius filio Chanaan vindicta prolata est? Gen. 9. Cur pro peccato Salomonis filius eius diminutione regni punitus est? 3. Reg. 12. Cur peccatorum Achab regis Israël in eius posteros pena dilata est? 3. Reg. 21. Idem docuit epist. 75. ad Auitum. Certum etiam & illud mihi videtur, hoc modo filios & filias eius etiam innocentes, esse cum Patre occisos, vt colligitur ex Scripturâ, & est communis opinio cum Serrario q. 30. in c. 7. Iosue, & expressè ait S. Basilius l. 1. c. 3. de pecc. col. 2. Deus enim, Dominus vitæ & mortis, etiam non in pœnam propriam, sed in pœnam patris, qui eorum supplicio maximè cruciatur, vt benè ait Sallianus A. M. 25. 84. n. 128. & ad bonum totius populi, cui hoc factò maximus timor incutiebatur, priuare eos vitâ potuit, præbens morte eorum medicinam alijs, ne deinceps auderent iussa Dei violare, videntes se, & in se, & in suâ posteritate perituros. Et confirmatur Primò iudicio ipsius David, qui nisi putasset ob solum suum peccatum puniri populum, & nisi existimasset iuste Deum ob vnus peccatum etiam alios posse punire, etiam non consentientes ad peccatum, volens Deum auertere à puniendo populo, vt dixit Deo 2. Reg. 24. 17. *Ego sum qui peccaui, ego iniquè egi, isti qui oues sunt quid fecerunt? Vertatur obsecro manus tua contra me & contra Domum Patris mei. Non petijisset Domus Patris sui hoc malum pœnæ, ni Deus id soleret facere, puniendo innocentes temporali pœna, ob peccatum alterius. Sic etiam ob Saulis flagitium, Saulis posteri crucifixi 2. Reg. 21. Daniel, tres pueri, Ezechiel in captiuitatem ducti propter maiorum peccata etiam innoxij, sic & propter elationem Ezechia eius posteri in Babylonem abducti 4. Reg. 20. 14. & seq. Vnde Leuit. 26. 39. dicitur: *Propter peccata Patrum suorum & sua affligentur. Idque iubet Deus, etiam Deut. 13. 14. 15.***

Secundò Confirmatur idem ratione S. Thomæ qui 1. 2. q. 87. art. 7. & 8. ait: *Detrimenta corporaliū rerum, vel etiam ipsius corporis esse quasdam pœ-*

nales medicinas ordinatas ad salutem anime: vnde nihil prohibet talibus pœnis aliquem puniri pro peccato alterius, vel à Deo vel ab homine, vt pote filios pro Patribus, & subditos pro Dominis, in quantum sunt quedam res eorum: ita tamen quod si filius vel subditus est particeps culpa, huiusmodi pœnalis defectus, habet rationem pœnæ. quantum ad eum pro quo punitur, quantum verò ad eum qui punitur, rationem medicinae tantum, nisi per antecedens in quantum peccato alterius consentit: ordinatur enim ei ad bonum anime, si patienter sustineat. Porro 2. 2. q. 108. art. 4. idem docens, ait, hanc medicinam pœnalem quâ puniuntur aliena peccata in alijs, esse non solum sanatiuam peccati præteriti, sed etiam preseruatiuam à peccato futuro, & promotiuam in aliquo bonum. Et secundum hoc aliquo modo interdum puniri sine culpa, non tamen sine causa. Et quia bona spiritalia sunt maxima; ideo quandoque punitur aliquis in temporalibus bonis absque culpa, cuiusmodi sunt plures pœnæ præsentis vite diuinitus inflictæ ad humilitationem vel probationem. Et in Responione ad primum. Vnus homo, inquit, pœnâ spiritali (scilicet peccati vel inferni vel purgatorii) nunquam punitur pro peccato alterius, pœnâ autem temporali quandoque vnus punitur pro peccato alterius. Triplettem modum assignat talis punitio, primum, (qui ad nostrum propositum facit) quia vnus homo temporaliter est res alterius, & ita in pœnam eius etiam ipse punitur, sicut filij secundum corpus sunt quedam res patris & serui sunt quedam res Dominorum.

Quando ergo dicitur Deut. 24. 16. Non occidentur Patres pro filijs, nec filij pro Patribus, sed vnusquisque in iniquitate suâ morietur. Et Ezech. 18. 20. Anima qua peccauerit ipsa morietur, filius non portabit iniquitatem patris sui. In his duobus locis sermo est de morte & pœna non temporali, sed spiritali, peccati & eternæ damnationis, vt benè ostendit Vasquez, 1. 2. disp. 135. c. 2. n. 8. Tali enim pœnâ etiam infantes ob peccata parentum non puniuntur, sed si baptizati sunt, saluantur, si non, moriuntur in proprio peccato originali, & ob illud priuantur beatitudine celestis. Atqui ob peccata aliorum etiam innocentes à Deo puniuntur filij ob peccata parentum, serui ob peccata Dominorum, Ciues ob peccata Magistratus, vel conciuuium aliorum, vt contigit in diluio Ciuitatibus Sodomiticis, in quibus multi simul innocentes paruuli intercepti sunt: vt benè docet S. Thomas 1. 2. q. 87. art. 7. & 8. ex communi & 2. 2. q. 108. a. 4. ad primum sententiâ, quam etiam docet Tannet disp. 4. de peccatis q. 10. n. 115. 114. Valentia q. 17. pa. 2. Suarez to. 4. in 3. p. d. 48. f. 2. n. 5. Prad. to. 1. in Ezech. c. 18. v. 20. Roderic. to. 1. tr. 8. c. 23. Serrarius q. 37. in c. 7. Ios. citans pro illâ re S. Augustinum q. 8. & S. Gregorium l. 15. mor. c. 31. Idem docet Hugo Victorinus, & Abulensis Tertull. l. 2. con. Marcion. cap. 15. & ex parte Cornelii c. 34. Exod. v. 7. licet dicat id esse ratum & extraordinarium, quod concedo. Sed exempla supra

supra allata facta multa, ostendunt id sepe factum. Vnde merito S. Basilius in reg. breu. Regula 47. id probat exemplo Acham, qui vna cum suis omnibus (qui ignorauerant eius delictum) subit exiliu. Heli quoque quia non eo modo quo aequum erat aduersum filios indignatus est, vsque eo Dei iracundiam irritauit, vt & populus vna cum filijs ipsius interneione absumptus sit, & arca ipsa capta in hostium potestatem deuenit, & sub hac omnia, ipse miserabili exitu vitam terminauerit. Et h. 8. in diuites auaros, p. 115. a. per paucos sepe mala arumneq, ad vniuersum populum sepe perueniunt, & vnius ob noxam tota quandoque gens exeritur. Acham sacrilegium admisit, ac totus est afflictus exercitus: Zambri cum scorto Madiantide concubuit, ac Israel penas dedit. Similia habet or. 3. de peccato. Col. 4. & Col. 2. Quando autem Patres aliqui videntur contrarium docere, intelligendi sunt de eo quod sit ordinariè & vt plurimum, & ita verum est, alios non puniri ordinariè ob aliorum peccata, vel non puniri per modum pœnæ, sed per modum medicinæ præseruatiuæ à futuris malis, quæ committerent si non occiderentur, & vt peccantes aliorum innocentium punitorum pœnâ à peccatis absterreantur, & ea melius agnoscant, sicut factum Dauidi, cuius filium, post eius peccatum, in pœnam eius peccati morti fecit. 2. Reg. 12. 14. Quoniam blasphemare fecisti inimicos Domini, propter verbum hoc, filius qui natus est tibi, morte morietur. Vnde miror quosdam, qui dum volunt extollere Dei misericordiam, contrarium docendo tanquam probabilem opinionem, Scripturam & Deum facere mendacem.

Nec obstat Sanctitas Dauidis quominus grauior Deum hoc peccato veniali offenderit, quia dignitas personæ, vt docet S. Thomas 1. 2. q. 89. art. 5. non diminuit peccatum, sed auget. Et vt ait S. Ildorus Hispanen. 1. 2. de sum. bo. cap. 18. Crescit delicti cumulus, iuxta ordinem meritum, & sepe quod minoribus ignoscitur, maioribus imputatur. Nimirum si peccent; melius agnosceudo grauitatem peccati; Dei offensi excellentiam; virtutis præstantiam, & sint pluribus à Deo beneficijs affecti, quæ omnia erant in Dauid in gradu altissimo, vsque adeo, vt ei Deus supernaturalia fidei mysteria per altissimi gradus lumæ propheticum reuelârît, vt docet S. Thomas 2. 2. q. 174. art. 2. in con. & a. 4. ad primum & Cassiodorus Præfat. in Psal. c. 1. Adrianus Papa 1. in scripto ad Carolom Magnum de imaginibus, Lyranus præfat. in Psalms. Lorints to. 1. præfat. in Psal. c. 3. Vt hinc obiter discamus, exemplo tam cari amici Dei, nostra peccata deliberatè à nobis commissa, cæteris paribus, ratione nostri status Religiosi, & Sacerdotalis, magis à Deo imputanda fore quam secularibus & Clericis alijs, non habentibus tot beneficia, & tantam, vt nos habemus, rerum diuinarum cognitionem, & quotidianam considerationem,

nam, maximè in nostra Societate, in qua omnia ad hoc debent dirigi, vt euadamus perfecti.

Quâ occasione obiter notanda est, præclara doctrina S. Thomæ 1. 2. q. 73. a. 10. In quò querit, Vtrum magnitudo personæ peccantis aggrauet peccatum. Et respondet ex S. Ildoro lib. 2. de summo bono c. 19. in fine: Tanto maius cognoscitur peccatum esse, quanto maior qui peccat habetur. Id verò declarans in corpore articuli, sic ait. Duplex est peccatum. Quoddam enim ex surreptione proueniens propter infirmitatem humanæ naturæ: & tale peccatum minus imputatur ei qui est maior in virtute, eo quod minus negligit huiusmodi peccata reprimere: quæ tamen omnino subterfugere infirmitas humana non sinit. Alia verò peccata, sunt ex deliberatione procedentia, & ista peccata tanto magis alicui imputantur, quanto maior est. Et hoc potest esse propter quatuor. Primum quidem, quia facilius possunt resistere peccatis maiores: puta, qui excedunt in scientiâ & virtute. Vnde Dominus dicit Luc. 12. Quod seruis sciens voluntatem Domini sui, & non faciens, plagis vapulabit multis. Hoc ipsum S. Chrysostomus h. 5. in ep. Rom. antea docuerat (quod docet S. Thomas loco supra citato.) Qui maiorem assecutus est doctrinam, inquit S. Chrysostomus, is legem transgrediens, maiori supplicio dignus fuerit. Quapropter quod prudentiores fuerimus, aut potentiores, eo punimur, magis citius delinquimus. Quod etiam docet S. Basilius in Psal. 7. columna 3. & 4. Et S. Ildorus Pelusiora l. 3. Ep. 15. Alteram huius rei causam talem adfert S. Thomas: Secundò, inquit, propter ingrati tudinem, quia omne bonum quo aliquis magnificatur, est Dei beneficium, cui homo sit ingratus peccando: & quantum ad hoc, qualibet maioritas etiam in temporalibus bonis, peccatum aggrauat, secundum illud Sap. 6. Potentes potenter tormenta patientur. Hanc similem doctrinam tradidit S. Gregorius Papa h. 9. in Euangelia, explicans illam parabolam Math. 25. de Patrefamilias, qui seruis suis tradidit bona, & plus exiugebat ab ijs, quibus plura ad lucrum quærendum reliquerat. Lectio, inquit S. Euangely, sollicitè considerare nos admonet, ne nos qui plus cæteris in hoc mundo accepisse aliquid cernimus ab auctore mundi, grauius inde radicemur. Cum enim augentur dona, rationes etiam crescunt donorum. Tanto ergo esse humilior atque ad seruendum Deo promptior quisque debet ex munere, quanto se obligatiorem conspiciat in reddendâ ratione, &c.

Tertia S. Thomæ causa magis puniendorum maiorum est: Propter specialem repugnantiam actus peccati ad magnitudinem personæ, sicut si Princeps iustitiam violet, qui ponitur iustitiæ custos, & si Sacerdos fornicetur, qui castitatem vouit. Quartò propter exemplum sue scandalum: quia vt Gregorius 1. part. pastor. cap. 2. dicit, in exemplum culpa vehementer extenditur, quando pro reuerentiâ gradus, peccator honoratur: ad plurium enim notitiam perueniunt peccata maiorum, & magis homines ea indignè serunt. Et ita ibidem S. Thomas in resp. ad primum explicans illum Scripturæ locum 2. Paral. 30. Dominus

minus bonus propitiabitur cunctis qui in toto corde requirunt Dominum Deum Patrum suorum, & non imputabitur eis quod minus sanctificati sunt, dicit, auctoritatem illam loqui de his, quae per surreptionem infirmitatis humanae negligenter aguntur. Est verissima haec S. Thomae doctrina pro solatio eorum qui non ex deliberatione plenâ, sed ex surreptione naturae fragilis peccant. Nam ut refert Ludouicus Blofius c. 1. Monialis spiritualis. Cum aliquando S. Virgo Gertrudis recogitaret apud se, quidnam inter illa quae à Domino didicerat posset vitium manifestari hominibus. Dominus sese cogitationibus eius ingerens respondit: Vtilissimum foret homines scire, & in memoria semper habere: quod ego Virginitatis filius pro salute eorum asto ante Deum Patrem; & quandocumque ipsi ex humana fragilitate delinquant corde suo, offero pro eis Deo Patri cor meum immaculatum in emendationem: quando verò offendunt opere, exhibeo manus meas perforatas: & ita in quibuscumque delinquant, statim innocentiam meam placito Patrem, ut illi peccando faciliè semper obtineant veniam peccatorum. At non tam faciliè eam obtinent, quicumque illi sint, si deliberatè peccent. Ita enim Christus Dominus docuit S. Brigittam c. 14. Extravag. Reuel. In omni, inquit, lege, si peccat quis ex infirmitate & necessitate importabili, dispensationem accipit. Qui verò nolens & ex nullâ deliberatione peccat, iudicatur leuius. Qui verò ex industria seu assiduitate, nullam recipit excusationem. Multò autem minus excusabilis est, qui maior est statu, vel virtute, vel beneficiis. Ideò S. Thomas in resp. ad 2. ait, Deū non accipere personas si maiores plus punit; quia ipsorum maioritas facit ad grauitatem peccati ut dictum est. Et in resp. ad 3. in quo obieciatur, nullum debere ex bono incommodum reportare, reportaretur autem, si id quod agit (scilicet maior vel melior) magis ei imputaretur ad culpam: respondet, hominem magnum non reportare incommodum ex bono quod habet, sed ex malo vsu illius. Et haec est causa cur sancti & sua, & aliorum Dei seruorum peccata, magis aestimabant & puniebant, & detestabantur, quam aliorum minus perfectorum, & in minore gradu constitutorum. Hinc trita illa sed terribilis sententia S. Bernardi lib. 2. de consid. c. 13. manauit: Inter seculares nuge, nuge sunt, in ore Sacerdotis blasphemia. Addit causam: Consecrasti os tuum Euangelio, talibus iam aperire illicitum, assuescere sacrilegium. Magna emphasis est verborum istorum, & quidem ad Papam Eugenium scriptorum: quantum maiore libertate si hic Sanctus viueret, nobis id diceret, si nos suos haberet auditores? Magis mirum, etiam piis famosas id sensisse. De S. Paula Romana scribit S. Hieronymus ep. 27. ad Eustochium, dicere solitam: Quod inter seculi homines vel leue putatur vel nihil, hoc in Monasterio grauisimum esse delictum. Quando ergo S. Thomas 2. 2. q. 186. a. 10. docet peccata Religiosorum minus esse grauiâ & facilius condonari, loquitur de peccatis ex ignorantia & infirmitate, seu surreptione commillis, de qui-

bus etiam idem loco paulò ante citato locutus est. Sed cum Dauidis peccatum, non ex surreptione fuerit, verum ex plenâ & pertinaci deliberatione, quâ etiam consilium à Ioab datum reiecit, mirum non est, fuisse adeo seuerè punitum.

Reuocemus nunc in memoriam ea quae supra dixi de laudibus Dauidis, quantum opere fuerit Deo carus, & conferamus nostrum statum coram Deo, cum statu Dauidis, inueniemus nos longo intervallo distitos, & non esse ita Deo caros. Et hinc inferamus,

Primo, si Deus vnum peccatum veniale in tam magno amico, & ut ita dicam, cognato & consanguineo suo destinato (quia Christus Dominus erat Filius Dauid secundum carnem) adeò puniuit, quid nos expectare debemus ob multa quotidiana peccata venialia? & quidem maiora quam fuerit illa arrogancia & elatio Dauidis?

Secundo, inferamus, fortè omnes calamitates huius Regni imò mundi, etiam ob nostra peccata imitari à Deo. Nam si vnum peccatum iudicio Dei merebatur famem 7. annorum, & adduxit interfectionem septuaginta millium hominum, quid plura peccata vniuscuiusque nostrum, mereantur cladem plurium facta proportionè? Nam si hoc vnum peccatum sanctissimi viti, adduxit mortem septuaginta millium hominum; ergo duo nostra, digna sunt morte, centum & quadraginta millium: ergo quatuor nostra peccata, merebuntur, ut occidantur à Deo vel fame, vel peste vel gladio, vel morte subitaneâ, vel morbis incurabilibus, ducenta & octoginta millia; ergo quinque nostra peccata merebuntur, ut occidantur trecenta & quinquaginta millia hominum; ergo nostra peccata sex, causabunt mortem hominum quadringentorum & viginti millium; septem peccata, mortem quadringentorum & nonaginta millium. Si ergo verum est, quod aliqui putant, Prou 24. de peccatis dici, septies in die cadit iustus, quilibet iustorum ob 7. peccata sua venialia, dignus erit, ob quae quotidie occidantur quadringenta nonaginta millia hominum. Quod si quis plura in die faciat quam septem peccata, adhuc plurium mortes inuehet. Iam si in quavis actione nostra Deus peccatum inueniet, saltem vnum, (discrete breuiter & obiter per actiones totius diei.) Deus bone, quot mortalitates inuehet vel alias calamitates quilibet iustus: Cum ergo tam multi sint iusti in Ecclesiâ Dei per totum orbem terrarum, illi soli multarum calamitatum sunt causa. Iam si innumerabilis infinitas, ut ita dicam, accedat Ethnicorum, & aliorum infidelium & Catholicorum peccata mortalia committentium, Deus bone, quam innumerabilium mundi calamitatum sunt causa? Non miremur ergo, cur tota ferè Europa tot bellis & interfectionibus conquassetur à tot annis. Ideo mirum non est,

Sanctos Dei qui habebant lucidiōres oculos, omnes calamitates mundi, suis attribuisse peccatis. Ita de se sentiebat S. Catharina Senensis, & S. Dominicus, personæ innocentissimæ, qui cum intraret de nouo aliquod oppidum, vel ciuitatem, vel pagum, dicebat intra se: *Intrare flagellum Dei, iudicans, ob sua peccata, calamitates illius oppidi vel ciuitatis vel pagi à suis prouenturas & prouenire peccatis.* Sed audiamus quomodo de se scriptum reliquerit S. Catharina Senensis c. 2. Dial.

Manè inquit, Missam audiens cum ingenii desiderio & agnitione sue fragilitatis ac imperfectionis erubescendo multum, quia sibi videbatur esse causa principalis omnium malorum, que fiebant in mundo, unde concipiebat in se quoddam odium cum displicentiâ magnâ sui, & quadam iustitiâ sanctâ, ex quibus purificabat omnes maculas que sibi videbantur. & erant in animâ suâ, & ait: Clementissimè Pater æternè, coram te facio querimoniam de me, vt in isto finito tempore punias omnia peccata mea. Et quia pœnarum quas proximus meus tolerare debet, ego propter delicta mea sum causa potissima, ideo Maiestatem tuam exoro suppliciter, vt super me infligas eas. Similia de se dixit dial. c. 13. & c. 19. O anima mea misella, totam vitam tuam cum tempore tibi gratiosè concessio multum inutiliter expendisti, imò potius perdidisti. Et ideo tot & tanta damna & innumerabilia mala non solum in Ecclesiâ sanctâ, verum etiam per vniuersum orbem occurrunt communiter, ac etiam in particulari. Idem repetit c. 134. & in orat. 21. bis id coram Deo dixit de se.

Hinc ergo agnoscamus, quanta sit malitia peccati venialis deliberati, & quantopere illud sit nobis fugiendum, qui nec Dauidi nec S. Dominico nec S. Catharinæ pares sumus, & cum quanto maiore causâ, nostris peccatis debeamus adscribere omnes calamitates huius vitæ, & huius temporis in quo tot bellis mundus, & per bella, damnatione tot hominū infernus impletur. Aded, vt meritò dixerit Tuscūli in quadam concione me audiente nosse P. Stephanus Tuccius vir sanctissimus, homines ob venialia peccata damnari, quia illa sunt, quæ homines adducunt ad peccata mortalia, & ad finalem impenitentiam. Verum enim est, quod scripsit S. Basilus ora. 7. ex collecta: *Vt ad virtutem progressa à rebus minimis augmentum sumit; ita etiam prauitatis scaturigo ab his que initio imbecilla atque exilia erant, ad rem que sanari ac restitui amplius non potest fertur.* Sunt enim vt supra dixi ex Origenè, peccata venialia tanquam vulnera. Vulnera autem multa, præsertim si quauis die infligantur, mortem adferunt.

Idem sentiens S. Chrysostomus in c. 1. Galat. & ser. de anima, sic eorum progressum pessimū describit: *Quemadmodum in corporibus, que vulnera neglexerunt, febres gignunt & putrefactiones ac mortem denique: itidem & in animis, qui pusilla dissimulant, maiora inuitant, hoc est, vt addit eadem vsus*

Lancicij Opusc. Tom. 2.

similitudine S. Ioannes Damascenus c. 19. Vitæ SS. Iosaphat & Barlaam: *Mortem sibi per neglecta vulnera accerunt: ad eundem modum, qui minima vitia & peccata nihili pendunt, grauiora sibi inuehunt.* Quod quidem magis mirum & deplorandum est, quod nemo nisi desperans & amens se voluntariè vulnerat, cum tamen multi deliberatè venialiter peccent.

Ne ergo & nos ad lethalia delabamur peccata, fugiamus venialia deliberata toto conatu, Nam vt dicit S. Dorotheus ser. 6. *Si, (vt præclarè aiebant) antiqui Patres, que exigua sunt & nullius momenti, (iudicio mundi) non contempserimus, ad ea que maiora sunt & grauiora peccata prolabi non poterimus.*

CAPVT NONVM.

Gravitatem peccati venialis Deus ostendit, in punito grauisimè ob illud, Ezechia Rege sancto, & toto Regno illius.

Promiseram me aliquot exemplis è S. Scripturâ petitis ostensurum, quantopere vnum solum peccatum veniale etiam à sancto viro commissum offendat Deum, & sit causa grauissimarum calamitatum. Id ostendi iam in peccato Dauidis, nunc ostendam in alio simili, commissio ab Ezechia Rege. De quo sic scribitur 4 Reg. 20 & 2. Paral. 32. *In tempore illo, misit Beroach Baladan filius Baladan, Rex Babyloniorum litteras & munerâ ad Ezechiâ: audierat enim quod agrotasset Ezechias. Latatus est autem in aduentu eorum Ezechias, & ostendit eis domum aromatum, & aurum, & argentum, & pigmenta varia, vnguenta quoque & domum vasorum suorum, & omnia que habere poterat in thesauris suis. Non fuit quod non monstraret eis Ezechias in domo suâ, & in omni potestate suâ. Quæ autem monstrauerit eis, scribitur 2. Paral. 22. à versu 27. Fuit Ezechias diues & inclitus valde, & thesauros sibi plurimos congregauit argenti & auri & lapidis pretiosi, aromatum & armorum vniuersi generis, & vasorum magni pretij. Apothecas quoque frumenti, vini & olei, & præsepia omnium iumentorum, caulasque pecorum, & vrbes adificauit sibi: habebat quippe greges ouium & armentorum innumerabiles, eò quod dedisset ei Dominus substantiam multam nimiam. Quid autem effecerit hæc ostensio thesaurorum Ezechia, indicat Sacer textus 4. Reg. 20. Venit autem Isaias Propheta ad Regem Ezechiâ dixitque ei: Quid dixerunt viri isti: aut unde venerunt ad te: Cui ait Ezechias. De terrâ longinquâ venerunt ad me de Babylone. At ille respondit: Quid viderunt in domo tuâ? Aut Ezechias: omnia quacunque sunt in domo meâ, viderunt, nihil est, quod non monstrauerim eis in thesauris meis. Dixit itaque Isaias Ezechia: Audi sermonem Domini. Ecce dies venient, & auferentur omnia, que sunt in domo tuâ & que considerunt patres tui vsque in diem hanc in Babylonem: non remanebit*

P p que-

quicquam, ait Dominus. Sed & de filiis tuis qui egredientur ex te, quos generabis, tollentur & erunt eunuchi in Palatio Regis Babylonis. Postea executio huius pœnæ prædictæ, sic describitur 4. Reg. 24. à vers. 13. Et protulit Rex Babylonis ex Ierusalem omnes thesauros domus Domini, & thesauros domus regie, & concidit vniuersa vasa aurea, quæ fecerat Salomon Rex Israël in templo Domini iuxta verbum Domini. Et transfudit omnem Ierusalem, & vniuersos Principes, & omnes fortes exercitus, decem milia in captiuitatem, & omnem artificem & clusorem, nihilque relictum est, exceptis pauperibus populi terræ transfudit quoque Ioabim (Regem) in Babylonem, & matrem Regis, & vxores Regis, & eunuchos eius, & iudices terræ duxit in captiuitatem de Ierusalem in Babylonem. Et omnes viros robustos septem millia, & artifices & clusores mille, omnes viros fortes & bellatores duxitque eos Rex Babylonis captiuos in Babylonem.

Circa hoc factum examinemus tria. Primò, peccatum Ezechie quale fuerit. Secundò, conditionem personæ Ezechie. Tertio, pœnam à Deo inflictam ob hoc Ezechie peccatum.

163.

Quoad primum, certum esse debet, peccatum hoc eius non fuisse mortale, sed vt bene ait Sallianus A.M. 332.4. num. 32. vnum ex minoribus bonorum peccatis. Et n. 33. Vanitas hac Regis ex genere suo non magna culpa est. Fuisse autem vanitatem patet ex Diuino testimonio: quia 2. Paral. 32. 25. sic describitur hoc eius peccatum: Non iuxta beneficia quæ acceperat, retribuit, quia eleuatum est cor eius, & facta est contra eum ira, & contra Iudam & Ierusalem. Humiliatusque est populus, ed quod exaltatum fuisset cor eius. Ex quibus verbis colligitur, propter solam elationem animi quam habuit in ostensione thesaurorum suorum, à Deo, populum eius post eius mortem fuisse punitum: nõ punitum autem eo viuente ob ipsius respectum, dicit Sacer textus 2. Paral. 32. 26. Humiliatusque est postea (scilicet coram Deo, agnoscens suum peccatum & deprecans culpam) ed quod exaltatum fuisset cor eius: &c. & idcirco non venit super eos ira Domini, in diebus Ezechie.

Quocirca etiam alia quoque peccata commiserit Ezechias, non ob illa, sed ob solam elationem punitus fuit. Hanc autem non fuisse in eo peccatum mortale, hinc apparet.

Primò, quia obiectum non erat intrinsecè & grauiter malum.

Secundò, quia nil inuisitatum fecit: omnes enim Reges & Principes boni & Deo cari, dum volunt honorare legatos, solent humanitatis causa (humanitas autem virtus est) ostendere eis ædificia & thesauros.

Tertio, erat etiam necessitas id faciendi, vt vis eius thesauris aduenæ, agnoscerent eius potentiam, & apparatus pro bello gerendo, imo neruum belli pecuniam, eaque visa, non audent contra eum arma sumere, vt alij sumerent. In thesauro enim illo, erat thesaurus Davidis & Salomonis (vti indicat superius Isaias vers. 17.

Quæ condiderit patris tui, vsque in diem hanc) quorum solorum thesaurorum magnitudinem fuisse penè incredibilem infra videbimus, non cõputando thesauros, quos eius in Regno Antecessores duodecim, (successores Dauidis & Salomonis congregauerant per annos 255. tot enim intercesserunt à morte Salomonis ad initium Regni Ezechie.

Quarò, circa hoc factum Ezechie ponderandum est, esto peccatit ostendendo illos thesauros, nam procul dubio peccatit, (siquidem ob hanc ostensionem punitus est, vt supra ex sacro textu agnouimus,) tamen semel tantum in hoc peccatit, & peccatum eius in hac re fuit minus, quàm sit detractio, & non tantopere graue in illo, vti esset mendacium: quod apud me est certissimum. Quatuor ob causas.

Prima est, quia magis Ezechias laudatur quàm Dauid, & vsque adeò, vt non potuerit ferè magis laudari à Deo, 4. Reg. 18. 3. & seq. Fecit quod erat bonum coram Domino iuxta omnia quæ fecerat Dauid Pater eius &c. In Domino Deo Israël sperauit: itaque post eum non fuit similis ei de cunctis Regibus Iuda, sed neque in his qui ante eum fuerunt: & adhaesit Domino & non recessit à vestigijs eius, fecitque mandata eius quæ præceperat Deus Moysi. Vnde & erat Dominus cum eo, & in cunctis ad quæ procedebat sapienter se agebat. Vbi hoc notandum est hanc laudem ei esse à Spiritu S. attributam pro tota vitâ eius antea acta, nam eam ponit post narratos omnes eius vitæ Regni annos, & gesta.

Ex quo loco, duo argumenta colligo ad ostendendum eum nunquam peccasse mortaliter. Primum est, in illis verbis vers. 5. Non fuit illi similis in his Regibus, qui ante ipsum fuerunt. Ideo ali-quà re etiam Dauidem superauit, scilicet, quia non contaminauit se vlllo peccato mortali, vt Dauid, qui tamen alius in rebus similis erat Ezechie. Secundum est, vers. 6. in his verbis: Non recessit à vestigijs eius (scilicet Dei) fecitque mandata eius quæ præceperat Dominus Moysi: quibus verbis similiter supra 3. Reg. 15. 5. Deus commendauerat Dauidem propter seruata in omnibus Dei mandata, quæ quoniam violauerat dyobus generibus peccatorum, ideo ibi addidit Spiritus S. Excepto sermone Vria: quæ verba cum hic laudibus Ezechie non apposuerit, evidens signum est, eum nullo peccato mortali, Dei præcepta violasse. Peccatis enim venialibus, sicut Dei charitas non excludit, ita nec præcepta Dei essentialiter violantur, sed quasi accidentaliter, quia perfectus modus ea exequendi violatur. Et hanc ob causam duo dicit S. Thomas de peccatis venialibus, inter alia, quæ ad meum propositum spectant. Primò, quod peccata venialia sunt impedimenta perfectionis. Secundò, quia non sunt contra præcepta sed praser præcepta, ita docet S. Bonauentura in 2. d. 42. a. 1. q. 1. Alexan. 2. p. q. 106. m. 1. Caietanus & S. Thomas 2. 2. q. 88. a. 2. ad 1.

& 2.2. q. 10. a. 1. ad 1. & causam hanc loco prius citato adfert, quia peccatum veniale dicitur peccatum secundum rationem imperfectam & in ordine ad peccatum mortale, sicut accidens dicitur ens in ordine ad substantiam, secundum imperfectam rationem entis non enim est contra legem. Quia venialiter peccans, non facit quod lex prohibet, nec pratermittit id, ad quod lex per preceptum obligat, sed facit prater legem, quia non obseruat modum rationis quem lex intendit.

Et probatur a nostro Becano loco, infra citando. *Primò*, ex illo Matth. 19. 17. Si vis ad vitam ingredi serua mandata: qui autem peccat venialiter ingreditur ad vitam, ergo seruat mandata: ergo non facit contra mandatum. *Secundò*, ex illo Ioã. 14. 23. Qui diligit me sermonem meum seruabit: at qui tantum venialiter peccant iusti, Deum diligunt, ergo sermonem Christi seruant, ergo seruant precepta Dei, ergo contra ea non peccant, venialiter peccando. *Tertiò*, si iustus diligit proximum, & tantum venialiter peccet, legem (vt ait Apostolus, Rom. 13. 8.) impleuit: ergo non peccat contra legem. *Quartò*, finis legis est charitas 1. Tim. 1. 5. At nullum peccatum veniale est contra charitatem, quia vt ait S. Th. 1. 2. q. 88. a. 1. ad 2. peccatum veniale non excludit charitatem nec minuit.

166. *Quæres* quid hoc est, charitatem finem legis esse?

Respondet, Becanus l. 2. tr. 2. c. 2. q. 7. Nil aliud est, quam quòd omnia præcepta legis eo spectent, vt diligamus Deum ex toto corde & proximum nostrum sicut nos ipsos, vt Christus explicat Matth. 22. 40. & Apostolus Roman. 13. 8. Hoc autem potest fieri, etiam si peccemus venialiter.

Quæ tamen doctrina S. Thomæ reuocatur à Durando in 2. d. 34. q. 6. Vega in Conc. Trid. lib. 14. c. 13. & ab aliis authoribus, quos sequitur & citat Sanchez to. 1. sum. l. 1. c. 1. n. 2. & 3. & Vasqu. disp. 143. c. 3. Sed Bellarminus l. 4. de iustif. c. 14. §. 4. obiectionem, soluens obiectionem hæreticorum petitam ex lac. 2. In multis offendimus omnes; & 1. lo. 1. Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus: quibus illi probant à nobis Legem Dei impleri non posse, quia qui legem implet, nullum omnino peccatum haberet.

Respondet sic. Ab hoc argumento, quod valde Kemnitius vrget, non tam facile se expediunt, qui concedunt peccatum veniale esse propriè contra Legem, vt Vega l. 11. in Conc. c. 20. Coguntur enim dicere, legem non esse impossibilem, non quod tota simul seruari possit, sed quod seruari possit maior eius pars, & à meliori parte fiat denominatio. Sed videndum est illis quid respondent. Apostolo Iacobo disenti: Quicumque totam legem seruauerit, offendat autem in vno, factus est omnium reus. Solidà ergo responsio est peccata venialia non esse contra Legem sed prater Legem, vt S. Thomas rectè docet 1. 2. q. 88. a. 1. hinc enim omnia coherent. Nam qui offendit in vno, præuaricans videlicet vnum preceptum, factus est omnium reus, & iniustus simpliciter constituitur, & tamen in multis offendimus omnes,

Lancicij Opusc. Tom. 2.

quia tamen si nihil facimus contra Legem, tamen multa facimus prater Legem. Et qui natus est ex Deo, non peccat, transgrediendo Legem, & tamen si dixerimus quia peccatum non habemus, nihil videlicet prater Legem faciendo, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Et l. 1. de amiss. grat. c. 11. §. Quod totum, probat benè peccatum veniale non esse contra Legem, quia aliqui dicuntur seruasse omnia mandata, & tamen peccabant venialiter, ergo iis mandata non violantur.

Secunda causa, ostendens, eum non peccasse mortaliter in hac thesaurorum offensione, est. Quia opera que fecit pro cultu Dei ab ipso Deo laudata, hoc ipsum indicant. Nam eodem loco 4. Reg. 14. vers. 4. Spiritus S. hæc de eo dicit. Ipse dissipauit excelsa, & contriuit statuas & succendit lucos, confregit que serpentem æneum, quem fecerat Moyses, siquidem vsque ad illud tempus filij Israël adolebant ei incensum. Quæ in re ponderanda sunt hæc.

Primò, quia prater alia supra commemorata, confregit serpentem æneum. Quod facinus inquit Sathanus A. M. 3309. n. 31. videri poterat periculosum negocium. Ignarum enim ac rudem populum existimaturum Ezechiam tam Domino ipsi quam Diis gentium bellum indixisse, qui rem Dei ipsius iussu à SS. Legislatore fabricatam, & tot annis, (scilicet 726. tot sunt enim ab anno 2583. quando serpens fabricatus est, ad 3309. quando confRACTUS est) à Sanctissimis viris, Pontificibus, Regibus, populique Principibus conseruatum, vt diuina erga populum suum misericordia, ac benevolentia argumentum, ipse temerè ac irreligiosè confregisset. Quod non potuit sine magno animi robore suscipere, nec sine magna in Deum fiducia, eiusque singulari auxilio conficere, in quibus maximam Regni partem sibi habuit tanquam pro aris & focis assistentem, neque timuit ne subiret ad Assyriorum Regem descenderet, eumque regno priuarent, sed vt ait Scriptura, in Domino Deo suo sperauit.

Secundò, quia id fecit primo anno sui regni, quando erat ei necessarius fauor omnium. Ita respectus humanos vicit.

Tertiò, sui Patris moribus contraria fecit.

Tertia causa, quia (teste Spiritu S.) Ezechias tunc cum maximè poterat condemnari peccati mortalis nullum commisit mortale peccatum.

Tempus autem hoc fuit, tunc primo dum præmissa consultatione cum Principibus & vniuerso cætu Israël, author fuit, vt celebrarent Pascha Mense secundo, (quod S. Hieronymus in 2. Paral. 30. refert inter traditiones hebraicas) eum ex præscripto Dei, non nisi Mense primo celebrari debuerit Leuit. 23. 5. Exo. 12. 2. Num. 28. 16. Quamuis enim Deus permiserit Num. 9. 10. vt posset aliquando celebrari Pascha mense secundo, tamen cause seu occasiones celebrandi illud mense secundo ex concessione Dei, imò dispensatione Dei, fuerunt prorsus diuersæ, ab iis, ob quas Ezechias & quidem primo anno

P p 2 Regni

Regni sui curauit Pascha celebrari mense secundo.

Nam Num. 9. 10. tunc tantum celebrari potest Pascha secundo mense permisit Deus; *Si quis fuerit immundus super animam, sive in via procul in gente vestra.* Hoc est, si quis primo mense non potuerit Pascha celebrare ob funeris immunditiam legalem, à qua se liberare non potuit ante 14. diem Mensis primi, quando Pascha Hierosolymis tantum celebrandum erat. (Deut. 16. 2.) seu ut ait S. Augustinus 9. 18. in Nu. ob mortui, id est, contactu cadaveris, ob quem immunditia durabat 7. diebus. Leuit. 19. 11. vel si quis ex gente hebraea extra terram promissam profectus, ob iter remotum à Iudaea & Ierusalem non potuisset peruenire ad Ierusalem pro die destinato, poterat mense secundo illud celebrare 14. die Alioquin ut infra additur vers. 13. *Si quis autem & mundus est, & in itinere non fuit, & tamen non fecit Phasce, exterminabitur anima illa de populo suo, quia sacrificium Domino non obtulit tempore suo, peccatum autem suum* (id est, penam, peccati sui per metonymiam) *ipse portabit.* Ezechias autem ob causas prolixius diuersas, quae quid dicant contra sentientes haeretici, ideo secundo Mense illud celebravit, ut bene obseruauit Bonfrerius scribens in c. 9. Num. 10. & ante illum Serrarius q. 28. in c. 5. Iosue Primò, quod deessent numero sufficientes Sacerdotes consecrati, eo quod regnante impio Achaz Ezechiae Patre, inducta fuisset idololatria & sacrificia ministeriumque in templo sacrum cessasset. Secundo, quod residuus populus, necdum ab Assyriacà clade fuisset Ierusalem euocatus, nec verò tam citò congregari posset. Nam primo anno Ezechiae, primum cepit templum expurgari à fordibus, idque primo die primi mensis, quo celebrandum erat Pascha, & durauit expurgatio ad 16. diem Mensis, quando iam tempus Paschae transierat, scilicet 14. dies mensis primi Ex. 12. 6. Tertia etiam ratio colligitur à capite istius praecedenti, quod templum à fordibus & immunditiis non potuisset perfectè emundari ante diem 16. Mensis primi. Haec bene Bonfrerius. Cuius prima ratio valida est. Nam ut dicitur 2. Paral. 29. 34. *Sacerdotes pauci erant, nec poterant sufficere, ut pelles holocaustorum detraherent, vnde & Leuite fratres eorum adiuerunt eos* (est contra legem Leuit. 16. id solis Sacerdotibus committentem) *dones impleteretur opus, & sanctificarentur.* Antistes (id est Sacerdotes, ut habetur in textu hebraeo & apud 79. interpretes.) Tertia quoque ratio valida est, quia ut dicitur 2. Paral. 29. 17. *templum à fordibus & immunditiis expurgatio inchoata est, prima die mensis primi.* finita vero die 16. Mensis eiusdem, ut habetur vers. eodem. Pascha autem 14. die mensis primi celebrandum erat, ut superius ex Scriptura ostendi.

Tamen non peccasse in hoc Ezechiam mortaliter, certum est, dum ob laudem eius superius positam, tum quia praecipuum eius de cele-

brando Paschate mense secundo appellatur. *Verbum Domini, hoc est, Iehoua. 2. Paral. 30. 12.*

Secundò, ex alio capite poterat videri peccasse Ezechias mortaliter, quia ut ibidem dicitur vers. 23. celebravit illud Pascha per 14. dies, addendo alios 7. dies. Exo. 12. 15. Leuit. 23. 6. 7. & veterit omnem additionem ad sua praecipua & leges Deut. 4. 2. & c. 12. vlt. Tamen nec per additionem aliorum 7. dierum eum peccasse, ut nec populum obedientem, certum est, tum ob eandem causas, quas adduxi ad defendendam celebrationem Paschae Mense secundo, tum quia post celebrationem Paschae per 14. dies statim dicit Scriptura vers. vult. capitis illius 30. *Exaudivit vox eorum, peruenitque oratio in habitaculum sanctum Dei.* Hoc autem signum est, placuisse Deo illam festiuitatem, & in ea preces ad Deum factas, proinde sine peccato Ezechiae transacta est, talis festiuitas eius autoritate inchoata, & consensu aboluta.

Quod confirmatur duobus modis Primò, quia cap. sequenti vers. 1. dicitur, *haec fuisse celebrata.* Secundò, quia ob haec celebrata, statim laudatus est Ezechias, à Spiritu S. his verbis c. 31. 20. 21. *Fecit ergo Ezechias vniuersa quae diximus in omni Iuda: operatusque est bonum & rectum, & verum coram Domino Deo suo, in vniuersa cultura ministerij Domini, iuxta legem & ceremonias, volens requirere Deum suum in toto corde suo, fecitque & prosperatus est.* singula verba vim habent magnam pro defensione Ezechiae, tanquam qui ne venialiter quidem in his deliquerit.

Quocirca S. Ezechias non peccauit mortaliter, imò nullo modo in rebus, factis bono animo, etsi contra verba clara Diuinae legis, faciendi & ordinando res maioris momenti, & sibi non aequè necessarias nec aequè convenientes, quam fuerit offensio fororum thesaurorum, multò minus peccauit mortaliter eos ostendendo Legatis ad se missis.

Dices cum Rabbi Salomon apud Lyrantum, eum peccasse mortaliter quia, ostendit Ethnicis seu gentibus (ex quibus erat illi Legati) thesauros templi, & sacra vasa templi, eosque in templum induxit: Quod erat seuerissimè vetitum à Deo.

Respondet, cum Barradio to. x. l. 5. c. 14. haec non esse verisimilia. *Quis enim credat ethnicos, inquit Sallianus idem sentiens A. M. 3324. n. 31. à pio Ezechia in templi penetralia admissos? Aut tabulas quae in arca faderis, in sancto Sanctorum occultabantur inde acceptas fuisse, eisque ostensas, cum eo ne Regi quidem, imò neque Leuitis neque Sacerdotibus, denique omnino nemini, praeterquam Summo Pontifici semel in anno cum multis ceremonijs liceret introire: Admitteret incuriosos in oraculum, quos neque in templum, neque in eius vestibulum, neque in atrium Leuitarum, postremò neque in atrium Israelitarum sine capitali crimine, introducere liceret, sed tantum in atrium gentium.* Vnde & capitis agebatur reus D. Paulus ab Hebraeis, quod diceretur gentiles in templum, id est, in atrium

atrium Iſraëitarum induxiſſe. Et quis dubitet, ſi verum eſſet, quod Rabini iſti fingunt, vt ſemper noui aliquid dicant, id nominatim Eſaiam, & quidem acerbe reprehendiſſe ſuiſſe? Vt ſatis intelligi poteſt ex iis, quæ deplorat Ieremias in Threnis c. 1. 10. Quia vidit gentes ingreſſas ſanctuarium ſuum, de quibus præceperas, vt non introirent in Eccleſiam tuam. Sola ergo, elatio animi fuit in Ezechia cauſa pœnarum infra explicandarum.

172. Quarta cauſa, ob quam non fuit peccatum mortale hoc factum Ezechie in offenſione theſaurorum, quia etat in materiã ſuperbiolæ cuiuſdam. Nam vt dicitur 2. Paral. 32. 25. 31. Humiliatus eſt poſtea, eo quod exaltatum fuisset cor eius. quæ ſuperbiola in eo, ſpectatis omnibus circumſtantiis, non poterat eſſe peccatum mortale. Nam vt ait S. Thomas 2. 2. q. 132. a. 3. amor humane glorie quamuis ſit inanis, ſi non repugnet charitati, neque quantum ad id de quo eſt gloria, neque quantum ad intentionem gloriæ querentis, quod non dirigit ad gloriã vt ad vltimum finem, non eſt peccatum mortale ſed veniale. Idem docent omnes Summiſtæ v. gloria inanis, cum Toletol. 1. 8. c. 6. 7. Idem apparet ex doctrinã S. Thomæ tradita de ſuperbiã 2. 2. q. 162. a. 5. & de iactantiã, ibidem q. 112. a. 2. & de ingratitude q. 107. a. 3. ad quæ tantum peccata poteſt reduci hoc Ezechie.

173. Non fuiſſe autem in eo talem inanem gloriã, patet ex laudibus à Spiritu S. ei attributis ſupra commemoratis, & ex incredibili zelo quo Dei gloriã promouit, cum magno periculo ſuo. Vix enim factus Rex, zelo ſalutis animarum accenſus, per vtrumque Regnum curſores dimiſit, precibus ſolicitauit, monitis inſtruxit, vt omnes ad Dei ſui cultum & venerationem adduceret. Statim Templum expurgauit à ſordibus, Dei cultum reſtaurauit, & cum regnum vniuerſum nutaret, Aſſyriis vbiq; impunè voltantibus, inquit Salianus A. M. 3337. n. 6. 7. 8. ad omnia immobilis, blaſphemias in Deum voces, ferre non potuit, & apud Deum filiali fiducia conqueſtus eſt. Inuaſerat in Regnum Aſſyriorum Rex cum ducentis millibus armatorum, atque in eius viſceribus graſſabatur, totam latè regionem populabatur, omnes penè Ciuitates munitas in poteſtatem redege- rat: iſdem armis ac viribus Hieroſolymis imminebat, quibus meminerant omnes Regnum Iſraëlis ante aliquot annos concidiſſe: nullum tamen verbum de deditioe factum: quod oculis eius manſque in cælum erectæ, liberatione ab hoſte barbaro perfido, blaſphemo diuinitus expectarent. Hanc enim ob cauſam Ezechias acceptis literis de manu Nanciorum qui minas Senacherib Regis Aſſyriorum ei nunciabant, & excidionem intentantes, lectas literas intulit in Domum Domini, & expandit eas coram Domino, 4. Reg. 18. 14. & orauit. Quã oratione, S. Chryſoſtomus l. 2. de orando Deum in fine, ait Ezechiam hoſtes viſiſſe, non armis. Deinde illa Regis humili-

Lancij Opus. Tom. 2.

tas erga Deum, & propriæ apud ipſum depoſitio voluntatis in tantã re, quantum illa poſtrema Iſaia comminatio continebat, omnem ſuperat admirationem. Latatus erat in Legatorum longinquæ regionis aduentu, gratulatus etat ſibi amicitiam ſuam ab exteris Regibus expeti, & Dei eximiam erga ſe beneuolentiam prodigiis declaratam agnoſci. Oſtendarat opes ſuas & hoſtibus erepta ſpolia. Quod vulgò Principes non in crimine ſed in laude ponunt. Et tamen audit; *Eccē dies veniunt, & auferentur omnia quæ ſunt in domo tuã, & quæ condiderunt Patres tui vſque in diem hanc in Babylonem, non remanebit quidquam ait Dominus; ſed & de filiis tuis, qui egredientur ex te, quos generabis, tollentur, & erunt eunuchi in Palatio Regis Babylonis &c.* Audiuit hæc ſine murmure, ſine exultatione, ſine querelã:

Certè nullus prudens hominem his exornatum virtutibus, & ad eud laudatum à Deo condemnare poteſt, quod ſinem vltimum poſuerit in illis theſauris offenſis, vel in gloriæ cupiditate, ex oſtenſione eorum quaſitã. Fixum ſic ergo eum tantum venialiter peccaſſe, vel vt ait Serrarius in 4. Reg. & 2. Paral. aliquantum ingratitude & ſuperbiã.

Quoad ſecundam, videamus nunc conditionem ſeu qualitates perſonæ Ezechie, qui Deū offendit. 174.

Primo fuit talis, qualem vt ſuprà vidimus deſcripſit Spiritus S. 4. Reg. 18. 3. 4. 5. 6. 7. & 2. Paral. 31. 20. 21.

Secundò, tam benè erat ſibi conſcius, vt auſus fuerit dicere Deo, 4. Reg. 20. 3. *Obſecro Domine memento quoſo, quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod placitum eſt, coram te fecerim.* Quod eum verè dixiſſe certum eſt, tum quia eius dicta ſunt conformia dictis de eo à Spiritu S. 3. Reg. 15. 5. tum quia his dictis ſuis, ſincere coram Deo prolatis, ſtatim miraculoſam ſui ſanationem impetrauit, paulò poſt explicandam: tum quia Iſaias Propheta in ſuas inferi Prophetias voluit hæc ipſiſſima eius dicta, pro inſtuctione totius Eccleſiæ Dei, quod non feciſſet, ſi vera ab eo non fuiſſent dicta, ne coinquinaret librum prophetiarum diuinarũ, falſã eius iactantiã.

Tertiò, ex patientiã magnã & humilitate, quã Ezechias oſtendit audita prædictione Iſaia, colligitur magna illius ſanctitas. *Alter enim aliquis non aequè ſanctus dixiſſet. Quid feci inquit Salianus n. 8. A. M. 3337. quod eſt peccatum meum, vt tam ſeuera animaduerſione puniatur? Nam oſtentatio bonorum meorum, impiorum rapina & latrocinis vindicanda eſt. Quis mercatorum, merces ſuas populis inuiciter commonſtrantem prædonibus propterea addicendum putat. Sed eſto, ſuperbia mea & ingratus in Deū animus, qui me tot prodigijs in altum exaltit, deiectionem iſtam meretur, quid meruere filij mei, damnati antequam nati, ſeruituti addicti nondum deguſtata*

libertate: Nihil horum ille, sed humillimo & patientissimo animo, ac plenè rarè etiam in religiosis resignatione, obedientià, ac cum Diuinà voluntate conformitate, dixit ad Isaiam: 4. Reg. 20. 19. Bonus sermo Domini quoniam locutus es: sit pax & veritas in diebus meis.

176. *Quarid*, in tantà fuit apud Deum gratià, vt cum esset innumerabili exercitu Assyriorum tremefactus, & expansis coram Deo literis, hostis minarum plenis, Dei auxilium implorasset, impetràrit illud statim, & hac de re per Isaiam Prophetam diuinitus missum, certior factus fuerit, & obtinuerit, vt per Angelum à Deo missum, vnà nocte in castris Assyriorum occisa sint ex hostibus eius, centum octoginta quinque millia 4. Reg. 19. 14. 20. 35.

177. *Quind*, tanti fecit eum Deus, vt cum ei prædixisset mortem, statim secururam, idque per Isaiam Prophetam, precibus & lachrymis eius pauculis motus, suum decretum iam ei promulgatū, statim reuocauit. 4. Reg. 20. Et si Deus de se dixerit: Ego Deus & non mutor. Quod quomodo fiat, pulchrè explicat S. Thomas 2. 2. q. 171. a. 6. ad 2. Diuina, inquit, præscientia respicit futura secundum duos scilicet, secundum quod sunt in se ipsis, in quantum scilicet ipsa præsentia intuetur: & secundum quod sunt in suis causis, in quantum scilicet videt ordinem causarum ad effectus. Et quamuis contingentia futura, prout sunt in se ipsis, sint determinata ad vnum, tamen prout sunt in suis causis non sunt ita determinata, quin possint aliter euenire. Et quamuis ista duplex cognitio semper in intellectu Diuino coniungatur, non tamen semper coniungitur in reuelatione prophetica: quia impressio agentis non semper adæquat eius virtutem. Vnde quandoque reuelatio prophetica est impressa quadam similitudo Diuina præscientia, prout respicit ipsa futura contingentia in se ipsis. Et talia sic eueniunt, sicut prophetantur secundum illud Isa. 7. Ecce Virgo concipiet: Quandoque verò reuelatio prophetica est impressa similitudo Diuina præscientia, prout scilicet cognoscit ordinem causarum ad effectus: & tunc quandoque aliter euenit quàm prophetatur: nec tamen propheta subest falsum. Nam sensus prophetia est, quod inferiorum causarum dispositio sine naturalis, siue humanorum actuum, hoc habet, vt talis effectus eueniat. Et secundum hoc intelligitur Verbum Isaiæ dicentis (4. Reg. 20. 1.) Morieris & nō viues: id est, dispositio corporis tui ad mortem ordinatur: Et quod dicitur Ione 2. Adhuc 40. dies & Ninive subuertetur, id est, hæc merita eius exigunt, vt subuertatur. Dicitur autem Deus penitere metaphorice, in quantum ad modum penitentiæ se habet, prout scilicet mutat sententiã, et si non mutet consiliũ.

178. *Sextid*, non contentus reuocatione sui decreti addidit adhuc 15. annos eius vitæ,

Septid, & hanc promissionem miraculo confirmauit Deus, faciens, vt non solà vmbra (vti putat Paulus Burgenfis: & Natablus in c. 33. Esaiæ, & Sa, & heretici Functius, Osiander & alij) sed verè sol retrocesserit in suã substantiã, non

in solis radiis, retro ad decem gradus. Primò, quia hoc verba S. Scripturæ clarè indicant Isai. 38. 8. Reuersus est sol decem lineis per gradus quos descenderrat. Ecclesiastici 48. 26. In diebus ipsis retrò rediit sol. Secundò, idem dicunt Patres S. Dionysius Areopagita ep. ad Polycarpum, Origenes h. 30. in Matth. Nazianzenus or. 19. Hieronymus in c. 7. & in c. 38. Isai. & in tradit. 2. Par. 32. Augustinus l. 1. de ciuit. cap. 8. Chrysostomus h. 27. in ep. ad hebr. col. 4. Theodoretus in Psal. 20. Procopius in c. 38. Isaiæ: S. Thomas Opusc. 63. c. 2. §. tertium principale nu. 27. Beda, Abulensis in c. 21. 4. Reg. Lyra, Dionysius, Hugo, Genebrardus, Baradius Sasbour, Sanctius, Serarius, Clavius l. de horol. c. 21. Castrius, Theryngus, in replicis quas ad glossas ordinarias adiecit, Sallianus A. M. 33. 2. n. 89. & seq. Tyrinus in Comm. 4. R. 20. Tertio, quia è Babylone submissi legati inquisierunt de hoc portento. Vnde patet non Ierosolym tantum in vnico Regis horologio, id spectaculum fuisse, sed hoc portentum vnuersum orbem terrarum perualisse. Ideò meritò S. Dionysius Areopagita in epist. ad Polycarpum ex mutatione cursus astrorum Apollophanis infidelitate redarguit, qui eum non coleret, cuius nutu sol & luna immota consistat, & quo imperante, illius, quidam dies, continuatione ferè triplo longior effectus est, etiam viginti totis horis. Nam sola vmbra horologii Achaz, diem nō potuit facere longiorem. Moxque subdit ea re Babylonios iure ac meritò fuisse deterritos. Quomodo autem deterriti fuissent, si id priuatum & non publicè contigisset? Addit denique in eius rei confirmationem, Magos illarum regionum sacra perficere solitos memoriæ triplicis solis. Magnum ergo Diuini fauoris argumentum fuit erga Ezechiam, hic solis ad decem gradus regressus. Ideò meritò S. Gregorius Nazianzenus or. 19. ait: Regem hunc à Deo gratiã simul & signo honoratum fuisse, atque per dies augmentum, dierum quoque vitæ eius augmentum, esse confirmatum.

Octid, non quomodocumque hoc in eius gratiam Deus miraculum fecit, sed datà ei optione, eligendi, quale vellet, & eo illud antea postulante. Quà in re et si S. Hieronymus lib. 2. cont. Pelag. putet eum peccasse peccato patris facti, melius tamen Abulensis, & Lyranus, eum Dionysio & Salliano sentiunt, eum non peccasse signum concedendæ sibi à Deo vitæ longioris petendo, quia non ex incredulitate illud petiit, sed potius ad Dei gloriam, vt ea gemino signo illustraretur. Cum enim sciret Ezechias in hoc genere peccasse Achaz, specie non tentandi Deum, voluit ipse mederi huic culpæ, & gloriã Dei impetrando signum amplificare. Nam vt ait Author mirabilem S. Scripturæ (quem aliqui Augustinum esse putant) l. 2. c. 28. Dum Isaias, duas prophetias sibi inuicem contrarias, eadem horã protulisset, necesse erat, vt alteram que sciendã

effe, signi ostentatione firmaret. Velut ait Iosephus l. 8. cap. 23. Hæc cum Propheta, ita, vt iussus erat, ad regem perferret, ob magnitudinem morbi & inopinatum nuncium, dubitans, prodigiosum aliquod signum ab Esaiâ postulat, vt certò possit credere missum illum ad se à Deo nuncium.

Ex quibus, inquit Salianus, intelligi potest, Ezechiam noluisse tentare Deum, experimentum capiendi de ipsius veritate, vel potentiâ, quam satis superque exploratam habebat, sed Prophetam potius tentare voluisse, qui tam breui tempore contraria prædixisset: an scilicet vtraque denuntiatio à Deo fuisset. Iustam autem dubitationis causam habebat, cum in lege datû esset signum falsi Prophetæ, si quod prædictum fuerat, non eueniret. Hoc habebis signum, inquit Moyse Deuti 8. 22. quod in nomine Domini Propheta prædixerit, & non euenierit, hoc Dominus non est locutus, sed per tumorem animi sui Propheta confusus, & idcirco non timebis eum. Consentit Abulentijs q. 20. in c. 20. lib. 4. Regum.

180. Nonò, alia quoque præclare gesta ab Ezechia, eius sanctitatem confirmant. Nam Primò Regni administrationem inchoauit à Diuino cultu. Nam vt dicitur 2. Par. 19. 3. Anno, & mense primo regni sui aperuit valuas Domus Domini, & insintrauit eas, adduxitq; Sacerdotes & Leuitas, & iussit vt sacrificati prius, mundarent domum Domini, & auferrent omnem immunditiam de Sanctuario. Statimque, vt dicitur infra v. 17. coeperunt prima die mensis primi mundare, & in die 16. mensis eiusdem, quod coeperant implerunt.

Secundò fœdus renouauit cum Deo 2. Par. 29. 10. Nunc, inquit, placet mihi vt uocemus, (id est, renouemus) fœdus cum Domino Deo Israël.

179. Terziò ad celebrandum Pascha inuitauit & uocauit populos, mense extraordinario, scilicet secundo, vt supra dixi. Quod eum fecisse ex peculiari Dei instinctu, & Sacerdotum approbatione, etiam hinc colligi potest, quia Deus peculiari suâ motione excitauit corda eorum qui erant à Rege inuitati ad celebrandum Pascha. Sic enim dicitur 2. Par. 30. 12. In Iuda uero, facta est manus Domini, vt daret eis cor uinum, ut facerent iuxta præceptum Regis & Principum, uerbum Domini.

Quartiò. Causa fuit hac euocatione ad celebrandum Pascha, vt populus ipse zelo Diuini honoris per exemplum pij Regis commotus, expurgaret Ciuitatem Ierusalem ab idololatriæ cultus reliquijs, ab Achaz impio patre Ezechie introducti. Achaz enim occulto templo Dei Ierosolymitano, ut magis Dei populum auerteret à Dei cultu, impeditum à se, ne in templo debitum Deo cultum præstaret, fecit altaria in uniuersis angulis Ierusalem, 2. Par. 28. 24. Ideò pijs populis postquam Pascha ab Ezechia indictum celebrasset, surgentes, destruxerunt altaria que erant in Ierusalem, atque uniuersa, in quibus idolu adolebatur incensam, subuerentes, proiecerunt in

torrentem Cedron. Eo modo quo antea per Sacerdotes expurgato ipso templo, Leuitæ tulerunt similem immunditiam, hoc est, vt exponit S. Hieronymus in traditionibus in hoc caput, idolorum simulachra, & aras, & supellectilem idololatricam, & asportauerunt ad torrentem Cedron foras. 2. Par. 29. 16.

Quintò. Hoc ipso tempore, credibile est eum ualuas templi Domini, laminis aureis operuisse, quarum mentio fit 4. Reg. 18. 16. ut putat Salianus A. M. 3309. n. 20.

Sextò. Fuit causa hac solennitate extraordinariâ Paschatis mense secundo celebrati, quod etiam extra Ierosolymam à populo illo domum redeunte, post Pascha Ierosolymis celebratum, contracta sint simulachra idololatriæ in Urbibus Iuda, & succili luci, & destructa excelsa & altaria 2. Par. 31. 1. (in omnibus enim urbibus Iuda extruxerat Achaz aras ad cremandum thus dijs alienis, 2. Par. 28. 25.) Nec tantum zelus iste idololatriam aboleuit in Regno Iuda (ad quod spectat Iuda & Beniamin) sed etiam in alterum regnum Israël se extendit. Nam sequitur 2. Par. 31. 1. sed & de Ephraim quoque & Manasse penitus talia euerterunt.

Septimò. Vt hæc fierent à populo, tum Ierosolymis, tum extra illam Urbem, in vitroque regno Iuda & Israël, ipse primus exemplo præluxit. Nam quàm primùm regnare cœpit, discipauit excelsa, & contriuit statuas, & succidit licos 4. Reg. 18. 4.

Octauò quod his omnibus maius & generosius est, calcato omni humano respectu, non metuens offensionem, & rebellionem Procerû & totius populi, nec timens ne subditi ad Assyrium deficerent, eumque regno priuarent, confregit serpentem animum quem fecerat Moyses, siquidem usque ad illud tempus filij Israël adolebant ei incensum, 4. Reg. 18. 4. Nimirum adoratio hæc scelestissima durauit (iuxta supputationem Salianus A. M. 3309. n. 27.) per annos 727. Ab anno 40. egressio Israëlitarum ex Egypto, animosum parò, inquit Salianus n. 31. fuit hoc facinus, & plenum spe & fiducia in Deum. Nam rem humanâ prudentia estimantibus, uideri poterat, periculosum negotium. Ignarum enim ac rudem populum existimaturum, Ezechiam tam Domino ipsi, quàm Dijs gentium bellum indixisse, qui rem Dei ipsius insu à Sanctissimo Legislatore fabricatam, & tot annis à Sanctissimis Pribus, Pontificibus, Regibus, populis, Principibus conseruatis, ut Diuine erga populum suum misericordie ac beneuolentie argumentum, ipse temerè atque irreligiosè confregisset.

Sed quia ut dicitur 4. Reg. 18. 5. In Domino Deo Israël sperauit, non timuit rebellionem, sed rectè sustulit materiam publicæ offensionis, & prolapsionis in idololatriam, ex abusu rei olim bonæ ortam. Ideò ob id laudatur à S. Scripturâ 4. Reg. 18. 4.

Nonò. Quò autem perpetuus esset cultus Dei,

celebrato Paschate, turmas Sacerdotales Leuiticalque à Patre suo dissipatas, constituit in officio quamque suo, sacrificandi, ministrandi, canendi, & de suo, statuta assignauit sacrificia 2. Paral. 31. 3. & sequi. & praecepit populo (Hierosolymitano) ut darent partes Sacerdotibus & Leuitis, ut possint vacare legi Domini. Quod cum percubisset in auribus multitudinis, plurimas obtulere primitias filij Israël frumenti, vini & olei, mellis quoque & omnium que gignit humus, decimas obtulerunt. Sed & filij Israël & Iuda, qui habitabant in vrribus Iuda, obtulerunt decimas bouum & ouium, decimasq; Sanctorum (id est sanctas) quas uouerant Domino Deo suo atque uniuersa portantes, facerent aceros plurimos. Mense tertio coeperunt iacere fundamenta, (id est inchoare aceros) & mense septimo complerunt eos, (id est à Mense Maio usque ad Nouembrem.) Cumq; ingressi fuissent Ezechias & Principes eius uiderunt aceros, & benedixerunt Domino ac populis Israël. Interrogauitq; Ezechias Sacerdotes & Leuitas, cur ita iacerent aceri: responditq; illi Azarias sacerdos primus, dicens: Ex quo coeperunt offerri primitiae in domo Domini, comedimus & saturati sumus, & remanserunt plurima, id quod benedixit Dominus populo suo: reliquiarum autem copia est ista quam cernis. Praecepit igitur Ezechias, ut prepararent horrea in domo Domini. Non ut recens constituerentur, erant quippe iam pridem à Salomone aedificata, inquit Sallianus, sed ut mundarentur. Prouidit quoque Rex ut per idoneos homines Leuitici generis omnia cōseruarentur & distribuerentur sub manibus Chronie & Semei fratris eius, atque Vicarij. Propterea enim secundum dicitur. Omnia autē fiebant ex imperio Ezechiae Regis, & Azariae (sive Neriae) Pontificis domus Dei, ad quos omnia pertinebant 2. Paral. 31. 13. Hæc de conditione & qualitate sanctimonie Ezechiae dicta sufficiant, ad cognoscendum, quomodo etiam Sanctorum magnorum parua peccata Deus seuerè puniat.

181.

Quantum ad Tertium. Primò Pōderemus nūc pōnam à Deo prænunciatam Ezechiae & infligendam post eius mortem, ob uenalem eius animi elationem. Ea sic describitur 4. Reg. 20. 14. & sequi. Venit Isaïas Propheta ad regem Ezechiam, dixitq; ei: Quid dixerunt tibi, isti, aut unde uenerunt ad te? Cur ait Ezechias: De terra longinqua uenerunt ad me de Babylone. At ille respondit: Quid uiderunt in domo tua? Ait Ezechias: Omnia quaecunq; sunt in domo mea, uiderunt, nihil est quod non monstrauerim eis in thesauris meis. Syacera confessio sancti uiri. Dixit itaque Isaïas Ezechia: Audi sermonem Domini. Ecce dies uenient, & auferentur omnia, quae sunt in domo tua & quae condiderant patres tui, usque in diem hanc, in Babylonem: non remanebit quicquam aiti Dominus. Sed & de filiis tuis qui egredientur ex te, quos generabis, tollentur, & erunt eunuchi in palatio regis Babylonis. In his uerbis duplex pœna infligitur Ezechiae. Primò. Interna, nimirum notitia pœnæ infligendæ, diuinitus per

Isaiam Prophetam prænunciata Ezechiae, quæ procul dubio animum eius magno merore affecit, duplici ex capite. Primò acerbitas multiplex & calamitas imminens posteris eius, quæ per seipsam considerata, non poterat non grauissimè torquere animum optimi Regis, & de suorum posterorum incolumitate & felicitate solliciti. Secundò hoc quoque eum afflixit magis, quia agnouit se esse causam futurarum illarum calamitatum. Quod in homine honesto & ingenio maiorem solet adferre doloris sensum, quàm ipsa calamitatum magnitudo. Hinc multi mallent occidi, quàm esse in merore. Meror enim, inquit S. Chrysostomus epist. 3. ad Olympiadem diaconissam, sanctam feceminam, mirè laudata ab eo in epistolis ad eam, cupiens eam solari mœstam, tantum ob absentiam Chrysostomi (quæ causa non erat tanti momenti, ut erant calamitates prænunciate Ezechiae, posteris eius diuinitus per hostium furorem inferendæ) Meror inquam, ut scribit S. Chrysostomus, graue animorum tormentum est, dolor omnem sermonum vim excedens, ac supplicium omni supplicio & cruciatu acerbis. Siquidem persistere uermem imitatur, non carnem dumtaxat, sed etiam animam perstringens. Ac tinea est non osium tantum, uerum etiam mentis, & perpetuus carnis ex, non latus sediens, sed animi vires labefaciens, & perpetua nox & tenebra, & tempestas, ac procella & obscura febris, quauis febre reuerentis exarcat, & bellum, induciarum expers. Nam & sol & liquidus huius aeris natura, ijs qui ita affecti sunt, molestiam exhibere uidetur, atque in meridiana luce profundam noctem imitari, &c. Et multa alia copiosissimè proponit, ad explicandum acerbissimum mentis cruciatum. Cum autem idem h. 18. ad pop. dicat: Tristitia de peccato suscepta illud deleri. Cui Deus ob Ezechiae tristitiam non amouit plagam posteris eius prænunciatam, sicut ob preces eius, mortis sententiam contra eum latam reuocauit, & adhuc 15. annos uitæ addidit. Voluit ostendere quâtopere offendatur etiam uno ueniali peccato etiam à Sanctis committatur. Secundò in uerbis illis Isaïæ altera pœna externa proponitur per Isaïam, infligenda posteris Ezechiae, & quidem subsecuta longe maiori, quàm sit ab Isaïa prænunciata. Sic enim describitur 4. Reg. 24. 11. & sequi. Venit Nabuchodonosor Rex Babylonis ad Ciritatem cum seruis suis, ut oppugnaret eam. Egressusq; est Ioachin Rex Iuda ad Regem Babylonis ipse & mater eius, & serui eius, & principes eius, & eunuchi eius, & suscepit eum Rex Babylonis anno octauo regni sui. Et protulit inter omnes thesauros domus Domini, & thesaurus domus regie, & concidit uniuersa uasa aurea que fecerat Salomon Rex Israël in templo Domini iuxta uerbum Domini. Et translulit omnem Ierosalem & uniuersos principes & omnes sortes exercitus, decem millia, in captiuitatem, & omnem artificem & clasorem, (hoc est, claudentem castra, & uallis fossisque circumgentem,

gentem, qui nunc vocantur metatores vel architecti (seu ingeniarij) nihil, relicum est, exceptis pauperibus populi terra. Sicut enim olim 1. Reg. 7. & 13. cauerant Philistaei, ne Hebraei, vltos haberent penes se fabros ferrarios, qui gladios, lanceas, aliave arma ad rebellandum cuderent; ita tunc satagebant Chaldaei, vt nullus in Iudaea maneat faber, nullus artifex, nullus architectus, qui vel magna vrbium aut arcium componere, vel arma aliave instrumenta bellica conficere possit, inquit Angelomus.

Transiit quoque Iochin (qui & Iochomias appellatur) in Babylonem, & matrem Regis, & vxorem Regis, & eunuchos eius, & iudices terra duxit in captiuitatem de Ierusalem in Babylonem. Et omnes viros robustos, septem milia, & artifices, & clusores mille, omnes viros fortes & bellatores, duxit, eos Rex Babylonis captiuos in Babylonem. Contigit hoc anno centesimo vigesimo septimo post hanc praedictionem ab Ilaia factam. Ecce effectus peccati vnius venialis a viro sancto commissi. Porro Iochin mansit in carcere Babylonico per 37. annos, vt dicitur 4. Reg. 25. 27.

Si nunc Rex aliquis cum tot alijs abduceretur in captiuitatem, & sciretur id a Deo ordinatum in poenam peccati, quis non crederet, illud peccatum fuisse valde exosum Deo, ideo cum ob peccatum veniale Ezechia id a Deo dispositum sit, credendum est valde illud Deo displicere: multo magis vero alia peccata hominum venialia, hoc Ezechia peccato grauiora.

Sanè si nulla alia poena esset, quam direptio thesaurorum Regiorum & Templi, inestimabile damnum esset, siquidem omnes thesauri & a Dauide & a Salomone, & ab alijs 18. Regibus collecti per annos 348, qui a morte Salomonis intercesserunt ad initium Regni Iochin sub quo id contigit, videntur excedere fidem humanam. Nam soli thesauri in sepulchro Davidis reconditi, fuerunt maiores omnium Regum nunc viuentium thesauris. Siquidem vt scribit Iosephus l. 7. antiq. c. 12. Cum post 1300. annos Hyrcanus Pontifex oppugnatus ab Antiocho cognomine Pio Demetrii filio, volens pecuniam ei dare, vt abducto exercitu obsidionem solueret, nec valens aliunde sumere, aperta cella monumenti Davidis, & prolata inde tribus Talentorum millibus (id est, quadraginta quatuor millionibus & quingentis quinquaginta millibus scutorum, vt computat Pineda in prauijo Salo. l. 4. cap. 2. §. 9. num. 10. ex Villapando to. 2. l. 5. d. 4. c. 6.) earum parte Antiocho numerata, oppugnationis periculo se exemit. Dein de post multos annos elapsos, Herodes Rex, alia cella aperta magnam pecuniam sustulit: ad loculos tamen qui Regis cineres continebant, neuter eorum peruenit. Singulari enim arte ita erant recondita, vt ab introeuntibus monumentum, inueniri nequirent. Iam si & in hac altera cella, alterum tantum fuit repositum, sicut in prima reclusa ab Hircano, esset fere summa mille millionum: Quod si crescent proportione, qua loculi interiores sunt,

ed ditiores videntur fuisse, proinde pecuniarum vis, inquit ex Villapando Pineda loco citato, fide & cogitatione superare videtur. Fuerunt enim octo loculi interiores, vt scribit Petr. Comestor 3. Reg. 4. Cum autem nemo dubitare possit, Salomonem longe maiorem pecuniarum summam, sibi, pro suis & Regni necessitatibus ex thesauris Patris reliquisse, ad minimum duo millia millionum mortuo Patre ex eius haereditate accepit.

His millionibus si addantur thesauri collecti ab ipso Salomone per annos 40, quibus regnauit, & quidem in pace, defunt mihi verba quibus exprimam, magnitudinem thesaurorum eius.

Nam non computando alias causas opum Salomonis, sed solam navigationem & classem quam fecerat, semel per tres annos mitti solitam per mare in Tharsis & Ophir (quae erant diuersae regiones, vt ostendit Pineda l. 4. cap. 5. de Salom. 3. Regum 9. 26. & c. 10. 22. vna vice ex Ophir attulerunt inde Salomoni, sumptum aurum quadringentorum viginti talentorum. 3. Reg. 9. 26. Quae summa maior adhuc recensetur 2. Paral. 8. 17. 18. scilicet, quadringentorum quinquaginta talentorum auri. Hoc est maior, triginta talentis auri.

Sed adhuc plura numerat Iosephus l. 8. cap. 2. nempe talenta sexcenta sexaginta sex, non numerato, quod privati negotiatores mercati sunt.

Et quod mirabilis est, quod 3. Reg. 9. 26. indicatur semel tantum Salomoni allatum, multo plus ei quotannis adferri ex navigatione solitum, dicitur 3. Regum 10. 4. Erat pondus auri quod asse-rebatur Salomoni, per annos singulos, sexcenta, sexaginta sex talenta auri: praeter gemmas pretiosas. 3. Reg. 10. 11. & 2. Paral. 9. 10. Vnum autem talentum auri, inquit Pineda l. 5. c. 4. n. 35. ex computatione Hebraeorum, Hispanientium facta in eorum Biblijs Hispanicis, efficit ducatorum viginti tria millia & septingentos sexaginta.

Si vero talentum sit argenti, efficit mille septingentos quadraginta quinque ducatos, plus minusve.

Ideo mirum non est, scriptum esse 2. Paral. 9. 20. Argentum in diebus illis, (scilicet Salomonis) pro nihilo reputabatur: siquidem naues Regis ibant in Tharsis.

Præterea de solius Ezechiae thesauro, dicitur 2. Paral. 32. 27. & seq. Fuit autem Ezechias diues & inclitus valde, & thesauros sibi plurimos congregauit argenti & auri, & lapidis pretiosi, aromatatum, & armorum vniuersi generis, & vasorum magni pretij. Apothecasq; frumenti, vini, & olei, & praesepia omnium iumentorum, caulasq; pecorum, & Vrbes edificauit sibi: habebat quippe greges ouium & armentorum innumerabiles: eo quod uedisset ei Dominus substantiam multam nimis.

His si addantur thesauri ab 18. Regibus Salomonis successoribus per annos 348, collecti, quamuis aliqui in altera Vrbe expugnatione rapiti

rapti sint, non omnes tamen esse abreptos patet ex c. 1. Esdræ, & ex c. 27. 18. & seq. Ieremias.

Consideremus nunc quàm exosus esset ille miles nobis, si sciremus ob eius peccata omnes ditiones Cæsaris, & aedès Sacras esse ab hostibus spoliatas, & ipsum cum filijs (quod auertat Deus) abductum in captiuitatem, & cum omnibus Principibus Imperij. Cum id ob peccatū veniale Ezechia factum legamus, debemus vehementissimè quoduis peccatum veniale detestari, & ob nostra timere, ne ob illa Deus, has regiones puniat tot calamitatibus sterilitatum & bellorum, præsertim cum non simus tam Deo cari, vti fuit Ezechias, adeò sanctus, & adeò potens apud Deum. Sanctus quidem quia aulus est Deo dum agrotaret dicere 4. Regum 20. 3. *Obsecro Domine memento quæso, quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod placuit est coram te fecerim.* Quæ verba repetuntur Isaiæ 38. 3. 4. Potens verò apud Deum quantopere fuerit, patet, quia monitus de morte proximâ Dei nomine ab Isaiâ, vnica prece ad Deum fusâ id effecit, vt & Deus suum decretum mutarit, & adhuc 15. annos vitæ ei addiderit, & miraculo nunquàm alias audito & viso, hos 15. vitæ annos ei esse additos, confirmarit, & quidem tali miraculo, quod optine sibi ab Isaiâ datâ, ipse elegit 4. Reg. 20. 8. 10. *Vt solis substantia* (non sola eius umbra) *in horologio solari per decem lineas, indicantes horas decem retrocesserit motu reali, agnitiõ vbiq; terrarum.* Ita vt cum dies hebraeis in 12. horas distributus esset, cum hoc miraculum cæptum est fieri, iam sol decem lineas procurrerat, totidemque horas confecerat: sed is Deo iubente pari motu regressus versus ortum, decem horas expleuit, & rediens ad punctum, vnde regredi cæperat, alias rursus decem horas confecit, id est omnino 30. horas: quibus si duæ quæ residuæ erant, adiungantur, fient 32, qui sunt fere 3. dies artificiosi. Ita Saliannus A. 3322. idque euidenter ostendit ex S. Scripturâ Isai 38. 8. & ex 70. edit. & Ecclesiastici 48. 26. & ex PP. Cum ergo non simus tam coram Deo sancti, & tam potentes vti erat Ezechias, vitemus toto conatu peccata venialia, quæ vidimus fuisse causam tam magnarum calamitatum, & timeamus ne ob peccata venialia commissa à nobis, grauius, & nos, & alij puniantur. Ideoque Diuinam Maiestatem placemus nostris peccatis offensam, & noua non addamus. Quod quidem omnibus cordi esse debet, sed magis personis in statu vel dignitate aliqua spiritali & Ecclesiastica constitutis. Nam vt scripsit S. Isidorus Pelusiota l. 3. ep. 15. *Graue est eum qui inter subditos censetur, peccare: grauius autem eum qui diuino cultui consecratus est: longe verò grauisimum, eum, qui Pontificis dignitatem nactus sit. Quanto enim honoribus alios antecellunt, tanto quoque ipsorum peccatum, etiam si aliqui idem sit, grauius efficitur, quippe quod*

non ad naturam, sed ad eius qui illud perpetravit dignitatem perpendatur. Quid autem magistrum & Antistitem cum subito comparos cum Legislatore (Deus, vel Moyses) Pontificis peccatum, totius populi peccato par esse dixerit, tantumq; ab ipso Sacrificium læge latâ exegerit, quantum si plebs vniuersa deliquisset, offerri præcepit. (Leuit. 4. 4.) Quod si æquale ac parvulus non esset, haud parum certe medicinam minime constituisset. Hinc S. Augustinus in Psalm. 39. *Non mediocris virtus Sacerdotalis est, cui cauendum, non solum ne grauioribus flagitijs sit affinis, sed ne minimis quidem. Præsertim si ultra statum Sacerdotalem etiam religiosus accedat pluribus votorum vinculis commendatus & ad maiorem perfectionem quærendam, quam simplex Sacerdos, sit obligatus. Ideò S. Cæsarius h. 18. Si Laicus homo & in seculo constitutus, superbiam habet, peccatum est: Monachus, verò si habuerit, sacrilegium est. Non quidem propriè dictum sacrilegium hic voluit intelligi, sed hoc tantum significare voluit, quod S. Thomas docet 2. 2. q. 100. art. 2. ad 7. *Peccatum tantò in aliqua persona est grauius, quanto maiorem obtinet locum. Nec tantum grauius, sed etiam turpius in religiosa persona. Nam vt ait S. Bernardus f. de triplici custodia: Quò nitidiores manus, eò grauius quoque minor in eis nauis offendit: & sicut pretiosam vestem exigua quæuis macula turpius decolorat. Nobis (id est religiosis; quorum erat Abbas) ad immunditiam, minima quælibet inobedientia sufficit: nec iam nauis est, sed grauis macula, sin actionibus nostris, vel minorum resideat negligentia mandatorum.* Hac proportione dixit S. Gregorius Nazianzenus eam. 3. ad Virgin. n. 19.*

Turpius ira malum, grauiusq; in Virgine crimen, Quàm furor in reliquis.

Quod vt religiosi meliùs apprehendant, præsertim tirones & in Theologicis scholis nõdum exculti, adferam plura hæc de re diligenter consideranda, quippe à magnis Sanctis & doctissimis tradita. S. Thomas 2. 2. q. 186. a. 10. quærit, vtrum religiosus peccans eodem genere peccati, grauius peccet quàm secularis? respondet, si religiosus ex infirmitate vel ignorantia committat aliquod peccatum absq; scandalo (parum occulto) quod non sit contra votum suæ professionis, eum leuius peccare eodem genere peccati quàm peccet ex contemptu: quia ex hoc videtur esse magis ingratus diuinis beneficijs quibus est sublimatus ad statum perfectionis. Quo loco non loquitur S. Thomas de contemptu formali, qui vt docent cum eo Theologi, etiam natura sua leue peccatum & veniale, facit mortale, sed de materiali contemptu qui reperitur vti & ingratitude in omni peccato etiam veniali deliberatè parato. Cui enim quilibet religiosus & persona in Clericali statu constituta, maiorem habeat Dei & rerum diuinarum cognitionem, maiora beneficia à Deo perceperit & euecta sit ad altiore[m] statu[m] magis

magis est ingrata, dum deliberatè suum Dominum & benefactorem offendit, contemnendo veniales lapsus tanquam facilè expiabiles per partium dolorem, per aquæ benedictæ & aliorum Sacramentalium usum. Quocirca merito S. Chrysostomus h. 77. ad pop. dicit: Non omnia similiter in omnibus iudicantur, ait enim (Sap. 6.) Potentes potenter tormenta patienter. Et: Qui scit voluntatem Domini sui, & non facit, plagæ vapulabit multæ. Itaque maior scientia maioris sit pœna materia. Propterea Sacerdos eadem cum subditis peccata committens, non eadem, sed multò grauiora patitur. Et Author imperfecti in Matthæum h. 4. descripta à Gratiano inter Decreta. c. Homo Christianus d. 40. Homo Christianus fortiter cadit in peccato propter duas causas: aut propter magnitudinem peccati, aut propter altitudinem dignitatis. ut puta si sit Clericus, aut continens vidua, aut monachus, aut Virgo, id est qui se Deo tradidit. Et S. Bernardus s. cont. vitium ingratitud. in fine. Tandem, inquit, nunc facilius offendimus Deum, quando ea grauius (quàm initio conversionis nostræ) que à nobis committuntur, iudicanda nouerimus esse: cum in Psalmo (54.) legamus, quoniam si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem vitique. Et B. Laurentius Iulianianus, de cõpunct. & complanctu Christiana. perfect. col. 18. ponderans illud Apostoli, vbi abundauit gratia, superabundauit delictum: Nam quò gratia, inquit, cumulatior & status sublimior, eo casus est grauior, & damnabilior culpa. Qua verò excellitior est dignitas quàm diuino mancipatum esse obsequio, & Sacramentorum Christi esse ministrum: istis, ob vocationis privilegium, quæ secularibus leuia sunt, grauius depurantur.

187. Ex hoc principio S. Thomas 1. 2. q. 106. a. 2. ad 2. infert: si quis post acceptam gratiam Noui Testamenti peccauerit, maiori pœna est dignus, tanquam maioribus beneficiis ingratus, & auxilio sibi dato non vtiens. Et 1. 2. q. 98. a. 1. ad 2. docet peccatum post legem à Moysè promulgatam, ceteris paribus fuisse grauius & abundantius. Tum quia grauius fuit peccatum post legem prohibitionem, tum etiam quia concupiscentia creuit magis enim concupiscentius, quod nobis prohibetur. Et 2. 2. q. 10. a. 3. ad 3. Si adulterium committatur à fidele & ab infideli, ceteris paribus, grauius peccat fidelis quàm infidelis tum propter notitiam veritatis ex fide: tum etiam propter Sacramenta fidei quibus est imbutus; quibus peccando, contumeliam fecit. Et 2. 2. q. 184. a. 8. Grauius, inquit, peccat ceteris paribus, Clericus in sacris Ordinibus constitutus, si aliquid contrarium castitati agat, quàm aliquis religiosus quoniam non habet Ordinem sacrum: quàmuis Laicus religiosus teneatur ad obseruantias regulares, ad quas illi qui sunt in sacris Ordinibus non tenentur.

188. Dices, videtur esse peior conditio sanctorum quàm scelestorum, siquidem illos ob sola venialia a deo punit in hac vita, hos verò ob multa mortalia ratò punit in hac vita, sed prosperat in multis.

Respondeo, immò verò melior est conditio in-

storum dum hic puniuntur, quia per pœnas à Deo immixtas vel permissas satisfaciunt pro peccatis, ne in altera vita acerbius puniantur, vt docet Concilium Tridentinum sess. 14. can. 13. At non puniendo in hac vita scelestos ad maiores eos pœnas & quidæ æternas referuat. Quod si ante mortem reconcilientur Deo, multò grauiores in purgatorio sustinebunt pœnas pro culpis peccatorum ante mortem dimissis. Siquidem vt inter alios sanctos alibi à me citatos docet S. Augustinus in Plal. 37. Contemnitur ille ignis (purgatorij) sed grauior erit, quàm quicquid homo pati potest in hac vita. Magnum ergo beneficium est, hic pati quamplurima, minora & leuiora, ne in purgatorio patiamur maiora & grauiora: præsertim, cum vt Bellarminus scripsit: Vix vlli iusti homines, nisi ex magna misericordia Dei, pœnam purgatorij aterbissimam euadant, ita, vt rectè ex corde ad cœlum euolent.

in Opusc. de Medit. rectè perag. cap. 10.

1. de amiss. grat. c. 13. fin.

CAPVT DECIMUM.

Alia peccata venialia grauius à Deo puniuntur, in hac vita, eorum grauitatem ostendunt.

189. Exemplum primùm habemus Gen. 9. 21. 22. in Cham filio Noè, qui (vt scribunt aliqui docti Scriptores & celebres) etiam solum peccatum veniale commiserit irrisionis repentinæ & subitanæ quasi in primo motu, dum vidit Patrem ebrium nudatum, & visis eius verendis, ac fratribus hoc ipsum indicauit. Propter hanc re horrendam illam Patris maledictionis sententiam incurrit, à Deo infelicibus posterorum eius successibus comprobata, vt obseruauit S. Ambrosius & Theodoretus.

Hoc eius peccatum S. Ephræm ait, non fuisse grande peccatum, sed leuem irrisionem. Quale peccatum fuerit, non scio, nec quicquam hac de re assero. Sed, si non grande, verum leue peccatum fuit, vt putat S. Ephræm & alij docti viri: Hinc infero, quò magis grauiora peccata, etiam sola venialia, per impudicum aspectum rerum vel actionum turpium & obscenarum deliberatè, præsertim longiusculè commissa Diuinam Maiestatem illa spectantem offendunt, & Dei maledictionem merentur.

Secundum exemplum, habemus in vxore Lot quæ cum Genes. 19. deducuntibus Angelis excessisset ex Sodoma, & audito strepitu ignis & clamore pereuntium, partim ex timore, ne & ipsam flamma corripere, partim ex curiositate & dolore rerum suarum amissarum in illa nefanda ciuitate, putans esse rem leuem respicere retro (non enim tunc sciebat Angelos id vetuisse Dei nomine, quia respexit retrò, conuersa est in statuam salis.)

Hanc curiositatem, & per se consideratam,

&

& ob perturbationem animi ortam ex sua ciuitatis repentina pernicie, bene, docti interpretes, inter quos noster Cornelius est & Sanctius in lib. 3 Reg. c. 13. num. 17. & Tirinus in comm. Gen. ac. 3 Reg. 13. 21.) putant fuisse solum peccatum veniale, uti & Euseb. Nic. lib. 2. cap. 73 Doctr. Afr.

Circa quod considerandum est *Primò*, quod D. Deus modo insolito illam curiositatem punierit; *Secundò*, quod ad aliquot millia annorum illa statua falis aspectabilis permanferit in testimonium tam grauius puniti peccati venialis, ut eius agnoscat grauitas. De duratione ad sua tempora huius statuë testatur oculatus testis Borchardus, & post eum Adrichomius in præclaro opere quod edidit.

Si hæc venialis curiositas, videndi ignem horrendum, punientem ciuitatem libidinofam ad eò D. Deo displicuit, ut vxorem Lor vitã priuauerit, & corpus eius, modo inusitato, in statuam falis conuerterit, quantum magis Domino Deo displicent curiositates oculorum aspicientium res & actiones, & personas ad libidinem prouocantes: maxime in iis, qui experti sunt in se, aspectu talium rerum vel actionum, vel personarum se adductos ad peccata mortalia contraria castitati. Qua de re, remitto lectorem ad legendum caput 4. & 14. mei Opusculi de externa compositione hominis spiritualis & cura minorum.

191. *Tertium exemplum*, puniti peccati venialis à Domino Deo valde grauius, sed iuste, narratur Num. 15. 32. vbi expresso D. Dei iussu, Moysi cunctabundo, quã pœnã puniendus esset quidam misellus, qui visus est colligens ligna in die Sabbati imperatum est à D. Deo Num. 15. 35. Ut moreretur homo ille, & obrueretur lapidibus ab omni turba, extra castra. Hoc peccatum fuisse tantum veniale iudicauit S. Isidorus Pelsiota lib. 1. epist. 181. vbi illud appellat *exiguum peccatum*: & Abbas Theodorus apud Cassianum Coll. 6. c. 11. ait fuisse vnum ex *leuioribus peccatis*. Quod alij quoque docti Interpretes censent, tum quia erat in leui materia, tum quia coactus necessitate colligebat illa ligna. Inter hos interpretes est Bellarminus in quadam exhortatione quam habuit in Collegio Romano dum esset eius Collegij & meus Rector, & reliquit hanc sententiam in illa Exhortatione sua manuscriptã, quam Romæ pro me descripti ante quadraginta annos. Merito ergo noster Cornelius, hoc factum vocat *tantillum opus*, quia leue fuit. Sed iuste D. Deus illud puniuit etiam leue, ut perfidis Iudæis iniiceret exactam obseruationem Legum suarum recenter latarum, præsertim diei Sabbati.

192. *Quartum exemplum*, sit peccatum illius Prophetæ, qui ut scribitur 3. Reg. 13. missus à D. Deo de Iuda in Bethel, expeditã Dei legatione contra Regem Ieroboam causa fuit, ut, quemad-

modum prædixerat, scinderetur altare & effunderetur cinis de altari: quia tamen contra mandatum Domini sumpsit cibum in domo alterius Prophetæ, occisus est à leone in viam quo facta hæc consideranda sunt. *Primò*, quia hæc inobedientia Prophetæ non fuit peccatum mortale sed veniale. Ita sentiunt docti Interpretes, inter quos est noster Cornelius à Lapidè in c. 19. Genes. vers. 26. & Sanctius in 3. Reg. 13. n. 17. & Tirinus in Comm. & Aluarez de Paz to. 2. l. 1. par. c. 11. post Eucherium, Angelomum, Cæteranum, Abulensem. Ideoque S. Gregorio li. 4. dialog. c. 24. Vocatur *culpa minima*, & S. Augustinus lib. de cura pro mortuis c. 7. ait eum ob eam culpam non esse damnatum. *Secundò*, quia vt notat Abbas Serenus apud Cassianum Col. 7. c. 27. Hanc inobedientiam non industriã, nec vitio propriæ voluntatis sed alterius circumuentione contraxit. *Tertio*, quia is qui eum ad hanc inobedientiam impulit, fuit Propheta verus, id eoque appellatur in Scriptura Propheta 3. Reg. 13. vers. 11. & 20. & 26. & 29. & ipse vers. 18. vocat se Prophetam similem ei. Et ideo pro vero Dei prophetam habetur, & nominatur à S. Augustino loco citato, B. Theodoro 4. 42. in lib. 3. Reg. Procopio, Abulente q. 12. & 13. in lib. 3. Reg. Serrario in hunc locum, Tornello, & Soliano, anno mundi 3061. n. 27.

Quartò, quia hæc commestio occisi à leone Prophetæ videtur fuisse facta ex studio obedientiæ D. Deo postquam ab altero Propheta sibi dici audiuit vers. 18. *Angelus locutus est mihi in sermone Domini, dicens: reduc eum tecum, in domum tuam, ut comedat panem & bibat aquam.* Quod quia non audierat à Rege Iero boam, se ad prandium simile inuitante, respondit ad Regem vers. 8. *Si dederis mihi mediam partem domus tue non veniam tecum, nec comedam panem, neque bibam aquam in loco isto.* Ergo signum est, id eò apud alterum Prophetam comedisse, quia putabat mutatum esse à D. Deo prius decretum vetans commestionem in eo loco, altero Propheta eum hac de re asscurante. *Sciebat enim*, inquit Sanctius, *Deum aliquando mutare aut moderari quod prius præcipisset, pro rerum oportunitate.*

Quintò, quia secundum Prophetam deceptor non tantum Propheta verus & Dei seruus fuit, sed etiam vt existimat B. Theodoretus & Procopius bonæ vitæ: Vnde nec læsus fuit à leone, qui priorem Prophetam occiderat, cura ad videndum & sepeliendum occisi cadaver accessisset.

Sextò, videtur illum excusasse necessitas, erat enim fatigatus ex itinere, cibique refocillatione egebat.

Septimò, comedit sine irrimamento gula vilem cibum, quia vt dicitur vers. 19. *Comedit panem & bibit aquam.* Qua phrasi, & si quandoque in Scriptura significantur lauta edulia, pane pretiosiora, tamen nihil nos cogit, vt hoc loco intelli-

intelligamus aliud cibi & potus genus, quam solum panem & aquam. Et hoc est conformius paupertati & sobrietati Prophetæ frugalis.

Octauo, non in tabernâ comedit, sed in loco honesto & sacro, scilicet in domo Prophetæ, ut dicitur vers. 19.

Nono, Prophetæ occisus à leone fuit, ut apparet, magnâ apud D. Deum gratiâ præditus. *Primo*, quia exaruit manus Regis quam extenderat contra eum, nec valuit retrahere eam ad se: ut habetur vers. 4. *Secundo*, quia orante Prophetâ, reuera est manus Regis (arida) ad eum, & facta est sicut prius fuerat. *Tertio*, quia occisus à leone Prophetâ, non est dilaceratus more solito leonum; nec ipse nec asinus, nec in sylvas abreptus, ut colligitur ex vers. 24. *Quarto*, qui potius custodiuit leo cadaver occisi in medio itinere, nil veritus venatores aut prætereuntes. His tamen non obstantibus, feuerissimè D. Deus hanc commotionem in eo puniuit. *Primo*, quia morte repentinâ, quam omnes horrent, ideo Ecclesia petit in Litanis: *A subitanea & improvisa morte libera nos Domine.* *Secundo*, quia terribili eum morte sustulit & violentâ per leonem fortissimum bestiarum & maximè formidabilem. *Tertio*, Pregnantiauit ei hanc mortem per os eiusdem Prophetæ qui eum deceperat ad maiorem eius confusionem, quod ille magis sensit, si Prophetâ deceptor, non fuit Dei Prophetâ, sed Ariolus, ut putat Iosephus. *Quarto*, quia non in occulto loco sed in publica via eum occidit. *Quinto*, fecit ut à transeuntibus per viam vulgaretur eius occisio, in illa civitate, in qua habebatur antea pro Dei Prophetâ, & coram illo Rege cuius aridâ manum precibus statim sanauerat, quæ diffamatio erat cum notâ magnâ suæ exstimationis. *Sexto*, etiam causa eius mortis scilicet inobedientia erga D. Deum propalata est à deceptore Prophetâ. *Septimo*, quamuis eius culpa minima fuerit in ipsâ eius morte laxata, ut ait S. Gregorius loco citato, tamen in pœnam peccati, ut dicitur vers. 22. non fuit sepultus in patria: quæ pœna olim D. Deus grauiâ scelerâ puniebat. Quod etiam ethnici horrebant vnde Ouidius libr. de Ponto scriptum reliquit.

Mollis ossa cubant manibus tumulata suorum.

Quinto exemplum, legitur 3. Reg. 20. 35. 36. de quodam homine, quia à quodam de filiis Prophetarum rogatus, ut ipsum percuteret, hoc est, vulneraret, quia id noluit facere, paulò post, à leone superueniente interfectus est, eò quòd non percussisset eum, quod Dei nomine ille Prophetâ rogauerat.

Vbi notandum est, *Primo*, hoc peccatum veniale tantum fuisse uti putant interpretes, & inter eos Sanctius loco supra citato. *Secundo*, non potuisse hanc omissionem vulnerationis esse peccatum grane, quia meritò ille detrectauit hanc vulnerationem, sciens Dei præcepto manifeste per Moysen lato & promulgato, ac in li-

Lancij Opus. Tom. 2.

bris S. Scripturæ relicto ad perpetuâ rei memoriam, hoc esse verbis disertis sub interminatione magnarum pœnarum prohibitum. Ideo non putabat illum Prophetam seu filium Prophetæ dignum esse fide, contrarium Diuinæ legi per Moysen antea promulgatâ suadentem, & nullo argumento demonstrantem, hanc suam peccationem vulnerationis esse ab ipso D. Deo inspiratam. *Tertio*, habuit ille à leone mactatus magnum argumentum non credendi illi Prophetæ, etsi dixisset nomine Iehouæ ut se percuteret, quia antea audierat Dei Prophetam ab altero (verò Dei Prophetâ, sed cum mendacio) nomine Dei esse inuitatum ad prandium, & ob illud esse à leone mactatum 3. Reg. 13. Cum autem prandium non sit per se res mala, nec speciem mali præferens, ut præfert quis violenta percussio, præsertim vulneratio faciei, quâ ille filius Prophetarum expetebat, meritò dubitare potuit is qui noluit Prophetam percutere ne mentiretur ille Prophetâ, hanc sui percussioem Dei nomine postulans.

Quia tamen non examinavit Prophetam, antequam D. Deus per ipsum postularer, ob hanc omissionem diligentia in re tali quæ speciem habebat alicuius inobedientia erga præceptum D. Dei, peccauit venialiter, ideoque statim diuinitus punitus est: ut relinqueretur nobis necessaria doctrina, non facile omittendam executionem eorum quæ vel per se D. Deus nobis inspirat (si conforme sit doctrinæ S. Ecclesiæ) vel eius Vicarij Superiores nostri, vel etiam non Superiores, sed viri probati Spiritus & doctrinæ, dum nobis suadent aliqua salutaria pro bono animarum nostrarum, vel vitanda, vel faciendâ.

Sextum exemplum est 4. Reg. 2. 23. 24. in paruis pueris, qui cum transeuntem Elisæum irrississent dicentes: *Ascende Calue; ascende Calue: egressi duo vsi de saltu, lacerauerunt quadraginta duos pueros.* In hoc exemplo ponderandum est. *Primo*, hanc irrisionem non fuisse peccatum mortale, tum quia erant parui pueri vix habentes vsum rationis, vel non scientes ignorantia inuincibili & inculpabili illam irrisionem fore peccatum mortale, tum quia nouerat magna iniuria eum qui caluus erat, appellandi caluum, tum quia ex leuitate puerili & sine malitia, & odio Prophetæ, & inconsideratione ac ex inaduertentia rationis quæ solet esse in paruis pueris, id dixerunt. Inaduertentia autem rationis iuxta doctrinam certam Theologorum facit, ut res grauis in se, & quæ esset peccatum mortale si fieret cum plenâ aduertentiâ, non fiat mortale ob inaduertentiam. *Secundo*, non per alias bestias Deus lacerari voluit illos petulantes pueros, sed per vtulos, qui inter omnes bestias sunt aspectu magis formidabiles, præsertim pueris. Si ergò pueros paruos D. Deus ob tam paruam rem ita terribiliter puniuit, quantò maiore pœna digna sunt

Q q

sunt peccata venialia grauiora linguæ adultorū, & de industriâ ac cum plenâ deliberatione & aduertentia commissa, murmurationum, detractionum, contentionum, rixarum, & his similia?

195.

Septimum exemplum, habemus Act. 5. vbi Ananias cum Saphira vxore morte subitanâ extincti sunt, eo quod non attulissent ad pedes Apostolorum totum id, quod vendito agro acceperant, vti promiserant & voverant. Hoc peccatum fuisse veniale, aliqui docti viri scribunt, & hoc exemplo vtuntur ad ingenerandam magnam detestationem peccatorum etiam venialium. Eadem sententia colligitur ex S. Isidoro Pelusiota l. 1. ep. 181. & Cassiano Coll. 6. c. 11. in qua Abbas Theodorus asserit eos parum quid elam. de sua substantiâ infidelitatis errore seruasse: & ait, esse vnam ex leuioribus culpis, & ipse Cathianus ex suo sensu l. 7. Inst. cap. 25. indicat non magnam quantitatem eos retinuisse, sed quippiam de sua facultate, quod ibi appellat mendacium infidelitatis. Mendacium autem in se, non est ex genere peccatorum mortalium. Ideo cum repentinâ morte subito extincti conderint, nec tunc potuerint habere tempus dolendi de hoc peccato, qualecunque illud fuerit, S. Augustinus l. 3. cont. Parmen. c. 1. & S. Hieronymus ep. ad Demetriad. & B. Petrus Damiani de contemp. seculi cap. 3. & Dionysius Carthuf. & Salmeron in Comm. & Baronius tom. 1. Annal. Anno Christi 34. putant Ananiam & Saphiram non esse damnatos. Unde sequitur, solum peccatum veniale ob leuitatem materiæ illos commisisse. Alioqui damnati fuissent, si peccatum mortale in illâ retentione pretij, mortaliter peccassent, quia non habuerunt tempus contritione illud peccatum delendi, vel confessione. Atque ita S. Augustinus loco supra citato ait, Ananiam & Saphiram peccatum non per penitentiam, sed per mortem corporalem extinctum fuisse.

Octauum exemplum terribile recenset Cassianus Coll. 7. c. 26. de Abbate Paulo valdè accepto D. Deo, vt infra patebit: Qui cum in tantam cordis puritatem quiete solitudinis silentioque profecerat, vt non dicam vultum fameum, sed ne vestimenta quidem sexus illius conspectui suo pateretur offerri, cum eidem pergenti ad cuiusdam senioris cellam vnâ cum Abbate Archebio eiusdem solitudinis accollâ, casu mulier obuiaisset, offensus occursum eius, tantâ fugâ ad suum rursus monasterium (pretermissis, quod arripuerat, pie visitationis officio) recurrit, quantâ nullus à facie leonius, vel immanissimi draconis aufugeret, ita vt ne memorati quidem Abbatis Archebij renocantis eum clamore ac precibus flecteretur, vt ad requirendum senem, quemadmodum proposuerant cepto itinere pertenderent. Quod licet zelo castitatis & puritatis ardore sit factum, tamen quia non secundum scientiam presumpsum est, sed obseruantia disciplina iustaque discretionis excessus est modus. (Non enim solam familiaritatem, quæ verè est noxia, seminarum, sed ipsam quoque

figuram sexus illius credidit execrandam) tali confestim correptione percussus est, vt eius vnuersum corpus paralysos valetudine solueretur, nullumque in eo membrum penitus explere suum preualeret officium. Siquidem non solum pedes ac manus, sed etiam lingue motus, quo elocutio vocis exprimitur, ipsaque aures ita auditus proprii amiserunt sensum, vt in eo nihil amplius ex homine, quàm immobilis statum atque insensibilis figura remaneret. Eo autem redactus est, vt infirmitati eius nullo modo virorum diligentia destruire sufficeret, nisi sola ei muliebris sedulitas ministrasset. Nam delato ad canobium Sanctarum Virginum, cibis, ac potibus, quæ ne nutu quidem petere poterat, sanico ingereretur obsequio, explendisque omnibus naturæ necessitatibus, eadem illi diligentia per annos ferme quatuor, id est, vsque ad vitæ suæ terminum seruabat. Qui cum tantâ esset omnium membrorum debilitate constructus, vt nulli in eo artus viuacem motum ac sensibilem retentarent, nihilominus tanta ex eo virtutum gratia procedebat, vt cum de oleo quod cadanere suo potius, quàm corpore contigisset, vigeretur infirmis, confestim cunctis valetudinibus curarentur; ita vt super hac eius valetudine etiam ipsi infidelibus euidenter aperteque claresceret, & debilitatem membrorum omnium dispensatione atque amore Domini contributam, & sanitarum gratiarum pro testimonio puritatis ac manifestatione meritorum ei Spiritus Sancti virtute præsari. Per valetudinem hic Cassianus intelligit infirmitatem seu inualetudinem, vt passim alibi hoc verbo vitur, vt l. 11. Inst. c. 16. & in hoc sensu accipi testatur Gellius l. 11. Noct. Attic. c. 9. & Tertullianus l. de baptismo c. 5. Pissinam, inquit lo. 5. Angelus interueniens commouebat: obseruabant, qui valetudinem querebantur. Hoc est, qui ob aliquam inualetudinem conquirebantur.

In hoc exemplo ponderandum est Primum, quod hæc fuga peccatum veniale, vt ait Alvarez de Paz tom. 2. l. 1. parte 1. c. 11. Nigrorius tr. 10. par. 2. n. 46. Maffucius de conuers. caelesti l. 5. c. 7. n. 7. & alij.

Secundo, ponderandum est, quod fuga eius, visâ muliere, orta sit ex amore castitatis extimo. Et quia (fortè) sentiebat in se tentationes carnis; quas sentiebat etiam Paulus Apostolos, iudicio magnorum Sanctorum & interpretum 2. Cor. 12. 7. & iudicio Dei Patris reuelato S. Catharinæ Senensii c. 145. dialogorum. Ideo putabat se debere fugere etiam transitoriam aspectum faminarum, vt securius implet monitum Apostoli iubentis 1. Cor. 6. 18. Fugere fornicationem. Ad huius enim fugam efficacem, necessaria est, vt ait Cassianus l. 6. Inst. c. 3. remotio ab oculis figurarum, ne quod aspectus occasione desiderium letale signatur. Et vt apud eundem dixit Abbas Serapion Coll. 5. c. 4. Ad fugam formationis necessariò effigies & materia illicitens subrahenda est. Ideo dæmon, vt ait S. Cyprianus de zelo & liuore, offert oculis formas illices, vt visu destruat castitatem. Id hostis noster hanc ob causam per feminarum facies oculis, immo soli imaginationi

quan-

quandoque obiectas, facit, quia vt dixit S. Gregorius Nazianzenus oradu. fem. orn. Oculos cor nisari sequi solet. Ideo conqueritur S. Augustinus l. 6. Confess. Per quales formas ire solebant oculi mei, per tales imagines ibat & cor meum. Quocirca humano iudicio rem aestimando videtur prudenter fecisse hic S. Abbas, dum oblatâ sibi specie faminæ aduentantis aufugit, memor moniti à Spiritu S. dati Eccl. 9. 5. *Virginem ne conspicias, ne forte scandalizeris in decore illius.*

Tertio, ponderanda est in hoc casu grauitas pœnæ ob illam fugam Sancto Abbati statim diuinitus inflictæ, quæ apparet ex his circumstantiis. *Primò*, quia vniuersum eius corpus paralyti affectum statim fuit, adeo graui, vt nullum penitus in eo membrum suum explere posset officium. *Secundò*, quod præter membra, manuum, pedum & linguæ, etiam sensus eius impediti fuerunt à suis actibus, & ipse auditus, qui maxime moribundis est necessarius, vt à confessorio admoneri possint ad ostendendum aliquod signum doloris, pro obtinendâ Sacramentali absolutione. *Tertio*, quod eo redactus fuerit, post hanc fugam aspectus famine, vt *infirmi* eius nullo modo virorum diligentia deseruire suffecerit, nisi sola ei muliebris sedulitas ministrasset. delato ad canonicum Sanctarum Virginum. *Quartò*, quod ne nutu quidem petere poterat cibum ac potum, qui illi semine ingeretur obsequio. *Quintò*, id omnibus afflictionibus grauius est, & erat Sancto Abbati & casto & pudico. *Quod in explendis omnibus natura necessitatibus eadem illi faminarum diligentia seruabat.* *Sextò*, quod non breui aliquo tempore, sed per quatuor ferme annos hoc faminarum pudibundo obsequio vt coactus sit Sanctus Abbas. *Septimò*, quod ante mortem non habuit liberum diem quo posset se excusare, quam ob causam fugerit visâ faminâ, & suæ fugæ rationem reddere, & alia præstare, quæ post hunc casum præstitisset, si mors subsecuta non præcideret illi excusationis remedium. Nam hoc faminarum multiplex obsequium vsque ad eius vitæ terminum protractum est. *Octauò*, ponderandum est, tantam fuisse huius sancti Abbatis sanctitatem & merita apud D. Deum, vt oleo, quo eius corpus vngebatur vt liberaretur à paralyti, confestim omnes infirmi sanarentur qui eo vngebantur. *Quo euidenter aperteq; claresceret, sanitate gratiam pro testimonio puritatis, ac manifestatione meritorum eius, Spiritus S. virtuti ei præstari.* Si ergo vir tam sanctus, adeo grauius & rãdiu fuit à D. Deo punitus propter excessum in amore pudicitie & castitatis, quanto maiore pœna digni sunt defectus contrarij castitati, vt est, curiositas deliberata in aspiciendis mulierum formosis faciebus vel puerorum imberbium, lectio rerum obscenarum, aspectus de industria fixus in nudas faminarum imagines & his similia, etiamsi non attingant grauitatem peccati mortalis.

Lancij Opus. Tom. 2.

Octauum exemplum, idem Cassianus refert in eadem Coll. 7. c. 27. de Abbate Moyse, qui ob prolatum paulò durius sermonem vnum, in quadam disputatione, contra Abbatem Macarium, tam dirò confestim est traditus damoni, vt humanas egestiones ori suo ab eo suppletus ingereret.

Hic pòderandum est *Primò*, Abbatem Moysen fuisse virum sanctum, & authorem primæ & secundæ Collationis scriptæ à Cassiano qui eum vocat Coll. 7. c. 27. *Singularem & incomparabilem virum*, & vt ait Alardus Gazæus insignis Commentator Cassiani ad lib. 10. c. 25. Cassiani, fuit *sanctitate conspicuus, vt duo alij Moyses Adchoreta.*

Secundò, ponderandum est, hunc duriusculum sermonem non fuisse peccatum mortale sed veniale, vt bene dicunt Iulius Nigrònius tract. 20. parte 2. n. 46. Aluarez de Paz to. 2. l. 1. parte 1. c. 11. & Mastutius de cælesti conu. l. 5. c. 3. n. 7. & alij.

Tertio, ponderandum est, genus flagellationis Diuinæ, quo D. Deus hunc seruum suum correxerat duobus modis: *Primò*, tradendo eum damoni, quæ pœna est grauissima, tum quia pro peccatis valde enormibus mortalibus olim infligebatur cum excommunicatione, ab Apostolo Paulo 1. Cor. 5. 5. tum quia magna est hominis confusio, esse emergentem. Idè quidam Anachoreta sanctus & virtute celebris qui demones ex aliorum corporibus eiciebat à D. Deo impetrauerat ad confusionem sui, vt permittâ in se per quinque menses diabolo potestate similis illis fieret, quos ipse curauerat, ad evitandum superbiæ aut vanæ gloriæ periculum. *Secundò*, pœna à D. Deo immittâ fuit, vt humana excrementa ori suo ipsemet ingereret & ea voraret. Si ergo D. Deus tam leuem culpam viri sancti ferè ex primo motu (qui solet in disputationibus exurgere) commissam, adeo modis vehementem pudorem incipientibus puniuit, quantas merentur pœnas oris grauiora peccata deliberatè commissâ, detractiones, murmurationes, conuicia, etsi sint sola venialia?

CAPVT VNDECIMVM.

Grauisima purgatoria pœna, quibus Deus post mortem peccata venialia iustorum, in hac vita non plenè expiata, punit, indicant grauitatem peccatorum venialium, etiam quandoque valde leuium.

ETh graues fuerint pœnæ supra recensitæ, quibus castigauit D. Deus peccata venialia viuientium, multò tamen sunt grauiora in purgatorio, quas patiuntur multæ iustorum animæ, & diu, ob sola peccata venialia quandoque iudicio hominum leuissima, & quæ videbantur

bantur vix speciem peccati habuisse, in hac vita non plenè expiata. Siquidem vt ait S. Augustinus in Plal. 37. & S. Anselmus in 1. Cor. 3. & S. Iulianus Archiepiscop. Tolet. l. 2. Prognosticorum c. 19: *Gravior est ignis purgatorij, quàm quicquid homo potest pati in hac vita.* Quod etiam B. Iohanna de cruce c. 17. vix dicebat suis Moralibus Ordin. S. Fracisci post multas visiones & reuelationes habitas de acerbitate pœnarum purgatorij. Et S. Cæsarius ho. 8. ad pop. *Ille purgatorius ignis durior erit, quàm quod potest pœnarum in hoc seculo aut videri, aut cogitari, aut sentiri.* Et B. Beda in Plal. 37. *Purgatorij correctionem, ait, esse grauiorem, quàm quicquid vnquam passi sunt latrones, vel sancti Martyres, vel quicquid grauius homo possit excogitare.* Immo S. Thomas in 4. d. 21. q. 1. art. 1. q. 3. *Pœnam minimam purgatorij, docet, excedere maximam pœnam huius vita.* Et B. Maria Magdalena Pazzia 2. par. vit. c. 13. pag. 169. existens in raptu dixit. *Omnia tormenta que passi sunt sancti Martyres, fuisse tanquam amarus hortus, respectu eorum que insugantur in purgatorio.* Mirum ergo non est, quod ipse Christus Dominus S. Brigittæ l. 6. Reuel. c. 2. dixerit, de quodam ad purgatorium iuncto: *Sic in purgatorio amarum habebit anima eius supplicium, quod nullus mortalis est, qui possit illud cogitare.* Et subdit Christus Dominus: *Quid ergo patientur illi, qui omnem voluntatem suam in mundo habent, & nullis tribulationibus fatigantur?*

Consideremus nunc ea quæ à grauius Historicis scripta sunt de varijs Purgatorij pœnis, quibus affectæ sunt multæ animæ iustorum, ob peccata venialia quandoque valde leuia, pro quibus in hac vita non plenè satisfecerunt. Adferam exempla non seruato temporu quibus contigerunt ordine, sed prout inueni à multis annis notata in meis aduersarijs, seu collectaneis.

De Paschabo Diacono scribit S. Gregorius l. 4. dial. c. 40. viro miræ sanctitatis, cuius defuncti dalmaticam cum dæmoniacus tetigit, statim sanatus est, visum à Germano Episcopo Capuano purgatorij pœnis addictum eam solùm ob causam, quod in eâ contentione, quæ inardescente zelo fidelium, inter Symmachum atque Laurentium facta est, ad Pontificatus Ordinē Laurentium elegit, & omnium post vnanimitate superatus, in sua tamen sententiâ vsque ad diem sui exitus persistit, illum amando atque præferendo, quem Episcoporum iudicio, præesse sibi Ecclesia refutauit.

Hoc non ita mirum, quia duranti ad mortē in hoc iudicio pertinaciter. Magis mirū, quod S. Vdalricus Episcopus Augustanus diuinitus agnouit multo ante mortem, se hoc solo nomine ignem purgatorij transire debere, quod Adalberonem nepotem suum, sibi adhuc viuenti successorem in Episcopatu constituit, qui tamen ei non successit. Nam prius Vdalrico, est mortuus, & post hanc designationem S. Vdal-

ricus multa sacrificia D. Deo obtulit, multa opera bona fecit, procul dubio id sciens, conatus est se purgare ab hac pœnæ obligatione. Surtius tom. 4. p. 90. Stapl. in prompt. Moral. Dom. 2. post Epiph. Skarga lul. 7. tantum, quia optabat hac electione aliquem honorem sui Nepoti accedere. Pondera hoc & confer eum grauioribus nostris peccatis.

Gotschalculus auctor grauis (inquit Fr. Elias à S. Terefia in Legat. triumph. Eccl. ad milit. l. 1. cap. 27. n. 13.) narrat de Cellario quodam monasterij S. Rufi propè Valentiam, qui dum ob nimias occupationes rerum externarum pro gratiarum actione à prandio, loco Psalmi *Miserere mei Deus*: solitus esset recitare: *Laudate Dominum omnes gentes*: qui tamen aliàs erat deuotissimus, post mortem in officina sua cellaria terribilem persæpè excitauit tumultum, donec à viro Sancto interrogatus, cur sic tumultuaretur, & quid eum torqueret; respondit: quod tantis exerceretur supplicijs, vt ex ijs procul dubio ad desperationem adigeretur, si forent perpetua. Aiebat autem se hæc idè perpetui, quia loco *Miserere*, dixisset, *Laudate*. Vnde & rogauit, vt Fratres omnes pro se per annum, Psalmum *Miserere* prædictum quotidie recitarent. Quod vbi factum, post annum etiam purgatorio fuit exemptus.

Scribit Gherardus de Fracheto in Viuis FF. Prædicatorum probatis ab Humberto Magistro Generali dicit Ordinis in comitijs Parisijs celebratis anno 1266. (quod narrat filius Crombecius de studio perfectionis l. 1. c. 29.) Quendam Religiosum dicti Ordinis (cuius virtus & pietas in illo Ordine, vsque ad mortem probata erat) alteri socio, cum quo simul Religionē ingressus fuerat, post mortem apparuisse sub tristi specie; quærenti verò, quemadmodum se haberet. *Non optime*, ait, causamque scilicet patior, inquit, non aliam ob causam, quàm quod cum noui socii de more darentur Fratribus, accepti nouis, veteres occultabam, contra Regula statutum, puritatem, paupertatis Religiose, & simul dixit, eos etiamnum latere ad pedes lecticæ, rogare se, vt eos ad Superiorem deserat, ijs, reatum in Capitulo expositum absoluat, ac orationibus sacrificijs, expiatum faciat. Factum est vt petiit, latissimus deinde apparuit socio, magno splendore coruscans, & commendatū illi in Religione constantiā, cum tribus Religiosorum cohortibus calum perentibus, abscessit. Sanè socii illi non fuerunt ab illo maliciosè absconditi, nec enim eos ita in loco patenti & peruiso (scilicet ad pedes lecticæ) reliquisset: & tamen, essi probus fuit, ac virtute præditus Religiosus, ob hanc solam noxam in purgatorio detentus est, nec ab eo liberari potuit prius, quam & publica facti denūciatio coram toto monasterio, idque in capitulo, pœnarum loco, & absolutio Superioris & Missæ sacrificia ac preces præcessissent. Quid fieri debuisset, si bonus ille Religiosus

fus maioribus culpis contaminatus fuisset: quales sunt, perniciofa mendacia, detractiones, murmuraciones, iudicia temeraria, rerum spiritualium neglectus, & culpæ contra paupertatem grauiores.

Simile quiddam S. Antoninus in 4. p. tit. 14. c. 10. §. 5. refert. Religiosum quendam post mortem alteri amico apparuisse, illique crura igne concremata ostendisse, rationemque illius pœnæ reddidisse, quia veteres caligas sibi obseruauerat, & in communi custodia non reposuerat. Quod ne fiat, cauent bonæ Religionis. Et de Carthusianis scribit Nauarrus conf. 75. de Regularibus n. 47.

S. Catharina Senensis l. 1. cap. 7. vidit suam sororem in grauissimis purgatorij pœnis, quod ipsam iussisset se vestire aliquantum ornate & compositè, etsi id fecit S. Catharina inuita, & sine vllâ cogitatione vanitatis, aut desiderio vt reputaretur pulchra: & diutius pœnas illas sensisset, ni eam suis orationibus Catharina liberasset.

Scribit Casarius, & ex eo P. Martinus de Roa de purgatorio c. 4. Monialem Cisterciensem nomine Gertrudam post mortem, Chorum ingressam assedisse cuidam moniali amicæ magnæ lux: quæ cum esset turbata valde hoc specto & interrogasset quid vellet in hoc loco, respondit, *Eum sibi datum pro purgatorio in pœnam colloquiorum tecum hic habiturum, meminera ergo inuare me, vt sinem accipiant panem meum.* Duraui hæc visio monialis mortuæ per multos dies, donec oblati pro ea sacrificijs & precibus, apparere desit. Et in libro virorum illustrium Cisterciensium. Ordin. scribitur, Abbatem quendam à successore suo auditum gementem in quodam fonte, causam rogatum, dixisse, cruciari se eo in loco pœnis purgatorij, *quod eum successorem etsi dignum eo officio reliquisset, non tam habens respectum ad hoc, vt bene monasterio prouideret, quam vt illum, quippe suum Nepotem bene post mortem accommodaret, & commode.*

Scribit Lisyardus in vita S. Arnulphi Episcopi Sueslionen. cum Arnulphus in monasterio seruiret sancto cuidam Monacho voluntariè incluso, ab eoque rogatus, lactis vt modicum daret loco medicinæ, ille verò lac non habens, panem quem solebat ex officio pauperibus distribuere, vendidit, & lac emptum ægroto dedit. Ægrotus ille post mortem apparuit Arnulpho, & interroganti, quomodo valeret? Respondit, *Iam bene parum passus sum pro illo lacte in quo decepsi pauperes: sed nunc valde bene habeo, & disparuit.* Vide Surium 18. vel 15. Augusti.

Soror S. Damiani ob delectationem nimiam quam habuit in cantilenâ ex cubiculo in choris auditâ, 18. diebus punita est in purgatorio, vt cuidam Sancto revelauit ipsa. vt scribit Florent. Harthemius Carthuf. lib. 2. Instit. Christi. cap. 25.

Lancij Opusc. Tom. 2.

Vincent. Belluacen. in spec. histor. l. 26. cap. 5. refert Durannum ex Abbate Episcopum Tholosanum, virum ceteroquum piûm & diligentem, idcirco in purgatorijs pœnis aliquandiu detentum, quod sapius verba ritum mouentia in cautè vsurpasset, indeque tandem septem Fratrum Monachorum silentio ad septem dies continuato, fuisse ereptum.

Maritus S. Brigittæ pœnis purgatorij additus, quinque causas sui purgatorij attulit. *Viuens, inquit, quinque modis excessi, de quibus in extremis non satis penitui. Primum est, quod in illo puero deliro quem nouisti, excessi, nimis eneptus eius applaudendo & congaudendo, & in deliramentis eius delectando. Secundum est, quod non satisfeci viduæ de bonis ab ea emptis ante mortem, & hoc contigit propter negligentiam meam (assignat ea tamen iustos iudices vt soluerent debita eius, vt ibidem dixit infra) ideo, vt me verum dicere probes, cras veniet ad te, cui redde quod petiit, quia non petiit nisi petenda. Tertium est, quod promisi in leuitate mentis mee vni viro, assistere sibi in omnibus difficultatibus suis, ex qua promissione ille animosior factus, contra Regem & legem se erexit. Quartum est, in exilio cuiusdam nobilis nimis pertinax fui, & in exorabilis, & licet erat dignus iudicio, ego tamen nimis misericors fui in eum quam debebam. Ita in extra. Reuel. S. Brigittæ cap. 56. Pondera singula. Pro prima causa amplificanda à minori ad maius valet illud quod S. Augustinus ait l. 10. Confess. cap. 33. de cantu Palmorû loquens: *Cum mihi accidit vt me amplius cantus (ecclesiasticus) quam res qua canitur moueat, penatiter me peccare confiteor.**

P. Roa tract. hisp. de purgatorio c. 23. narrat Romanum Dominicanum, condiscipulû olim S. Thomæ Parisijs, post mortem apparuisse Neapoli S. Thomæ se 15. diebus pœnas purgatorij sustinuisse, ob testamentum sibi ab Episcopo Parisiensi commendatum, non cum tantâ diligentia, cum quantâ poterat executioni mandatum, etsi verè erat mandatum executioni.

Idem ibidem scribit Franciscanum in insulis Canarijs, in Conuentu Conceptionis Beatissimæ Virginis mortuum, Ioannem de Via, virtute eximia præditum, apparuisse Nouitio deuoto valde Ascensio, aliquot diebus post mortem, magno splendore circumdatum, & rogatum quid vellet; dixisse se esse è prædestinatis vnum, sed ad gloriam non admitti, eò quòd dum viuere, quoddam Officium Defunctorum negligenter recitasset, ideo petere, vt pro eo à Fratribus diceretur. Dictum est iussu Guardiani. Deinde apparuit vestitus nouis splendoribus, comitantibus S. Francisco & S. Bernardino, & gratias egit pro illa diligentia Nouitio.

Et l. 5. insinuat. diuinæ pietatis ca. 12. scribitur visam à S. Gertrude quendam animam die sequenti post obitum vel exitum suum: mirabiliter perornatam, vt decebat, quia per omnem vitam

vitam suam innocentissimam simplicitatis fuerat, & ad hoc etiam valde deuota, & in rigore Ordinis studiosa, illa tamen macula adhuc in ea purganda intelligebatur, quod scilicet in infirmitate habuit aliqua quibus non indiguit, in quibus delectabatur, videlicet, xenia & consolationes amicorum: sed orante S. Gertrude liberata fuit ab hoc impedimento.

Quando B. Veronica Virgini Augustiniana l. 3. vit. c. 10. apud Bollandi. fuerunt ab Angelo monstrata tormenta in purgatorio, praesertim quae patiebantur Personae Religiosae vtriusque sexus, ob leuem etiam inobedientiam in Superioribus, ac segnitiem in exequendis Diuinis, & ob inane murmur, quarundam Sanctimonialium in suum Confessorem, postquam ab illa visione ad corporea officia rediit & sensus, vehementis tristitia, timidi doloris, ingentisque horroris signa dedit, manuum percussioibus, motu capitis, voceque sebilis, & dixit: *Heu, heu, quas hodie penas, quaeue tormentorum genera vidi ab istis dem torioribus qui sunt in inferno inflata, eodemque igne inferni.* Haec cum diceret, inter verba solodilatatur Veronica, febris vehemens illam arripuit, signaque toto corpore virgineo, igne veluti micantia, magnitudinisque instar palmae manus apparuerunt. Ita sunt magna & inex cogitabilia tormentorum genera in purgatoris ignibus.

S. Francisca Romana l. 5. vitae cap. 15. vidit Sacerdotem quendam Romae honestae aliam vitam acerbe torqueri igne purgatorij, quia erat gulosus, & delectabatur in comedendo & bibendo, volendo exquisita fercula & condimenta.

Mortua Columba Moniali Carmelitana calcata Florentiae, vidit animam eius B. Magdalena de Pazzis extra purgatorium & extra caelum ac infernum, per quinque horas visione Deraentem, eod quod cum dono praesentiae Dei esset praedita, ob proprium amorem interdum eam ommitteret, ob molestiam quam volens percipiebat, dum aliquam videret sui causa vel occasione afflictam. Vtriusque fuit Confessarius P. Virgilius Ceparius tunc Rector Florentinus a quo id audiui anno 1626. 28. Ian. contigit hoc eius tempore dum esset Rector Florentinus. Eadem B. Maria Magdalena de Pazzis (vt scripsit Vincentius Puccinus in eius vita cap. 64. pag. 161. Romae impressa, approbata a Nicolao Rodolpho Magistro Sacri Palatii, & dedicata meo tempore Urbano VIII. ab eius nepribus monialibus Carmelitanis, vt opinor, adhuc Romae in nouo monasterio viuentibus.) Vidit quendam Monialem Carmelitana per sexdecim dies fuisse in purgatorio, antequam iret ad caelum, idque propter tres causas. *Primo, Quia diebus festis, vii erat ingeniosa, manibus laborabat (non feruilia opera, sed curiosa, vt ego interpretor) sine necessitate. Secundo, Quia vt mater antiqua, ob respectus humanos omiserat monere Superiorem &*

Confessarium, id quod ei D. Deus inspirabat pro bono statu Monasterij. Tertio, Quia nimium amabat suos parentes. Tres quoque eius virtutes ei reuelatae fuerunt, ob quas fuerunt abbreviatae poenae illae. Prima, Sollicita cura quam semper habuit conseruandi puritatem & simplicitatem suae Religionis. Secunda, ob magnam charitatem, quam omnibus monialibus exhibebat. Tertia, Quia semper omnia in bonam partem trahere, & bene interpretabatur. Eadem vidit aliam Monialem in purgatorio pallio igneo vndiq, circum, & quotidie per horam in templo adorantem SS. Sacramentum, eod quod saepe omisset Communionem ex negligentia.

Scribit Dermicius Thadaei in Niteia Franciscanae Religionis anno 1219. pag. 3. fin.

Minoritam ex condito apparuisse Dominico ignem expiatorium circum gestantem, & dubitante eo, manum mensae lignae castrae ad mouisse eamque, satis alte combussisse. Causa autem huius expiationis fuit, quia in commissa dispensatione negligens, ex aequo non ita distribuebat, quin plus minusve nunc huic, nunc illi non tam de industria quam negligentia apponeret, eamque incuriam poenitentia non delectet.

Scribit Caesarius lib. 12. c. 57. audiuisse se sepius ex ore Einolphi viri religiosi Ordinis Templariorum, se post mortem a diabolo accusatum coram D. Deo, eo quod fratri germano in pueritia, obolum furaretur, nec ob id egisset poenitentiam, quam ob rem D. Dei iussu in puteum igneum animam eius fuisse proiectam, in quo tantam poenam pertulit, vt postea verbis exprimere nequirit, post horam vero ab Angelo a quo missa fuerat extractam esse, & corpori tandem restitutam. Quo facto Ordinem Templariorum, intra se tum amore gloriae tum timore poenae.

Refert Philippus de Berlaymont ex paradiso puerorum & speculo exempli. dist. 9. §. 101. puerum nouem annorum ob non solutos nouem hallenses quos mutuo acceperat a familia, in purgatorij maximis poenis fuisse, de quarum acerbitate interrogatus a matre cui apparuerat, respondit: *Si omnes carbones quos carbonarij in vniuerso mundo a tempore natiuitatis vsque hodie arserunt, in vno cumulo arderent, & tu dilecta mater mea in medio cumulo stares & arderes, non tantas poenas sustineres, sicut iam in purgatorio sustino. &c. Sed soluto debito, caelum petiit, matre apparuit gratia agens.*

S. Gregorius Turonensis l. de gloria Confessor. cap. 5. scribit S. Martinum Episcopum Turonensem apud Arthouam Aruernensem vicum, visitato sepulchro Vitalinae Religiosae ad eam conuersum dixisse: *Dic sanctissima Virgo, si iam Domini praesentiam meruisti? Quae ait: Restitit mihi vna causa, quae facili in seculo videbatur. Sexta enim feria qua Redemptorem mundi passum nouimus, aquis ablui caput. Recedens autem B. Confessor a cumulo Virgine*

Virginis ait suis: *Va nobis qui in hoc mundo versamur, si hac virgo Christi sacrata hinc offendiculum meruit quod sexta feria abluat caput, quid nos faciemus quos quotidie fallax seculum peccare persuadet.* Deinde cum abcessisset à sepulchro, & non multò post ad illud rediisset, *Accedens ad tumulum Virginis ait: Gaude nunc Vitalina soror beatissima, post triduum enim Maieslatis Dominica presentaberis, & discessis ab eo loco. Post hec multis per visum Virgo ostensa est, & beneficia petita prebuit, & diem obitus sui in quo commemoratio eius celebraretur edixit: quod non aliter sentiendum est, nisi quia B. Anicisti obitum, Dominica Maieslatis presentiam meruisset, vt hac deinceps ageret. Hæc S. Gregorius.*

Vincencius Iustinianus Anist. in vitæ B. Ludonici Bertrandi cap. 5. narrat, *Beato Bertrando post mortem apparuisse Fratrem Clementem Bener, & dixisse, se in purgatorio detineri ob aliquos suos defectus, etsi valde paruos, & speciatim ob gestatum breui tempore intussum ex lino, non ex lana, contra Ordinis Constitutiones (quæ tamen ad nullum peccatum Dominicanos obligant) & orasse, id vt indicaret Priori, & in Fratrum orationibus eum commendaret. Fecit id, & post preces suas pro anima illius, sexto vel octavo dempsse die, quædam persona simplex B. Bertrando in confessione aperuit, se illà nocte vidisse terram aperiri, & inde prodire animam Fr. Clementis instar stelle, & calum per aërem petere.*

Idem cap. 5. narrat per octo annos visum esse sæpè à B. Bertrando patrem suum in grauissimis purgatorij pœnis, cuius rei causam rogatus dixit: *sibi videri idèd tam diu eum ibi detentum, quia fuit seruus cuiusdam magni Domini in Hispania.*

P. Iacobo Rem Ingolstadtij quidam è nostris apparuit fordidâ formâ, & dixit, se esse in purgatorio, causam rogatus, quia inquit sæpè sine facultate disciplinas feci Ann. Coll. Ingolstadt. ann. 1618. Ob disciplinas neglectas Hugo Victorinus in purgatorio pœnas luit: *Quia inquit, dum viuere accipere renuisti disciplinam (scilicet secretò, vel in Capitulo cum alijs, pro quotidianis excessibus) vix vltus demonum in inferno remansit qui non tibi iustum validum dederit ad purgatorium transferrunt.* Ita scribit Thomas Cantipratanus lib. 2. Apum c. 16. §. 5. de viro adèd celebri doctrinâ & pietate.

In Reuelat. S. Brigittæ l. 6. cap. 10. à Beatissima Virgine, sanctæ huic reuelatum fuit Principem quendam purgatorij pœnis fuisse addictum inter alias causas, quia tripliciter in gula peccauit. *Primò, lautè & vltra mensuram comedendo & bibendo. Secundò propter superbiam & ostentationem plura secula preparando. Tertio, nimis diu in mensa sedendo, & opus Dei prætermittendo.* Et l. 4. Reuel. c. 27. quidam S. Eremita fuit in purgatorio desiderij, vbi nulla pœna est nisi solum desiderium perueniendi ad Deum, quia non habuit in morte perfectum desiderium perueniendi ad presentiam Dei & eius visionem, tamen antequam corpus eius sepultum fuit, introductus

est in gloriam. Et l. 4. cap. 144. quidam Papa inter tres causas fuit ad purgatorium missus. *Primò quod fecit quandam inobedientiam contra Deum & conscientiam suam de quo contritionem habuit & remorsum conscientia sua. Secundò, quod dispensabat in aliquibus cum quibusdam propter carnalem amorem sequendo voluntatem suam. Tertio, quod dissimulabat aliqua ne offenderet quos diligebat, quæ corrigere potuisset.*

Cum P. Ioannes Ricus Rector Collegij Maioricensis concionatus esset Maioricæ linguâ castellanâ, quæ tunc ibi erat peregrina, etsi ab aliquibus intelligeretur, non tamen à vulgo, & benè prædicasset: dixit Alphonso (tunc eius socio) Rodriguez Dominus, eam solam ob causam Patrem illum luiturum pœnas purgatorij, vt scriptum legi in vita Alphonso M. 50. lib. 3. cap. 2. & P. Ricus esset vir sanctus. Quem post mortem vidit in cælo Alphonso ex capite & facie varios radios splendoris emittentem in signum sanctitatis. Nunquam postea in concionibus suis Maioricæ dum esset Pater ille linguâ castellanâ vsus est, postquam hoc auditum ab Alphonso, sed lingua qua Maioricenses omnes intelligebant, illius Prouinciæ propria.

S. Odo Cluniacensis Abbas vitam scribens S. Geraldii Comitis l. 1. vitæ cap. 10. narrat eum cæcitate percussum ad tempus, quia puellam oculo lasciuore intuitus erat. Accedit quoque simile quid Gebhardo Monacho, qui cum manus adèd morbo impeditas haberet, vt eas ad os adiuuere non posset, à Wilhelmo Abbate viro sancto per miraculum perfanatus est. Post sanitatem receptam, fratris vxorem ad dextræ osculum gratulandam admisit. Illic morbus idem recurrit in pœnam. Agnouit VVilhelmus lapsus, & iterum Gebhardi manum restituit sanitati, hæc præfatus: *Hæc est pœna reuerentis tue, frater, qui manum Deo consecratam, ipsiusq; miseratione sanaram, gloriâ tactus inani famina præbuisi osculandam.*

Ex chronico Hirsaugensi & Ioanne Tritemio (vt refertur ab Antonio Daurotio in floribus exemplorum) Matthæus Raderus ex Patrico Græcorum nōdum edito exscripsit, quod summatim refero. Monachus Edessenus magnam vim auri reperit in via, quam frater pariter Anachoreta neglectam saltu præterierat. Accepit atque impendit in ædificationem monasterij, nosocomij, valetudinarij, atque in pauperes, ne obolo quidem sibi retento. Visus est sibi per hæc prudentior fratre, qui autem reliquit in via, existimans illum simpliciorum. Angelus post hæc occurrit illi; exprobrat arrogantiam, quæ se fratri prætulerat: denuntiat fore, vt nunquam fratrem videat: iubet in columnam ascendere, ibique stare ac pugnare cum elementis ac demonibus, donec luerit culpam. Perstitit ibi patienter annis vndequinquaginta. Diurna & acerba pœna, pro culpa

cogitationis, quam cū noxa composita, Theologi perleuem esse definiunt. Manu sua ipse Christus traditur aliquando proprias pœnas à suis electis & dilectis exegisse in hunc finem.

Legimus in vita B. Elzearij comitis, eum Romæ agrotasse, victo Imperatore à Rege Neapolitano, sub quo pœnè coactus, quia dominus eius, militauerat. Dolere cepit, se illi bello interfuisse; atque in ea cogitatione defixus, audiuit auribus corporis Christum sibi dicentem: Scias Elzeari, in hoc bello, cui armatus affuisti, expositum te fuisse periculo amittendi gratiam meam: sed quia eius te pœnitet, volo te flagellare. Tum ille inclinauit se, cœpitque dicere Psalmum 50. Ad singulos autem versus Christi cum ter, vt ipse solitus erat, in dorso fortiter cecidit. Deinde somno correptus febris recedente, perfecte curatus est, & ineffabili animi consolatione perfusus. Ob eandem causam B. Aloysius Bertrandus Ordinis Prædicatorum, cum esset nouitiorum instructor, charitatis plenus, leuibus eorum erratis, non leues disciplinas imponebat, ne pro illis in Purgatorio pœnas acerbiores soluere cogerentur.

Addam alia non minis certa ex Zacharia Bouerio accurato scriptore Historiæ PP. Capucinatorum. Is tomo 2. pag. 204. n. 60. scribit Anno D. 1586. Fratrem Constantinum à Salvatore, virum alioqui valde sanctum, & gratis gratis datis in vita & post mortem ornatum, nonnullis post obitum diebus apparuisse Patri cuidam, à quo cum de suo in altera vita statu interrogatus fuisset. Respondit. Heu heu Frater, quàm disticta Domini iudicia sunt, atque ab hominum sensu ac sententiâ longè remota: quæ enim viuentibus virtutes videntur, à Deo plerumq; qui rectè omnia metiri nouit, vitia iudicantur. Ego quidem ex Dei miseratione salutem consecutus cœlesti gloria fruor, verumtamen in purgatorio igne triduo pœnas exolui, quæ trium uultuum annorum (haud mentior) mihi diuturna supplicia visa sunt. Quod si horum causam quæras, ea gemina fuit. Prima: Quod ex diuturnâ meâ inter Fratres Prædicatione, plerumq; maculas, quas nec maculas, existimabam, imprudenter contraxerim, ac plurima prætermiserim, quæ & Superioris munus, & commissi mei gregis officium postulabant, quæ summo rigore in Dei iudicio examinata fuerunt. Altera: Quod in animi remissionibus, quas intra solius virtutis terminos contrahere debueram, erga subditos indulgentior erumperent. His ad posterorum quoque disciplinam distictis, protinus ad cœlestia remeauit.

Aliud exemplum habet tomo 1. Annal. pag. 661. nu. 27. anno Christi 1567. de quodam Fratre in Prouincia Romana agrotante, Qui ad vitæ exitum properabat, & ab alto suppliciter petijt, vt circa horam nonam quo tempore sibi ex hac luce emigrandum esse, Diuina reuelatione acceperat, Deo Sacrum Missæ sacrificium pro eo offerret: id enim sibi à

Deo reuelatum esse significauerat, se purgatorij pœnis tam diu detinendum esse, quoad vnicui Missæ sacrificium absolueretur. Cui cum Franciscus promptè annuisset, ipsa nonâ horâ quæ agrotus ex hac vita decedit, Missæ sacrificium inchoat & ad finem vsque perducit. Vix in Sacerdotales vestes exuerat, & de more Deo gratias agens pro defuncti anima preces & lacrymas offerebat cum defuncti vocem se vocantem audit: Franciscus, Franciscus. Cui Franciscus: Quis es tu, quem me vocantem audio? sum (inquit ille) defuncti fratris anima, pro qua sacrum Missæ sacrificium obtulisti. Heu, heu Pater mi, quàm longè hanc Missam produxisti. Cui Franciscus: Quid ais, inquit: Vix media post obitum tuum hora elapsa fuit. At ille, tam longa hæc mora mihi visa fuit, vt annum mihi in pœnis præteruisse viderer, iamq; inde nisi post diuturnum tempus emergere planè desperaueram. Ita Deo & tibi gratias ago, nunc enim à pœnis solutus, in cœlum conscendo. Pax tibi. Hæc dictis euauit.

Antiquius exemplum refert Thomas Cantipratanus l. 2. Apum. c. 54. S. Thomæ Aquinatis condiscipulus, & discipulus B. Alberti magni: Quanta, inquit, est prudentia in hac vitâ pœnitentiam agere, exemplum subsequens demonstrabit. Erat vir fidelis & bonus, sicut prædictus Magister Albertus Frater Ordinis Prædicatorum, & postea Ratisbonensis Episcopus sibi ab his qui rem familiariter nouerant, traditum referebat: qui post diuturnam pœnitentiam quam sanus fecerat, in languorem grauissimum incidit: quo per annum non modicè tribulatus, cum lacrymis rogauit Dominum, vt toti languori concessâ morte, finem imponeret. Nec mora, missus ad eum Angelus Domini dixit ei: Exaudiuit Dominus precem tuam, sed eligas quod vis, aut tribus diebus pœnâ purgatorij torqueberis, si nunc decedas, aut si adhuc per annum in languore manere volueris, sine vilo purgatorio ad superos euolabis. Tunc ille præsentem pœnam recales, nec futuram aduertens, respondit: Morti potius eligo. & non tantum tribus diebus, sed quantum Domino placuerit in purgatorio tribulari. Fiat, inquit Angelus, secundum verbum tuum. Nec mora, languens morte solutus est, & eius anima in purgatorium deportata. Vno ergo die exacto, venit Angelus ad locum purgatorij vbi anima torquebatur, & dixit ei: Quia nunc agis à anima, quæ pro languore vnus anni, tribus diebus elegisti in purgatorio detineri: Cui anima: O seductor inquit non Angele, qui me in pœnis multis annorum curriculum, pro trium dierum spatio fessillisti. Et Angelus: Non morâ, inquit, sed inestimabili torturâ decepta es, quia non nisi vnum diem de tribus in purgatorio peregisti. Tui tamen adhuc si retractare volueris quod elegisti, Dominus miseretur, vt ad corpus tuum quod nondum sepultum est, reporteris, & per vnum annum, languorem quem expertus es, patiaris. Cui anima: Anno inquit, vt non per vnum annum tantum, sed vsq; in finem mundi languore etiam detinear acriore. Hoc dicto, anima reportatur ad corpus, & per annum in languore detenta. Multos quibus hoc retulit, ad pœnitentiam animauit, & post annum vnum, iteratio defunctæ, transit ad superna.

Quis

Quis ergo erit tam inconsideratus, qui id credens, non curet detrudi ad pœnas illas post mortem, si eas hic viuens possit euadere: Quis audebit deliberatè peccare, & se pœnis illis sic peccando reddere obnoxium: Si quidem nullus auderet deliberatè peccare, si certò sciret, se post centum talia peccata, vimum post vnum solum, combustum iri in foro viuum, vel in rotam vitium actum iri? Pondera hoc, & consule rebus tuis, & tanquam à facie colubri deinceps fuge quoduis peccatum veniale deliberatum, & pœnas peccatis indeliberatis aliisque debitas, hic dum vivis, quam primùm abolere stude. Nam si Christina virgo, teste Thoma Cantipratano & Iacobo de Vitriaco Cardinale, in vita B. Mariæ Ogniacensis eius coeui, eique noto, & teste Dionysio Carthusiano libr. de 4. Nouissimis art. 50. (quæ Bellarminus l. de script. Eccl. appellat: *Virum sanctissimum & doctissimum*: Molanus verò, in Natal. 55. Belgij eruditione, sanctitate & reuelationibus clarum: Sixtus Senensis: *Virum eruditionis & sanctitatis summa*: Sertarius, in c. 8. Tob. qu. 10. *Virum doctrina & sanctitate præstantem*) Christina inquam, per quadraginta duos annos, incredibilibus modis se exercuciauit (postquam pœnas purgatorij diuinitas sibi ostensas post mortem vidit, & diuinitus resuscitata ad corpus suum rediit) vt aliorum animas ab iis liberaret, quantò magis se tam diuis (vt paulò post patebit) pœnarum generibus confectisset, si pœnas illas experta fuisset, aut pro se præparatas agnouisset, vt tū potes agnoscere tibi præparatas, ni te hic purgaueris.

Ingredebatur Christina in ardentis cilibanos coquendū pambus præparatos, & illis incendiis haud sensit atque aliquis è nobis cruciatur. ita, vt præ angustia & dolore horrendos ederet clamores. Quando ad manum non erant eiusmodi furni, in hominum aedibus iactabat se in copiosos ignes, vel pedes tantùm aut manus immittebat, tamdiu illic tenens, vt nisi Diuino seruata esset miraculo, non potuerit non in cineres redigi. Interdum deponebat se in cacabos plenos bullentis aque vsque ad mamillas, vel si non essent profundi satis cacabi, vsque ad renes, membra illa, quæ in aquam eiusmodi mergere non poterat, aqua feruenti persundens: sub aquis Mosæ fluminis hyberno tempore cum rigerent omnia gelu, crebrè & diu morabatur. Ite & eo amplius diebus in eis perdurans. Solebat etiam hyeme sub molendini rotâ, erecta stare, ita vt aqua, vertente se rotâ, in medium verticem & totum corpus eius delaberetur. Interdum in aquis natans simul cum illis ferebatur in rotam, atque ita horrendum in modum circumagebatur cum ipsa rotâ. In rotis etiam quibus pirata plerumque puniri solebant, instar eorum, qui illis excarnificantur, contorquebat brachia & crura sua, nonnunquam in patibulo inter fures ab illo pendentes se suspendebat, ad vnum & alterum diem. Sæpè in monumenta mortuorum ingredebatur, lugens illic hominum peccata. Surgebat quandoque mediis noctibus, & totius oppidi Trudonensis (in Halbania)

canes in se concitans, ante illos ipsam insectantes instar fera cuiusdam cursitabat, sicque per deuia & per densos vepres & spineta agitata, aded ab illis compungebatur & lacerabatur, vt nulla corporis eius pars vulneris esset experta. Alias ipsa se suâ sponte spinis & sentibus compungebat, vt toto corpore sanguine persusa videretur. Præter has sanguinis profusiones, sæpissime permultum sibi sanguinis vena sectione detrahebat. Et multis aliis modis, lacrymis perpetuò mærens, ieiuniisque se conficiebat. Mortua anno 1224. quod die, incertum. Sed vt rem hanc magis apprehendamus, præstat intelligere, quid dixerit prima vice resuscitata.

Statim, inquit, vt è corpore excessi, animam meam exceperunt lucis Ministri Angeli Dei, deduxeruntq; illam in locum quendam obscurum & horridum animabus hominum refertum. Quæ vero tormenta eo in loco conspexi, ea tam immania & acerba fuere, vt nullus posset sermone id explicare. Vidi illic non paucos vita sanctos, mihi cum viuerent non ignotos. Valde autem miserata ego animas illas miserabiles, quarebam, quis esset iste locus. Suspiciabar enim Tartarum esse. Responderunt mihi Duces mei: locum esse purgatorij, vbi peccatores quos in vita quidem peccasse pœnituisset, sed non satis scelerum suorum meritis pœnas darent. Inde perdaxerunt me ad inferorū supplicia, in quibus itidem agnoui quosdam mihi olim in vita notos. Postea vero translata sum in paradysum, vsque ad Thronum Diuinae Maiestatis: (non re ipsa, vt opinor, sed in visione, quomodo etiam multi viri sancti Dei, vident Thronum cælestem, & choros Beatorum animâ existente in corpore viuo) vbi cum viderem gratulantem mihi Dominum, vltra omnem modum lacrabar, quod arbitrarer illic me deinceps cum Domino in omnem eternitatem permansuram. At ille mox respondens desiderio meo: Reuera, inquit, dulcissima filia hic mecum eris: sed nunc vnum è duobus malis, optionem tibi facio, vel æternum hic nunc apud me permanere, vel redire in terras, ibique in mortali corpore absque illius detrimento pœnas perferre, si que omnes illas animas quas in locis purgatorij miserabaris, liberare & eripere, effuereq; vt homines adhuc in corpore manentes, tuæ pœnitentiæ & vitæ exemplo ad me conuersi, à suis factioribus abstineant & respiciant, peractisq; omnibus ad me tandem multis aucta meritum cumulū reuertant. Ego vero absque vllâ cunctatione, sub conditione mihi propositâ, dixi, me velle ad corpus redire. Et pius Dominus gratulans quod me promptam obtulisset, iubet animam suo corpori restitui. Et ea hora que in Missæ sacrificio, quod pro me fiebat, dicebatur primo Agnus Dei qui tollis peccata mundi &c. Anima mea suscebatur coram solio Diuinae Maiestatis, cumq; tertid id repeteretur, Beati Spiritus me corpori reddidere &c. propter hominum emendationem & correctionem ad corpus reuocata sum: Itaque deinceps oro, ne vos perturbent ea que visuri estis in me. Excedent enim mentis humana captum, quæ Dominus volente fiunt in me.

Non est mirum tam valde Christinam, se pro animabus enecasse, purgatorij, & Veronicam

cam supra commemoratam, illud expauisse quia facile homo contrahit debitum illas subeundi pœnas, & difficile ab his liberatur, & grauissimè in his torquetur. Quando B. Veronicæ virgini Augustinianæ fuerunt ab Angelo monstrata tormenta in purgatorio (vt scribitur in eius vita l. 3. c. 10.) præsertim quæ patiebantur Personæ Religiosæ vtriusque sexus, ob leuem etiam inobedientiam in Superiores, ac segnitiam in exequendis Diuinis, & ob inane murmur quarundam sanctimonialium in suum confessorem, postquam ab illa visione ad corporea officia rediit & sensus, vehementer tristitia, timidi doloris, ingentisq; horrois signa dedit. manuum percussioibus, motu capitis, voceque flebilis, & dixit: Heu! heu! quas hodie pœnas, quæque tormentorum genera vidi ab iisdem tortoribus qui sunt in inferno instituta, eodemque igne inferni. Hac cum diceret, inter verba solo dilabatur Veronica, febris vehemens Virginem arripuit, signaque toto corpore virgineo, igne veluti micantia, magnitudinisque instar palme manus apparuerunt. Ita sunt magna & inexcogitabilia tormentorum genera in purgatorii ignibus.

Scribit P. Iulius Mancinellus in suorum luminum libello primo, apparuisse sibi sacrificanti, quendam Patrem nostrum importunantem illum, vt pro se oraret. Obierat autem Pater ille ante quinque vel sex annos. Ex quo intellexit, non ita facile animas nostras transferri in caelum, sed exactâ purgatione indigere, præsertim cum serè certò crederet, Patrem illum nunquam incidisse in peccatum mortale post ingressum in Religionem, & antea rarissimè & casualiter, quoniam sibi fere semper erat confessus: sed in Religione habuit aliquos defectus, puto turbationis, seueritatis, & tenacitatis proprii iudicii, & inanis glorie, in hoc, vt hoc haberetur operarius alicuius existimationis & precij, cum tristitiâ & pusillanimitate sustinens huius rei contrariam opinionem.

Scribit Vincentius Belluacensis lib. 7. hist. c. 109. Monachum quendam in extremis agentem, anrequam decederet, raptum in Spiritu ductumque ad loca pœnarum infernalium, vidisse animas multas veribus & contis acuminatis infixas, ad rogam maximum, in modum anserum torrerî & affari, ipsosque crudelissimos tortores, suffratoris alisque igneis instrumentis, miserorum tormenta totis visibus aggregantes. Alij vero patellas & sartagine ignitas de subter iacentes ponebant, adipemque qui de ardentibus iacentium membris stuebat, diligentissimè colligentes. eundem rursus bullientem & feruentem, super eos, à quibus stuebat, refundebant, quam pœnam, ceteris cruciatibus intolerabiliorem eum esse, considerabat. Post hæc ductus est ad quendam refrigerij locum, vbi multitudinem animarum quasi post grauem aliquem laborem quiescentium inuenit. Interrogatusque ab Angelo ductore suo si sciret quæ hæc essent, se nescire respondit: Sanctus vero Angelus dixit ei: Hi quos vidisti ad ignem illum per maximum affari, homines sunt Ordinis tui, qui licet criminalibus pœnatis se nequaquam sedauerunt, non tamen, sicut monet Scriptura, seruire Domino in timore & tremore curauerunt, non disciplina cenfuram tener,

non quietis & silentij patientes esse, non denique vigiliarum & Oratorum solennem deuotionem, neque laboris sanctæ Psalmorum executionem strenue sicut oportet amulari studuerunt, sed magis curiosi, faceti, (notet lector, quomodo hi defectus multis communes, à multis pro leuissimis habitis, puniantur in purgatorio) vagi, superflui, desidiosi, pigri, somnolenti signis, iocis, & leuitatibus indulgentes, Monastica Professionis puritatem violare non timuerunt, qui postquam secundum acquisitam Dei sententiam in suprauisis pœnis, aliis breuitus aliis prolixius, pro quantitate & qualitate excessuum suorum purgati fuerint, mediante gratia Dei, in hunc refrigerij locum introducuntur, atque hic post horrende illa supplicia pausantes, perfectionem beatitudinis suæ, cum patientia præstatur. Sic Vincentius. Quocirca ob res etiam iudicio imperfectorum leuissimas multi detruduntur ad purgatorium, etiam bene sed non perfectè viuentes.

Anno 1597. mortui sunt me præsentem in Collegio Romano duo Fratres Scholastici mei cõdiscipuli, M. Antonius Ridolphinus, & Celsus Finettus Senensis, ambo valdè ex emplares, modesti, deuoti, obediens, vno verbo, nullum vquam in vilo eorum peccatum, nullam imperfectionem notari, viuendo cum illis aliquot annis, tamen vt scriptum est in Annis literis Societatis illius anni, in pressis, pag. 582. (quæ res ante mortem eorum erat inter nos vulgata) Beatissima V. Maria apparet Celfo Finetto dixit, eum saluum fore, sed quatuor annis in purgatorio futurum, Ridolphinum vero tantum duobus, & post mortem eius, hunc quoque (vti contigit post quindecim circiter dies) moriturum.

Sed præstat hanc historiam referre ipsi verbis, quibus ea descripta est à Sebastiano Becario. Anno Domini XI. Calendas Octobres, Celsus Finettus magna pietatis, purique candoris & egregie expectationis adolescens, eursum & ipse suum consumauit. Sex hic fuit annos in Societate, cum vicesimum tertium ætatis ageret. Patria fuit Senensis, cultus Matris Virginis præcipuè addictus, quam etiam in morti visam, mortem sibi & salutem certò prædixisse narrauit. Diem quoque purgatoriarum pœnarum in quadriennium finiendam nunciasse, adiecisse insuper B. Matrem, M. Antonium Ridolphinum adolescentem 22. annorum (quatuor tantum in Societate quem ipse in Loggia studiis habuisset condiscipulum, & fortè per id tempus agrotabat) non longo interuallo sequiturum: non tamen illi vltra biennium purgatorij carceris finitiam diem. Quod cuiusmodi accipiendum sit, ad excutiendam tamen è nostro pectore socordiam, scribendum visum est, ne quis inani fiducia expeditum sibi fore transitum ex huius arumnis blandiatur: cum duas tanto candore animas, quæ tam à sinceritate sua primitias etiam Deo dedicassent, iter ad caeleste gaudium tanto pœnarum vallo obseptum habuisse audiamus. Non mans aulem aut vmbatile fuisse visum, multi indicant: cum in solita ex eo tempore latitiâ ipsius animus per-

frueretur: nec nisi de futura vita libenter iucundèque sermones vel haberet vel admitteret. Sed multò magis eius rei fidem confirmavit, alterius pari probitate pietatèque Condiscipulis. quarto Idus Octobris, consequuta mors. Hucusque annuæ litera.

Si ergo isti duo, quos vidi religiosissimè viuentes, & planè irreprehensibiles, tamdiu in purgatorio fuerunt, quid timendum est viuentibus irreligiòsè, dissolutis, detraكتورibus, irrisoribus honorum? *Va etiam laudabili vita hominum*, inquit S. Augustinus l. 9. Confess. c. 13. si remotà misericordià discutiatur eam. Quocirca, cum præter cætera à Deo collata munera, hoc etiam bonum naturaliter sit insitum homini, vt ait B. Laurentius Iustinianus, l. de obedient. c. 25. vniuersa videlicet abhorreere penalia, vtilia vero semper desiderare & læta, potissimum si qualitatem eorum gustu didicerit. Sunt tamen innumeri qui naturalis rationis parui pendentes donum, ac pecudum more degentes, sectantur noxia, & à lege Dei prohibita, proficua verò & sancta despicunt, qua pacem præstant & vitam &c. Ignorant profus qui tales sunt, quanti sit ponderis peccare in Deum, ipsiisque præcepta negligere, nec non quantà (exigente iustitià) ex suo reatu delinquens plectendus sit penà: vitiàm (inquit S. Propheta de talibus) sapienter & intelligenter ac nouissima prouiderent. Proinde magna est adhibenda cura, ne deliberatè peccemus, ne ob peccata commissa, & hic plenè non expiata, pœnas luamus in purgatorio tam graues.

Recensui hæc exempla etiam in Opusculo meo sexto de octiduana Recollectione cap. 10. posito in prima parte meorum Opusc. à pagina 417. Sed vt lector qui non habet primam meorum Opusculorum partem, his adiuuetur exemplis, hic ea iterare volui.

CAPVT DVODECIMVM.

De fugiendis peccatis omnibus in cultu Dei.

200. PRæter alias causas communes aliis peccatis, ob quas peccata in operibus ad diuinum cultum à Deo, ab Ecclesia destinatio, vitanda sunt omninò, ita, vt nunquam vllò peccato contaminentur, vna est, mira Dei seueritas quâ puniuit, in hac & in altera vita, peccata venialia, iudicio communi vulgi habita pro leuibus, circa res, & in vsu rerum diuinarum commissa. Exempla certa proferam.

Primum exemplum est, posatum 1. Reg. 6. 19. Percussit autem (Deus) de viris Bethsamitaribus, eò quod vidissent arcam Domini: & percussit de populo septuaginta viros, & quinque millia plebis.

Vt autem penetremus vim huius exempli, ad cognoscendum, quanto opere Deus odit etiam vnum peccatum veniale, circa res ad diuinum cultum (vti erat arca, & eius gestatio, & asser-

uatio) institutas, explicanda & ponderanda sunt aliqua

In primis peccatum illud Bethsamitarum, non fuisse mortale, sed meo iudicio, exiguum veniale, ex pio erga Deum, sed indiscretò affectu, profectum. Quod agnoscemus, considerando qualitatem eorum peccati, prout à diuersis interpretibus explicatur.

Prima sententia est Theodoretì q. 14. in libr. 1. Reg. & Procopij qui eundem solet sequi & Cedreni: Populus, inquit Theodoretus, fuit castigatus, vt qui noluerit pro arca adire periculum, & septem menses eam reliquerit apud alienigenas & pro ea bellum non suscepit.

Sed contra est inquit Mendoza in Comm. quia hac culpa, totius populi fuit (si fuit) non propria Bethsamitarum, cum igitur hi soli puniti sint, euident est, propriam aliam culpam eorum fuisse, causam tantæ pœnæ.

Deinde si quæ culpa fuisset, lethalis non fuit, quia nemo tenetur cum tanto periculo recuperare res sacras, quantum Bethsamitæ incolæ, parui & Sacerdotalis oppidi subire debuissent, cum gente ad eò etiam Sauli Regi & Dauid molestâ & potenti.

Secunda sententia est Hebræorum apud Lyranum, quod Bethsamitæ, qui metebant triticum in agro, eleuantes oculos, & videntes arcam, inaniter & ineptè exultarunt.

Sed hæc causa inquit Salianus inepta est, neque enim hac eorum lætitià à Scriptura reprehenditur: & vt ait Mendoza, hac lætitià inanis esse non potuit, sed in primis solida. Quis enim non lætaretur videns ex hostium manibus ereptum scabellum pedum Dei, & Vas illud sacrum ex quo Deus sua dabat responsa. Denique hæc lætitià peccatum mortale esse non potuit: vti nec nunc esset, si quis lætaretur, videns reduci ex hæreticorum terris tabernaculum SS. Eucharistiæ vel aliam rem sacram, quin immò talis lætitià, esset signû & effectus religiosæ deuotionis erga Deum, & res eius cultui consecratas.

Tertia sententia est Lyranì & Abulenfis q. 19. Bethsamitas peccasse, quia in holocaustum obtulerunt vaccas, cum tantum mares offerri deberent, ex diuinæ legis præscripto, Leu. 1. 3. & c. 22. 19.

Sed contra est primò, quia hoc holocaustum non à Bethsamitis est oblatum, sed ab ipsis Philistæorum Sacerdotibus, vti Rabbinì putant, & suspicatur Salian. & sentit Mariana, primò quia expressè Scriptura attribuit Leuitis Bethsamitis (è quorum numero etiam Sacerdotes erant) solam depositionem arca: Dei, & capsellæ iuxta eam à Philistæis positæ, continentis quinque anos aureos, & quinque mures aureos: Non potest ergò ex Scriptura colligi, illam vaccarum immolationem factam esse à Sacerdotibus Bethsamitis.

Secundò, non fuissent ausi contra legem Dei vaccas

vaccas immolare Sacerdotes, tempore tantæ legitime quam procul dubio perceperunt, vitâ restituta ab hostibus Arcâ, (quâ nihil profusus haberunt Israëlita Sanctius nec æquè sanctum) sed, omnî meliori modo, quo possent Deo grati animi ergo, ob restitutam rem omnium nobilissimam, sacrificassent.

Tertio, quia si immolatio vaccarum fuisset causa tantæ necis, soli Sacerdotes fuissent diuinitus necati, cum autem necata 50000, hominum, signum est, non ob immolationem vaccarum esse necatos, tot enim Sacerdotes in oppido illo (quod Sacerdotale fuit Ios. 21. 15.) non fuerunt, vix in toto populo Israëlitico.

Quarto, quia si verè Sacerdotes illas vaccas immolassent contra legem, excusari possent à peccato, eo quòd ut bene ponderat Sanctius in l. 1. Reg. cap. 6. n. 36. aliquid apparebat in illis vaccis singulare propter quod eâ immolatione non viderentur indignæ: neque Bethsamita credebant, ut est verisimile vaccas illas ab hominibus esse deductas, cum nullus apparet auriga, aut stimulus, qui reluctantes illas & triste aliquid ingruentes impelleret. Quare eò illas existimabant actas, & illud opus, ex numero grege sumptas esse diuinitus. Quare quòd à Deo sumptum esse crederant, id deberi Deo & ad aram adduci posse arbitrabantur. Quid enim aliud de re sacra, & quam Dominus sibi delegisset, fieret honestè? Casus itaque rarus, & qui diuinum aliquid in vaccis ostenderet, prudenter Bethsamitas, in illam cogitationem induxit.

Leu. 1. Et cap. 21. 19. Adde, quòd lex illa quæ masculum exigit ad holocaustum, feminam repudiât, tunc videtur vim habere, quando id solemnè sit modo, in destinato ac legitimo loco, ut in Tabernaculo, temporibus à lege definitis: Quòd si aliquando in aliquo graui rerum articulo, extra ordinem, casu videlicet extraordinario fiat, non puto feminas, si in masculorum desit copia, ab holocausti religione depelli. Quale fuit holocaustum illud quòd 3. Reg. c. 18. obtulit Elias, vbi multa sunt, quæ nemo auderet in Tabernaculo, si legitimo saceret atque solemnè ritâ. Nam primùm obtulit extra Templum, obtulit non Sacerdos, adhibuit aquam & victimam iterum, ac tertio respersit aqua. Multa præterea fecit Samuel statim c. 7. in offerendo holocausto, quæ lex sacrificialis non admitteret, in quibus nemo prophetam accusat violatæ legis: quia illius articuli exigebat necessitas, neque maior tunc commoditas occurrebat. Sic ergo cum casus ille rarus esset, neque maior sese commoditas offerret, arripere Bethsamite quòd habuere primùm, quòdque ab ipso Deo oblatum sibi ad illud opus existimabât. Quò circa Mendoza to. 1. in l. 1. Reg. c. 6. nu. 14. in expolit. lit. n. 31. quamuis putet peccati rationem fuisse, immolationem vaccarum, tamen statim subdit: Fateor, vocata fuisse à Beda hæc Bethsamitarum sacrificia bene acta, quia licet ex obiecto essent illicita, ac legi diuine repugnantia, ex aliqua tamen circumstantiâ, à culpa excusari poterunt: qualis fortasse fuit nimis deuotionis seruator, quo, ad sacrificandum agebantur: hic enim affectum vehementer accendens, non sinebat satis lucidè speculari intellectum. Nam ex Be-

thsamitis alij, ut loquitur Iosephus, præ gaudio mittentes opus ex manibus, accurrebât. Alij ut loquitur Theodoretus q. 13. Lubenter accurrerunt, & admirati sunt Dei victoriam. Alij ut loquitur Sulpicius, certam ex oppido Bethsamites, cum gaudio obtinere ruerunt, festinare, exultare, gratias Domino offerre. Sabellius, in sperato gaudio, nimisq; letitiâ, obortis lacrymis, venerabili, curram, quasi cælo demissum, excipiebant. Vnde in tanta festinatione, exultationeque, difficile non fuit, aliquam holocausti ceremoniam inculpabiliter præterire. Quòd certius erit, si quis dicat cum Dionysio, eos peculiari instinctu diuino actos esse, ad eos boues immolandos, ne profanis vsibus superessent: aut cerè legem diuinam prudenter interpretatos, quæ iubet, ut in holocausto quòd de Armento fit, masculus offeratur Leu. 1. 13. Illas autem vaccas iam non esse de armento, sed egregias, ut vocant, hoc est, à grege separatas, seu eximias, hoc est, à ceteris exemptas, ac tandem in diuinum cultum iam addictas & consecratas, prouidèque ex illis, saluâ lege, holocaustum fieri potuisse. Hæc Mendoza, qui tandem infra n. 24. nobiscum contra Lyranum sentit.

Quarta sententia est etiam Abulenſis q. 19. lib. 1. Reg. Bethsamitas idè peccasse, quia laici obtulerunt holocaustum ob aduictam Arcâ.

Sed contra est, quia cum Bethsamites ciuitas fuerit Sacerdotalis, ut dicitur Ios. 21. 15. procul dubio erant in ea Sacerdotes, hi ergo adhiberi fuissent (si Bethsamitæ vaccas obtulerunt) & ceteri laici per eos offerentes holocaustum bene dici poterant obtulisse, eo modo, quo in Ecclesia Catholica, in Canone Missæ dicuntur offerre Missæ sacrificium iij, qui Sacerdotes non sunt in illis verbis: Quòd tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc sacrificium pro se suisq; omnibus: quibus verbis Ecclesia intelligit etiam non Sacerdotes, sed eos quoque quorum nomine illud à Sacerdotibus offertur, vel qui curarunt illud offerri) & qui optant pro se offerri, & eius fructum esse participes.

Quinta sententia est Lyranus & Hugonis Victorini, culpam fuisse Bethsamitarum, quia non introduxerunt Arcam in domum, sed foris dimiserunt sine luminaribus, vbi ab omnibus irreuerenter aspiceretur.

Sed ex Scriptura non constat tanto tempore Arcam fuisse sub dio in agro Bethsamitico, ut hæc mora vitio iis tribueretur. Deinde potius honorarunt arcam, quia in primo eius accessu, obtulerunt holocausta, & immolauerunt victimas in die illa Domino ut dicitur vers. 15. præterea habuerunt iustam causam non transferendi Arcam ex illo loco ad alium, quia ut dicitur vers. 14. Quamprimùm Arcæ plaustrum peruenit ad agrum Iosue Bethsamitæ, stetit ibi, procul dubio diuinitus: vnde colligere poterant Deum velle ut tantisper ibi remaneret. Luminaria autem, inquit Sallianus hanc sententiam improbas, non adhibentur nisi erecto tabernaculo, quòd tunc erat adhuc in Silo.

206. *Vera ergo sententia est, ideo Bethsamitas esse occisos, quia ut ait Sacer textus expressè verſ. 19. lib. I. Reg. c. 6. Percuſit autem de viris Bethſamitis, eò quòd vidiffent arcam Domini. Non quidem quòd illam aspexiffent, id enim culpã vacat, nec vnquam prohibitum est, alioqui petiffent omnes qui in caſtris fuerunt Iſraël, quia omnes eã aspexerunt dum per caſtra duceretur. Duplex itaque aspectus Arcæ culpabilis esse potuit. Primò, si arcam denudatam inuolueris quibus inuoluebatur à Sacerdotibus, qualis eſſet, aspexerunt. Ita putat Abulensis q. 26. Lyra, Hugo, Dionysius, Caietanus, Serrarius, Sanctius, n. 50. Salius, Mendoza. Et hoc propriè significat videre Arcam. Neque enim illa videre dicimur, quæ velata noſtris oculis obſcitantur. Quis enim vnquam dixerit se illam vidisse imaginem, quæ velo obſculta eſſent faciem latitantem? Cũ enim arca extra suum locum portanda erat, debuit ab Aaron & filiis eius, scilicet Sacerdotibus, velo quòd pendebat ante fores, inuolui, ex Dei præſcripto Num. 4. 5. At simplicibus Laicis & Leuitis nunquam id licebat, sub pena mortis, iuxta illud Num. 4. 20. Alij nullã curiositate videant quæ sunt in ſanctuario, (in quo erat Arca) priusquam inuoluantur, alioquin moriuntur. Inuolutam verò omnes laici poterant videre. Sic enim eam ad bellam procedentem, totus populus impnè vidit I. Reg. 4. vii & dum per desertum circumdiceretur. Denudarunt ergo Arcam Bethſamitæ, vt ſentit Abulensis, quam, ne quidem inuolutam, tangere poterant, nisi Sacerdotes ac Leuitæ de Ordine Caſtritarum, iuxta illud Num. 4. 15. Tunc intrabunt filij Caath, vt portem inuoluta, & non tangant vafa ſanctuarij, (scilicet nuda) ne moriantur.*

207. *Secundus aspectus Arca culpabilior esse potuit, si introspexerunt, quid intra Arcam fuerit inclufum, Arcã referatã. Ita Hebræi apud Iſidorum Clarium, & Serrarium, & ſentit Rabbi David, cuius ſententiam Sã, & Mariana, non improbant, ſed contrarium ſentit Abulensis, & Caietanus: & ita veritatem hebræum Pagninus, & Tigurini. Ad verbum enim Hebræicè sic est: Eò quòd aspexerant in Arcam Domini. Pagninus verò vertit: Quia aspexerant quæ erant in arca Domini. Tygurini ſic: Quod introspeſſerunt in Arcam Domini.*

Et hoc videtur Sanctio non improbabile: quia veriffimile est, id eos feciſſe, tum vt agnoſcerent an aliquid eſſet à Philiftæis ex Arca exemptum, ſiquidem apud eos detenta fuit per ſeptem meſes I. Reg. 6. i. Vel certè, ne quid ab eis intra arcam eſſet iniectum, quod minus Arcæ ſanctitatem deceret: ſicut viderant in capſellã ad latus arcæ poſita inclufos fuiſſe aureos anos, & mures aureos: qui cum naturã ſuã, aliquid eſſent ſordidum & vile, ignominie atque ludibrij cauſa formatos, & adhibitos Arcæ, ſuſpicari poſſent. Hoc igitur ſtudium, inquit Sanctius, Lancij Opus. Tom. 2.

quod plus curioſa intemperantia quàm pietatis habuit, Dominus tam ſeueri ſupplicij acerbitate mulſavit.

Sed cum inſpectio arcæ non potuerit, (vt bene obſeruauit Tyrinus,) tam breui tempore, in tam multos cadere, ob eam non potuerunt tam multa millia occidi, ſed potiùs, quia Arcam à Philiftæis remiſſam, ſuis velis coopertam, vt ab iis erat capta, denudarunt & denudatam curioſius aspexerunt.

Sed an iſta curioſitas fuerit peccatum mortale: aſſerere non audeo, & fuiſſe non puto, has ob cauſas.

Primò, quia non erat circa obiectum malum & turpe, ob quòd curioſitas oculorum à Caſtis & Theologis damnatur, tanquam peccatũ mortale.

Secundò, quia curioſitas hæc oriebatur ex pietatis affectu erga Deum, & rem diuinam diuino cultui conſecratam, & diuinis reſponſis ex eã dari ſolitis illuſtratam. Eſto fuerit inordinata & nimia, non tamen talis, quæ notabilem irreuerentiam contineret, ſicut nunc peccatum mortale non eſſet, ſi quis verè ex pietatis affectu tangeret ſacrum calicem, qui nobilior eſt quàm arca, vel agnum Dei nudum, aut Sancti alicuius Reliquiam: vel imaginem Beatiffimæ Virginis, aliquibus miraculis magnis inſignem. Hinc S. Thomas illam curioſitatem quæ peccatum eſt, ait oriri ex accidia 2. 2. q. 35. a. 4. ad 3. At hæc Bethſamitarum ex virtute Religionis contraria eſt diametro accidie ortum habuit. Accidia enim eſt tædium bene operandi, & triſtitia de re ſpirituali, vt dicit S. Thomas 1. p. q. 63. a. 2. ad 2. & 2. 2. q. 65. a. 1. & 2. 3. & 4. ad 2. & q. 54. a. 2. ad 1. Eſtque reſceſſus mentis à bono ſpirituali diuino, 2. 2. q. 35. a. 2. & 3. 2. & 4. ad 3. & eſt ſpecies triſtitie 1. 2. q. 35. a. 8.

At in hæc curioſitate, omnia proſus erant cõtraria, orta eſt enim ex magna lætitia ob ereptam à Dei inimicis præcipuam rem diuini cultus, & ex affectu pio erga rem ſpiritualem, qualis erat arca, contemplandam orta, ad fouendũ deuotionis affectum erga præcipuum Sanctuarij Vaſ ſacrum. Ideo ad quantitatem peccati mortalis peruenire non potuit. Nec enim tanquam vltimus finis in hac inſpectione Bethſamitis poſitus fuit, quòd ſat eſſet, vt actio parua fieret peccatum mortale, vt dicit S. Thomas: Præterea curioſitas quæ ſit peccatum mortale, eſt vitium circa cogitationem intellectus vel ſenſum ad peccandum, (vel cum periculo grauis peccati coniunctum) & circa inſpectionem ludorum & mulierum ad concupiſcendum, & ſpectaculorum, vt ait S. Thomas 2. 2. q. 167. At nil horum erat in curioſitate Bethſamitarum, inter quos cum fuerint Sacerdotes, per illos procul dubio detecta à velis fuit arca, non à laicis, nec à leuitis meris.

Nec ex tam graui ſupplicio, quo Bethſamitæ

208.

209.

fuere affecti, colligi potest, illam curiositatem fuisse peccatum mortale, quia supra ostendi grauissimis supplicis sola peccata venialia fuisse à Deo puniri in dilectis seruis suis Dauid & Ezechia. Quocirca bene scripsit P. Sanctius in lib. 3. Reg. c. 13. n. 17. Multa peccata qua venialem gradum non excedunt, corporali morte fuisse punia, non solum humana historia docemur. Peccauit Moyses ad aquas contradictionis, vt est communis sanctorum opinio venialiter. Ita Abulensis in l. 26. Numer. q. 14. ibidem Cornelius, & tamen ob eam culpam est confectus terra promissionis, ad quam multis ante annis, cum incredibili labore contenderat quam salutare potius, quam adire potuit. iubente Domino, mortuus est. Venialiter quoque peccasse existimatur vxor Loth, & tamen in statum salutis conuersa est. Nec ille grauius videtur peccasse, qui percutere prophetam noluit (3. Reg. 20. 30.) & tamen à leone occisus esse dicitur. Sic etiam propheta (qui contra mandatum Dei, sumit cibum in domo atque propheta) venialiter videtur admisisse culpam: cum à grauiori illum malitia liberent: quia deceptus ab eo, quem prophetam putabat, & à Deo habuisse mandatum, vt ipsum, ad sumendum cibum è via reduceret: (3. Reg. 13. 18. 19. 20. & seqq.) quia sciebat Deum aliquando mutare aut moderari, quod prius praecepisset, pro rerum opportunitate; quia non sponte videtur profectus, sed quasi vt adductus, cum prius, quoad potuit, recusaret, obtinens quod aliter esset imperatum à Deo. Ita sane putat Caietanus, & Abulensis indicat q. 19. vbi parum dixit existimari peccatum. Et cum q. 15. ostendisset multum peccasse prophetam, qui eum oppositum haberet in mandato à Deo, debuit istius generis examinare sensus illius verba, in quibus aliquid fraudis latere poterat. & Deum ipsum orando, aut alia ratione consulendo sciscitari, quid factum esse vellet, in questione tamen 16. culpam illius multis extenuat. Idem de veniali culpa tenet Cornelius à Lapide in c. 19. Gen. vbi tam vxoris Loth, quam huius propheta venialitatem fuisse dicit inobedientiam &c. Hoc certe dixit Castanus non obscure Coll. 7. Nam cum cap. 25. docuisset, viros sanctos corporaliter traditos esse Sathanae, & grauiam passos in corpore, propter peccata leuissima, statim c. 26. & 27. exempla produxit optima aliquorum, qui propter peccata vsque ad aedem lenia, vt vix in illis maculam venialem agnoscat grauius tamen, tam à demone, quam à dolorum acerbitate, & sorditate morborum affecti sunt incommodis, quibus occisi à Leone propheta exemplum annuntiat. Lege vtrumque caput, & disces, quam non sint contemnenda illa, quae homines leuia esse putant venialia, quando Deus illa (cum tamen id agat misericorditer) tanta seueritate castiget. Haec Sanctius praclare.

210.

Secundum, quod in hoc exemplo ponderari debet, est poena, qua Deus hoc peccatum veniale castigauit, de qua, etsi diuersae sint sententiae interpretum, communis tamen & magnis nix authoribus Theodoto q. 14. Procopio, S. Gregorio in 1. Reg. c. 4. sub fin. Beda, Rupertio S. Antonino l. p. tit. 2. c. 8. Dionysio Carthusiano, Eucherio, Angelomo, Comestore,

Cedreno, Saliano A. M. 2940. n. 69. Mendocina Sa, Mariana, verè & realiter ob hanc curiositatem è Bethsamitarum, occisa esse tot millia, quocirca se occisa dicuntur in facto textum imitari peccatos esse à Deo de populo septuaginta viros, & quinquaginta millia plebis, hoc est vt exponit S. Gregorius, Beda, Eucherius, & Angelomus, perculli sunt 70. tantum de primatibus seu nobilioribus, at 50000. ex plebeis & obscurioribus seu vt alij putant perculli sunt quingenta millia hominum, & septuaginta, nullo facto significationis discrimine inter populum & plebem, sed primo loco posuit esse numerum 70. minori numero, vt fieri solet, ad maiorem praemisso. Sic enim solemus dicere. Habeo annos aetatis quatuor & triginta, sunt in hoc exercitu milites ducenti & ter mille.

Et confirmatur bene à Saliano haec opinio defendens textum Scripturae, quia dicit Sacer textus verbi eodem 19. Luxitq. populus, è quo Dominus percussisset plebem, plagam magnam. Non fuisse autem magna, si tantum 70. homines, non plures à Deo occisi fuissent.

Quo autem mortis genere occisi fuerint, eam S. Scriptura nil dicit, incertum est. Sat est ad cognoscendam grauitatem venialis peccati, esse à Deo ob illud, repente, vitā omnibus rebus humanis cariore, priuatos tam multos.

Si enim nunc in hac ciuitate Imperator Augustissimus ruberet decolari omnes cives, qui non attingunt numerum occisorum Bethsamitarum, si sciremus certo, eum iustissime id imperasse, quamvis causam tam feruè Delecti ignoraremus, iudicaremus, rem fuisse grauisimam, talis supplicij causam. Ita cum fide diuinā credamus, Deum esse iustissimum, & eidem credamus, miserationes eius esse super omnia opera eius, & in ipsa executione iustitiae, eum esse misericordem, etiam in altera vitā, vbi quemadmodum bene docent Theologi, etiam damnatos punit citra condignum, hoc est, minus quam digni essent, quia miferentur poenam infinitam, etiam intensiue, ob offensam infinitam Maiestatem, ideo debemus agnoscere grauisimam rem esse quoduis veniale peccatum, praesertim in operibus ad diuinum cultum spectantibus, & circa res sacras ac diuinas, qualis fuit Arca testamenti.

Conferamus nunc hanc curiositatem Bethsamitarum cum peccatis venialibus, quae fiunt in oratione & Missa, inueniemus ea esse multo grauiora, illā curiositate.

Primo, quia peccata nostrā in oratione & Missa committi solita, sunt circa ipsum Deum quem alloquimur, cuius corpus sanctissimum tractamus & Deo ipsi offerimus, & illud tantam cibum sumimus; curiositas autem illa immediatè erat circa Arcam, quae etsi esset res sacra, tamen non erat aliud quam scabellum pedum

pedum Dei, sic enim appellatur Psal. 90. 5. *Adorate scabellum pedum eius, quoniam sanctum est: qui titulus ei quoque datur 1. Paral. 28. 2.*

113. Vnde sequitur, tantò maius esse quoduis peccatum veniale in cultu Dei commissum, comparatum cum hac curiositate Bethsamarum, quantò maior est diuina Maiestas, collata cum ligneo scabello, et si sacro, pedum suorum. Cùm ergo infinitè superet Diuina Maiestas, hoc scabellum pedum suorum, infinitè quodam modo, superat quoduis peccatum nostrum veniale in Dei cultu commissum, hanc curiositatem Bethsamarum. Quocirca, si illa digna fuit æquissimo iudicio Dei, ob quam 50000. hominum diuinitus interierunt, multò magis quoduis peccatum nostrum veniale in Dei cultu commissum, longè maiores pœnas meretur, & has omnes Regni huius calamitates, in quibus tamen non sunt ab hostibus nec à peste occisa per hos omnes annos, 50000. hominum.

Secundò, Bethsamitæ semel tantum hac curiositate Deum offenderunt: nos sæpius offendimus.

Tertiò, illi offenderunt, non visa nec audita tali pœna, ob peccata venialia immissa à Deo, nos è contra.

Quartò, illi ad curiositatem adducti fuere, ex motu pietatis & deuotionis erga Deum, & ex pio affectu erga Arcam, peccando per excessum in hoc: nos è contra, ex defectu deuotionis, & pietatis, & religionis, & ex negligentia, & acediâ, Deum offendimus in operibus ad eius cultum ordinatis, ideo grauius Deum offendimus quàm illi.

Quintò, illi peccarunt, non præmissis tor promissionibus & propositis abstinendi à peccatis in colendo Deo à nobis commissis roties, Nos è contra, vnde etiam ex hoc capite nostra peccata sunt grauiora & magis impudentia.

Sextò, illi non acceperunt tor beneficia ab Arca, quot nos acceperimus, & quotidie accipimus à Deo, & speramus pro tempore futuro. Ideo etiam ex hoc capite dum eum offendimus immediatè tractando cum eo, magis peccamus, quia maximam nostram ingratitude sic peccando declaramus.

Septimò, illi in sua curiositate arcam tractarunt cum quâdam reuerentiâ in tangendo, aspiciendo, & procul dubio, cum sensu pietatis & deuotionis in ipso eius aspectu. Nos è contra, acribus planè contrariis contaminati, cum eo conuersamur &c.

Octauò, illi ante hanc curiositatem, obtulerunt Deo holocausta, & immolauerunt victimas v. 15. diuersas ab immolatione vaccarum, de quibus agitur vers. 14. Et holocausta ab eis oblata, non improbantur à Deo, quod signum est fuisse benè & sine peccato facta. Nos autem ante opera diuini cultus, loco operum sine peccato

Lancii Opus. Tom 2.

factorum, sepè præmittimus alia opera peccatis contaminata, vti sunt mala præparatio, vel nulla ad orationem, & Missam, vel somnolentum caput, vel irreuerentia in accessu ad locum orationis, vel alia his similia. Vnde ex hoc capite, magis sunt illi excusabiles, quàm nos, ideo grauiora sunt nostra peccata in oratione & Missa.

Nonò, illi ex illo aspectu Arcæ, non sperabant vlla beneficia tam magna, vti nos scimus conferri solita à Deo ob orationes & sacrificia Missæ piè oblata. Ideo etiam ex hoc capite, magis offendimus Deum, tam malè tractantes illam per opera ad eum nobis vtilia, si illa eo quo par est modo, exereremus.

Confundamur ergo tanquam peiores Bethsamaris, & digni pœnis maioribus, & tanquam causa omnium istarum calamitatum, quas à tot annis patitur hoc regnum, & hæc Prouincia, ideoque ne magis iritemus Deum, contra nos & contra alios vitemus omne peccatum in cultu Dei: *An nescis, inquit S. Ambrosius l. 1. de Cain & Abel c. 9. quàm graue sit in oratione contrahere peccatum, vbi speras remedium? Certè Dominus per Prophetam docuit hoc graue esse maledictum, dicens, (Psal. 8.) Et oratio eius fiat in peccatum. Absit ergo, vt oratio nobis in maledictum, nostrâ culpâ vertatur, multò minus sacrificium Missæ, sed vt potius per hæc benè sine peccatis peracta, auferantur omnia maledicta à nobis, & vt præferemur ab illis, Deique iram placemus, qui non placatur sed irritatur magis, dum rebus ad eum placandum institutis abutimur, per eas de nouo offendendo, sicut meritò offenderetur grauissimè Imperator, si datâ nobis audientiâ ad eum placandum, iterum de nouo in eâ illum offenderemus, præferimus, si id de industria, hoc est, deliberatè faceremus.*

CAPVT DECIMVM TERTIVM.

De eadem materia vitandi peccata venialia in cultu Dei.

114. Meretur Deus multis titulis, vt saltem eo modo tractetur à nobis, dum eum in operibus ad eius cultum institutis alloquimur, què adhibemus dum alloquimur mundi Monarchas, imò alios Principes illis inferiores. Sicut ergò tunc vitamus omnia, quæ possunt iure offendere Principem, & conamur ita eos alloqui, ne quid etiam indecorum in nostro vestitu & gestu appareat non gratum Principi, ita saltem hoc ipsum in alloquio Dei seruandum est. Inter incitamenta autem huius rei, vnum potest esse, magna Dei displicentia quàm ostendit, dum res ad eius cultum institutæ, malè tractantur, etiam si solum peccatum veniale in tali tractatione committatur. Hinc enim agnoscere possumus, quæ

R r 2

topera

topere offendatur Deus, dum immediatè committitur aliquod peccatum contra ipsum, in oratione, & Missa, si offenditur peccatis commissis contra res illius, infinito intervallo distantibus à summâ, & infinitâ eius Maestrate.

215. Præclarum huius rei exemplum & documentum habemus 2. Reg. 6. ubi narratur vers. 7. *Traxerunt esse indignatione Dominum, contra Ozam, & percussisse eum super semeritate, & mortuum esse ibi iuxta arcam Dei: eò quod, ut dicitur vers. 6. extendit Oza manum ad arcam Dei, & tenuit eam, quoniam calcitrabant boues & declinauerunt eam.*

Ut autem agnoscamus, quale fuerit peccatum hac in re Ozæ, videamus, quid de eo dicant interpretes. Nam ut ait Salius, *reigisse arcam, & tenuisse in tanto periculo, merito potius & pietati, quam culpa adscribendum videbatur. Vt si quis non Sacerdos cadentem in terram SS. Eucharistiam, manu excipiat, ne cadat.*

216. Prima ergo sententia est, idè peccasse Ozam in hoc facto, quia post nocturnum cum vxore matrimonij vsum, eest licitum, ad arcam accessit. Ita Rabini, & referunt Magister historiae libr. 2. Regul. cap. 9. Hugo Cardinalis in cap. 11. Act. Dionysius Carthusianus tom. 1. in tract. de Sacerdotibus curatis, seu de vita Curatorum artic. 59. Mendoza tom. 2. in 1. Reg. c. 4. vers. 11. numer. 5.

Sed ut ait Sanctius, *qui hoc de Oza suspicantur, coniecturis ducuntur in certis, neque illum habent in Scriptura fundamentum.*

Deinde, etiam si hoc certum esset, non fuisset peccatum mortale, cum tali legali immunditiâ accessus ad arcam, quamuis enim per effusionem feminis in coitu, contraheretur immunditia, quæ durabat vsque ad vesperam, & ablutione aquæ expiatur, ut dicitur Leu. 15. 16. Ideo Beatabe statim post Davidis consuetudinè nocturnam sanctificatâ scribitur ab immunditiâ sua 2. Reg. 11. 4. tamen cum tali immunditiâ quæ in se peccatum non erat, accedere ad arcam, præsertim in necessitate, & cum pietatis affectu ad eam sustentandâ, ne in terrâ caderet ex plaustris, peccatum mortale esse non potuit, ad summum erat veniale. Sanè infinitis partibus SS. Eucharistia est sanctior quàm Arca, si quis tamè illam sumeret post nocturnam cum vxore consuetudinem licitam, mortaliter non peccaret, multò minùs ergo Oza peccauit mortaliter, sacram Arcam tangendo.

217. Secunda sententia est, Ozam peccasse, quia suis humeris debuit potius Arcam portare, quàm plaustris vehere, ut iussus erat ab Abinadab patre, inquit Hebræi, ut refert Hieronymus in trad. hebr. sup. c. 13. l. 1. Paral. quod etiam placet ibid. Hieronymo, & ep. 48. ad Sabinianum, & Ruperto l. 2. c. 28. & Theodoro q. 20. Procopio, Lyrano, & Caietano.

Sed contra est. Primò, quia ut Hebræi dicunt loc. cit. etiam frater Ozæ, alteri suo filio Abio dicto, pater imperauerat gestationem arcæ, quæ ergo ad illum pertinebat illam gestare, cum ergo non sit percussus à Deo, sicut Oza, non idè eò Oza percussus est, quod omiserit gestationem arcæ.

Secundò, quia si sub pœna peccati vel supplicij necesse fuisset Arcam humeris gestare, id David & qui cum eo erant innumeri, periti in lege Dei, imperassent: nil tamen tale dixerunt, eest David, ut dicitur initio cap. 6. 2. Reg. congregasset omnes electos ex Israël triginta millia, & cum vniuerso populo de viris Iuda, abisset ut adducerent arcam Dei: & imposuerunt eam super plaustrum nouum. Quocirca omnes isti mori debuissent, si Oza eam ob rem est à Deo extinctus. Quod enim dicunt aliqui Ozam fuisse auctorem, ut arca veheretur, fundamentum in Scriptura nullum habet. Deinde, si haberetur, non tunc dum impediuit ne arca corrueret, & opus pium fecit, sed tunc dum imponebat eam plaustris, occidi à Deo debuisset, non enim erat vetitum à Deo inclinari arcam ad terram impedire ne ruat, sicut erat præscriptum Numer. 4. ut humeris ferretur, proinde hoc ipso vetitum videri poterat, ne veheretur. Quia tamen defuerunt Leuitæ qui eam ferrent 1. Paral. 15. 11. non peccarunt qui eam vixerunt.

Tertia sententia est, ideo occisum Ozam, quia cum Sacerdos non esset, sed tantum Leuita, ut putat S. Hieronymus ep. 48. & S. Greg. 15. mor. c. 10. & Theodoretus q. 20. (quos Sanctius refutat Num. 20. 21. 22.) ausus est tangere arcam, quod tantum Sacerdotum erat. Ita S. Thomas q. 19. q. 1. quæst. i. c. 3. ad 3. Hieronymus ep. 24. ad Eustochium.

Sed contra est, quia Arcam portare concessum est Leuitis, immò illorum id erat munus proprium. Num. 4. 15.

Quarta sententia est, dicentium, ideo Ozam punitum, quia nudam arcam tetigit, quod non licebat nisi Sacerdotibus. Ita Serarius.

Sed contra est primò, quia ut bene ait Abulensis q. 10. quando ex vno loco in alium movebatur arca, non erat nuda, sed tribus velata tegumentis, manibus Sacerdotum: deinde tradebant eum Leuitis ex familia Caath ita cooperatam, ut neque ab aliis neque ab ipsis Leuitis videri posset.

Ridiculum potè est existimare, inquit Sanctius, ex calcitracione bouum, & plaustris inclinatione, aut si qua acrior perflaret aura, detegi potuisse Arcam, & eleuari velamina. Quis enim credat, leui inclinatione (bos quippe laeuens paululum inclinauerat eam. 1. Paral. 13.) nudatum tri Arcam, quæ tanto studio esset à Sacerdotibus inuoluta?

Secundò, quia et si nudâ tetigisset in tali necessitate

An. Mudi
1989. n.
22.

tate repentina, ne in terram caderet, non peccasset mortaliter, sicut nec nunc laicus peccaret, qui hostiam arripere manu, ne in terram prolaberetur, motus ad hoc affectu reuerentia, vti omnino motus erat Oza.

Tertio, quia cum imponeretur in plaustrum, tetigerat eam plures, & tunc facilius erat eam nudam tangere, quam dum parum inclinata fuit, boue calcitrante: nec tum tunc vllus à Deo punitus fuit, alia est ergo poenae causa.

220. Quinta sententia est, ideo Ozam peccasse, quia cum non esset necesse Arcam tangere, quia leuis erat inclinatio plaustrum, ille tamen tetigit, non maiori reuerentia, quam si profanum aliquid tetigisset. Ita Abulensis q. 10. in eo peccatum esse ab Oza, quia sine necessitate tetigit & irreuerenter. Idem indicat S. Thomas 2. 2. q. 33. a. 3. ad 1. irreuerentia adscribens eius culpam.

Sed haec irreuerentia non potuit esse peccatum mortale sed veniale vt putant S. Chrysostomus in ep. ad Galat. c. 1. in illa verba *volunt subvertere Euangelium Christi* vbi inter passilla peccata hoc adfert pro exemplo, & iterum serm. de leuium peccatorum periculis. Abulensis, Angelomus, Dionysius, Lyranus, Sanctius, Tyrinus in Comment.

Primo, quia fuit repentinus ille contactus, plane ex primo motu factus, dum repente videns arcam veluti casuram ex plaustro vel cum plaustro, inhibuit casum & lapsum.

Secundo, quia in tanto periculo tetigisse arcam & tenuisse, merito potius & pietati quam culpae adscribendum videtur. Cum ergo culpa fuerit aliqua (vt patet ex poena iustissima Dei) & dicitur libr. 2. Constitutionum Apostolicarum c. 10. alia non fuit, quam ea, quae assignatur in sacro textu vers. 7. *Iratusque est indignatione Dominus contra Ozam, & percussit eum super temeritate, qui mortuus est ibi iuxta arcam Dei.*

Qua est ergo ista temeritas? Respondeo primo cum S. Chrysostomo supra citato, eo quod ministerium ipsi non congruens tunc, vsurpauit.

221. Respondeo secundo, cum Sanctio n. 23. in c. 6. l. 2. Reg. temeritatem fuisse, quia extra necessitate tetigit Arcam non sanctificatus prius, id est, non purificatus, quando ob leuem inclinationem arcae à boue lasciuiente factam, necessarius non erat arcae contactus, vti fuit tunc necessarius, quando iussu Davidis in defectu Levitarum (qui eam humeris portare debebant) coactus fuit cum fratre & aliis Arcam plaustro imponere, ideoque tunc occisus non fuit.

Hoc colligo ex sermone Davidis casum hunc referentis Leuitis, dum è domo Obededom vellet Arcam transferre ad suam ciuitatem. Nam vt scribitur 1. Paral. 15. 11. & seqq. Vocauit David Sacerdotes duos & leuitas sex, & dixit eis: *Vos qui estis Principes familiarum Leuitarum, sanctificamini cum fratribus vestris & afferte arcam Domini Dei Israel ad locum qui ei preparatus est. ne vt à Lancij Opusc. Tom. 2.*

principio, quia non eratis praesentes, percussit nos Dominus sic & nunc fiat illicitum quid nobis agentibus. Sanctificati sunt ergo Sacerdotes & Leuitae, vt portarent arcam Domini Dei Israel: Et tulerunt filij Leui arcam Dei sicut praeceperat Moyses iuxta verbum Domini humeris suis in vestibus. Hoc autem verbum extat Num. 4. 15. Ob solum ergo defectum purificationis Mosaicae, Oza diuinitus occisus est, quia eam non praemissa, ausus est extra magnam necessitatem tangere arcam parum inclinata, etsi id ex pio erga eam affectu fecerit. Et hoc est quod S. Chrysostomus appellat eius ministerium ipsi pro illo tempore non congruens.

222. Omisio tamen, in hoc casu, purificationis, non videtur fuisse peccatum mortale, quia purificationes istae non videntur adeo grauiter obligasse conscientiam ad reatum peccati mortalis, in subito casu & necessitate, in qua tunc fuit Oza, dum superueniente Dauide cum comitatu triginta millium ex Israel, & vniuerso populo ex viris Iuda, coactus fuit ex domo patris sui Abinadab, arcam plaustro imponere, non habens tunc tempus liberum, quo se aquae ablutione purificare posset ad arcae impositionem. Nec mihi videtur maius peccatum illius fuisse, quam si quis ad sacrum accederet sine confessione, passus aliquam illusionem nocturnam, cum aliquo peccato veniali solo coniunctam, ac proinde cum irreuerentia crassa erga SS. Eucharistiam. Quamuis enim peccatum veniale non sit materia necessaria confessionis, secundum se spectatum, tamen quando coniungitur cum aliqua irreuerentia crassa, non ob necessitatem materiae, sed ob respectum diuinæ puritatis, potest omisio confessionis esse peccatum veniale. Ideo S. Geraldus Comes vt scribit in eius vita S. Odo Cluniacensis Monasterij secundus Abbas c. 34. cum post nocturnam illusionem, quae dormienti ac nolenti accidebat, vestes mutare, corpus & balneis & lacrymis abluere confueuisset: deinde S. Odo sic exclamat: *Stultum forte videbitur hoc eius factum, sed illis plane quorum canosa mens vitiorum sordes exhalat.*

223. Occisus est itaque diuinitus Oza morte subitanea, ob irreuerentiam Arcae exhibitam, per contactum eius non praemissa purificatione ab aliqua immunditia legali. Qua in re, vt cognoscimus quantopere exolat tunc Deo peccata venialia in operibus ad cultum eius spectantibus, aliqua adhuc ponderanda sunt.

Primo, nullam immunditiam legalem ex rebus non malis naturam suam ortam, & purificatione Mosaicam opus habentem, fuisse tantam impuritatem, quanta est in quouis peccato veniali, quod in cultu Dei committi solet ordinariè, etiam à laicis, & extra Missae sacrificium quoque in consuetis precibus. Peccata enim haec sunt ex se mala, non sic immunditiae legales, quarum aliqua, vt notat Cornelius in c. 4. Num. vers. 15. & Leu. 11. 43. erant peccata, non naturam suam, sed

Rr 3

quia

quia erant vetitæ à Deo, vti erat, comedere carnes immundas, sanguinem, adipem, morticinium, vel laniam à bestiis Exo. 22. 31. Leu. 22. 9. Item tangere morticina immundorum & reptilia Leu. 11. 43. Immo nequaquam immunditiis legalibus animam fuisse solitam contaminari, aut reddi foediorem; præcisè ex illis solis legalibus immunditiis; (abstrahendo à prohibitione Dei) qualis v.g. contrahebatur ex contactu leprosi, feminisui, cadaueris, & similibus rebus in se non malis: vti erat pati lepram, menstrua, fluxum seminis: quæ inquit Cornelius in c. 4. Num. 15. Non erant peccata, sed tantum inducebant quandam irregularitatem legalem talibus, vt non possent ingredi sanctuarium ante sui expiationem quæ eis erat præcepta. Itaque non peccabant in ipso contactu & contaminatione suis, sed in neglectu expiationis præceptæ, si videlicet statim tempore se non expiarent. Ideo Apostolus Hebr. 9. 10. remedia omnia veteris legis, tum sacrificia & oblationes, tum purificationes, quas appellat baptismata, docet animabus non profuisse per se. Munera, inquit, & hostia (scilicet veteris legis, de quibus eo in loco loquitur) offeruntur, quæ non possunt iuxta conscientiam perfectam facere seruientem: solummodo in cibis, & in potibus, & variis baptismatibus, & iustitiis carnis, vique ad tempus correctionis impositis. Et infra vers. 13. Sanguis hircorum & taurorum & cinis vitule aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis. Deinde de Christi sanguine ablente peccata addit v. 14. eo ipsam conscientiam emundari à peccatis eam contaminantibus: quoniam magis sanguis Christi emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis, ad seruendum Deo viuenti.

Quocirca si immunditia legalis Oza, solam eius carnem maculans, adeo displicuit Deo in contactu rei sacræ, quantum magis quoduis peccatum veniale, maculans animam verè & realiter displicet Deo dum committitur vel adfertur in nobiliore actione quam sit contactus Arce, vel dum eo irreuerenter tractatur Deus quæ in oratione alloquimur, vel Caro Christi in Missa, quam tones tangimus, infinitis partibus præstantior quam sit Arca.

224. *Secundo*, quamuis legalis immunditia, purificatione Mosaicâ egès, expiatur remediis, ad quæ comparanda non erat necessarium vllum supernaturale Dei auxiliu & gratia Christi, sed solus concursus naturalis Dei vt authores nature, quo cõcurrerat ad abluionem aquæ, & ad alias purificationes motu locali comparatas & adhiberi solitas. Sed ad abolendam maculam quamuis peccati venialis, omninò necessarius est cõkursus Dei supernaturalis, vt authoris gratiæ, suppeditans ob Christi merita, illa supernaturalia media per quæ abolerentur maculæ peccatorum venialium in anima relicta: iuxta diuersas sententias Theologicas: Abolerent enim peccatorum venialium maculæ, vel per actus virtutum contrarios & supernaturales, impossibiles

cum peccato, vel per contritionem propriè dictam, vti putat Vasquez (etsi immeritò) vel per Sacramentorum vsum adhibitum, sine affectu ad illa peccata, quæ quis sibi optat remitti. Ad hæc autem omnia necessaria sunt auxilia supernaturalia gratiæ, quia sunt actus supernaturales, qui viribus naturæ non possunt fieri, ita vt profint ad emundationem animæ à minimâ culpâ vnus solius leuissimi peccati venialis.

Quocirca, si vnà sola immunditia legalis, quæ solis naturæ viribus à quouis facillè expiari potest, adeo displicuit Deo in contactu rei sacræ permanens in Oza, quãtò magis displicet Deo, quæuis minima macula peccati venialis, solius Christi sanguinis merito applicato, per auxilia diuinæ gratiæ expiabilis, dum eã non expiat prius, vel, quod peius est, de nouo contracta, accedimus ad Deum in oratione, ad Christi corpus in Missa, præstantius Arca, & per præstantiores actiones, quàm sit ille pius contactus Arce labentis, ideoque exigentes maiorem munditiam & puritatem ab iis qui ad orationem & Missæ sacrificium accedunt.

225. *Tertio*, ponderandum est, ceteris paribus, magis displicere Diuinæ Maiestati, actiones offensiuas illius, factas, vt dicunt Itali, sanguine frigidò, hoc est, deliberatè, sine impetu repentino, sine urgente necessitate, quàm eas, quæ insperatè & repente & sine præmeditatione, & in talibus angustiis, & in tali necessitate accidunt, quæ declinari nequeant, nec dant tempus huiusmodi ad quærendum remedium & adinueniendi modum, quo desistere tunc & statim possit à tali actione. Ratio Theologica à priori est, quia illæ actiones priores, sunt magis voluntariæ magisque liberæ, & ideo maiora peccata, magis Deum offendunt. Actio enim quò magis voluntaria, & bonitatem & malitiam auget, vt dicit S. Thomas.

Hinc sequitur, omnes nostros defectus qui à nobis committuntur in operibus diuini cultus, esse ex hoc capite maiora peccata, quàm fuerit peccatum Oza, ac proinde maiore poenâ dignos: quia committuntur à nobis non coactis tanta necessitate & tam repentino casu, vti contigit Oza contactus arce factus non præmissa purificatione.

226. *Quarto*, ponderandum est, magis displicere Deo, ceteris paribus, illam personam, quæ sæpius eum vnà eademque in re, eodem in specie peccato offendit, quàm qui tantum semel. Si ergo Oza primâ vice & tantum semel illâ temerariâ irreuerentiâ Deum offendit, & mortem subitam promeruit, multò magis nos eum offendimus, offendendo eum non semel in vita, sed sæpè in die fortasse, illis irreuerentiis & peccatis quæ committi solent in operibus diuini cultus, & adhuc sunt maiores, vt supra vidimus, quàm irreuerentia Oza.

Quinto

227. Quinto, ceteris paribus magis offenditur Deus illis peccatis, quæ quamuis non semel agnouit à se esse commissa, & tamen ad ea redijt sponte & deliberatè, quàm illo solo, quod committens non putabat se peccare, sed bene facere, quamuis id ortum sit ex ignorantia culpabili. Maior enim est audacia, maior impudentia, maior ingratitude, maior contemptus Dei, saltem materialis, in reditu ad peccata agnita, quàm in eo, qui semel tantum peccauit in re aliqua, cum prius nõ agnouerit in se tale aliquod peccatum à se prius commissum, quia prius tale nunquam commiserat. Tale fuit peccatum Ozæ, nostra vero non sunt talia, sed agnita non semel, & quorum fugam etiam Deo non semel promissimus. Redeundo ergo ad ea toties, ceteris paribus magis Deum offendimus, quam offenderit Oza, ac proinde maiore pœna digni sumus quàm ille.

228. Sexto ponderandum est, peccata illa, quæ in se habent speciem pietatis & deuotionis & reuerentiæ erga Deum, orta ex bono zelo et si indiscreto, & non secundum scientiam, ceteris paribus, esse minora illis, quæ in se non habent ullam speciem bonitatis & pietatis, nec oriuntur ex zelo & pio et si indiscreto affectu, sed verè per se & naturâ suâ, primo aspectu apparent mala intrinsecè, & pudorem ac confusionem incutiunt, & ab omnibus, si scirentur, improbarentur. Talia sunt peccata quæ homines committunt in cultu Dei, curiositates oculorum, distractiones, irreuerentiæ in situ, in modo pronuntiationis verborum, in gestibus & motu corporis, interruptiones orationis, & horarum Canonicarum sine virgente necessitate, quandoq; colloquia vana, risus, ioci adhibiti, ante audientiam à Deo nobis concessam & præscriptam, vsque ad absolutionem perfectam horarum Canonicarum. Quæ omnia etiam in audientijs coram Rege concessis, à quouis barbaro & ethnico vehementer improbarentur, & nullam prorsus speciem pietatis præferant, sed omnia contrariâ, vti præferebat factum Ozæ. Præterea, omnia talia procedunt non ex pio affectu & zelo, vti factum Ozæ processit, sed ex intrinsecè malo principio, quod semper est malum, in omnium sententiâ. Procedunt enim omnia peccata in diuino cultu committi solita, vel ex pigritiâ, vel ex negligentia, vel ex effusione cordis inordinatâ ad res creatas, vel ex acediâ, vel ex somnolentiâ non excusâ, vel ex parua æstimatione rerum diuinarum, vel ex vanitatis affectu, vel ex inobedienciâ aliquâ, vel ex oblivione culpabili, vel ex negligenti custodiâ sensuum aut cordis: vel ex nimia sollicitudine & nimio affectu erga aliquam aliam occupationem, cuius gratiâ committimus aliquem defectum in orationibus nostris, vel Missæ sacrificio. Certissimum enim est, quemlibet nostrum defectum in diuino cultu, ab aliqua ex dictis

causis & principiis, intrinsecè malis prouenire. Neutrum autem erat in peccato Ozæ. Quocirca confundamur, quia magis quàm ille & sapius Deum offendimus, & maiori supplicio digni sumus: ideoque etiam ex hoc motiuo vitemus omnes Dei offensas in diuini cultus functionibus. Et imprimamus nobis illa præclara verba S. Ambrosij lib. 2. de Cain & Abel cap. 6. *Quando magis ab iniustis operibus ac pravis studiis abstinere debemus, quàm tunc, quando Dei iustitiam deprecamur.* Dei qui futurus est iudex noster, peccata nostra omnia in iudicio suo examinaturus, & in hac vita non expiata, puniturus in altera, & redditurus unicuique iuxta opera sua.

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

De fuga peccatorum mortalium.

229. CVM P. Antonius Padilius, vt scribitur in vita P. B. Alvarez c. 20. §. 2. egrotaret, timidumq; se ostenderet, Pater quidam ad eum timidum videns, interrogauit: an aliquem remorsum sentiret ob aliquod lethale peccatum, in quadraginta annis, quibus fuit in Societate, commissum? Respondit: Iesu quantum monstrum hoc esset: religiosus & peccatum mortale: Non est cur hac de re agatur. Merito id dixit: quia vt ait S. Basilus ser. 1. de monachi instit. *Qui nuncium seculo remisit, hic Deo custodire seipsum debet, veluti eorum aliquid, quæ dicata sunt Deo, ne sacrilegij iudicium incurrat: cum videlicet corpus quod semel Deo consecrauit, in ministerio rursum communis vitæ contaminet.*

230. Quoniam verò dæmon magis satagit religiosos ad peccata mortalia allicere, quemadmodum latrones, vt ait S. Chrysostomus h. 1. ad pop. non vbi sanum & palea, & calamus, sed vbi aurum & argentum, ibi sodum & continuè vigilant, sic & diabolus his maxime instat, qui spiritalia attingunt negotia. Ibi multa insidiæ, vbi multa virtus. Ideo attendendum est nobis: nam status in quo sumus, ut nobis continuè attenderimus, non defendet nos, et si multa suppeditet auxilia, & omnia excluderit impedimenta virtutum. Multos enim habemus hostes, vt ait S. Bernardus s. 2. in Vigil. *Natiu. carnem, quâ nullus potest esse vicinior hosti: præfens seculum nequam, quod vndique circumfusum est nobis: principes tenebrarum, qui viam nostram obsident in aëre collocati.* Sed et si alij hostes deessent, ipsa caro, est tantò periculosior, quanto intimior, quia inseparabilis est nobis. Est enim, vt ait S. Ambrosius l. de Arca & Noë c. 5. *velut origo & locus quidam voluptatis, ex quâ, velut origo à fonte prorumpunt concupiscentiarum malarum, passionum flumina, lateq; exundant, quibus demergitur anime quoddam excusso gubernatore remigium, cum ipsa mens, velut quibusdam tempestatibus & procellis victa loco suo cedit.* Eccl. 7. in cap. 12. *Lucæ nostram carnem appellat: Libidinum volutabrum, diuersorumq; vitiorum: quem eius locum*

citans S. Augustinus l. 2. contra Iulianum Pelagianum cap. 5. valde complacet sibi, cumque reperit.

231. Ne autem à procellis tentationum vincatur anima, præsertim à cogitationibus, vti eas appellat S. Bernardus l. de triplici genere cogitationum, limosis fortius adherentibus nobis, quam sint ociosa; illis inquam, quæ sunt de cibo, potu sive vestimento & alijs immundis nimis ac fetidis, quæ non sunt tanquam lutum aut limus, sed tanquam immundissimum ac fetidissimum cœnum, quod nec admittere quidem vllâ ratione debemus, sed à longè præsentire factorem. & totâ virtute repellere, toto animo propulsare, & conuerti statim ad gemitus, lacrymas atque suspiriis inuocantes Spiritum qui adiuvat infirmitatem nostram; ne inquam ab his ad peccatum aliquod mortale adducamur; his nos iuuenimus præsidijs.

232. Primum Dei præsentis & omnia nostra videntis memoriâ. Nam, vt ait S. Chrysostomus h. 4. in ep. Rom: Si hominem cum præsentem intuemur, tum ad peccandum tardiores reddimur, sapè autem & seruos modestiores subuertit, absurdi nihil admittimus, considera quantam adepturi sumus securitatem, si nos contigerit Deum assidue in oculis ferre? Quis enim vnquam, inquit S. Basilus or: 2. de precatione, eorum, qui credunt Deum in omni loco esse, & ijs rebus, quæ sunt interesse, ac adesse vnicuiq; actioni, voluntatesq; cordium prospicere, aut cogitationem prauâ suscipiet, aut scelera patrabit: verum, tum primum homines ad scelera patranda descendunt, cum aut Deum non inspicere, aut illi cura non esse, quæ hic geruntur autumant. Ideo S. Susanna, quia Deum præsentem & omnia cernentem credebat, peccato non præbuit ascensum, etsi videret se mortis incurrisse periculum. Angustus, inquit Dan: 13. 22. sunt mihi vndiq; si enim hoc egero, mors mihi est: (scilicet animæ) si autem non egero, non effugiam manus vestras: sed melius est mihi absque opere incidere in manus vestras, quam peccare in conspectu Domini.

233. 2. Præsidium suggerit S. Bernardus ser. de triplici iudicio. Ne à memoriâ repellat Deum turba plurimarum cogitationum, quæ solent effluere, tanquã vilis plebs in atrium, ponatur ad eius portam ianitor, cuius nomen est, recordatio propria professionis: vt cum turpibus sese cogitationibus senserit animus preparari, increpet se, & dicat sibi: Tunc hæc debes cogitare, qui sacerdos es, qui clericus es, qui monachus es? Cultor iustitiæ debet in se quicquam iniquum admittere: Decet seruum Christi, amatorem Dei, tale aliquid ad modicum meditari: Hæc dicendo, excludet fluxum illicitæ cogitationis per recordationem propria professionis.

Similiter ad portam voluntatis, in quâ solent manere carnalia desideria, tanquam in domo, domestica familia, statuatur ostiarius, qui vocatur, recordatio cœlestis patriæ. Hinc enim potest prauum desiderium quasi cuneus cuneum expellere, & ipsum qui erit; Ecce sto ad ostium, & pulso sine cunctatione recipere.

Iam verò ad thalamum rationis, talis & tam se-

Appoe. 3.

rox adhibendus est custos, qui nemini parcat, sed quicumque hostis siue clam siue palam ingredi præsumperit, procul eum arceat: & hic sit, recordatio gelennæ: In ceteris siquidem, id est, memoriâ & voluntate, non ita est intolerabile, si vel memoriâ recipiat quandoque vagam cogitationem, vel voluntas impuram affectionem. Hoc verò grauisimum & omnino damnosum, si vnquam ratio perdidit rectitudinem intentionis.

Aliud remedium S. Antonius, teste S. Athanasio in eius vita cap. 15. dabat, considerationem incertitudinis vitæ nostræ, quæ quando minus putamus deficere potest: Apostoli, inquit, præcepta replentem qui se mori quotidie testabatur: similiter & nos humane conditionis vitam ancipitem retractantes, non peccabimus. Cum enim excitati à somno, ad vesperam non peruenire dubitemus, & quieti corpora nostra concedentes, de lucis non confidamus aduentu, & vbiq; nature ac vitæ incertæ magnos, Deo nos providentiâ intelligamus gubernari, hoc modo non delinquemus, aut aliqua fragilitate cupiditate rapiemur: sed nec irascemur quidem aduersus aliquem: quum potius metu quotidiani recessus, & seingendæ corporis, iugi meditatione, omnia caduca calcabimus. Cessabit mulierum amor, libidinis extinguetur incendium: inuicem nobis debita nostra donabimus, ante oculos semper habentes vltima retributionis aduentum: quia maior formido iudicij, & penarum timor horridus simul & lubrica carnis incertitudo dissoluit, & ruentem animam tanquam ex aliqua rupe sustentat.

Sed his omnibus maiora motiua sunt vitandi peccati mortalis, effectus eius.

1. Enim perditur Deus inhabitans in nobis tanquam in carissimâ sibi domo, & beneuolæ corde nos & nostra spectans, tanquam amicorum sibi carissimorum: & tantum remanet ob suam immensitatem, eo modo quo remanet in diabolis & damnatis, non tam lætus, vti in beatis quas non odit. Odio autem est Deo impius & impietas eius.

2. Perditur Dei gratia cum omnibus virtutibus & donis Spiritus S. & meritis.

3. Perditur ius ad regnum cœlorum.

4. Fit homo sub potestate diaboli, reus peccatorum æternarum inferni.

5. Reddit se indignum omni Dei fauore etiam naturali, & ex se impotentem ad salutem.

6. Fit fœdior, fœtentiore, omnibus spurcitijs huius vitæ, Abominabilis Sanctis.

Vitanda sunt ergo peccata omnia vitæ spiritualis sectatori, tum alias ob causas, tum ob hæc potissimum, huius temporis calamitatibus congruentem, quia ob peccata mortalia, & ob sola venialia, ab vno solo, alijs non consentientibus commissa, Deus solet talibus calamitatibus affligere regna, qualibus videmus affligi hoc Regnum à 30. annis. Tribus exemplis id ostendam. 1. erit, de peccato mortali; duo de veniali.

Exemplum peccati mortalis ob quod Deus

234. alios

alios, ei non tantum non consentientes, sed proflus infcios puniuit, recenſetur Iof. 7. ubi narratur furtum Achan, commiſſum ex ſpolijs captae Iericho à Iofue per ſimplicem promiſſionem, oblatiſ Deo, vt reponerentur in theſauris eius Iof. 6. 19. Cum ergo Achan tuliffet ex anathemate, furtiuè, pallium cocineum valde bonum, & ducentos ſculos argenti (id eſt 200. fl. Belgicos vt Tyrius cum alijs ſupputat) & regulam auream 50. ſiclorum Iof. 7. 21. Iratus eſt Dominus contra filios Iſrael : Iof. 7. 1. Ad cuius peccati cognitionem, quam ſit noxium quoduis peccatum mortale, communitati, cognofcedam, ponderanda ſunt hæc.

1. Res furto ablatae, nondum erant traditæ Deo, quia vt ait S. Baſilius orat. 3. de peccato: Nondum erant in ſynagogam illata, neque adhuc ab ijs, qui huic muneri præerant receptæ: ſed vt dicitur Iof. 7. 21. Inter ſpolia, inuenta & in loco ſpoliorum accepta; & comparata, cum magnitudine ſpoliorum reſectorum, adeò exigua; vt loco citato dixerit S. Baſilius eum: Paululum quiddam auerſiſſe. & Iof. 7. 1. Achan tulit aliquid de anathemate, 2. non conſumpſerat nec alienauerat res illas Achan, ſed integras reſeruaauerat, facile inuenibiles. Nam abſconderat in terra, contra medium tabernaculi ſui, argentumq; ſoſa humo operuerat: Ideoque facile poſtea omnia inuenta & recuperata ſunt à miniſtris à Iofue miſſis, Iof. 7. 21. 22. 23. atque ita nullum damnum paſſi ſunt theſauri Domini, quibus obtulerat Iofue quandam partem ſpoliorum, ſcilicet, aurum & argentum Iof. 6. 19. Et tamen Deus, iratus eſt.

3. Iofus tantum Achan, nullo alio conſcio, res illas abſconderat hinc dicitur Iof. 7. 1. Achan tulit aliquid de anathemate. Et v. 18. per fortes iactas, ille ſolus deprehenſus eſt peccaſſe, Deus tamen ad oftendendum quod vnus ſolus peccatum communitati noceat, ſcribi voluit, & ſic ipſe diſtauit ſcriptori libri Iofue cap. 7. 1. Filij Iſrael præuaricati ſunt mandatum, & uſurpauerunt de anathemate, & furati ſunt atque mentii, & abſconderunt inter vaſa ſua. Tria peccata Deus adſcribit filijs Iſrael. Furtum, mendacium, abſconſionem furri. Et cauſam ſubdit ſtatim. Nam Achan tulit aliquid de anathemate. Quo euentur ſtatim additur: iratusq; eſt Dominus, contra filios Iſrael. Hoc enunciatio non contentus Deus, poſtea alloquens Iofue v. 11. condemnat tanquam ſcleris reos omnes iterum: Peccauiſt Iſrael. Nec hoc contentus: addit: Et præuaricatus eſt pactum meum; & omnibus non tantum vni Achan adſcribens furtum, ſubnectit: Et tulerunt de anathemate. Cur hoc? quia vnus peccatum, nocet etiam innocentibus & communitati.

4. Quamuis Deus non iuſſerit res illas ſibi offerri, ſed ſolus Iofue, vt apparet c. 6. 19. tamen Deus contrario facto ait violatum fuiſſe ſuum mandatum: Iſrael præuaricatus eſt pactum meum. cap. 7. 11. Vt diſcamus Deum iracii & punire

Communitates ob vnus ſolius inobedientiam commiſſam cõtra Decretum vel Ordinem etiam non immediatè à Deo, ſed à ſolis Superioribus promulgatam, etiam circa res non neceſſarias ad ſalutem vel perfectionem, ſed merè liberaſ, & que non ſtatui poſſent, ſed ad meliùs eſſe, vt dicunt, ſtatuantur ex pio ſpontaneoque affectu erga Deum, & rerum diuinarum ornatum & ſplendorem. Talis enim erat iſta oblatio ſpoliorum à Iofue, facta pro augendis theſauris Domini Iof. 6. 19.

Videamus nunc quomodo Deus puniuit hoc peccatum.

Primò, magna pœna eſt, quod vt dicitur Iof. 7. Iratus eſt Dominus, contra filios Iſrael. Magna calamitas eſt, habere ſibi iratum Deum, Maior meo iudicio, quam poni alijs pœnis à Deo. Sicut filij boni & prudentes magis ſentiunt iram patris quem amant, & quem nolent vnquam offedere & contriſtare, quam puniri, & ſi daretur optio, mallent puniri grauitè, dummodo non viderent nec ſciant, contra ſe iratum Deum. Idè, meritò petebat Abraham à Domino què amabat, volens pià curioſitate reſcire, an puniturus eſſet Sodomam ſi in ea decem iuſti inuenirentur: Obſecro, ne irſcatur Domine ſi loquar adhuc ſemel, &c. Gen. 18. 32. Si enim ob rem non malam Deo proponendam, non alias pœnas ſed ſolam Dei iram extimuit Abraham adeò catus Deo, vt tanquam glorioſo titulo Deus ipſe ſe inſignire voluerit, ſæpè dicens: Ego ſum Deus Abraham, &c. quantò magis ira Dei ex peccatis noſtris occaſionem habens, grauiſſima pœna & calamitas eſt, & reputari debet apud homines, quò non ſenſu, vt belluæ, ſed rectà ratione ducuntur.

Sic etiam dilectus Dei famulus Moyſes, cum intellexiſſet, populum ſibi commiſſum, adoratione vituli idololatricà offendiſſe Deum, nil aliud Deo dixit Exod. 32. 11. orans Dominum Deum ſuum: Cur Domine irſcitur furor tuus contra populum ſuum quem eduxiſti de terra Aegypti in fortitudine magna, &c. Et Deus ipſe antè hanc eius orationem v. 9. & 10. ei dixit: Cerno quod populus iſte dura cervicis ſit, dimitte me, vt irſcatur furor meus contra eos, & deleam eos: (& quali volens id impetrare à Moyſe, oblatà ei promiſſione rei ſpetioſæ & honorificæ, ſubdit:) faciamq; te in gentem magnam. Ita & homines Dei, & Deus ipſe pro te magno momèti habent, ſi alicui irſcatur Deus. Magna ergo erat pœna furri Achã, ira Dei exorta contra filios Iſrael. Idè hoc modo & Gedeon miraculum petitarus à Deo oſtenſium rei futuræ quam ſcire cupiebat, dixit Deo Iu d. 6. 39: Ne irſcatur furor tuus contra me, ſi adhuc ſemel tentauero ſignum querens in vellere, &c.

Secunda pœna Dei fuit clades illata ab vrbe Hai 3000. militum contra eam à Iofue miſſis, poſt indagatam oppidi Hai conditionem per exploratores ab eodem antea miſſos, qui circumſpe-

237.

238.

238.

cū spectis rebus omnibus suadebant Iosue v. 3. Non ascendat omni populus, sed duo vel tria milia pugnatorum pergant & deleant civitatem: quare omni populus frustra vexabitur contra hostes paucissimos: Ascenderunt ergo tria milia pugnatorum. Sed malo successu. Nam subditur v. 5. Qui (scilicet pugnatores) statim (ponderate verba singula) terga vertentes, percussī sunt à viris urbis Hai, & cœruerunt ex eis 36. homines, persecutiq; sunt eos aduersarij, de porta vsque ad Sabarim, & ceciderunt per prona fugientes.

239. Tertia pœna fuit: quia visâ clade illâ populus Israëliticus, ad eod. animo concidit, vt dicitur Ios. 7. 5. pertimuitq; cor populi & instar aquæ liquefactum est non tam propter amissos, inquit Iosephus l. 5. c. 1. tamē si omnes viri fortes & honore digni fuerant, quâ propter desperationem: quâ in Scriptura liquefactione cordis expressit: vt Psal. 21. 15. Sicut aqua effusus sum, & dispersa sunt omnia ossa mea, factum est cor meum tanquam cera liquefens in medio ventris mei. Et 2. Reg. 17. 20. Et fortissimus quisq; cuius cor est quasi leonis (quales scilicet fuerant milia Iosue) pauore soluetur. Magna Dei pœna est, tantus metus in totum exercitum Iosue immixtus, adeoque omnes consternans; vt cor omnium instar aquæ liquefactum fuerit. Nam vt ait S. Chrysostomus hom. 5. ad pop. Immineris moribus grauior est timor & trepidatio. & ipse Cain pœna, apta etiam ad reddendū propitium Deum si eum irritasset. Nectamen eum placuit, vt pauld post videbimus. Idē Deus inter minas & calamitates ob peccata inimicis suis intentata; immitit metum & timorem aduersariorum. Robustus Moab obtinuit tremor: Exod. 15. 15. Foris vastabit eos (scilicet Hebræos) gladius, & intus, pauor. Deut. 32. 25. Quin & Iob inter suas calamitates hanc quoque recenset c. 6. 4. Terrores Domini militant contra me.

240. Quarta pœna fuit consternatio ipsius quoque Iosue fortissimi herois & Exercituum Dei Ducis, & omnium procerum populi Dei. Audita enim clade suorum. Iosue, siat vestimenta sua, & pronus cecidit in terram, coram Arcâ Domini, vsque ad vesperam, tam ipse quàm omnes senes Israël: miseruntq; puluerem super capita sua. Ios. 7. 6.

241. Quinta pœna, reuocatio diuinæ promissionis factæ Iosue, non verbis sed facto ipso, seu non adimpletione promissionis ostensa. Nam Ios. 5. Deus promiserat: Nullus poterit vobis resistere, cunctis diebus vite eaz. Atqui ciues urbis Hai relliterunt.

Deinde ibidem addit Deus: Sicut fui cum Moysē ita ero tecum: Atqui cum Moysē ita fuit, vt suos hostes vicerit primd Amalecitas Exo. 17. 11. 13. & Sehon regem Amorrhæorum. Deut. 2. 32. & Og regem Basan Deut. 3. 3. & sequi, & alios. Tertid, addit adhuc aliam promissionem ibidem: Non dimittam nec derelinquam te: Quarto, promissionibus his addit præceptum quoddam, quo eum animat & erigit ad spera certam auxiliorum diu-

riorum sibi ad futurorum: vers. 9. Ecce præcipio tibi, confortare. & esto robustus: noli metuere, & noli timere, quoniam tecum est Dominus Deus tuus, in omnibus ad quocunq; perrexeris. Et tamen post peccatum ab Achan commissum deferuit eum Deus in oppugnatione urbis Hai. Tanti momenti peccatum est, vt Deum cogat promissiones suas ne impleat, etsi tam significatē repetitas, & Iosue inculcatas. Deus enim, vt ait S. Chrysostomus h. 80. ad pop. sicut ei propriam exhibentibus gratitudinem per congruam sibi bonitatem suas Deus sententias (scilicet comminatorias) reuocat, & admittit penitentes, & ab imminente liberat pœna: ita rursum cum aliqua dare bona pollicetur vel præsitum penitentia tempus, indignos autem videat effectos, & tunc sua reuocat promissa. Quod eod. mirabilis est, quia ab ipso Deo Iosue erat electus vt Moysi succederet in regimine politico populi sui Nu. 27. 18. & seqq.

242. Sexta pœna, quod Deus non fuerit placatus à Iosue & à senibus; etsi coram Deo prostrati in terram & conspersi pulueribus iacerent vsque ad vesperam. Ios. 7. 6. Quod Deus pro signo & argumento magnæ iræ sue ponit. Psal. 17. 41. 42. Inimicos meos dedisti mihi dorsum, & cœcū me disperdidisti, clamauerunt ad Dominum, ne exaudiunt eos. Et Prouerb. 1. 29. Inuocabunt me, & non exaudiam.

Septima pœna, non tantum Deus non exaudiuit eos, sed quodammodo repellit à conspectu suo, eo modo quo Rex aliquem sibi diu supplicentem, nolens exaudire, repellit à conspectu suo & abire iubet. Ios. 7. 10. Surge, cur iaces pronus in terra. Magna est ista pœna & confusio, quam ponderans Dauid, dicebat Deo Psal. 59. 1. Deus repulisti nos & destruxisti nos: Ideo peti Psal. 137. 15. Vt quid, Domine repellis orationem meam, auertis faciem tuam à me, quod eod. magis mirum, cum Iosue vir sanctus fuerit. Nam Ios. 11. 15. dicitur de eo: Ille compleuit vniuersa: non prateriit de vniuersis mandatis, nec vnum quidem verbum, quod iusserat Dominus Moysi: Et ad imperium eius substanteum. Stetit sol in medio caeli, & non festinauit occumbere spatio vnus diei obediente Domino voci hominis. Et ille solus cum Caleb ex tot eductis ex Aegypto ingressus est terram promissionis.

243. Octaua pœna, nouæ minæ a diuinitate vers. 12. Non poterit stare Israël ante hostes suos, eosque fugiet, quia pollutus est anathemate. Non ero vltra vobiscum, donec conueratis eum, qui huius sceleris reus est. Ergo iam fatetur Deus, vnum illorum esse reum sceleris, & tamen omnes vult ob id deserere nullum puniant.

244. Nona pœna, ad publicandum magis peccatum, quod erat causa iræ illius diuinæ, & ad infamandum magis reum furti illius, noluit Deus per se indicare nomen rei, sed iussit fortibus quadruplicibus inuestigari scelestum. Primd, iactis super singulas tribus: deinde super cognationes seu familias singularum tribuum: tertid, super domos

nos singulas illarum familiarum : quartò, in-
uentà domo super viros illius domus, & sic de-
prehensus est Achan solus reus sceleris Ios. 7.
14. & seqq.

147. Decima pœna genus mortis duplicis, lapidatio
Achan, & combustio totius substantiæ eius, Dei
iussa executioni mandatum. Ios. 7.24. & seqq.
Tollens enim Iosue Achan, argentumque & pallium &
auricam regaliam, filios quoque & filias eius, boves &
asinus, & oves, ipsumq; tabernaculum, & cunctam
suppellectilem (& omnia Israël cum eo) duxerunt eos ad
vallem Achor ubi dixit Iosue : Quia turbasti nos, ex-
turbet te Dominus in die hæc. Lapidauitq; eum omnis
Israhel, & cuncta que illius erant, igne consumpta sunt.
Et auersus est furor Domini ab eis: Atque ita inquit
S. Chrysostomus l. 3. de prouid. Iosue perdidit vna
omnes, non eum solum (Achan) qui peccauerat, sed
conatos quoque & propinquos, omnemq; familiam
eum pecorum multitudine.

Ita vnius peccatum etiam innocentibus pe-
ccatoribus, & filiis, ac filiabus, mortem violentam
& infamem induxit, iusto iudicio Dei, qui cum
sit Dominus vitæ nostræ, licet ei etiam innocen-
tes morte afficere ad ostendendum iustitiam
suam, & vt auertat homines à peccatis. Ita S.
Augustinus q. 8. in Iosue & S. Thomas 2. 2. q.
108. a. 4.

Et adhuc pœnis esset, si Achan damnatus est,
vti putat Calixtus, & Concilium Aquisgra-
nense sub Pipino, etsi dubitet S. Augustinus, alij
vero putent saluatum, quia pœnituit eum, dixit
enim verl. 20. Verè ego peccauit Domino Deo Israël,
& sic & sic fecit. Non est tergiverlatus, nec aufu-
git que sunt signa contriti animi.

Ex hoc facto, duo quoad nos attinet disca-
mus. Primò, si violatio præcepti à Iosue lati tan-
topete nocuit & populo Dei & Achan, eiusque
proli, multò magis violatio præceptorum à Su-
perioribus nostris latorum, quibus magis sub-
iecti sumus quàm fuerint Israëlita Iosue, nam
etiam animas nostras illis regendas commisi-
mus, in quas Iosue ius non habuit, & quorum
præcepta tum scripta in Regulis, tum viuâ vo-
ce tradi solita, toties promissimus nos seruatu-

ros, quod Israëlita hoc modo non promiserant
Iosue,

Secundò, si res nondum Deo actu consecratæ
& traditæ quia tantum destinatæ fuerunt pro
thesauris Domini, induxerunt peccatum ad eò
Dei offensum, & perniciosum populo toti
Dei, multò magis peccata contra vota per quæ
Deo re ipsa tradidimus, corpus nostrum per ca-
sitatem, res externas per paupertatem, & prop-
riam voluntatem ac libertatem per obedi-
tiam, si violentur, sunt causa iustissima grauif-
simorum suppliciorum. Quis autem scit, an
non sint aliqui, si non hic inter nos, saltem ali-
bi in Prouincia, qui peccato aliquo contra vo-
tùm aliquod commissa, Deum offenderunt,
& calamitatum huius Regni & Prouinciæ sunt
causæ?

Nam si S. Dominicus de se dicebat cum ali-
quam Urbem ingrederetur : *Ingredi flagellum
Dei & S. Catharina Senensis, omnes calami-
tates mundi suis peccatis venialibus adscribe-
bat, quãtò magis ea adscribendæ sunt nô-
stris, si aliquod tale commissimus, quale nun-
quam S. Dominicus & S. Catharina commisit,
quæ conseruauit gratiam baptismalem. Quo-
circa longè potiori iure de nobis dicere possu-
mus id quod innocentes illi pueri in ignem
Babylonicum iniecti dicebant. Dan. 3. 27. &
seqq. Iustus es in omnibus que fecisti nobis. Iudicia e-
nim vera fecisti iuxta omnia que induxisti super
nos, & super ciuitatem sanctam patriam nostrorum,
quia in veritate & in iudicio induxisti omnia hæc pro-
pter peccata nostra. Peccauimus enim & inique egi-
mus, recedentes à te, & deliquimus in omnibus, &
præcepta tua non audiuimus, nec obseruauimus, nec
fecimus sicut præceperas nobis, vt bene nobis esset,
Omnia ergo qua induxisti super nos, & vniuersa que
fecisti nobis in vero iudicio fecisti, & tradidisti nos in
manibus inimicorum nostrorum iniquorum & pesti-
morum, prauaricatorumq; &c. Sed quamuis nul-
lus nostrum vquam Deum villo mortali offen-
disset peccato, satis est vnum veniale, ad has,
quas modo patimur in hoc Regno his annis
calamitates.*

LIBER SECVNDVS.

De fuga peccatorum venialium.

CAPVT PRIMVM.

An & quamdiu possint aliqui iusti adulti,
vivere sine peccatis venialibus?

251.

Dico primò, neminem iustorum posse viribus propriis, sine diuinâ gratiâ, abstinere à peccatis venialibus omnibus, seu vivere sine illis. Hæc doctrina definita est à Concilio Mileuitano contra Pelagium Can. 6. 7. & 8. & Trident. sess. 6. cap. 11. & can. 23. qui teste S. Hieronymo libr. 2. contra Pelagianos, & in Epist. ad Ctesiphontem, & lib. 2. contra Iovinianum, Pelagio antiquiorem idem asserentem, & S. Augustino lib. de perfectione iustitiae, & lib. de gratia Christi dicebat, posse totâ vitâ hominem vivere sine peccato vllò. Id expressè damnatum est à S. Ioanne Apostolo 1. Ioan. 8. 10. Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est. Si dixerimus quoniam non peccauimus, mendacem facimus eum, & verbum eius non est in nobis. Vbi de solis peccatis venialibus esse sermonem, ait S. Augustinus l. 3. cont. duas epist. Pelagianorum c. 3. & l. de nat. & grat. c. 36. Et certum est, multos in Ecclesia Dei adultos sine vllò peccato mortali commissio, vt fateatur Ecclesia S. Petro Martyre Ordinis Prædicatorum lect. 5. in Breuiario Romano 29. April. & de aliis quibusdam idem scribitur in historiis Ecclesiasticis, Idem docuit S. Iacobus Apostolus, Iacobi 32. In multis offendimus omnes. Quod de solis venialibus intelligendum, quia sine mortalibus quàm plurimi iusti viuunt, & non omnes illis coinquinantur. Sic Prouerb. 20. 9. Quis potest dicere: mundum est cor meum purus sum à peccato: Et Eccles. 7. 21. Non est homo iustus in terra qui non peccet: nimirum, venialiter, nam innumeri sunt iusti, qui mortaliter non peccant. Pulchrè hunc lapsum hominum iustorum describit S. Gregorius Nyssenus l. de orat. in Remitte nobis debita nostra: Cum hec vita, quâ per corpus fruimur, in sensus nostros diuidatur: ea verò que secundum animum exigitur, in mentis impetu & motu libera voluntatis consideretur, quis aded magno & excelsò animo? quis tanta prudentiâ præditus: quis tanti spiritus est vt per vitamq; vitæ rationem, vitiositatis ac malitiæ contagionem & iniquationem effugiat: quis quod ad oculum attinet, expers peccati est? Quis quod ad auditum attinet, innoxius? quis ab hac bestiali gula voluptate alienus? quis taciturnus & vacuus ab occasione peccati: &c. Nam reuera

multis sæpè mortibus introeundi locus oculis existit, & vel irascentem videt, & ad eandem contra perturbationem incitatur, vel prospera fortuna præter meritum videntem, & in inuidiam exarscit, vel superuentem, & in odium ruit; vel aliquam materiam boni coloris, dexterioris oris ac formæ figuram, & totus ad concupiscendum id quod placuerit, delabitur. Ita auris mortis fenestras aperit, & per ea que audit, multos affectus ad animum transmittit, metum, tristitiam, iram, voluptatem, cupiditatem, risum effusum, & eiusmodi. Porro gustatus voluptas, mater, vt dixerit aliqui, singularum malorum est. Quis enim ignorat, quod gula studium, radix propemodum sit eorum peccatorum, que in vita committuntur? Ab hac enim pendet luxus atque delicia, ebrietas, ingluuius, in victu prodigalitas atque profusio, abundantia, satietas, conuersatio bestialis. Et ratione carens impetus ad vitia ignominiosa. Similiter tangendi sensus omnium peccatorum extremus est. Omnia enim que corpore exercentur à sensu voluptatis, apprehensionis, que tactu fit, morbi sunt, que singularem exponere, longum fuerit: Porro multitudinem peccatorum que animo patitur ac destinata voluntate committuntur, quoniam oratio enumerare possit: Ex interioribus inquit profisciscuntur improba cogitationes, atque adiecit earum cogitationum, quibus inquinamur, enumerationem. Si igitur ab omnibus aded partibus peccatorum reuera nobis circumfusa sunt, per omnia sensuum instrumenta, per intus & oculos, atque in corde latentes animi motus: quis gloriabitur, vt inquit sapientia, se purum habere, cor, quia à foribus expurgatus est: quem admodum Iob testatur. Sordis sunt anima puritatis voluptas, que multifariam multisq; modis humana vita commiscetur per animum patitur ac corpus, per cogitationes, per sensus, per motus ex proposito procedentes, per corporis operationes & affectus. Quis ergo puram ab hac macula animam habet: quis fieri potuit vt fastu percussus non sit: quis potuit non esse superbia pede calcatus, quem manus peccati non commouit: cuius pes ad malitiam & nequitiam non cucurrit: quem oculus immodestus non inquinauit? & auditus solidus & imperitus non contaminauit? & gustatus ad se non conuertit? & occupatum detinuit: cuius cor ad vanos motus rude & in exercitatum mansit? Et Abbas Chæremone apud Cassianum Coll. II. c. 10. Impossibile est, inquit, quemlibet sanctorum non in istis minutis que per sermonem, per cogitationes, per ignorantiam, per obliuionem, per necessitatem, per voluntatem, per abreptionem admittuntur, incurrite. Quæ licet ab illo peccato quod ad mortem esse dicitur, aliena sint, culpâ tamen ac reprehensione carere non possunt. Aut enim, inquit Abbas Pimithus Coll. 20. c. 11. per ignorantiam, aut per obliuionem, aut per cogitationem, aut per sermonem, aut per abreptionem, aut

per necessitatem, aut per fragilitatem carnis, singulis diebus vel inuiti vel volentes frequenter incurrimus (addit Abbas Theonas Coll. 22.c.13. præter enumerata, vanitatem inter peccata venialia) pro quibus & David orans Dominum, purificationem atque indulgentiam deprecatur dicens: Delicta quis intelligit: ab occultis meis munda me, & ab alienis parce seruo tuo &c. Tantâ enim in his facilitate tanquam naturali lege prolabimur, vt quantalibet circumspectione atque custodia caueantur, non possint ad plenum ista vitari. Et Abbas Theo, Coll. 22.c.13. Aliud est admittere mortale peccatum, & aliud est cogitatione que non caret peccato, præueniri, vel ignorantia, aut obliuionis errore, aut facilitate otiosi sermonis offendere, aut ad punctum in fidei theoria aliquid hesitare, aut subrepti quâdam cenodoxia titillatione pulsari, aut necessitate natura aliquantisper à summâ perfectione recedere. Hæc enim sunt septem lapsuum genera, in quibus sanctus, licet non nunquam cadat, tamen iustus esse non desinit.

252. Dico secundò, neminem iustum per ordinaria gratiæ auxilia, quæ communiter omnibus iustis à Deo suppeditantur, posse totâ vitâ abstinere à peccatis venialibus, nisi adsit aliquod speciale & rarum Dei auxilium seu priuilegiû, quali freta, post Christum B. Virgo abstinit totâ vitâ ab omni peccato veniali.

Hæc propositio definita est in Concilio Tridentino & antea à Concilio Mileuitano. *Omni prorsus peccato vacare, supra humana natura modum Deus constituit*, inquit S. Gregorius Nazianzenus or. in plagam grandinis: Similita docet S. Cyprianus serm. de opere & elemosynis S. Augustinus lib. de gratiâ Christi. c. 49. & ep. 29. ad S. Hieronymum; S. Hieronymus l. 2. contra Pelagianos.

253. Dico tertio, posse iustum cum auxilio diuinæ gratiæ, vitare singula & omnia peccata venialia, sigillatim seu diuisim sumpta. Hæc conclusio negatur ab Hæreticis, & traditur à catholicis: inter quos Suarez ait de hoc, non posse dubitari, idque rectè tradi à S. Thoma & esse communem doctrinam. Idem docet Gregorius de Valentia tomo 2. disp. 8. a. 1. pun. 6. ad 5. Et Vasquez to. 2. in 1. 2. disp. 212. c. 2. a. 16. 17. 18. Et alij. Et ratio est, quia si non possemus vitare singula & omnia venialia, hoc modo sumpta, ea committendo non peccaremus, quia non liberè ea committeremus, cum tamen peccatum essentialiter consistat in actu liberi arbitrij: vt docet S. Thomas: ad libertatem autem requiritur posse aliquid facere & non facere. Nemo autem peccat, inquit Augustinus, in eo quod vitare non potest.

254. Dico quarto, posse iustum speciali Dei priuilegio adiutum, non tantum singula peccata venialia vitare, sed etiam omnia prorsus, ita vt nunquam in vllum veniale peccatum labatur. Nam per tale priuilegium B. Virgo caruit omni peccato veniali, vt dicitur in Concilio Trident. pari ergo modo alij iusti, si Deus vellet eis simi-

Lancicij Opus. Tom. 2.

le priuilegium communicare, possent omnibus prorsus carere peccatis. Hanc propositionem Suarez loco citato ait esse certâ fide tenendam, eamque probat autoritate Patrum & ratione, loquendo etiam de iustis habentibus in se fomitem peccati non extinctum nec ligatum, vt fuit ligatus, immò & extinctus in B. V. Maria. Per speciale autem priuilegium, quo quis possit vitare omnia prorsus venialia, totâ vitâ sine lapsu in vllum veniale, non est intelligendum auxiliû ordinarium, quod communiter omnibus iustis datur, ad vitanda venialia de lege ordinariâ, sed valdè speciale, quod non conceditur omnibus, & est valdè extraordinarium, & contra communem cursum iustorum. Atque ita merito S. Augustinus: *Qui dicunt, inquit, esse posse in hac vita hominem sine peccato, non est eis continuè insaurâ temeritate obfistendum. Si enim esse posse negauerimus, & hominis libero arbitrio, qui hoc volendo appetit, & Dei virtuti & misericordiâ, qui hoc adiuuando efficit derogabimus.*

l. 2. de peccat. merit. cap. 6.

Dico quindò, nullum Sanctorum adultorum; præter Christum & B. Virginem vixisse in hac vita, sine vlllo peccato veniali, quia de nullo tale aliquid scimus ex Scripturâ vel Ecclesiæ Patrum uel doctrinâ. Et expressè hoc asserit Angelus in sermone quem ore proprio dictauit S. Brigittæ c. 14. infra concl. 7. citando. Et S. Bernardus epist. 174. ad Canonicos Lugdunenses: *Quod enim aliqui pauci dicunt id, de S. Ioan. Baptista & de S. Iosepho, & sanctificatis in utero, communiter à Theologis reicitur, quos citat Suarez, & S. Augustinus demonstrat. Exceptâ, inquit, S. Virgine Maria, de qua, propter honorem Domini, nullam prorsus, cum de peccatis agitur, habere volo questionem &c. Si omnes Sanctos & Sanctas, cum hic viuerent, congregare possemus, & interrogare, vtrum essent sine peccato, quid fuisse responsuros putamus? Vtrum hoc, quod iste dicit (scilicet Pelagius) scilicet illos etiam fuisse sine peccato? An quod Ioannes Apostolus: Rogo vos, quantalibet fuerint in hoc corpore excellentiâ sanctitatis, si hoc interrogari potuissent, vnâ voce clamassent: Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Et omnes iusti, non tantum ex humilitate, sed veraciter de se, debent dicere illud: In multis offendimus omnes. Et si dixerimus, quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, vt bene ponderant Concilia Mileuitanum & Tridentinum supra citata, ad hoc ipsum probandum.*

255.

l. c. n. 24. A. l. de nunt. & g. c. 36.

1. Io. 1. 8. 10.

1ac. 3. 2.

Dico sexto, posse iustos perfectioni vitæ serjò studentes, auxilijs diuinæ gratiæ adiuutos, per longum tempus, immò & per totam vitam, viuere de facto, sine peccatis cum plenâ deliberatione commissis, cum solis illis, quæ dicuntur ex inaduertentia & surreptione, & ignorantia accidere. Id expressè supponit tanquam verum & possibile Clemens Alexandrinus: *Optimum, inquit, est, nullo modo peccare, quod est solius Dei: secundum, nullum ex voluntarijs attingere, maleficis,*

256.

l. 1. p. 5 d. c. 2.

Iob. 27. 6. quod est proprium sapientis. Hoc sensu videtur locutus Iob: Non reprehendi me cor meum in omni vita mea. Non absolute, quia peccabat aliquando, saltem non deliberate. Idem significat Apostolus 1. Cor. 4.4. Nihil mihi conscius sum: scilicet, non sum conscius ullius peccati deliberate commisi, in eo statu Apostolico, in quo hoc scripsit. Idem docent Suarez loco citat. & Vasquez, quibus adde Jacobum Alvarez de Paz magni nominis Theologum & vitam spirituales, quam tribus magnis voluminibus tradidit, magistrum: Multi, inquit, ex perfectis hominibus, hoc consequuntur, ut post conversionem suam ac gustatam spiritus sancti dulcedinem, nunquam aut rarissime peccata venialia scienter & ex industria, & cum plena deliberatione committant, idque egregie confirmat auctoritate ponderata S. Thomae: Omnem enim

T. 2. de ex-
term. mali
l. 1. p. 1. c. 9.

r. 2. q. 109.
a. 8. & 9.

impossibilitatem moralem, quam vocat, carentis veniali peccato, ad duo reuocasse videtur. Scilicet ad infirmitatem carnis, & ad obscuritatem mentis, sepe quid expediat, nescientis. Viri autem perfecti, aut seruide proficientes, scientiam illuminati, qua aliquod peccatum leue esse cognoscunt, & gratiam ampliori roborati, & dulcedine diuini amoris illecti, non est cur non facile carnis infirmitatem superent, & motus eius ad illicita tendentes cohibeant. Quid autem in vno peccato leui faciunt, in omnibus que aduertunt faciunt, & primum motum insurgentem, ut ad leui peccato liberentur, priusquam ulterius progrediatur impediunt. Hos Bernardus serm. de triplici coherencia vinculorum, beatos ac felices appellat: Beatus huiusmodi homo, inquit, & abundanti spiritus influens maiestate, qui suauis & vincus porat omnes, & neminem onerat ipse, qui terribilius & horribilius ipsa gehenna indicat, in re leuissima vultum omnipotentis scienter offendere. Et infra. Manifestam iniuriam faceres, si de Francisco, Dominico, Ignatio & aliis similibus sanctis, quod scienter & de industria peccata venialia fecerint, cogitares. Quod autem illi habuerint, multi viri spirituales ad perfectionem currentes, sine dubio habent, qui licet sapius ex infirmitate, in leuibus cadant, nunquam tamen multis annis, in huiusmodi, scienter & ex industria deficiunt. Non enim nunc abbreviata est Dei manus, ut iustos suos, ab ista infidelitate seruare nequeat, neque aggravata est auris eius, ut dilectissimorum preces, non exaudiat, quibus quotidie postulant, si non ab omni peccato (quod mortalitas ista non patitur) saltem a proccuritate & fronte meretricis liberari. Frontem verd meretricis habet, qui post diuinam maiestatem, intime cognitam, post amplissima eius dona suscepta, post gustatam caelestium cogitationum suauitatem, (audet scies & aduertens, aliquid Domino displicere) illud licet leuissimum, coram oculis sui Domini & Creatoris patrare. Interrogemus itaque viros sanctos, & obtestemur illos, per nomen Domini, cui se totos commiserunt, ut dicant nobis, siue villo ledende humilitatis timore, an aliquod peccatum veniale, non ex infirmitate, sed ex industria & ex malitia, per aliquot annos commiserint, & si dixerint, quia longo tempore, aut nunquam, aut vix, ex malitia peccarunt, credamus eis, sunt enim testes

omni exceptione maiores, & eos in hoc sequi & imitari conemur. Hæc Alvarez.

Similia habet Thomas Maffucius lib. de ca. 1. c. 9. 1. 1. de conuersatione: Quamuis, inquit, omnia prorsus peccata venialia efficiunt vitare non possumus, siue speciali Dei privilegio, quod post Christum de B. L. c. 2. 1. 1. Virgine tenet Ecclesia, inquit sacra Synodus Tridentina; tamen venialia, qua non committuntur ex subreptione, sed ex animi plena deliberatione possunt declinari, & à viris perfectis de facto omnia aut ferè omnia deuitantur.

Talis fuit B. Ioannes à Cruce S. Theresia in 27. Informatione Oedmis primus adiutor & socius, qui vti scribitur in summa Hispanica eius vitæ impressa anno 1635. Antuerpiæ, per multos annos nunquam aduertenter vllum veniale peccatum commisit: vti de eo testati sunt Confessarij illius.

Talis fuit (vt innumeros è Societate omit- 28. tam) P. Ludouicus de Ponte, qui post emissum votum, de non peccando vnquam deliberate venialiter, illud perfectissime impleuit: quem admodum iuratus asseruit eius per 20. annos Confessarij P. Petrus de Sandoual in Processu Informationis pro eius Canonizatione facto, auctoritate Episcopi Valetoletani.

Hoc quoque consecutus fuit Ioannes Betch- 29. mans Belga Societatis Iesu, mortuus in Collegio Romano, cum magna sanctitatis opinione, anno 1622. qui per quinque annos quos in Societate transegit, nullam vnquam admisit deliberatum veniale peccatum, vti reddens rationem conscientie suæ P. Virgilio Cepafio Superiori candidè fassus est, & ego hoc ab eo audiui, & scriptum est in eius vita.

Idem de se fassus est Cardinalis Bellarmi- 30. nus, P. Thomæ Tritz heberto, Rectori Collegij Anglicani in vrbe. Nam etiam Bellarminus 79. T. 2. 1. 1. annos vixit, tamen totam vitam suam, nullo deliberato veniali peccato se contaminauit, vti scribit de vtroque isto in vita Bellarmini P. Iacobus Fulgattus, & P. Sylæster Petra sancta.

Dico septimo, posse iustos perfectioni vitæ spi- 31. ritualis valde deditos, raro in peccata labi, & per longum tempus abstinere ab omnibus etiam indeliberatis peccatis venialibus, fretos auxilijs diuinæ gratiæ maioribus quam ordinariè concedantur iustis ordinarijs, communi vitæ cautela viuentibus, nec vique ad perfectionem deditis, vti sunt dediti nonnulli viri perfectiores. Hæc propositio expressè habetur apud Benedictum Iustinianum qui explicans illud 1. I. o. a. 1. Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus: Nec tuerim inquit, inficias, quod quis maiores habet in Christiana virtute & charitate progressus, eum & paucioribus & leuioribus noxijs raro admodum inquinari, vt colligitur ex Hieronymo dial. 3. con. Pelag. & Augustin. l. 1. de nupt. & concup. & l. de natur. & grat. c. 62.

Primo, probatur exemplis magnorum Dei 32. letuor-

seruorum, de quibus id constat, ex vitis eorum, & aliis documentis fide dignissimis.

262. De B. Maria Oegniaense Ioannes de Vitria-
co Episcopus & Cardinalis doctissimus apud
Suriū sic scribit: *Testem Deum inuoco, me nunquā
in totā eius vitā vel conuersatione, vel vnum potuisse
mortiferum peccatum deprehendere. Si quod autem
fortassis exiguum veniale sibi admisisse videretur, cum
tanto cordis dolore, tantā cum verecundiā & rubore,
cum tantā contritione se ostendebat Sacerdoti, vt ple-
rumq; praenimio cordis angore instar parturientis ex-
clamare cogebatur. Tametsi etiam ab exiguis venialibus
culpis adeo sibi caueret, vt crebro ad dies quindecim,
nec vnam inordinatam cogitationem in suo possit pe-
ccatore reperire. Et quia bonarum mentium est, ibi cul-
pam agnoscere, vbi culpa non est, Sacerdotum pedibus
aduoluit, sese accusans, quaedam eiusmodi etiam cum
lachrymis confitebatur, ad que nos vix potuimus a risu
abstinere: puta, quaedam verba puerilia, qua in pueritia
se dixisse recolens dolebat. Postquam autem euacuauit
ea que sunt pueri, tanto cum timore animam suam,
tanto studio sensus suos, tantā puritate cor suum custo-
dere nitetur, semper illud praen oculis habens: Qui mo-
dica negligit, paulatim decidit: vt ne verbum quidem
viliū aut affectum inordinatum, nec inhonestum cor-
poris motum, nec risum immoderatum, nec indecentem
vel indecorum corporis gestum in ea vnquam, aut certe
raro aduertere potuerimus. Quamquam plerumq; pra
immense cordis gaudio, dum se ipsam vix possit cape-
re, aliquando liberius exilarato vultu, exterius corpo-
ris gestu, mentis iubilum prodere cogebatur, vtpote vel
risum immodestum ex cordis serenitate edendo, aut ali-
quam e suis sociabus, modico eoque pudico amplexu hu-
manissime excipiendo, vel Sacerdotis alicuius manus
vel pedes praeximia deuotione osculando. Cum autem
ad se tanquam a mentis quadam ebrietate redisset, &
vesperi omnes actus suos seueriter commemoraret &
examinaret, si vel in minimo modum se excessisse de-
prehenderet, cum admirandā cordis contritione id con-
fitebatur, & a se ipsa poenas exigebat: non raro etiam
illuc trepidans vbi nullus erat timor. Nos vero eā solā
causa nostra pigrizia consulere volentes, eam reprehē-
debamus, que crebrius quam vellemus eiusmodi minu-
tias confitebatur. Quod si cogitatione inordinatā
diu carebat, aliis quoque peccatis caruit, quae
supponunt inordinationem cogitationis. Non
potest enim contingere peccatum, nisi sit volu-
tum, volitum autem esse nequit, nisi sit praecog-
nitum: ac proinde cum aliqua inordinatione
cogitationis, vt Philosophi morales & Theo-
logi omnes docent.*

263. De nostro B. Etmundo Campiano scribit
Paulus Bombinus: *Conscientiam, inquit, sacris con-
fessionibus solebat eluere: adeo nullā sepe maculā, vt ab
Antonio Francisco, qui eius Confessiones audire con-
fueuerat, quia nihil erat quod solui possit, sine solenni
absolutione ad sacrum ire perpetrandum iuberetur.
Quamquam id quoque antequam sacris iniciare-
tur, vsu venisse confitendi Campiano, vt sine sacrā
absolutione, eandem ob causam dimitteretur, idem
Lancicij Opusc. Tom. 2.*

Antonius Franciscus non semel testatus est.

De S. Francisco Xauerio maius, quippiam
constat, ex testimonio eius Confessarij, quod ad
probendam vitā eius sanctimoniam, adferunt
Auditores Rotē, in Relatione ab eis facta Sum-
mo Pontifici pro Canonizatione illius. Cum, in-
quiunt, quondam Xauerius ibi ageret hyemem, con-
fessum fuisse sepius, apud Vicarium S. Thoma, qui iure-
iurando affirmauerat, in huiusmodi confessionibus nul-
lum se inuenisse peccatum veniale, quo Deus offendi po-
tuisset. De nostro B. Stanislao Kostka, P. Alpho-
nus Ruiz, cui ille totius vitā peccata in Confes-
sione detexerat, post illius mortem publicē te-
stis est, eum totā vitā suā (quae fuit 19. annorū)
nullum mortale peccatum commississe, & venialia val-
de pauca. De B. Aloyso Gonzaga P. Ferdinandus
Paternd testatus est, dum eius Confessarij ef-
fret in curia Regis Hispaniarum existentis ad-
huc in statu saeculari per 5. vel 6. annos, quibus eius
confessiones excipiebat ad annum etatis 14. se sepe nu-
mero, nec materiam in eo absolutionis inuenisse, idq;
non ex defectu iudicij & solertia accidisse, quia etiam
ab eā etate elucebat in illo prudentia & maturitas se-
mitū in moribus.

Si ergo B. Aloysius in eā etate, adhuc saecula-
ris, in aula Regis Hispaniae, adeo abstinent diu
a venialibus, quanto magis postea acquisito
maiore Dei lumine, & Diuinā gratiā abundan-
tia in vita Religiosa? Atque ita P. Hieronymus
Platus ob libros editos notus, perspecta do-
ctrinae & probitatis vir, scripto testatus est: *Se
eius generalem confessionem in Societate sex mensium
audisse, & non reperisse in eo materiam capacem abso-
lutionis, neque de peccatis venialibus. Quae duorum
Confessariorum testimonia tanquam certa &
fide dignissima, adduxerunt ad comprobendam
sanctitatem B. Aloysij, Rotē Auditores in Rela-
tione, pro eius Canonizatione facta Paulo V.
Pontifici Maximo, titulo: Quod innocens Ado-
lescens, habuerit omnes virtutes. Et §. Quod
autem immaculatus Adolescens.*

Quod confirmari potest praeter experientia
multorum seruorum Dei, accurate vitā perfe-
ctioni studentium, testimonio iurato P. Anni-
balis Vitalis, qui in Processu Lecienſi facto au-
thoritate Sedis Apostolicae pro Canonizatione
P. Bernardini Realini, testis tertius ad vigesimū
articulum ita respondit: *In quindeci anni, in circa,
che esso se confessato, in questi vltimi della vita, continua-
mente con me, non ho potuto trouar in lui, ne nemo vn
peccato veniale voluntario.*

De eodem P. Realino in eius vita a P. Anto-
nio Beaillo Italicē conscripta legi alterum eius
Confessarium P. Natalem Caputum, Professorem
Theologiae, testatum esse, *Se per octo men-
ses, quibus Confessiones P. Realini audiuit, nunquam se
inuenisse in eo materiam absolutionis. Vt ergo solui
posset, aliquod ex saeculari vitā antea factā, peccatum
confitebatur.*

De Cardinali Bellarmino scribit Fuligattus
S 2 in

264.
par. 2. de
charit. in
Deum §. a.

265.

266.
Process.
Canoniz.

267.

268.

cap. 34.

in eius vita, eum interdum per octo dies non invenisse vnum peccatum, quod esset materia absolutionis. Et tamen Bellarminum scimus fuisse scrupulosissimum, quales, ut ait S. Gregorius, solent ibi culpam agnoscere ubi culpa non est.

269.
l. 12. Reg.
c. 31. Resp.

Noster quoque Frater Alphonsus Rodriguez, etsi per 40. circiter annos Ianitoris officium obierit: ordinariè in confessionibus non adferebat materiam absolutionis.

Iosephus Soria è Societate Iesu qui familiariter versatus est cum P. Realino per annos 22. & fuit eius cubicularius per annos 5. testis 18. in Processu Licenti super 8. articulo iuratus deposuit: P. Bernardinum fuisse tam magna sanctitate praditum, & vita adè pura, ut nemo quod sciam aduerit unquam ab eo ne minimum quidem peccatum veniale fuisse commissum, multò minus mortale.

270.

De P. Ludouico de Ponte in concione funebri impressa Valisoleri anno 1624. legi, dictum à P. Michaele de sancto Romano Præposito nostræ Domus Professæ, P. Ludouicum conseruasse gratiam baptismalem totâ vitâ, & inter quinquaginta quatuor peccata, quæ post eius mortem scripta ab eo olim, inuenta sunt à curioso quodam, nullum fuisse, quod ipse audeat asserere attigisse culpam saltem peccati venialis.

271.
l. 6. c. 11.

Secundò probatur, hæc doctrina ex Concilio Tridentino, ubi disserens de peccatis iustorum ait: Licet iusti in venialia peccata quandoq; cædunt, non propterea desinunt esse iusti: Vbi particula, quandoq;, indicat, non sæpè, sed rarò id contingere iis, qui sibi attendunt & gratiæ Dei cooperantur.

cap. 14.

Simili loquendi formulâ vsus est Angelus in sermone, quem suo ore dictauit S. Brigitte: Quis, inquit, mirari debet, quòd Deus hanc Virginem (scilicet Mariam) super omnes maxime dilexerit, cum ipsa solâ exceptâ, neminem à viro & muliere generari prauisius cuius animus (alias voluntas) ad mortale seu veniale peccatum interdum non fieret inclinabilis. Quod autem interdum accidit, non sæpè accidit.

272.
To. 1. Ep.
Pont. par.
2. pag. 352.
Rom. edit.

Tertiò probatur, hæc doctrina testimoniis Patrum. S. Gelasius primus, in disputatione contra Pelagium, dicentem sine gratiâ posse hominem toto vitæ tempore abstinere à peccatis venialibus. Postquam docuisset id viribus naturæ fieri non posse, subdit: Sin verò quispiam non possibilitate facultatis humana, sed per Diuinam gratiam hoc asserat in hac vitâ quibuslibet sanctis, posse conferri, bene quidem facit, nam Dei dono cuncta possibilia sunt, talia confidenter opinari & sperare fideliter. Si ergo totâ vitâ quis potest ab omnibus abstinere peccatis, beneficio diuinæ gratiæ, multò magis, per longum, etsi non totum, vitæ tempus.

Et cum dixisset, non decerè impugnare facile, si quis dicere, aliquos tales exstitisse subdit: Sanctos nonnullos copiosiore Dei munere, vel rariùs omnino, vel minimis, humana conditionis passionibus

impetitos esse: & affluentiore Dei gratiâ, mortalitatis vitia facile superasse, ita tamen, ut solus agni sit proprium, nullum prorsus habuisse peccatum. Et quamuis postea, multis Scripturæ testimoniis probet omnes esse peccatis obnoxios, id non idè facit, quasi neget diu aliquos posse abstinere à peccatis per auxilia gratiæ, sed ut Pelagianorum errorem demoliat, asserentium, omnis esse posse atque debere prorsus ab omni peccato liberus. Ideoque tandem subdit: Vnos in magna continentia proposito constitutos, siue minus siue amplius, à vitis infestari, prout quisque gratiâ Diuinâ inspirante profecerit. Cum autem multos in Ecclesiâ Dei proficere valde, certum sit, multos quoque reperiri, qui raro in peccata venialia labantur, dubitari non debet. Eadem veritas colligitur ex S. Augustino, qui ait: Qui dicunt esse posse hominem in hac vitâ sine peccato, non est eis continuo incantâ temeritate obstinendum. Si enim posse negauerimus, & hominis libero arbitrio, qui hoc volendo appetit, & Dei virtuti ac misericordiæ, qui hoc aliquid efficit, derogabimus. Quibus locis videtur Augustinus loqui, de abstinencia à venialibus, per totam vitam, quare multò magis de abstinencia per longiusculam vitæ partem, id sentit, quia hoc facilius est, & non tam specialis gratiæ auxilio eget. Et libr. de Spir. & lit. à principio & cap. 2. dicit: Si quis de aliquo sancto assernet, nunquam peccasse, non propriis viribus sed gratiâ & dono Dei, non multum cum eo esse contendendum, sed potius si id sufficienter ostendat, illi esse gratulandum. Cum autem certissimis testimoniis, supra ostensum sit, aliquos diu sine venialibus vitæ peccatis, & rarò in ea lapsos esse, id quoque alios posse assequi similibus diuinæ gratiæ specialis auxiliis fretos, dubitandum non est. Idem libr. de perfectione iustitiæ ferè toto, soluens argumenta, Cælestij Pelagiani nomine sibi à Cœpiscopis Eutropio & Paulo proposita, quibus Pelagiani conabantur euincere, quod homo viribus naturæ, sine gratiâ per Christi merita collatâ, possit prorsus totâ vitâ viuere sine peccato. Non negat id posse fieri, sed non nisi per gratiâ Dei, non verò viribus naturæ. Quod ut clarius appareat, adferam hic præcipua argumenta Pelagianorum in illo libro, seu exempla, ab Augustino relata & ab eodem soluta.

Ante omnia, inquit, (scilicet Pelagianus) interrogandus qui negat hominem sine peccato esse posse, quid sit quodcumq; peccatum, quod vitari potest, aut quod vitari non potest. Si quod vitari non potest, peccatum non est: si quod vitari potest, ergo homo potest esse sine peccato quod vitari potest. Nulla enim ratio vel iustitia patitur saltem, dici peccatum, quod vitari nullo modo potest.

Ad hoc S. Augustinus sic respondet. Respondemus, vitari posse peccatum, si natura vitata sanetur gratiâ Dei per Iesum Christum Dominum nostrum. In tantum enim sana non est, quantum id quod

facit.

faciendum est, aut cecitate non videt, aut infirmitate non implet. dum caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem, vt non ea quæ vult homo faciat. Hæc Augustinus.

Quocirca si iudicio Augustini potest homo totâ vitâ (vti putabat Pelagius) viuere sine peccato, per Christi gratiam, multò magis non totâ vitâ, sed diu, rarò peccando, viuere potest.

Deinde aliud Pelagianorum argumentum in medium adfert tale: Iterum querendum est, quid sit peccatum, naturale an accidens? Si naturale est, peccatum non est: si autem accidens est, & recedere potest, & quod recedere potest, vitari potest, & quod vitari potest, potest homo sine eo esse quod vitari potest.

Respondetur, inquit Augustinus; Naturale non est peccatum, sed natura præsertim vitiate, vnde facti sumus natura filij iræ: parumq; esse ad non peccandû, voluntatis arbitrium, nisi adiuta sanetur gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum.

Iterum ait (Pelagianus) querendum est, vtrumne debeat homo sine peccato esse? Procul dubio debet. Si debet, potest: Si non potest, ergo nec debet. Et, si non debet homo esse sine peccato, debet ergo cum peccato esse, & iam peccatum non erit, si illud haberi debere constituerit.

Respondetur, inquit Augustinus hac similitudine: Cum videmus claudum qui sanari potest, rectè dicimus, debet homo iste esse sine claudicatione, & si debet, potest, nec tamen cum vult continuò potest, sed cum fuerit adhibita curatione sanatus, & medicina adiuerit voluntatem. Hoc fit in interiore homine, quod ad peccatum attinet, tanquam ad eius claudicationem, per eius gratiam, qui venit non vocare iustos sed peccatores, quia non est opus sanis medico, sed malè habentibus.

Iterum ait, (Pelagianus) querendû est, an velit Deus hominem esse sine peccato: Procul dubio vult, & procul dubio potest. Quis enim tam demens est, vt vel dubitet fieri posse quod Deum velle non dubitat?

Respondetur, (inquit S. Augustinus) vult Deus hominem esse sine peccato: sed hoc fit in credentibus & proficientibus renouatione interioris hominis de die in diem, donec fiat perfecta iustitia tanquam sanitas plena. Hæc S. Augustinus.

Ex cuius responso, causam discimus, quæ viros perfectioni seridè incumbentes rarò peccare facit: scilicet, renouationem interioris hominis, quam Christi gratia facit in proficientibus. His enim Deus auxilia frequentiora & maiora suppeditat, quam vulgo communi iustorum, tepidorum præsertim: præterea, extrinsecâ etiam providentiâ Deus præseruat spiritu feruentes, ne occurrant illis obiecta ad peccatum allicientia, vel, si occurrunt, ita eorum mentem & cogitationes pijs rebus occupat, ne ad malas cogitationes delabantur, sine quibus præuis, nemo peccat. Liberi enim arbitrij vsus, incipit à cogitatione repræsentante materiam obiecti.

Lancizij Opusc. Tom. 2.

quam sub specie boni reprehensam, voluntas eligit dum peccat.

Iterum ait, (Pelagianus) querendum est, quot modis constet peccatum? Duobus, ni fallor: si aut illa fiant, quæ prohibentur, aut illa non fiant, quæ iubentur. Tam certè omnia illa quæ prohibita sunt, vitari possunt, quàm quæ præcepta sunt, perfici. Nam frustra aut prohiberetur aut iuberetur, quod vel cauere vel impleri non possit. Et quomodo negabimus posse esse hominem sine peccato, cum consiteri necesse sit, eum, tam omnia illa quæ retantur posse cauere, quàm quæ imperantur efficere?

Ad hoc quoque respondet S. Augustinus, non negans posse nos abstinere à peccato, sed id nos non posse, nisi Deus det, & charitas Dei diffundatur in cordibus nostris, non per nos ipsos, sed per Spiritum S. qui datus est nobis. Hoc autem, inquit, fit de die in diem, in iis, qui volendo, & credendo, & invocando, proficiunt, & præterita obliuiscetes, in ea quæ ante sunt extenduntur. Ad hoc enim lex ista præcipit, vt cum in his implendis homo defecerit, non se extollat superbiâ tumidus, sed ad gratiam confugiat fatigatus.

Deinde cap. 6. ait: Adiuuante gratiâ Dei, negandum non est, posse hominem esse sine peccato.

Et c. 7. Non gratis Christus mortuus est, non igitur potest homo esse sine peccato, etiamsi velit, nisi adiuuet gratia Dei, per Iesum Christum Dominum Nostrum, quod vt perficiat, & nunc in proficientibus agitur, & omnimodè implebitur contentione mortis assumpta & charitate, quæ credendo & sperando nutritur, videndo & obtinendo perfectâ.

Idem Augustinus cum alibi ostendisset, neminem esse qui viribus naturæ sine gratiâ Dei viuat sine vilo peccato, & concludens primam quæstionem, asserat tolerandum esse eum, qui diceret præter Christum, alicui quoque per Christi gratiam, concessum esse. Qui nullum omnino haberet peccatum: supra dixerat reperiri, qui per Dei gratiam, se ab eis peccatis abstinerit, quæ crimina vocantur, atque illis peccatis (scilicet venialibus) sine quibus non hic viuatur, mundare operibus misericordiæ, & pijs orationibus non neglexerit: & talem hinc exire sine peccato, quamuis cum hic viuere, habuerit nonnulla peccata. Quo loquendi modo apertè indicat, reperiri tales, qui per Christi gratiam, non multa sed pauca, seu quod idem est, nonnulla committunt peccata, quæ per opera pietatis expiant. Et loquendo de iustis, Quia, inquit, in leuissimis, & aliquando incantis obrepit peccatum, & insiti fuerunt, & sine peccato non fuerunt. Quo loco, aliquando, denotat rarò id contingere nonnullis.

S. Leo Papa: Vt, inquit, virtutis habitaculû nullâ sit contaminatione pollutum, vique regente atque adiuuante Domino omnibus obtinere possibile est: si per ieiunij purificationem, ac per inedia largitatem, studeamus & peccatorum sordibus liberari, & charitatis fructibus esse secundi.

S. Prosper ait, Eos qui sanctè per donû Spiritus S.

a. de pecc. m. u. c. 4.

274

l. de nat. & grat. c. 38.

274

275

1. deuit.
cont. c. 6.

viuunt, tamen propter quasdam difficultates, quas tra-
hant, siue scientes, siue nescientes, aliquoties, aut suo
peccato cedunt, aut alieno consentiunt. Ergo S. Prof-
peri iudicio, aliqui non sapè, sed aliquoties pec-
cant.

(Notat Suarez tom. 2. in 3. par. disp. 4. sect. 3.
Patres nomine criminis intelligere peccatum
mortale. Sic S. Augustin. in Enchir. cap. 64. il-
lud accipit & l. de nat. & grat. c. 36. & l. de per-
fect. iust. cap. 12. & 17. & S. Gregor. lib. 21. mor.
cap. 9.)

276.
1. 2. Reuel.
cap. 19.

Et Christus D. dans varia monita S. Brigitte
inter alia ait: *Mali homines inter iustos tolerantur ad
honorum probationem: ex malitia quippe malorum,
probatur honorum constantia, nam in aduersitate o-
stenditur, quantum quisq; patiens est in prosperitate
verò quam quisq; constans est & moderatus. Quia er-
go vitia quandoq; subrepunt iustis, & virtutes frequen-
ter extollunt, idè permittuntur mali viuere cum bonis,
ne boni dissoluantur nimia lætitiâ, vel dormient ace-
diâ, & vi frequenter habeant ad Deum oculos. Aliud
est autem, vt obseruauit Caietanus 22. q. 4. 3.
a. 8. Quandoq; aliud, passim, quod idem est, ac
sapè.*

277.
1. 6. in 1.
Reg. c. 14.
Prou. 14.

Idem deducitur ex S. Gregorio Papa, qui lo-
quens de peccatis iustorum, qui dicuntur *septies
cadere*. Iusti, inquit, permittuntur aliquando cadere,
vt semper valeant fortius stare. Hi proficèd, etsi verba
Domini quandoq; non implent, à Domino non rece-
dunt, & in modico desipiunt, sed post modicum respici-
unt. Quo loquendi modo, indicat, reperiri ius-
tos, qui non sapè labantur in venialia, sed ali-
quando, quandoq; modicum id est raris, eum enim
sensum in lingua Latina habent hę dictiones, &
tales loquendi formę. Et libr. 3. dialog. de S.
Iaacò, sic scribit: *Qui cum virtute abstinentie, con-
temptu rerum transeuntium, propheta spiritu oratio-
nis intentione, esset incomparabiliter preeditus vnum
erat, quod in eo reprehensibile esse videbatur quod non-
nunquam tanta ei lætitiâ inerat, vt illos tot virtuti-
bus, nisi sciretur esse plenus, nullo modo crederetur.*

278.
1. 1. ped. c. 6.

Idem sentit Clemens Alexandrinus: *In volun-
taria peccata non adeo multa incidere, is maxime cõ-
uenit, qui bene educati sunt. Qui autem non incidit
in multa, raro incidit.*

279.

Et S. Hieronymus: *Et nos, inquit, dicimus posse
hominem non peccare si velit, pro tempore, pro loco, pro
imbecillitate corporeâ, quam diu intentus est animus.
Atqui multi serui Dei feruentes, habent valdè
intentum, & diu, rebus diuinis antum, & ma-
iorem circa se auxiliantis Dei protectionem;
proinde Dei beneficio diu abstinere à peccatis,
qui suę animę seridè intendunt.*

280.
h. 4. in Pas-
cha.

S. Maximus: *Habent, inquit, merita atates suas,
nam & senectus morum inuenitur in pueris: & inno-
centia infantium reperitur in senibus. Ad innocentia
verò vitę requiritur, rarus in peccata venialia
lapsus.*

281.
in ca. Luc.

S. Ambrosius explicans illa verba Lucę: *Erāt
incedentes in omnibus mandatis & iustifica-*

tionibus Domini sine quetela: *Quid ad hoc resse-
runt, qui peccatis suis solatia preferentes, sine peccatis
frequentibus hominem putant esse non posse, & videntur
versiculo, quia scriptum est in Iob: Nemo mundus à
sorde, nec si vnus diei vita eius sit in terra. Et infra: si
hoc putant sine peccato esse, nunquam omnimò peccasse,
& ipse consentio. Omnes enim peccauerunt & egent
gloriâ Dei: sin autem eum qui veterem errorem corre-
xerit, & in eam se vita transformauerit qualitatem,
vt temperet à peccato, negent abstinere à delictis, non
possunt in eorum conuenire sententiam: cum legamus
quia sic Dominus dilexit Ecclesiam, vt exhiberet ipsam
sibi gloriosam & non habentem maculam, aut rugam,
aut aliquid eiusmodi, sed vt sit sancta & immaculata.
Vbi cum dicat se de talibus peccatis loqui, quę
omnes admiserunt, & committunt clarum est,
eum non loqui de mortalibus, quę non omnes
committunt. Esse enim à reatu mortalis culpę ali-
num, conceditur multis, inquit B. Laurentius Iusti-
nians, & patet ex historiis Ecclesiasticis, & Cõ-
fessarij benè sciunt, qui tales multos norunt,
sed de solis venialibus. Sensit ergo posse nos
esse sine frequentibus venialibus: præsertim, c. 1. de pecc.
cum, vt ait S. Augustinus per peccata, S. Scriptu-
ra, intelligit venialia, per crimina mortalia.*

Dices, Pelagium teste S. Augustino, vsum esse
hoc loco S. Ambrosij ad probandam suam hæ-
resim, quę erat: posse ac debere homines omni-
bus peccatis carere totã vitã: proinde hoc S.
Ambrosij loco non benè probari, id, ad quod
probandum adfertur.

Resp. Concedens, nego consequen-
tiam. Primò, quia nos rem diuersam loco citato
S. Ambrosij probamus. Pelagius enim docebat
hominem sine vllis peccatis posse totam vitam
transigere, idque viribus naturę, non auxilijs
gratię fretum. Nos verò id tanquam hæresim
detestamur, sed tantum cum S. Ambrosio dici-
mus, posse esse beneficio Diuinę gratię homi-
nem sine peccatis frequentibus, sine quibus tamen
nullas viuit ita, quin aliquando in ea labatur. Se-
cundò, & Pelagius & alij hæretici solent suas hæ-
reses, etiam Scripturę sententijs male intelle-
ctis & explicatis confirmare, sicut ergo hanc ob
causam non debemus abstinere à producendis
Scripturę S. sententijs in confirmationem sanę
doctrinę ita nec ab his Patrum sententijs citan-
dis abstinere debemus, benè intellectis, & in
vero earum sensu propositis, etsi eas ad suos er-
rores hæretici iniquè detorqueant.

Nec obstat, quod S. Augustinus libr. de gratia
Christi c. 43. & 49. dicat S. Ambrosium asserere,
hominem posse esse sine peccato; id enim non dicit ex
suo sensu, sed refert Pelagium idè laudasse S.
Ambrosium, & dixisse: in eius præcipuè libris Roma-
nam elucere fidem, eumq; inter Latinos, scriptorum
florem quandam enituisse, quia, inquit, videtur Pela-
gius sibi in quodam loco librorum eius, eo teste vti, quo
probat hominem, posse esse sine peccato. Hoc autem S.
Ambrosius non dixit, vti ei affixit Pelagius, sed
ian-

tantum, posse esse sine frequentibus peccatis per Dei gratiam. Deinde cum ibidem cap. 48. idem repetisset tanquam à Pelagio citatum ex Ambrosio, respondet: *Posse hominem in hac vita esse sine peccato, negandum non est. si hoc velit Deus, a quod quem sunt omnia possibilis.* Sed infra c. 49. ait meritò S. Ambrosium docere exponendo Eliaâ Prophetam: *Neminem in hoc mundo esse sine peccato*, quod nos etiam contra Pelagium asserimus, sed hoc Ambrosij dictum est diuersum ab eo quod retulimus, de frequentibus peccatis. Quocirca et si Bellarminus l. i. de amiss. grat. c. 6. §. Obiectio 4. dicat S. Augustinum c. 49. dixisse, correctam esse à S. Ambrosio illam sententiam, non est intelligendum, quòd eam cortexerit de abstinentia possibili à frequentibus peccatis, sed tantum eam, quam habuisse dicebatur à Pelagio, de perfectione iustitia Zachariae & Elisabeth summe atque omni modo perfectae, cui nihil addi iam posset, qualem cap. 48. dixerat, nos in caelo sperare. Quod quidem S. Augustinus conditionatè dixit de S. Ambrosio: *Si ille, inquit, vir sanctus atque humilis Zachariam & Elisabeth summe atque omni modo perfectae iustitia cui nihil addi iam posset, fuisse existimauit. profectò sententiam suam minus excutiendo correxit.*

Atqui in loco S. Ambrosij à me citato, nil tale ab eo dictum est, quocirca non de loco prout à nobis citatus, id S. Augustinus dixit, sed prout erat citatus à Pelagio, de iustitia perfectissima Zachariae & Elisabeth S. Hieronymus dialogi contra Pelagianos.

285. Abbas Pynophilus apud Ioannem Cassianum, loquens de iustis Ordinariis, licet dicat eos singulis diebus in venialia labi, tamen Abbas Theonas disputans de peccatis iustorum, qui etiam sancti viri sunt, adducto testimonio illo vulgato Prover. 24. prout communiter à Concionatoribus citatur: *Septies in die cadit iustus, at in septem lapsuum genera, scilicet cogitationis, ignorantiae, aut obliuionis &c.* Virum sanctum nonnunquam cadere: qui autem cadit nonnunquam, raro cadit, saepe & diu abstinet à casu veniali: idem enim significat nonnunquam, quod, raro.

286. Quod idem Abbas Theonas supra clarius indicauerat: *Nullus, inquit, ita circumspectus in huius mundi potest esse constitutus, ut eum altem rara vel leuia peccatorum tela non seriant:* Agnouit ergo aliquem Dei beneficio, raro labi in leuia peccata.

287. Idem Abbas Theonas expressè impugnans eos, qui dicebant cum Pelagio, hominem posse esse sine peccato, sic eos refutat, ut ostendat id falsum esse: quia nullus est qui non interdum, nõ aliquando, peccet, qui loquendi modi, non frequentia, sed rara denotant peccata aliquorum Sanctorum. *Quod, inquit, tam pertinax Sanctorum studium, quod tam arduum potest esse propositum, cui non aliquando, versutus ille insidiator illudat: Quis ita*

solutudinis secreta sectatus, vniuersorum mortaliu consortia declinauit, ut nunquam cogitationibus superfluis laberetur. & intuitu rerum, vel occupatione actuum terrenorum, ab illa qua verè sola est, bona Dei contemplatione deciderit: Quis tantum spiritus, vniuersum potuit retinere seruiorem, ut non interdum, lubricis cogitationibus, in ipsa quoque orationis conuentione irasclatos, repente de caelestibus ad terrena corruerit? Sen sit ergo, aliquos non saepe, sed, interdum, &c., aliquando, quod idem est, ac raro, peccare: & hoc satis est ad refutandos Pelagij alleclas, qui dicebant, iustos nunquam peccare debere & posse. Quod autem Theonas addit, *sanctos cogitatione quando, in peccata labi, verum est, si sermo sit de communi iustorum cursu, fit tamen singulari Dei beneficio, etsi raro, (vni mihi certò compertum est) ut aliqui nunquam villo, merè interno peccato, Diuinam Maiestatem offendant.*

S. Bernardus serm. de cæna Domini: *Qui lotus est, inquit, non indiget nisi ut pedes lauet. Lotus est, qui grauius peccata non habet, cuius caput, id est intentio, & manus, id est operatio & conuersatio munda est. Sed pedes, qui sunt anime affectiones, dum in hoc puluere gradimur, ex toto mundi esse non possunt, quin aliquando vanitati, aliquando voluptati, aut curiositati, plus quam oportet, cedat animus vel ad horam.* Vbi ponderanda sunt *Primo*, particula aliquando, ostendere, raro nonnullos peccare: quòd etiam aliquando dicitur contingere, supponitur nõ semper nec saepe, sed raro contingere. *Secundo*, S. Bernardus supponit esse homines iustos, qui non peccant intentione, nec operatione, & conuersione (in quibus tamen omnia ferè iustorum peccata consistunt) quando ergo addit aliquando, affectione illos delinquere, idque non saepe, sed vel ad horam, manifestè indicat, raro id accidere cautè viuentibus. Et si in vigilia S. Andreae, cum loquens de vulgo, & de modo communi viuendi iustorum imperfectorum, dixisset: *Multa quotidie peccata contrahimus, paulò post subdit: Beati qui solam suam, dico autem gloriam conscientiae suae, solliciti sunt omni tempore conseruare immaculatam, semper splendidam exhibere.* Sed quia pauci sunt, qui sic omni custodia seruent cor suum, pauciores autem (si tamen vel prouiores) qui in omni sanctimoniam conseruent illud, necesse est frequenti abstinentia maculas deluere subintrantes. In quibus verbis manifestè docet, reperiri tales iustos, etsi paucos, qui conseruant omni tempore, immaculatam à frequentibus & quotidianis aliorum peccatis conscientiam, & semper splendidam.

His accedit S. Thomas Perfecti, inquit, viri ex infirmitate carnis incidunt interdum in aliqua peccata venialia. Vbi vox, interdum ostendit, non de frequentibus, sed de raris eum loqui peccatis, à perfectis viris committi solitis: possunt ergo durè ab eis abstinere, si raro in eâ labuntur, seu quod idem est, si interdum labuntur.

Et explicando modum viuendi perfectorum, clarè indicat eos ita viuere, ut raro peccent. Sic aut 6. in enim corp.

enim ait: Ad perfectos pertinere ea qua agunt, secundum regulam rationis ordinare, secundum illud: omnia honeste & secundum ordinem fiant in vobis. Et precipue hanc cautelam adhibent in his, in quibus non solum ipsi offenderent, sed etiam aliis offensionem pararent. Et siquidem in eorum manifestis dictis, factis, ali- quid ab hac moderatione desit, hoc prouenit ex infirmitate humana, secundum quam a perfectione deficiunt, non tamen in tantum deficiunt, ut multum ab ordine rationis recedatur, sed modicum & leuiter, quod non est tam magnum, ut ex hac ratione possit ab alio sumi peccandi occasio.

291. Et ad 3. respondens ad Obiectionem, qua probatur scandalum actiuum reperiri in uiris perfectis, quod S. Thomas ibidem negat reperiri, sicut nec scandalum passiuum, ait, quod peccata venialia perfectorum, precipue consistunt in subitibus moribus occultis; si qua uero etiam in exterioribus dictis uel factis, peccata venialia committant, tam leuia sunt, ut de se scandalizandi uirtutem non habeant. Qui modi loquendi, non possent consistere, si perfecti peccarent saepe uenialiter, frequentia enim uenialia & uita ualde tepidam peccantium demonstrant, & scandalum actiuum praebent imperfectis & tyronibus, & uiros perfectionis ualde studiosos offendunt & contristant, uti & Superiores suos.

292. Quocirca inter priuilegia ualde singularia reponendus est, rarus per longum tempus in peccata uenialia, & quidem indeliberata lapsus, quandoque per surreptionem, ex humanae mentis infirmitate & huius uitae conditione contingens. Hoc uidetur asserere S. Macarius Aegyptius ab Ecclesia in Romano Martyrologio & a Baronio in notis ad illud Laudatus, qui cum docuisset, bellum gerere cum mente nostra, neque consentire neque componere cum cogitationibus prauis, & in nostra potestate esse (non sine tamen auxiliis Diuinae gratiae) certare, resistere, vulnerare, cadere (scilicet inimicum diabolium) non posse tamen hominem facultate propria (scilicet cum ordinatis Dei auxiliis) peccatum radicis euellere & extirpare, sed hoc soli Deo conuenire, & ad solam diuinam potentiam pertinere. Tandem post multas luctas & certamina, quod Dei potentia concedat aliquibus, subdit: Quemadmodum si domum, tuam latro accesserit, tibi molestus esse non desinet, nec sine te securè agere, tu uero illi resistere incipies, & cades atque caderis: ita debet animare: sistere, repugnare atque occurrere: quod superest, uoluntas illa repugnans, & labore gemens & molesta superior euadere incipit, cadit, & resurgit. Denique peccatum, decem aut uiginti conflictibus denegat animam, superat ac prostermit, anima uero successu temporis eodem semel peruenit, ut vincat peccatum. Iterum illa si sustinuerit, nec se remisit, paulatim superior esse incipit, & discernere, palmam denique reportare contra peccatum. Sed in iis strictè aduertantur, tam diu peccatum euerit hominem, donec euaserit in uirum perfectum, in mensuram asatis, & sum perfectè uincet mortem.

Quo in loco duo notanda sunt. Primum, S. Macarium non loqui de uictoria tantum peccatorum mortalium, ab his enim multos Sanctos ne semel quidem uictos esse certissimum est, uic constat ex Bulla Canonizationis de S. Dominico, & S. Petro Martyre. S. Macarius autem ait, saepe per peccata quemuis nondum perfectum à daemone uinci, ergo manifestum est, eum loqui de uenialibus. Secundum, notandum est, eum non agere eo loco de certà specie peccatorum tantum, sed expressè ait esse infinitas species à quibus cauendum est, cum ergo de his asserat solius Dei potentia acquiri extirpationem eorum, & uictoriam de illis, de omnibus speciebus peccatorum uenialium id asseruit, & non tantum de paucis. Non obstat autem uictoria de peccatis, rarus in aliqua lapsus, à quo Christo & B. Virgine exceptis, nullos omnino fuit immunis, quia ut est regula iuris, parum pro nihilo reputatur, & una hirundo non facit uer.

Tandem ne quis desperet se id posse assequi, eod quod aduersarius daemone, uideatur esse in pugnando potentior nostra anima, subicit contrarium: Mens, inquit, ut saepenumero diximus, aduersaria est, paremque tum potentiam aduersus peccatum qua contradicere possit & resistere cogitationibus. Quod si dicas, fortiores esse potentiam aduersarij, & uirum, homini planè dominari, Deum confituis iniustum &c. Proinde nos asserimus mentem aduersario esse facultate parem sed beneficio diuinae gratiae. Tandem modum tradit profsequendi hanc de peccato uictoriam. Itaque, anima, qua summo studio implorauerit auxilium Diuinum, consequatur illud, non sine remuneratione, dignaque, habebitur, quae liberationem mereatur. Certamen enim & lucta inter aequales consistit.

Idem hom. 4. sic loquitur hoc ipsam confirmans: Anima quae ob summum desiderium & expectationem fidem atque dilectionem, digna fuerit habitata, quae recipiat illam supernam uirtutem (nempe caelestem spiritus dilectionem), & quae caelestem ignem immortalis uita fuerit adepta, ab omni dilectione huius mundi reuera soluitur, & ab omni laqueo nequitiae liberatur. Quemadmodum enim ferro, plumbo, auro, uel argento in ignem coniectis, resolutur eorum dura natura, & in molliorem mutatur, quantosq; diuini igne permanserit, tantum magis soluitur & mutantur à sua naturali duritie, per uirtutem ignis calidam, sic & anima qua mundo abrenunciauerit, solum Dominum desiderans, omni animi peruestigatione, studio atque contentione, & ex fide ac spe sua, expectationem indeficientem in illum contulerit, illum ignem caelestem, diuini atque spiritualis amoris consecuta, tum uerè à mundo exolutur, & ab omni uitio affectionum liberatur, & cuncta à se repellit, procul mutato naturali ipsius habitu atque peccati duritie, reliqua omnia pro superfluis habens, in solo Sponso caelesti, quem recipit quiescens, per ardentem & inenarrabilem ipsius dilectionem.

Dico octauo, posse iustos, cum speciali ualde Diuina

CAPVT SECVNDVM.

Per diligentem custodiam sensuum & potentiarum internarum nostrarum, homines Deus preseruat à frequenti in peccata venialia lapsu.

PRimo, ex parte nostra, conducit ad hoc diligens custodia sensuum, & potentiarum nostrarum, ne occasionibus extrinsecis & tentationibus intrinsecis cedant. Pulchrè hoc explicat S. Macarius senior exemplo incedentis per loca nemorosa spinis & luto plena, ubi reuerberet ignis; gladius, sint affixi, precipitia & aqua non pauca, quae loca si quis acris & diligens, habens oculum pro duce transgrediatur ex omni parte continens vestem suam, ne inter nemora & spinas discerpatur aut luto maculetur, aut discindatur à gladius, ne per precipitia dilabatur, aut demergatur aquis, ab oculo rectè ducatur, sibi diligenter attendens, se ipsum conseruat illasiam & vestimentum suum, non vsutum, neque fractum; secus si piger, remissus, socors tardus & ignauus, per talia loca gradiatur, vestis eius hinc & inde desluens, in nemora & spinas delapsa dissipatur, aut ab igne exurit, quia non vndiq, viriliter eam tenet, aut ab affixis ensibus scinditur, vel polluitur luto, & citissime perdit praeclarum illud & nouum vestimentum, propter negligentiam, ignauiam & incuriam suam. Imò etiam, nisi rectè & diligenter oculum adhibeat, etiam ipse in vallem precipitabitur, aut aquis submergetur. Ad eundem ferè modum anima qua corpus gestat veluti quoddam praeclarum vestimentum, praedita facultate discernendi dirigente totam animam cum corpore transeuntem, per nemora & spinas vitæ, per lutum, ignem & precipitia, hoc est, desideria & voluptates, & reliqua huius seculi absurda; ex omni parte debet cum sobrietate, zohore, studio & diligentia, coercere & conseruare se ipsam, corporeumq, indumentum, ne dissipetur ab huius mundi memoribus & spinis sollicitudinum, negligentiarum, & distractionum terrenarum, aut ab igne concupiscentiae exuratur, ea inquam veluti induta, oculum auertit ne praua videat, similiter & aurem subducit, ne distractiones audiat, & linguam, ne vana loquatur; manus & pedes ab omnibus prauis operationibus. Auertit quoque se ipsam anima ab occupationibus malis, conseruans cor ne cogitationes, per mundum volentur, hocq, modo summo cum labore ac studio cobibens vndiq, diligenter membra corporis, à vitis minime dissipatum, non adustum, neque luto maculatum conseruat praeclarum corporeum indumentum. Ipsa deniq, per voluntatem illam cognoscendi intelligendi & discernendi peritiam, ac vt plene dicam, per virtutem Domini conseruabitur, quæ se ipsam pro viribus coercet, & ab omni desiderio mundano reuocat; & sic à Domino capit auxilium vt verè custodiatur à predictis malis. Vbi enim Dominus conspexerit quendam strenuè declinantem voluptates vitæ atque distractiones, sollicitudines crassas, laqueosq, terrenos, & occupationes cogitationum

296.

h. 4. to. 4.
Bib. SS. PP.

Diuinæ gratiæ auxilio, tota vitæ suæ semper à certis & determinatis peccatis venialibus abstinere, ita vt ne semel quidem in ea labantur.

De S. Thoma Aquinate scribit noster P. Alvarez del Paz: Memoria proditum esse, eum nunquam suam puram animam inanis gloriæ leuis peccato inesse. Et tamen difficillimum est, ab inani gloria esse immunem. Vnde S. Ambrosius ait: Frequenter vanitatum effusione mentem occupari; & quidem tam validè occupat, vt dicat S. Bernardus: Esse in peccato primam, & in conspectu postremam. Quod etiam Cassianus affirmat.

Hinc apud Cassianum Abbas Theonas, inter genera peccatorum, in quæ etiam Sancti labuntur, ponit: Subtili canodoxie titillatione pulsari. Si ergo per Christi gratiam potest quis tota vitæ à vanitatis & superbiæ maculâ aded expugnata difficili, esse immunis; multò magis ab aliis non ita difficilibus peccatis.

De Theona & Beone Abbatibus scribit Marialis abstinuisse mendacio. De S. Chryostomo in Prato spiritali scribit Sophronius, eum post Baptismum, nunquam iurasse, vel quenquam iurate compulisse, nunquam esse mentitum, nõ dixisse scurrilia, iocos non admisisse. Et Cardinalis Bellarminus nostro Præposito Generali P. Mutio Vitellesco dixit, vt scribit Paligattus in illius vita, se ne in pueritia quidem vnquam esse mentitum, & tota vitæ. Quod etiam de P. Gonzalo Sylueria scribit Nicolaus Godignus, eius Pueritiam describens. Tam enim tunc, doctore Numine cognoscebat vitis & abiecti animi esse, quacumq, de causa falsa pueris diceret, cumq, mentiri per se turpe sit, tum verò nobili viro, cuius magnum ornamentum, simplex veritatis assertio est, multò esse turpissimum. De Epaminonda quoque & Sacerdote Ægyptio quoddam scribitur nunquam fuisse mentitum. Nam etiam ethnicos Deus iuuabat suæ gratiæ auxiliis. Abbatem Hor nullum verbum otiosum dixisse, nulli maledixisse, nunquam citra necessitatem locutum susse scribit Palladius in historia Lausiaca. Idem ibidem scribit, Abbatem Pambo sub mortem dixisse, nunquam sibi verbum ex ore penitentium excidisse. De eodem Gonzalo Sylueria idem loco supra citato scribit; in tota pueritia eam seruasse animi moderationem, vt quæ est in magnis viris perrarum, neminem vnquam, neque ex suis, neque ex alienis re aut verbo vel leuiter offenderit. Quod si talis in pueritia fuit, quandò magis in maturâ annis & pietatis studiis virtute. Et tamen his abstinere linguæ vitis, spectato ordinario hominum cursu, difficile & veluti impossibile videtur. Hinc S. Iacobus Apostolus ait: Linguam nullus hominum domare potest. Et S. Gregorius: Quis, inquit, inueniri potest, qui quamlibet perfectus sit, de otioso tamen sermone non peccet. Si ergo hæc peccata possunt Christi gratiæ vitari, vera est nostra conclusio, etiam de aliis.

tionum variarum . prabet illi auxilium peculiare gratie . animamq; illam . qua presens seculum nequam . viriliter transmeat . conseruat illasam .

Huius diligentia ex parte nostra adhibenda preclarum exhibuit exemplum N.S.P. Ignatius . quia vti scribit Maffei in eius vita: Erat in perpetua quadam vigilia . contra omnes rerum mortalium illecebras . & otiosam mentis euagationem . Hoc & alij Sancti in more habuerunt . Nam vt ait S. Chryostomus: Huiusmodi sunt Sanctorum anima . priusquam ad peccatum perueiant . refranantur . eo quod sobria sint . (scilicet . quoad vsum immoderatum creaturarum) semperq; vigilent . Vigilandum est autem tum contra vitia illa . quibus maxime obnoxij sumus . tum contra daemones . qui intrinsecus per passionem motus . & extrinsecus per varia sensuum obiecta nos inuadunt .

l. 3. cap. 1.

h. 1. de Saul & Dauid.

297. l. 3. de ira cap. 10.

ser. 116.

Agnouit hoc & Seneca: Videamus . inquit . quid sit quod nos maxime concitet . Alium verborum . alium rerum contumelia mouent . Hic vult nobilitati sua . hic forma sua parci . Ille elegantissimus haberi cupit . ille doctissimus: Hic superbia impatiens est . hic contumacia: Ille seruos non putat dignos quibus irascatur . hic intra domum sauuus est . foris mitis . Ille rogari . iniuriam iudicat . hic non rogari contumeliam . Non omnes ab eadem parte feruntur . Scire itaque oportet . quid in te imbecillum sit . vt id maxime protegas . Hoc ipsum inculcat S. Gregorius Papa l. 5. mor. c. 31.

Et S. Theodorus Studita milites hac in re imitari iubet . Expedis . inquit . constituta habere . qua formides . ante terrorem . vt egregie bello commisso prodeamus in aciem . Facilis est enim animus vinci . imparatus . qui haud prociuctus derepente ineat certamen . Quod ipsum & N.S.P. Ignatius suadebat . precipue iracundia obnoxius l. 3. c. 1. Maff.

Sed . etsi nullis essemus ex natura deprauatae vitio obnoxij peccatis . solus nosse hostis diabolus magnam exigit a nobis vigilantiam & nostri custodiam . Scitis . inquit S. Chryostomus . quia hostem habemus perpetuum & foederis nescium . Vnde nobis magna vigilantia opus est . ita vt eius fraudes vincere . & superiores eius telis constitui possimus . Neque enim vi sua & necessitate nos vincit . sed deceptione sola . Non autem decipiemur . si parum esse vigiles voluerimus . & nosmetipsos attenderimus . non quod nobis tanta sit potestas . sed quia tunc superna gratia nobis affulget . Nam si quod nostrum est . fecerimus . sequentur & omnia qua Domini sunt .

h. 60. in Gen.

l. 3. cap. 1.

Ad hanc vigilantiam spectat . intenta custodia sensuum . quam ibidem in S.P.N. Ignatio Maffei commendat . Hinc fiebat . vt quemadmodum ibidem de eo scribit . Non minus accurate animum ab omni labe tuebatur . quam qui pretiosis ornati vestibus viae lutulentae coguntur incedere .

298.

hom. 8.

Secundum medium ex parte nostra est . frequens & perpetua imploratio Diuini auxilij ad fugam peccatorum . & praeseruationem ab iis . necessarij . Nam vt ait idem S. Macarius ibidem . Si Dominus cum inter homines versaretur bonitate sua cecos . fecit videre . curauit paralyticos . morbo omnes sanauit .

quand magis animam ad ipsum conuersam . atque ab eo misericordiam implorantem diriger . & ad latam affectionum vacuitatem . statumq; omnis virtutis & mentis renouationem reducet sanitate reddita . & celerius ac promptius anima immortalis atque incorruptibili . quod corpori mortali concederet liberationem ab omni vitio . vitijsq; affectionibus . vel medicam expurgationem . is qui nos admonuit . sine pudore assidue & impetune ab ipso postulare debent donum .

Et ita S. Ephraem scribit de S. Abraham Eremita cum ei daemon in habitu adolescentis apparuisset . inter alia id exprobrasse demoni . quod beneficio gratiae Christi . vna diligentem Deum oratio sic te perficitur & deturbat . quae admodum puluis a vento insectatus dispergitur . Hoc eo dicens . confestim ille euasit .

Scribit . Rufinus l. 3. de Vit. Patr. n. 208 . dicere solitum Abbatem Ioannem : similem debere esse monachum homini sedenti sub arbore . qui respiciens se . raras diuersas & serpentes venientes ad se . cum non potuerit eis resistere . ascendit in arborem vt euadat . Ita & monachus sedeat in cella sua . & respiciens prauas cogitationes venientes super se . & cum non potuerit eis resistere . confugas per orationem ad Dominum & saluabitur . Idem dicebat : similem debere esse monachum homini habenti ignem a sinistra . & a dextra aquam . quoties enim succensus fuerit ignis . tollit de aqua . & extinguit illum . Sic oportet & monachum facere omni hora . vt quando cuiusque cogitatio turpis fuerit ab inimico . tunc aquam orationis effundat . & extinguat illam .

Et lib. sexto de Vitae Patrum num. 20 . Cum quidam frater interrogasset abbatem Isidorum . Scythinensem de cogitatu fornicationis . respondit ei senex . Quod quidem veniat cogitatio fornicationis . animum conturbans & occupans . sed actum implere non praualens . neque proficiens . sed tantum impedit ad virtutem . sobrius autem vir a se eam discutens ad orationem statim conuertitur .

CAPVT TERTIVM.

Frequens imploratio diuini auxilij ad praeseruationem a peccatis necessarij . conducit ad vitanda frequentia peccata venialia .

Quocirca dixit S. Chryostomus . Impossibile hominem congruo precantem studio (& vt ait h. 7. de Anna) hominem qua decet alacritate precantem . & assidue Deum orantem . Deoq; continue supplicantem . vnquam peccare . vnquam in peccatum incidere . Id qua ratione fiat . inquit S. Chryostomus . iam dicturus sum . Qui montem suam accendit . & animam erexit . tanquam ad caelestia migraturam . atque ita Dominum suum inuocauit . peccatisq; in memoriam reductis . de eorum remissione collocutus est . obsecrans . vt placatus ac propitius sibi esse dignetur . is post tales orationes . omnem praesentis vitae curam abiicit .

gunt, ac supra omnes humanas affectiones extollitur: & sue inimicum post precationem viderit, iam non tanquam inimicum aspiciet: siue mulierem formosam, inuolutus ab eius aspectu permanebit, durante adhuc igniculo per precationem intus accenso, & omnem absurdam cogitationem à se propellente. Sed quoniam homines cum simus, facile ad segnitiam relabimur, exalta vna alterane aut tertià post precationem hora, vbi senserit pristinum illum seruiorem paulatim frigescente, recurro, quanto ius ad preces, frigescentemq; memem rursum accende. Id si per totam diem feceris, per intervalla crebris precationibus te ipsum accendens, non dabis occasionem diabolo, aut vllum ad tuas cogitationes adiuum. Et quemadmodum in apparando prandio, quoties calido potu opus est, si aqua parum caleat, ad focum adnotam eam calefacimus, ita & hic faciendum est, & os nostrum ad precationes quasi ad prunas adnotandum, vt hoc pacto mens ad pietatem rursus accendatur. Amittentur etiam sabrosi camentarios. Hi enim quoties lateritius paries exedificandus est, in veteriam cum structura, eum longioris intersulciunt, idque non per longa interstitia, sed per modica, vt còpages laterum tutior sit ob lignorum frequentiam. Idem ipse quoque facito. Et quemadmodum illi astringendo adificia ligna inferunt, ita tu secularibus negociis precationibus crebras interponens, vitam tuam hoc pacto sepius. Quod si feceris etiam si plurime procella ingruans fuerit tentationes, siue inlicita, siue cogitationes molestae, siue quodvis aliud, nihil denicere poterit domum tam crebris precationibus suffultam atque munitam.

Ideo S. Bernardus tradens modum fugiendi peccata grauiora & fœda, dum se ingerunt fœdæ cogitationes, quæ, inquit non sunt tanquam lutum aut limus, sed tanquam immundissimum ac fatidissimum carum, quod nec admittere quidem vlla ratione debemus, sed à longè presentire fetorem, & tota virtute repellere, toto animo propulsare, hoc remediũ & antidotum huic veneno tradit. Conueriti statim ad gemitus lachrymis atque suspiriis inuocantes Spiritum, qui adiuuat infirmitatem nostram. Inter tentationes enim maximè opus habemus Diuinæ gratiæ auxiliis, ad peccata libidinis auertenda, iuxta illud Sapientis: Nemo potest esse continentem nisi Deus det. Cum ergo naturæ viribus vince nequeat fœda & grauis tentatio, oratione quaerendum est superorum auxilium. Nam vt ait S. Augustinus, & ex illo Concilium Tridentinum: Admonet nos Deus, facere quod possumus, & petere quod non possumus, & adiuuet vt possumus. Ideo enim uidet quedam qua non possumus, inquit idem alibi: vt sciamus quid ab illo petere debeamus. Petendum est autem magno conatu, Quia vt scripsit S. Innocentius I. Papa ad Concilium Carthaginense: Nisi magnis precibus gratia in nos implorata descēdat, ne quicquam terrena labis & mundani corporis vincere conamur errores, eum pares nos ad resistendum, non liberum arbitrium, sed Dei solum facere possit auxilium. Quoniam verò teste Apostolo Petro, Aduersarius noster tanquam leo rugiens, circuit querens quem deuoret. Et, vt ait S. Leo Papa: Nouit cui adhi-

beat estus cupiditatis, cui illecebras gula ingerat, cui apponat incitamenta luxuria, cui infundat virus inuidia. Nouit quem in amore conturbet, quem gaudio salutat, quem metu opprimat, quem admiratione seducat. Omnium discuti consuetudinem, ventilat curas, scrutatur affectus, & ibi causas quarit nocendi, vbi quemq; viderit studiosius occupari. Et vt decipiat, est semper insomnis, vt scribit S. Ildorus Pelusiota, frequenti l. 2. c. p. 164. & seruenti oratione muniendus est animus, ne ab eo per peccata suggesta vincatur. Merito itaque S. Zosimus Papa, S. Innocentij successor, in epistola, cuius meminit Cælestinus Papa in epistola ad Gallos: Quod, inquit, tempus interuenit, quo eius non egemus auxilio: In omnibus igitur actionibus, causis, cogitationibus, motibus, adiutor & protector orandus est. Superbum est enim, vt quidquam sibi humana natura præsumat, clamante Apostolo: Non est nobis collocatio aduersus carnem & sanguinem, sed contra Principes & potestates &c. Sed ex oratione vincuntur. Quia vt nos animat S. Cyprianus: Quicquid superplexer cum timore & honore Dei petitur, ipsius pietate præstat.

CAPVT QVARTVM.

Fugaverum mundanarum, & Studium Deo seruiendi, ac desiderium proficiendi in virtutibus, & nouissimorum memoria, iuuat ne in frequentia peccata labamur.

Tertium medium proponit idem S. Macarius ibidem, fugam rerum mundanarum, & perpetuam quodammodo Deo adhesionem per studia virtutum. Anima, inquit, Dei auxilio digna censetur, quod reliqua omnia pro nihilo ducit, & in nullâ re huius mundi requiescit, expectans donec requiescat & letetur in fruitione benignitatis diuinæ: atque hoc modo, beneficio eius fidei donum caeleste consecuta, suum omne desiderium per gratiam in spe indubitata collocat, sollicita, vt reliquo vitæ tempore congruè & conuenienter Spiritui Sancto inseruiat, quotidie promouens quod bonum est, in via iustitiæ perdurat, ad finem vsque firma permanens, nullo modo propendet in vitia, & nullatenus gratiam contristans, salutem æternam meretur cum omnibus Sanctis: vt pote que veluti illorum iam socia & comes, eorum imitatione conuersatur in mundo. Et alio in loco: Pergrata est anima, qua tota penitus se ipsam Domino dedicauit, & illi soli adheret, ambulans in eius præceptis sine vlla obliuione, & aduentem ac obumbrantem Spiritum Christi honore digno prosequendo, meruit cum ipso in vnum spiritum & vnam massam euadere: sicut ait Apostolus: Qui adheret Domino vnus spiritus est. Si quis autem se ipsum dedat curis, vel ambitionibus, aut dignitatibus humanisq; honores curet, & hæc inquirat, animaq; eius cogitationibus terrenis permisceatur & confundatur, aut alicui rei ad hoc saculum pertinenti sit deuinctus, desideretq; huiusmodi anima transi-

silire vitare, atque expellere affectionum tenebras, in quibus detinetur à potestatibus iniquis, minime potest. Proptereaq; diligit & facit voluntatem tenebrarum, neque perfecto studio prosequitur studia nequittia.

Pulchrè hoc illustrat S. Chrysostomus: *De mon de loco inferiore nobis insert bellum, quia à rebus inferioribus, ut à voluptatibus à diuitiis, & presentibus his vita bonis nos impugnat: verum si quem viderit subno- lantem ad caelum. & superiora tenentem, primum ne- que hunc subsequi sursum versus saliendo poterit. dein- de si id facere fuerit enisus, celerrimè casurus est: caret enim pedibus, caret alis, humi reptat, terrenis in rebus versatur: in quibus si nihil tibi erit cum eo commune, erit sane labore vacuus: nec enim ille nouit in aperto vel in faciem pugnare, neque secus atque anguis latitans, diuitiarum se lacebris occultit. Et hom. 15. ad pop- ponderans illud Eccl. 9. Agnosce quod in me- dio laqueorum transis: Undiq; cum diligentia per- scrutemur, undiq; laquet, ne deorsum ergo volumus, sed superiora queramus. Etenim volatilia donec altum ac- rem secant, non facile capiuntur, ita tu donec ad Su- periora respexeris nec laqueo, nec vllis facile capieris insidias. Venator est diabolus. Fias igitur ipsius Instris sublimior, in altum ascendens, non amplius vllam re- rum admirere humanarum. Vide reliqua col. 4. Hoc ipsum scriptum reliquit S. Teresa in lib. Foundationum c. 4. Impossibile mihi, inquit, videtur, vt qui veram abnegationem omnium creaturarum ha- bent, Dominum offendant, cum omnia eorum opera & verba, ab illo ne vel minimùm discedant: vnde etiam Maiestas ipsius, ab iis se subtrahere nolle vi- detur.*

304.

Quartum medium recenset, insatiabile deside- rium proficiendi in virtutibus, conuictum cum vili opinione de se ipso; S. Thomas dispu- tant per quæ media Beati in caelo nunquam peccant, sed sunt confirmati in gratiâ, tandem subdit: *Affectus peruenit ad finem, non solum quando finem perfecte possidet (vti Beati) sed etiam quodam- modo, quando ipsum intendit desiderat. Et per hunc mo- dum, aliquo modo in statu vie aliquis potest confirma- ri in bono. Huiusmodi, inquit S. Macarius, anime, merentur ab affectionibus redimi, accipiuntq; perfectâ illuminationem, & participationem Sanctorum arca- ni Spiritus ac mystica Societatis in plenitudine gratiæ. Vacuitas autem ab affectionibus, quæ sunt cau- sa omnium peccatorum, & plenitudo gratiæ, sunt duo sufficientissima præsidia ad rarum in peccatum lapsum. Et tandem subdit: Talem ani- mam considerare sine dubio per gratiam Spiritus se ple- nè liberatum iri à peccato, & tenebris affectionum, vt purificata per Spiritum, & animâ & corpore sanctifi- cata, vas purum euadere mereatur, ad suscipiendam celestem vnitionem, in quo manere dignetur, celestis ac verus Rex Christus. Et tum efficitur digna celesti vita, & inde fit habitaculum purum Spiritus S. Verum vt ad eum vsque gradum perueniat anima, non est prom- tum, neque sine probatione contingit, sed cum labori- bus & certaminibus multis, per longa temporum spa-*

303.
f de laude
Dei co. 5.q. 14. de
vicit. a. 9.
ad 1.

ria & studia, cum probatione & tentationibus variis, spirituale incrementum & promotionem accipit, per- tingendi ad præfatam mensuram euacuationis affe- ctuum, vt ad omnem tentationem quæ à vitiis sug- geritur, alacriter & viriliter perdurans, summos honores & spiritalia charismata, diuitiasq; celestes consequatur.

Quantum medium tradit Spiritus Sanctus, me- moriare nouissima tua, & in æternum non peccabis. Vnde bene S. Climacus narrat quendam Mo- nachum negligentem, cum fuisset mortuus, & ad vitam rediisset, inclusisse se in cella, & per duodecim annos cum nullo locutum esse: nil præter panem & aquam gustasse: & tantùm ea quæ in excessu viderat cum lachrymis animo volutasse: tandem ante mortem requisitum, dixisse: Nemo, qui se vera mortis memoriam agnouerit, peccare vnquam poterit. Sic Callianus Collas. c. 6. Generale, inquit, vitiis omnium peremptorium est, vt se de hoc mundo credat quotidie migraturum. Hec enim persuasio vniuersos concupiscentiarum ac peccatorum omnium comprimet motus. Hinc S. Pa- chomius postquam per Angelos eleuatus à ter- ra Dominum lesum in spinea corona sibi ap- parentem vidisset, reuersus ad se ex rapti, con- uocatis suis discipulis inter alia monita hæc illis dedit: *Ante omnia, præ oculis habeamus vltimum diæ, & momentis singulis æternorum dolorum supplicia formidemus. Nam qui semper hæc cogitat, puritatem mentis obtinet, humilitatem cordis acquirit: vanam gloriam respuit: omni seculari prudentiâ carere con- tendit. Philosophetur ergo, charissimi fratres, anima spiritualis quosidie aduersus crassam carnis sua mat- riam: omniq; circumspectione cum ea taliter agat, qua- tenus ad meliora sibi consentiat. Et cum vespere perue- nitur ad stratum, singulis membris corporis sui dicat: Donec simul sumus, obedite mihi suadenti quæ rella sunt, necumq; Domino cum alacritate seruite. Mem- bus quoque suis dicat: Veniet tempus, quando iactantia vestra cessabit: quando pugillus administrator iracu- dia non erit, quando palma, quæ ad rapinas extensa sunt, conquiscent. Pedibus dicat: Erit quando ad im- quitatem non valebitis profus excurrere, quando pra- uitatis itinera non poteritis intrare. Cuncta quoque membra sua similiter alloquatur, & dicat eis: Ante- quam mors nos ab inuicem dirimat, & separatio qua per peccatum primi hominis accidit, impleatur: certe- mus fortiter, stemus perseueranter, viriliter dimicemus sine torpore atque pigrîtâ Domino seruamus, vsque dum rursus adueniat, & temporales abstergens sudores nostros, ad immortalia nos regna perducet. Fundite la- chrymas oculis: demonstra caro tuam nobilem seruitu- tem, collabora mecum in precibus, quibus Deo confi- teor: ne, cum requiescere vis atque dormire, perpetua nobis cruciamenta conquiras. Et idè vigila semper in operibus tuis: quia si te sobrie gesseris, bonorum tibi re- tributio copiosa proueniet. Quod si neglexeris, tormen- torum genera miseranda te succident: & tunc audie- tur plularis anima desentis ad corpus: Heu me, quia colligata*

colligata sum tibi, & propter te penam perpetua condemnationis excipio. Si hac intra nos assidue retractemus, effusemur per eum templum Domini, & Spiritus Sanctus habitabit in nobis, nec ulla nos satana poterit vitiosus circumvenire vexatitia. Super decem millia quoque pedagogorum magistrorumque doctrinam, timor Domini per cogitationes huiusmodi nos erudiet, prudentesque custodiet, & quaecumque forsitan humano sensu non valemus attingere, hac nobis Spiritus Sanctus inspirabit. Nam quid eremus, ut beatus ait Apostolus, si cut oportet, nescimus, sed ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.

rare nouissima tua & in aeternum non peccabis. Unde & B. Iob, quia dies tuos considerat breuiari, & solum sibi superesse sepulchrum pensat, apertè subiungit, non peccauit.

CAPVT QVINTVM.

Per sanitatem affectionis, & affectus diuinae charitatis, & per moderationem passionum, ac diminutionem somitis impediuntur frequentia peccata.

Secundum medium est sanitas affectionis: sic S. Augustinus scribit, se tribus modis à peccato conseruatum: scilicet, occasione subtractione, resistendi datà virtute, affectionis sanitate. Sanitas autem haec affectionis, est auulso affectu à rebus terrenis & desiderijs mundanis, plena adhaesio ad Deum, & occupationes diuinas, quam Deus solet seruis suis concedere tam vehementem, ut sentiant in se ex vnione cum Deo nauseam sensibilem omnium oblectationum mundanarum, quae etiam sine peccato admitti possent. Peccata enim, ut plurimum, oriuntur ex aliquo ad res terrenas affectu: qui ergo per sanam à Deo affectionem caret his affectibus & Deo adhæret, habet à se Dei beneficio amputatas causas lapsuum in venialia peccata. Hoc ita explicat S. Thomas in quatuor. disp. q. 24. de verit. a. 8. Si fiat perfecta vnio liberi arbitrii cum Deo, ita ut ipse Deus sit liberi arbitrii tota causa agendi, in malum flexi non poterit, quod quidem in aliquibus contingit, & praecipue in beatis.

Septimum medium cor plenum affectibus Diuinae charitatis, quos Spiritus Sanctus in homine tunc excitat, cum occurrat aliqua occasio peccati. Hac ratione B. V. Maria se praesernatam dixit ab omni peccato S. Brigitæ: Tam affluenter me totam repleuit Spiritus Sanctus, quod nihil in me vacuum reliquit ad peccati alicuius introitum. Et ideo ego illa sum, quae nunquam commisi peccatum veniale vel mortale. Ego quippe in charitate Dei tam ardens eram, quod mihi nihil placuit nisi perfectio voluntatis. Feruebat enim in corde meo ignis Diuinae charitatis.

Sunt aliqui, inquit B. Laurentius Iustinianus de institut. & regim. Praelatorum c. 14. quamuis non multi numero, comparatione ceterorum, in omni virtute probati atque perfecti, qui pro consuetudine exercitatos habent corporis & animae sensus. Hi quidem pugnam sentiunt, sed impugnatori nequaquam etiam in paruis, voluntatis assensum praebent: tum quia Spiritus S. in habitantis gratia sunt edocti: tum quia caritatis sunt vehementissima flamma succensit: quae profectò illos roborat in certamine, ad profectum virtutis impellit, mentem trahit ad Christum, & meritorum coronat triumphis Et c. 21. Qui ardentius diligunt, rarius peccant, (loquitur autem de venialibus peccatis) cautiùs viuunt, incedunt accuratius, relictus surgunt, clarius agnoscunt.

T t

Et

106.

h. d. S. Droside mat.

Ecd. 7. 40 Coll. 16. cap. 6.

309.

Et ita apud Cassianum Collat. 11. c. 6. Abbas Charemon inter tria qua faciunt homines à vitio abstinere, scilicet pœne metum, & spem præmij, tertio ponit boni affectum, qui ex charitate Dei procedit. *Que tria*, inquit, scilicet fides & spes, & charitas, licet ad vnum finem tendere videantur, magnis tamen excellentia sua gradibus ad invicem disparantur. Duo namq; superiora proprie sunt hominum eorum, qui ad perfectum tendentes, nec dum affectum concepere virtutum. Tertium specialiter Dei est, & eorum, qui in sepe imaginem Dei ac similitudinem receperunt.

310.
1. de vit.
e. d. c. 15.

Sic & S. Prosper: Si Deum ex toto corde diligamus, nihil erit in nobis, vnde peccati desiderii seruiamus. Vnde Bellarminus l. 1. de amiss. grat. c. 6. in resp. ad 1. Obiect. Interdum, inquit, perfecti dicuntur, qui semper actu diligunt Deum, & omnia qua faciunt in ipsum referunt. Cum qua perfectione nullum peccatum ac ne veniale quidem consistere potest. Sed hæc perfectio propria Beatorum est &c. Qui ergo ferè semper ita operatur, ferè semper vivit sine peccato veniali. Ideo & Calvinus in Antidoto Concilij Trident. sess. 6. cap. 12. ait: *Qua vitiosa cogitatio abreperet in hominis animum, si totus Dei amore occupetur?*

311.

Obstaculum medium, Passionum moderationem & voluptatis fugam, proponit S. Basiliius reg. 17. fusa: Si quis adhibita continentia à voluptate, se neque effeminari passus sit, neque inflecti, hic sine controuersia quoduis penitus peccatum effugerit. Supra autem dixerat: Qui omnibus animi sui affectionibus moderatur, neque voluptatis titillatione vlla promouetur, contraq; fortiter constanterq; aduersus quamcumq; prauam libidinem animatus est, hic perfecte continens est. Porro qui est eiusmodi, is sine dubio liber est ab omni peccato. Et Reg. 16. dixit: Continentiam appellamus, non si quis se à cibo penitus abstineat, quando hoc violenta quadam vita dissolutio est, sed eam, quam tollende contumacia corporis causa, pietatis ergo, de industria sequimur rerum voluptatem titillantium abstinentiam.

312.

Nonum medium est ex magno virtutum exercitio & cumulo emanans concupiscentia seu fomitis diminutio. Bene enim ait S. Augustinus l. 2. con. Iulianum c. 10. initio: *Quantum ad nos attinet, sine peccato semper essemus, donec sanaretur hoc malum (scilicet concupiscentia, qua est in membris nostris repugnans legi mentis) si ei nunquam consentiremus ad malum. Sed quibus ab illo rebellante est non lethaliter, sed venialiter tamen vincimur, in his contrabimus vnde quotidie dicamus: Dimitte nobis debita nostra.* Hinc Suarius t. 2. in 3. p. disp. 4. h. 5. & Bellarminus l. 1. de amiss. grat. c. 6. Resp. ad Ob. 4. probans B. Virginem vixisse sine vilo peccato veniali. Nam potissima, inquit, causa, cur à peccatis venialibus omnino liberari nequeamus in hac vita, est concupiscentia illa carnis, qua & peccati fomes à Theologis dicitur, quam ex iustitia originalis amissione contraximus, à quo fomite B. Virgo, vt S. Thomas in 3. p. q. 27. a. 3. in prima sanctificatione vel

plane liberata, vel (quod ipse magis probat) tanta gratia copia repleta fuit, vt fomes in ea ligatus manserit, ac deinde in ipsa Filij conceptione penitus ablatu fuerit. Atqui fomes peccati per Eucharistiam minuitur, vt dicit S. Thomas 3. p. q. 79. a. 6. ad 3. Immo & per exercitium virtutum. Vnde S. Augustinus lib. 2. con. Iulian. c. 4. differens de concupiscentia cum qua nascimur, per peccatum originale naturam vitiatam, reatu peccati originalis, & concupiscentia post ablatum baptismum originale peccatum, remansura (qua de re toto illo libro agit) dicit: *Deum regenerare hominem generatum ex semine, sanareq; vitiatum, à reatu statim (scilicet per baptismum susceptum) ab infirmitate (scilicet fomite & quod idem est, iuxta Concilium Tridentinum sess. 5. nu. 5. concupiscentia) paulatim.* Et l. 1. de nupt. & concup. c. 25. *Concupiscentia, inquit, carnalis (qua manet in corpore mortali huius, cuius vitiosis desiderijs ad illicita perpetranda, non obedire precipimur, ne regnet peccatum in nostro mortali corpore) quotidie minuitur in proficientibus & continentibus, accedente autem senectute multo maxime.* Et alibi: *Concupiscentia surrepit tamdiu magis, quàm minus quisq; & tamdiu minus quanto magis proficitur.* l. 1. c. 7. Et l. 2. con. Iulian. c. 3. fin. disput. de passionibus, concupiscentiaq; motibus per carnem rebellem spiritus nos impugnantibus (vt sunt à peccatis diuersæ), dicit eas nobis ad meliora proficientibus, magis magisq; minui: *discedente hinc anima à pira: perire: in resurgente corpore non redituras.* Et S. Thomas cum probans 3. p. q. 46. Christum non habuisse fomitem peccati, dixit: *Id præstitisse gratiam & omnes virtutes secundum perfectissimum gradum, etiam de aliis dicit: Virtus, inquit, moralis que est in rationali parte anime, eam facit esse rationi subiectam: & tanto magis, quando perfectior fuerit virtus: sicut temperantia concupiscentiam, & fortitudo ac mansuetudo irascibilitatem (vt dictum est in 2. par.) ad rationem autem fomitis pertinet inclinatio sensualis appetitus in id quod est contra rationem. Sic igitur patet, quod quando virtus in aliquo fuerit magis perfecta, tanto magis in eo debilitatur vis fomitis.* Et ad 1. Inferiores vires pertinentes ad sensibilem appetitum, naturaliter sunt obediens rationi &c. Et ideo perfectio virtutis, qua est secundum rationem rectam, excludit fomitem peccati, cuius ratio consistit in resistentia sensualis appetitus ad rationem.

CAPVT SEXTVM.

Solicitudo assidua ne offendatur Deus, Deique presentis memoria, & generosa repulsio tentationum nos inuadentium prodest ad vitanda peccata.

Decimum Timor & sollicitudo filialis assidua, ne offendatur Pater celestis. Hinc S. Gregorius explicans illum locum Job 9. *Verebar omnia opera mea*, ait: *Ipsa bona nostra, quæ infirmitatis*

diantis culpa euadere gladium nequeant, nisi sollicito quodam timore munitur, per sanctum virum nunc recte dicitur verebar omnia opera mea. Sic S. Chryso- stomus: Consideratione laqueorum in quibus incedimus, (per quae cum timore incedendum est, ne offendatur Deus) peccata vitari dicit: Validior est, inquit S. Bernardus, & vehementior spiritus timoris ad resistendum peccato, quam pudor & dolor: quia pudor de multitudine, & dolor de qualicumq; huius mundi consolatione capis solatium, timor vero non inuenit unde consolatur.

Undecimò memoria Dei praesentis & omnia spectantis. Nam vt ait S. Chryso- stomus: Si hominem cum praesentem intuemur, cum ad peccandum tardiores reddimur, sepe autem & seruos modestiores subuertit, absurdi nihil admittimus, considera quantam adeptari sumus securitatem, si nos contigerit Deum assidue in oculis ferre? Quis enim vnquam, inquit S. Basilus, eorum, qui credunt Deum in omni loco esse, & in rebus quae sunt interesse, ac adesse vnquam, actio- ni voluntateq; cordium perspicere, aut cogitationem prauam suscipiet, aut scelera patrabit? Verum, tum primum homines ad scelera patrandam descendunt, cum aut Deum non inspicere, aut illi cura non esse, quae hic geruntur, aut amant. Aut, addam ego, cum obliui Deum spectare omnia, affectibus concupiscentiae morem gerunt, contra rationis & Diuina- rum legum praescriptum. Ideo Susanna sollicita ad scelus, quia memor erat praesentis & sua- videntis omnia Dei, peccare noluit. Augustinus sunt mihi vndiq; si enim hoc egero, mors mihi est: (scilicet animae, quae spiritualiter moritur peccando lethali- ter, quia vt ait S. Augustinus: Habent & ani- ma mortem suam in impietate atque peccatis. Immo ipsum peccatum, inquit S. Basilus, mors est anima, a- lioquin immortalis) si autem non egero, (pergit Sancta Matrona) non effugiam manus vestras. Sed melius est mihi absq; opere incidere in manus vestras, quam pec- care in conspectu Domini. Et ita quidam sanctus Senex libr. 5. in Vitae Patrum numer. 17. apud Rolivey dum pag. 575. dixit: Haec de negligentia patimur.

Agnouit hoc & Seneca naturae lumine: Magna pars, inquit, peccatorum tollitur, si peccaturis tes- sis assistat. Aliquem habeat animus, quem reueatur. cuius auctoritate etiam secretum suum sanctius fa- ciat. O felicem, qui sic aliquem vereri potest, vt ad me- moriam quoque eius se componat atque ordinet. Qui sic aliquem vereri potest, citò erit verecundus. Elige itaque Catonem: si hic videtur tibi nimis rigidus, elige remis- sioris animi Lelium: elige eum cuius tibi placuit & vi- ta & oratio: & ipsum ante te ferens, & vultum ipsum tibi ostende, vel custodem vel exemplum. Et cum ci- tasset Epicuri sententiam dicentis: Sic fac omnia, tanquam spectet aliquis: subdit: Prodest sine dubio, custodem sibi posuisse, & habere quem respiciat: quem interesse cogitationibus tuis iudices. Hoc quidem longè magnificentius est, sic viuere, tanquam sub alicuius bo- ni viri & praesentis semper oculis. Sed ego hoc etiam contentus sum, vt sic facias quaecumq; facies, tanquam Lancij Opusc. Tom. 2.

spectet aliquis. Omnia nobis mala solitudo persua- det. Cum iam profeceris tantum, vt sit tibi, etiam tui reue- rentia, licebit dimittas paedagogum. Interim te aliquo- rum auctoritate custodi. Ideo M. Crassus, praestans Orator, cum praesentem haberet virum gratiam Mutium Scaeuolam, & petens consulatum, vel- let pro more blanditi populo, palpare obuios atque prensare: Quae, inquit, Muti, paulisper abse- das, nec comitatu tuo me honestari putes, impedis ho- norum meum: te spectante, ineptus esse non possum.

Si tantum praesentia & oculi hominis valent, quid Deigsi eum vt videntem nostra omnia cir- cumferamus in mente? Et ita S. Basilus in Re- gulis breuibus cum proposuisset interrogatio- nem: Quomodo poterit aliquis non irascibile Respo- dit: Nempe, si illud existimet, Deum quae agit, omnia a- nimaduertere, eumq; assidue ob oculos habeat, & tan- quam in speculo contempletur. Quis est enim alterius potestati subiectus, qui in oculis Principis sui aliquid ausurus sit vnquam eorum, quae ipsi non placent? Nota & trita sunt exempla personarum vi- tiis deditarum, viua consideratione praesentis Dei compunctarum & a peccandi voluntate abductarum, qua de re egi in Opusculo de pra- xi Diuinae praesentiae cap. 1.

Duodecimò, ingrūte tentatione vel cogita- tione de peccato aliquo committendo, vehe- menter statim est ei resistendum. S. Chryso- stomus pulchre his similitudinibus id suadet. Qua- do paruum animi perturbationem susceperis, ne eam neglexeris, quod parua sit, sed considera, quod id quod ex ea alitur, maxima mala parit. Etenim postquam in domo aliqua parum stuppe accensum viderimus, con- turbamur, & tumultum mouemus, non enim attendi- mus initium, sed ex initio finem considerantes, mouemur & concurrimus, vt totum caninum extinguamus. Hoc igne vehementius animam excedit vitium: Oportet itaq; praenire. Nam si fuerimus negligentes, id corre- ctu euadere difficultus. Hoc viderit quispiam euenire in nauigio, & conturbari nautas, non quando mare iam superare, sed quando id facturum esse viderint. Ne si- mus ergo in paruis peccatis socordes, sed ea reprimamus cum magna vehementia, vt liberemur à maioribus, & bona futura consequamur.

Cum S. Pachomio apparuisset daemone specie pulcherrimae mulieris, illeque eam interrogaf- set: quomodo nunc aduersus Dei famulos non potes pra- ualere: illa respondit: Tam tibi ante praedixi, ex quo mi- rabilis incarnatio Christi facta est in terris, nos sine viribus prorsus existere cepimus: ita vt ab his qui cre- dunt in nomine eius, illudamur vt passeret: (quod in- telliges si copperando gratiae Dei validè initio tentationis resistant.) Verum tamen est infirmi su- mus redditi, non vsque adeo gerimus otia, vt non quos possumus decipere moliamur. Nunquam quippe quiesci- mus aduersa generi nostro, serentes malas cogitationes, in animabus eorum qui contra nos decetare conten- dunt. Et, si nobis titillantibus annuere eos ex parte ali- quid senserimus, tunc amplius nequissimas cogitationes immittimus, & diuersarum voluptatum incendia mi-

Mamer. in Paneg. Iul.

317. Inter: 29.

318. h. in Pl. 64

319. c. 48. 49. Vic. Ros. p. 136. col. 1.

137. ad pop. col. 3. 319. 1. de per. iulio. c. 1. 315. h. in Rom. 316. h. in Rom. 317. h. in Rom. 318. h. in Pl. 64

instramus: & ita praeliantes acerrimè, subintramus eos, nostræque plenius potestati subiicimus. Si verò viderimus ea quæ suggeruntur à nobis, eos è contrario non solum non suscipere, verum nec libenter attendere, si deque quæ in Christo est, vigilanter & sobriè se munire, sicut fumus dissipatur in aère, sic ab eorum cordibus pellimur & fugamur. Non omnibus etiam viribus nostris permittimur cum omni homine congruere; quia non omnes possunt nostros impetus sustinere. Nam si concederetur nobis passim contra omnes nostrâ fortitudine depugnare, multos possemus, qui nunc tuo sauentur labore, decipere sed quid agimus? quia iuuantur precibus tuis, & virtute atque potentiâ Crucifixi mununtur.

320. In Vitis Patrum cum quidam frater venisset ad vnum de Patribus, eique dixisset: quia à cogitatione sua affligeretur, dixit ei senex: Tu proiecisti in terra ferramentum magnum, quod est timor Dei, & accepisti in manu tenere arundineam virgam, hoc est, cogitationes malas. Accipe ergo magis tibi ignem, qui est timor Dei. Et quando tibi approximabit cogitatio mala, velut calamus igne timoris Dei comburetur: neque enim praeualent malitia aduersus, qui habent timorem Dei. Timor enim Dei odit malum & viam prauam. Proverb. 8. 13. & expellit peccatum: Eccli. 1. 27. siue quod iam admissum est, inquit S. Bernardus, siue quod tentat intrare. Expellit sanè, illud quidem penitendo, hoc resistendo.

321. Scribit Palladius in Historia Lausiaca solitum Abbatem Apollinem docere quotidie ornari virtutibus, & machinas diaboli in cogitationibus in principio protinus propulsare. Contrito enim capite serpentis totum corpus est mortuum. lubet enim Dominus vt obseruemus caput serpentis: id autem est, ne in principio admittamus malas & turpes cogitationes, non solum vt obscenas animi nostri phantasias deleamus.

322. Porro hæc vehementia resistentiæ, initio tentationum seu cogitationum malarum, repellens eas vel motus prauos nos ad peccata inclinantes, oritur tanquam à radice, à ratione (motâ à Dei gratiâ) proponente viuo quodam modo voluntati fœditatem & grauitatem peccati, ac necessitatem illud vitandi. Ideo S. Thomas disputans, quomodo in prima sanctificatione B. V. Mariæ fuerit eius fomes ligatus, ait, eum non fuisse ligatum per actum rationis suæ, sicut in viris sanctis, quia non statim habuit vsum liberi arbitrij, adhuc in ventre matris existens, hoc enim est speciale privilegium Christi.

323. Sed notandum est hoc loco, istum actum rationis, quo repellitur tentatio vel mala cogitatio, etsi sit actus liber noster, tamen cum in repellendis tentationibus præsertim grauibus nõ procedere à solâ virtute naturali liberi arbitrij, verum principaliter à Deo per auxilia gratiæ suæ, cogitationem illam piam excitantis, vel inspirantis orationem, quâ impretetur repulsio tentationis, & victoria de ea. Et talia auxilia gratiæ ad nouum peccatum euitandum semper

omnibus adfuit, vt solidè probat Bellarminus. Nam vt bene ait S. Innocentius Papa in ep. ad Concilium Carthaginense, (quæ est gr. apud Augustinum.) Quotidiana præstat ille præsentia, quibus nisi freti confixiq, nitamur, nequaquam humanos vincere poterimus errores. Ita enim ait S. Hieronymus: Deus concessit liberum arbitrium, vt suam, per singula operâ gratiam non negaret. Quod Ortolius Cordubensis solitus citari à Theologis, in materia de gratia, luculentè, expressit in Concilio Palæstino apud Diopolini habito: Mea, inquit, semper hæc est fidelis atque indubitata sententia, Deû, adiutorium suum, non solum in corpore suo quod est Ecclesia, (cui specialia ob credentium fidem, gratia sua dona largitur) verum etiam vniuersis in hoc mundo gentibus, propter longanimitatem sui eternamq, clementiam subministrare quotidie, per tempora, per dies, per momenta, per atomas, & cunctis, & singulis Christi electorum dicta in illis tentationibus peccatorum repellendis locum habent, dum per cogitationes pias eæ vincuntur, & sic peccata vitantur: & veluti cuneus diaboli, cuneo gratiæ Christi excutitur. In quo modo vitandi peccatum & resistendo tentationi, non tantum illa superatur, sed etiam iustus aliquid à Deo meretur, ob piam illam cogitationem, si ob finem aliquem supernaturalem fiat, vel Dei amorem, vel vt obediatur Deo prohibenti illud peccatum, vel ob amorem virtutis illi peccato contrariæ. Et tunc Deus facit cum tentatione prouentum, vt ait Apostolus 1. Cor. 10.

CAPVT SEPTIMUM.

Dei prouidentia amouens occasiones peccatorum, & non permittens sentire diabolum, & faciens nos frequentibus virtutum actibus vacare, plurimum consert ad vitanda frequentia peccata.

Decimotertio. Etsi necessarium sit auxilium Dei speciale, inquit Bellarminus, ad vincendum tentationes, cum eæ vincuntur per internam illustrationem vel motionem supernaturalem, tamen vitari possunt peccata aliis quorundem modis diuinæ prouidentia, dum Deus remouet occasiones peccandi, vel dum non permittit diabolum sentire quantum velle. Et hac ratione, vt bene docet cum aliis Suarius in B. Virgine fuit fomes peccati extinctus partialiter, per actuale & extrinsecam prouidentiam Dei, vel impedientem obiecta quæ possent motus inordinatos ad peccatum allicientes excitare, vel negando suum concursum ad eisdem. Quamuis enim gratia & virtutes inherentes animæ B. Virginis etiam iuuerint, ne vnquam peccaret, tamen per se sola non potuissent efficere, vt existens obiectum & applicatum appetitus, (qui naturaliter operatur, non liberè, & dum habet omnia requisita ad

ad operandum, scilicet obiectum, & concursum Dei, statim operatur) illum non moveret: nisi per actualem motionem à superiori potentia contineretur. Sicut enim vitia non sufficiunt ad tollendam inclinationem ad bonum, ita nec virtutes licet perfectissimæ sint, non possunt tollere naturalem inclinationem appetitus ad sensibilia, interdum rationi repugnantia, & motus inordinatos peccati inductivos excitantia. Cùm autem in viâ non possit semper homo Deum clarè non videns, cū semper actualiter amare, nec per rationem superiorum de omnibus agendis semper considerare, nec per se queat omnes occasiones peccati prævenire, ne appetitus exciteretur prius quàm ratio vigilet; ideo necessarium est Dei auxilium, quod hominem custodiat, ne obiecta mala se offerant, & ne dæmon infestet.

326. Explicat hoc S. Augustinus de peccato contrario castitati, quod locum habet in omnibus peccatis. Sic lib. 50. hh. h. 33. dicens: *Adulter non fuisti, hoc tibi dicit Dominus Deus tuus: rogebam te mihi: seruabam te mihi: vt adulterium non committeres: suator defuit, & vt suator deesser ego feci: locus & tempus defuit, & vt hac deessent, ego feci.* Hoc petit S. Ecclesia in Missa & Officio Domini 7. post Pentecost. *Vt noxia cuncta submoueat: & Domini 14. vt humana mortalitas, tua semper auxiliis abstrahatur à noxiis: Hoc petimus dicendo: Ne nos inducas in tentationem: id est, ne tentemur tanquam infirmi & debiles, vt Maldonatus explicat citans pro hac sententiâ, Tertullianum & Cyprianum de Oratione Domini. Augustinum lib. de bono præsen. cap. 6. Chrysostomum hom. 20. in Matth. Hoc Christus docuit Matth. 26. 47. *Orate ne intretis in tentationem.**

327. Hoc spectat clausura ædium religiosarum, qua de re vide Platum lib. 1. cap. 5. & 16. A multis enim peccatis per eam præseruamur. Ideo David ex Barfabæa visa, occasionem tot peccatorum accepit. Vasquez verò tomo 2. in 1. 2. disp. 189. numer. 74. tria genera mediocum ponit, per quæ Deus facit, vt vitemus peccata: nempe defectum externæ occasionis & obiecti allucientis ad peccatum: defectum suasionis aut denig. bonum motum & affectum quem Deus in nobis sine nobis operatur, hoc est, primum motum non deliberatum amoris aut timoris.

328. Decimoquarid, per frequentationem actionum bonarum quasi semper continuatarum, per quas dum se offert interna vel externa species aut obiectum peccati, impeditur ingressus peccati & consensus in illud. Tantùm abstinemus à malis, inquit S. Bernardus tractat. de vita solitar. col. 28. in quantum ad bona studemus. Nam vt ait S. Thomas: *Per quodlibet bonum (scilicet, bonam actionem) potest homo impediri à peccato.* Ideo meritò S. Petrus hoc medium suis ad non peccandum proponit: *Sancilancij Opusc. Tom. 2.*

agite, vt per bona opera vestra certam vestram vocationem atque electionem faciatis. Hoc enim facientes, non peccabitis aliquando: id est nunquam, seu vt est in græco *μη̄ ἁλίσσει, non labemini, seu, non impingetis: nepothniecie sic.* Ideo qui Dei beneficio rarò peccant, in perpetuâ multiplicatione bonorum operum se occupant, Christumque imitantur, qui de se ait: *Ego qua placita sunt ei, facio semper.* Ioan. 8. 29.

Potro sanctæ actiones duobus modis peccatorum frequentiam impediunt. *Primo*, per modum meriti, quia impetrant à Deo gratiæ auxilia ad euitanda peccata. *Secundò*, possitiuè, impediendo ne animam intrent. Hinc S. Thomas ait: *Oratio & ieiunium præseruant à quibusdam peccatis, non solum per modum meriti, quòd etiam elemosyna facit, sed per modum contrariæ assuetudinis.* Sicut enim lux fugat tenebras; calor, frigus; sic actio bona vigens in animâ, & quasi locum in eâ occupans, præcludit aditum actioni malæ peccati. Vnde vti supra vidimus, dixit S. Thomas: *Per quodlibet bonum potest homo impediri à peccato.* 2. 2. q. 105. a. 2. ad 2.

Occupanda est ergò mens semper bono aliquo opere, ita per illud præcludetur aditus peccato. Quod si occupatis sese tentatio ingeret ad peccatum pelliciens, oratione accersendum est Dei auxilium, vti supra dictum: *Deus præsto aderit, vt resistamus peccato. Non potes dicere, inquit S. Chrysostomus, non possum, neque accusare Conditorem. Si enim impotentes nos fecit, & deinde imperat, culpa eius est, quomodo ergo, inquis multi non possunt: quomodo ergo multi nolunt? Si enim voluerint, omnes poterunt; habemus quippe cooperatorem & adiutorem Deum; tantùm velimus, tantùm opere accedamus ad rem ipsam.* Deus enim, inquit S. Hieronymus, *ita concessit liberum arbitrium, vt suam per singula opera gratiam non negaret. Quocirca iuste inquit præcepto, ait S. Leo, qui præcurrit auxilio.*

CAPVT OCTAVVM.

Excellentia virtutum, & viuax cognitio fœditatis peccati, impedit frequentem in peccata lapsum.

Decimoquintò, frequentem in peccata lapsum impedit excellentia virtutum insularum & acquisitarum, per multos actus, præsertim heroicis congregatarum.

Pulchrè hoc explicat S. Bern. *Cum tres sint hominis stratores (hoc est, qui illum solent prostertere, inducens ad aliquod peccatum) diabolus, liuore malitiæ; mundus verò, vanitatis; homo semetipsum pondere sua corruptionis: (hoc est, volubilitate liberi arbitrij, etiam sine tentatore, dæmone,*

& mundo. sæpè peccantis, vt docent SS. Patres) impellat &c. si virtus perfecta sit, facile sit animum victorem sui. & sic inuictum reddat ad omnia. Est quippe vigor animi (scilicet virtus) cedere nescius, pro tuenda ratione. Aut si magis probas, vigor animi immobiliter stans cum ratione vel pro ratione. Vel sic: vigor animi, quod in se est omnia ad rationem cogens vel dirigens. Cum ergo omne peccatum est repugnans rationi vt ait S. Thomas, dum virtutes in gradu excellenti vires suas exerent, per actiones quas producant, ita peccata impediuntur, vt rarissime in ea labi contingat ex fragilitate humana & subreptione, eò quod in hac vita mortali mens non possit semper præuenire & effugere occasiones inductiuas peccati, & dum vni parti attendit, impetitur ex alia, & quandoque labitur. Dum autem non labitur tentatione inuadente, Dei gratia auxilio per contrarias bonas actiones peccatum repellit & vincit. Nam vt bene docet Suarez ex communi Theologorum & Philosophorum moralium doctrina: Eadem virtus qua est principium operandi bonum, est principium ad resistendum contrariis. Vel vt ait disp. 102. n. Valquez, prohibet actus contrarios, qui per se contrarij sunt ipsi virtuti: & ne occasionem alteri præbeamus peccandi in ea materia. Ideo quò quis est sanctior & magis intentas habet virtutes infusas & acquisitas in gradu alto, eò difficilius inclinatur & perducitur ad peccandum, ideoque rariùs peccat. Atque ita S. Thomas, inter media quibus liberum arbitrium confirmatur in via, vt difficile peccet, hoc ponit: Per gratiam via, potest homo ita bono astringi, quod non nisi valde difficile peccare possit per hoc, quod ex virtutibus infusis, inferiores vires refrenantur, & voluntas in Deum fortius inclinatur, & ratio perscitur in contemplatione veritatis Diuinae. Et alio in loco: Per virtutes & dona excelsiorum sufficienter vitia & peccata, quantum ad praesens & futurum, in quantum scilicet impeditur homo per virtutes & dona à peccando: sed quantum ad praeterita peccata, que transeunt actu, & remanent reatu, adhibetur homini remedium, specialiter per Sacramenta.

Quoniam verò peccata contingunt in homine, vel contra aliquam ex virtutibus Theologicis, vel contra aliquam virtutem moralem, Virtutes acquisita morales, vt docet S. Thomas, perscunt hominem ad ambulandum secundum quod congruit lumini naturalis rationis: virtutes verò infuse, perscunt hominem ad ambulandum secundum quod congruit lumini gratia: Nullum autem peccatum fit ab homine, quod non aduersetur vel lumini naturalis rationis, vel supernaturali gratia: quocirca vitæ que virtutes armant hominem si sunt in gradu excelso, ne facile peccet, ac proinde ne frequenter peccet frequentia enim peccati, oritur ex facilitate magna inclinationis ad peccandum qua per virtutes eximias tollitur, & vt supra dictum est, ex S. Augustino, Concupiscentia tanto minus surripit, quanto quis

in virtute magis profecerit.

Ideo Theologi, vt Suarez, dum probant in B. Virgine fuisse & ligatum & extinctum fomitem concupiscentia, & illam redditam fuisse etiam ab intrinseco principio impeccabilem, id ortum in ea dicunt, tum ab extrinseca Dei providentiâ, qua custodiebatur, ne se illi offerrent obiecta sensibilia qua in appetitu sensitiuo solent excitare motus inordinatos rationi & virtuti repugnantes; tum à negato concursu Dei ad illos, etiam si obiecta talia occurrerent, tum ab auxiliis Diuinæ gratia, per qua perpetuo operabatur sanctè omnia, tum ab eximias habitibus virtutum, & donorum Spiritus Sancti eius inhaerentibus, quorum quoque beneficio permanenter ita confortabatur, ne in vllam vnquam peccatum labi potuerit in sensu composito, etsi in sensu diuino (qua liberum arbitrium habuit simile hominibus viatoribus) potestate antecedente peccare potuerit, potestate tamen nunquam reducta, nec reducibili ad actum peccati etiam venialis perfectiore modo, quam dixerit Ioseph castissimus se non posse peccare Gen. 39. 9. & quam illi iusti de quibus scribitur 1. Ioan. 3. 9. Omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit & non potest peccare: & Rom. 8. 39. Nulla creatura poterit nos separare à charitate Dei: & quam alij à me commemorati in Opusculo de iudicijs & gradibus perfectus in virtutibus num. 52. Ex hoc principio S. Thomas deducit in Christo non fuisse fomitem peccati, quia habuit perfectissimè gratiam & omnes virtutes. Virtus autem moralis qua est in rationali parte animæ, eam facit esse rationi subiectam, & tanto magis, quanto perfectior fuerit virtus: ad rationem autem fomitis pertinet inclinatio sensualis appetitus in id quod est contra rationem. Et quanto virtus in aliquo fuerit magis perfecta, tanto magis in eo debilitatur vis fomitis. Cum autem potissimum ex fomite peccata nascantur, & eius motus inordinati liberè acceptati sint peccata, dum per virtutes eximias fomes inuitur, & quasi ligatur, rariore ex eo motus peccaminosi profluunt, & ideo raro peccant pleni excellentissimis virtutibus. De talibus enim adultis asserimus, eos raro in peccata labi, qui eximias virtutibus sunt imbuti non ordinarijs nec vulgaribus: Per actus enim earum, qui in eis diuinæ gratia beneficio in minima quaque occasione excitantur, & producantur ab habitibus, impeditur accessus peccati, sicut per ipsos habitus inhaerentes, diminuitur inclinatio ad peccatum ex fomite pullulans, antequam ipsi actus virtutum ab eis producantur.

Decimo sexto. Vix cognitio ac cogitatio factitatis & grauitatis peccati, facit, ne in peccata sæpè labantur; eà cognitione diuinitus illustrati, tum ante occasionem peccati se offerentem, tum dum ea offertur menti soli, vel etiam sensibus.

Hæc

332.
to. 1. de gr.
l. 2. c. 25.
D. 5.
to. 1. in 1. 2.
disp. 102. n.
37.

9. 2. de
Vetic. a. 9.

3. p. q. 62. a.
2. ad 1.

1. 2. q. 110.
2. 3.

333.

1. Nonum
medium.

Hæc cognitio necessaria est etiam in peccatis internis, quæ non tam ex obiectis sensibilibus nascuntur, per motus inordinatos in fomite excitatos, quàm ex libertate arbitrij, quod potest sine obiecto extrinseco ferri in rem malam mente apprehensam, & ei consentiendo peccare. Qui autem beneficio diuinæ gratiæ habet valde clarâ & profundam & intentam cognitionem gratuitatis & scditatis cuiusvis peccati, eius memoriâ exurgente, per simplicem apprehensionem intellectus, dum ei repræsentatur, statim ex tali cognitione & cogitatione ei simili diuinitus excitatâ, nascitur in voluntate horror peccati & fuga illius. Sicut è contrariò, v. ait S. Thomâ: *Omne peccatum contingit ex defectu cognitionis: scilicet, quâ cognoscatur eius turpitudine, & grauitas, & mala quæ parit in hac & in alterâ vitâ.* Hinc illud dictum Philosophorum manauit: *Omnia peccans ignorans, hoc est, non considerans quantum malum sit peccare dum peccat: alioqui vitaret peccatum, sicut quilibet vitat potum vini dulcissimi, si credat in eo esse venenum, statim enecaturum bibentem, vel morbum grauissimum & molestissimum allaturum.* Sic cognitio veneni, quæ est in colubro, facit, vt eo viso statim ab eo quibus fugiat si adsit morsus periculum. Vnde Spiritus Sanctus monet, tanquam à facie colubri fuge peccatum.

Tali vitâ cognitione præditâ, vitabant peccata. S. Iustinus martyr scribit Christianos primos, maluisse mori, quàm vel semel mentiri. S. Edmundus Archiepiscopus Cantuariensis dicebat: *Malo insilire in rogam ardentem, quàm peccatum vilius scirens admittere.* B. Catharina Genuenfis hoc dedit monitum: *Certum habe, quod si quis cerneret, quàm enorme vnum tantum peccatum sit, potius eligeret animâ & corpore in succensa fornace viuus consistere, quàm in se peccatum tolerare: & si vniuersum mare ignis esset, ad effugiendum peccatum, sese in medium eius vsque ad fundum demergeret, neque inde vnquam prodiret, si sciret, quod prodians, peccatum in se esset conspecturus.*

Plus adhuc dixit S. Anselmus: *Si hinc peccati pudorem, & illinc cernerem inferni horrorem, & necessariò vni illorum haberem immergi, prius me in infernum immergerem, quàm peccatum in me committerem.*

Et adhuc quiddam mirabilis protulit lib. de beatitudine. *Mallem purus à peccato & innocens gehennam intrare, quàm peccati sordè pollutus, colorum regna tenere.*

Vnde mirum non est Fratrem nostrum Alphonsum Rodriguez diuinitus fuisse edoctum, (vt scribitur in eius vita) omnia mala huius vitæ etiam inferni pœnas esse potius tolerandas, quàm vnum leue peccatum committendum: ideoq; à Deo ardentissimè petebat, vt potius se ad inferni pœnas mille detraideret, quàm permetteret labi in peccatum veniale. Cur? quia vti scriptum reliquit S. Teresa: *Maius malum nascitur ex vno peccato veniali, quàm à toto si-*

mal inferno: scilicet offensio infinitæ Diuinæ Maiestatis, cui aded obligati sumus, vt omittam mala alia.

Qui ergò talem de peccati cuiusvis etiam minimi scditate & grauitate cognitionem habet, raro peccabit, & tunc non peccabit, quando benè in occasione peccati considerabit malitiâ peccati. Ideo experimur nos post profundam de peccatis meditationem, vel alterius feruentem conacionem, valde abstinere à peccatis. Qui ergò hanc cognitionem semper secum circumferet, & excitabit in occasionibus peccati, Deo adiuuante, non peccabit, & piâ cogitatione, Deo ductore, abiget cogitationem ad peccatû allicientem.

Pulchrè hanc luctam & pugnam cogitationum explicat S. Macarius Aegyptius: *Perinde, inquit, ac cum in stadio curritur, curru præcedens impedit, retinet atque prohibet sequentem, ne præcedat & perueniat ad palmam; ita cogitationes anima atque peccati curru in homine. Si ergo contingat, cogitationem peccati præcedere, impedit illa atque retinet, & prohibet animam, accedere ad Deum, & contra peccatum reportare victoriam. Quòd si Dominus ipse insederit, & ducat animam, semper ille vincit, ducens & dirigens per omnia prudenter curru animæ ad sapientiam caelestem atque diuinam. Aguntur animæ sanctæ & diriguntur à Christi spiritu ducente quo voluerit, & quando liberit: nunc per caelestes cogitationes, modo per corpus. Sicut enim volucrum pedes sunt ala, ita lumen caeleste spiritus (de quo hic agitur, tanquam præcipuo Dei gratiæ auxilio ad vitanda peccata) assumit alas cogitationum dignarum animæ, dirigens & ducens prout nouit ille spiritus. Prima autem directio Spiritus S. interna est, per cogitationes piâs, his enim excitat voluntatem ad vitanda peccata, & faciendâ bona opera, iuxta illud S. Augustini: *Cum à Deo illius adiutorium de-**

340. hom. 1.

precamur, ad faciendam perficiendamq; iustitiam, quid aliud deprecamur: quàm vt aperiat quòd latebat (scilicet, vt det cogitationem efficacem rerum fugiendarum & faciendarum) & suauè faciat (voluntati) quòd non delectabat. Et ita S. Chyso- stomus inter modos vitandi peccata, etiam huc ponit, de quo ago: *Mentem, inquit, doceamus nihil aduerrere noxium. Verùm & si quid huiusmodi extrinsecus inseratur, hoc; quasi superfluum & nocuum repellere: & si nascatur intrinsecus, piâ cogitatione statim fugare.* Sapientissimè Diuina prouidentia ordinauit modum fugandi & vitandi peccata, per piâs considerationes & cogitationes, quibus detegitur infascinatîo peccati, offerentis se nobis sub specie & pallio alicuius boni, quia vt ait S. Dionysius, nullus ad malum respiciens operatur. Non potest, inquit S. Thomas, esse peccatum, in motu voluntatis, scilicet, quod malum appetat, nisi in apprehensiuâ virtute defectus præexistat: (scilicet in consideratione & cogitatione) per quem sibi malum, vt bonum proponatur. Hic autem defectus in ratione dupliciter potest accidere: vno modo, ex ipsa ra-

1.2. de pecc. merit. c. 19.

h. 71. ad pop.

341. q. 24. de verit. a. 3.

tione, qua circa bonum particulare errare potest: ut a-
stimet aliquid esse finem, quod non est finis: vel esse vtile
ad finem, quod non est vtile: & propter hoc, in volunta-
te, in hoc vel illo sine appetendo, aut in hoc vel illo vili
eligendo, incidit peccatum voluntatis.

Alio modo, ex aliquo extrinseco, ratio deficit; cum
propter vires inferiores passionum, qua intense mouen-
tur in aliquid, interceptur actus rationis, ut non limpi-
de, & firmiter suum iudicium de bono, voluntati pro-
ponat. Sicut cum aliquis habens rectam estimationem
de castitate seruanda, per concupiscentiam delectabilis,
appetit contrarium castitati, propter hoc, quod iudicium
rationis aequaliter à concupiscentiâ ligatur, ut Philo-
sophus dicit in 7. Ethic.

342. Atque hinc S. Thomas ibidem deducit cau-
sam, ob quam beati in cælo nunquam peccent,
quia ibi vterq; istorum defectuum totaliter à beatis
sollicitur, ex coniunctione ipsorum ad Deum. Nam diui-
nam essentiam videntes, cognoscunt ipsum Deum esse
finem maximè amandum. Cognoscunt etiam omnia
qua ei vniunt, vel qua ab eo distungunt in particulari,
cognoscetes Deum non solum in se, sed etiam prout est
ratio aliorum: & hac cognitionis claritate, in tantum
mens roborabitur, quod in viribus inferioribus nullus
motus insurgere poterit, nisi secundum regulam ratio-
nis. Vnde sicut immutabiliter bonum in generali appe-
tinimus, ita immutabiliter in particulari bonum debi-
tum appetunt beatorum mentes. Supernaturalem verò
inclinationem voluntatis, facit in eis charitas perfecta,
totaliter ligans eos cum Deo. Vnde nullo modo in eis
peccatum incidere poterit: & sic erunt plenè in gratiâ
confirmati.

343. Meritò ergo S. Augustinus obseruauit, ho-
mines ratio in ea peccata labi que maximè hor-
rent (quia eorum fæditatem intus agnoscunt)
viti est blasphemia, parricidium, odium Dei: alia
verò frequenter committunt, quia non agnos-
centes eorum fæditatem, ab illis non ita abhor-
rent. Ex quâ doctrinâ clarè cognosci potest, eos
ratio in peccata labi, qui diuino beneficio habent
magnam cognitionem Diuinæ Maiestatis, &
quantopere sit colenda sine vlla admittione
peccati, & cognitionem fæditatis ac grauitatis
cuiusvis peccati, & qui in omnibus actionibus
suis procedunt circumspectè, & tempus totum
in piis actionibus, Dei præsentis recordatione
conditis, expendunt, & habent intensos habi-
tus virtutum, denique, qui mediis omnibus su-
pradictis vitando, proximè ad statum beatorum
accedunt.

344. Meritò etiam S. Chrysostomus dixit: Hinc no-
bis multa peccata nascuntur, quod non celeriter anima
lucernam accendamus: hinc fit, ut singulis diebus offen-
damus, hinc fit, ut temerè & persunctoriè multa men-
te comprehendamus. Per lucernam autem intelli-
git rerum diuinarum notitiam & doctrinam,
quam in nobis Spiritus sanctus & concionator
accendit, eaque domum mentis nostræ illu-
minat: ut sciamus quæ sint vitanda, quæ fa-
cienda.

CAPVT NONVM.

Perpetua vigilantia ne peccemus, & cura,
ut modò hoc, modò aliud peccatum eli-
minemus, & eradicemus affectum ad
peccata valdè illa arceat.

Decimumseptimum medium ad vitanda & ar-
cenda peccata, est perpetua vigilantia ne
peccemus. Talis erat in N.S. P. Ignatio, de quo
sic Massenus scribit. In perpetua erat vigiliâ contra
omnes rerum mortalium illecebras, & otiosam mentis
enagationem. Nec minus accuratè animum ab omni
labe tuebatur, quam qui pretiosis ornati vestibus via-
lululenti à coguntur incedere. Talis vigilia in Sanctis
fuit perpetua, & arcebat ab eis peccata. Nam vt
S. Chrysostomus ait: Sanctorum anima prouigilans
ad peccatum perueniant, reseruantur, ed quid solertia
sint (scilicet in vsu creaturarum) semperq; vigilent.
Ideò, vt alibi idem Sanctus scriptum reliquit: h. ad
Nullus vigilans ynquam lesus est: pastores etiam non
presentibus lupis præsidet: canes sequuntur, licet ser-
non adsint. Sed et in omni occasione vigilan-
dum est nobis ne in peccata labamur, potissi-
mum tamen in iis in quæ labi solemus. Præcla-
rè monet Seneca: Videamus quid sit, quod nos maxi-
mè concitet. Alium verborum, alium rerum contumelia
mouent. Hic vult nobilitati suæ: hic forma suæ parci-
le elegantissimus haberi cupit: ille doctissimus: hic su-
perbia impatiens est, hic contumacia. Ille seruos non
putat dignos, quibus irascatur; hic intra domum suam
est, foris mitis. Ille rogari, iniuriam iudicat: hic non ro-
gari, contumeliam. Non omnes ab eadem parte serui-
tur. Scire itaq; oportet, quid in te imbecillum sit, vt id
maximè protegas. Illi enim rei maximè insidiat
dæmon. Qua de re sic S. P. N. Ignatius in exer-
citiis spiritualibus nos præmonuit: Solet aduer-
sarius imitari aliquem belli ducem, qui obsessam arcem
expugnare atque depradari cupiens, exploratâ prius na-
tura & munitione loci, debiliorem partem aggreditur.
Sic nimirum & ille circum animam, & callidè inqui-
rit, quarumnam virtutum præsidis moralium scilicet
aut theologiarum, ipsa vel munita vel destituta sit:
eaq; potissimum parte machinis omnibus admo-
ruit, ac subuertere nos sperat, quam in nobis minus ca-
teris firmatam custodit amq; esse præiudicat.

Quocirca vigilantium nobis est, eâ potissi-
mum in parte, ex qua nos experti sumus ab ho-
ste nostro fauciatos. Habemus enim hostem perpe-
tuum, inquit S. Chrysostomus, & fæderis nescium.
Vnde nobis magnâ vigilantia opus est, ita, vt eius frau-
des vincere, & superiores eius velis constitui possimus
&c. Neque enim vi suâ & necessitate nos vincat, sed
deceptione sola. Non autem decipiemur, si parum esse
vigiles voluerimus, & nosmetipsos attenderimus: non
quod nobis tanta sit potestas, sed quia tunc superna
gratia nobis affulget. Nam si quod nostrum est serui-
mus, sequentur & omnia quæ Dei sunt. Quando au-
tem

se ex diuinæ gratiæ auxiliis, repentinum horrorem peccati cuiusvis, semper robustiores euadunt ad illud repellendum, & hac ratione, mediis diuinis supra enumeratis, modò hoc, modò illo corroborati, resistunt peccato, & mundam ab illo animam diu conseruant.

36. *Confirmantur teritò, supradicta aliis verbis eiusdem ibidem subiunctis: Quia ipsa gratia & charitas habitualis ad bonum inclinatur, adumentòq; per se ipsam est, vt homo à peccatis abstineat.* Atqui iusti feruentes, perpetuò benè operando, acquirunt augmentum gratiæ & virtutum & donorum Spiritus sancti, itaq; perpetuò habent internos habitus per quos inclinantur ad abstinedum à peccatis, & ad eliciendos actus virtutum,

qui excludunt peccata, & aditum eis præcludunt, quia vt supra dictum est ex S. Thoma: *Per quodlibet bonum potest homo impediri à peccato.* Ideo meritò Spiritus S. hoc nobis frequentium bonorù antidotum contra frequentia peccata cõmendat: *Sat agite, vt per bona opera vestra, certam vestram vocationem atque electionem faciatis.* Hoc enim facietes, non peccabitis aliquando: id est, nunquam peccabitis. Sed quia in huius vitæ fragilitate & occupationibus variis, non possumus totius vitæ momenta in bonis operibus traducere, ideo nonnunquam etiam sanctissimi viri in aliqua pauca & indeliberata labuntur peccata ex surreptione vel ignorantia. Hæc dicta sint saluo meliore iudicio,

